
3 1761 07459329 4

GUNVOR THORSDATTER TIL HÆRØ

ALVILDE PRYDZ

GUNVOR THORSDATTER

TIL HÆRØ

KRISTIANIA OG KJØBENHAVN

ALB. CAMMERMEYERS FORLAG

(LARS SWANSTRØM)

1896

Aktie-Bogtrykkeriet
(Forhen: Det Mallingske Bogtrykkeri.)

Til

Folket og sjøen der nord!

Préservez moi mon Dieu!
La mer est si grande et ma barque est si petite!

(Folkesang fra Bretagne.)

Af *Alvilde Prydz* er tidligere udkommet:

Agn og Agnar	Pris	0.50
I Moll	»	2.50
Underveis	»	1.50
Lykke	»	1.00
Paa Fuglevik	»	1.00
Arnak	»	3.50
Mennesker	»	4.40
Drøm	»	3.80
Bellis	»	3.00

«Hjelp mig, Gud! Havet er saa stort, — og min baad er saa liden!»

Det er et refrain af en gammel folkesang, som de har sunget gjennem aarhundreder, fiskerne nede i Bretagne. Et refrain, som har lydt og altid vil lyde overalt, hvor der er hav, hvor der er liv og strid.

Det synger sig frem paa alle tungemaal, i alle menneskeslægters religioner, det samme: Hjelp os, Gud, havet er stort, baaden liden!

Havet er stort og myndigt; det har taget jorden i favn, det har formet livet, alle steder naar det hen.

Hvem kjender det? Hvad ved de at fortælle om det, de, som ved mest? Naar det kommer til stykket, hvormeget ved de?

De, som ikke ved nogenting, men bare har levet livet foran dets ansigt — mon ikke de mangengang har mere at fortælle. Thi havet har talt til dem om sine hemmeligheder.

Disse folk, som bor der langs de lange strande, vel ved de, at mer end jorden, hvor de har bygget sin hytte, mer er havet deres mor.

Deres liv og død ligger i dets vældige haand, det er gjennem havet, den store Gud taler til dem.

Naar det kommer til stykket, er det meget disse mennesker ved at fortælle om havet: Det er det, som ejer alle afgrunde og al rædsel, herre er det til jorden, land lægges til, land styrter ud —, det gjør med alt, hvad det lyster.

II

Ingen af dem kjenaer noget saa sterkt som denne mor med det uudgrundelige ansigt, hvor der altid er skygger af omskiftelse. Alting ved hun, jorden kan intet skjule for hende — rynker hun sine bryn, da naar hendes vrede indover de brændende ørkener, og luften er fuld af hendes bud.

Hun kaster sin purpurkaabe og sit guldvævede slør; klædt i stormens sort med stjernebaand om sin pande iler hun fulgt af sin skinnende hird. Indunder berg og stupende fjeld, hvor det bryder over skjær og vælter mod strand, der hører man hende: Storladne, stolte falder hendes ord — styrker til strid eller død.

Men naar hun ser mildt! — Hvem kan ligne hende?

* * *

Naar der er stille langs den lange kyst der nord, stille og sort om høsten, og det kolde pust fra mørket bryder blomsten — da kan han blive staaende, fiskeren, nede ved nøstet, og konen kan stanse oppe for stuedøren og se udover.

Deres lader er varsomme, deres blik langt, lyttende.

Der er saa mange slags tause lyd ude i mørket.

De hører det begge: dernede ved stranden, mellem den mørke havtang tusler det. For naar det bliver saadan ødsligt, og det skvulper blidt, og sjøen suger frem og tilbage sagte — da er det, de kommer, havfolket, og gaar og tusser i fjæren og holder sig fast for dragsuget med store, blege hænder. Og underlige sjødyr søger mod land. De farer saa stilt, de gnistrer og glider gjennem vandet med store, tunge blik. Og naar de aander, suger de i sig, hvad der kommer dem nær, mennesker i havsnød, jagende stormbølger.

Slig en nat er det ikke godt at lægge sig, for søvnen bringer varselsdrømme: Døde mænd kommer og lægger de hvide ansigter ind mod ruden; deres hænder er fulde af tarre og tang, og det drypper af deres haar.

Er der nogen da, som gaar ned til stranden, kan det hænde, han faar se en, som ligger og skvulper i vandkanten, eller nogen sidde i tarren.

III

Kommer floden, suser de stille ud igjen tilhavs. Da er det godt for dem, om nogen beder havsnødsbønnen.

I slige stille nætter er der saa mangt, der gaar for sig. Men fiskerne, de kjender de tusind stemmer, som er i sjøen, og merker paa bølgeslaget, hvad der er paafærde, selv om mørket er tæt.

For havet er deres hjem, deres festsal og kirkegaard — skulde de saa ikke kjende dets tusind stemmer?

Underligt som det kan høres slig en nat for den, der er vaagen og lytter efter: som et sagtnende strengespil, der drager en til sig som dragsuget.

Men mens det sagtner over strengen og svinder, mens det lange, fjerne sus evig dør hen — da vokser det lønlige tankeliv, og i øjet lægger sig hin underlige, langsynte længsel.

Men siden, naar det stiger ind ude fra havet, og det ryger op med rok — hvem ved da om det, som hænder langs strand og skjær, uden den, som er født og baaren til det?

De gamle kalder det stuevejr og kryber bag i ovnskroken. Heldige er fiskerne, kan de slippe ind, før stormpustet naar dem. Og mens det brøler derude og fraader, og der er saa uroligt i den lille stue, som var det en kahyt i et kjæmpende skib — saa hjertelunt kan der være for dem, som kommer hjem, et varmt lidet rede i rand af det rygende hav.

Men for ungdommen, som ingenting har fristet og ved, kan det have en sælsomt æggende gru alt det, som gaar for sig da over hav og strand. De maa ud og se stormen rejse vægger af sjø, saa ingen mer kan tage landkjending.

Og nogle er der altid, som er blevet igjen derude. De rider paa kjølen ind i dødens nat, de stirrer angst i mørkets dyb — men mørket tætner, havet har ingen medlidenhed. Og ikke stormen. Høj er dens dødsbrusen, som skrig af tonende metal — da høres intet menneskes nødraab.

For stormen skal længer fare, vide er dens vinger; den kan ikke give sig tid for et menneskes skyld — — — — — —

IV

Og han, som er gammel og prøvet, han ryster paa sit hode. Og han ser hen paa hende, som med Guds magt fik ham hjem igjen:

«Hører du, hvor forskrækkelig han er?»

*Hun ser hen paa ham med stille øjne. «Ja, han er frøgtelig!» Og de finder frem havsnødsbønnen og sætter sig ned og læser for dem, som gaar klar.**

Jeg har hørt sige, at vinden blæser ikke andre steder som deroppe. Den har sin egen tunge tone, naar den suser om de nøgne skjær, og af dens vilde rytmik kan livet lyttes ud som det leves der af mennesker og trold og sjødyr og fugl.

Værst er den i adventstiden, naar den kommer fnysende med det grønkolde maanelys over sig. Stanser pludselig, og der er dødsstille, kanske i et minut, til den rejser sig igjen som et rovdyr, der har samlet sin kraft.

Underligt som der kan leves da mellem braatt og skjær, for netop da, naar stormens brusende aande skræmmer folk og fugl i land — da kommer der nogen og sætter sig paa vindbølgen og jager henover det tunge øde. Og mens alt havets græs vrider sig i pine, da ligger de der og morer sig mellem de svære sjøer og tramper takten.

Men mellem de mørke bølgevægge skifter det i rappe ildglimt — en kan se langt ned gjennem dybet, hvor der er bundløst og underligt, fuldt af liv, der kjæmper.

Og henover bølgeryggene suser der frem sværvingede, stille fugl, med øjne som brænder. Det baader et menneske lidet at faa dem at se, for efter dem kommer de døde drivende, hele skibsmandskaber — store, blege følger.

Sligt hænder i adventen, ved midnatstid.

Og stjernerne de ser det, de ved om det. Men deres øje er lige klart og dybt. De tager det roligt som for tusind aar siden.

Saa engang — — naar den lange vintertid er forbi, og lyset er der og vaaren — og døden ikke ligger og drømmer over mørke vand, men Vorherre selv er kommet paa søndagsbesøg — — da er det, som det evige liv allerede er begyndt; de tunge ting er vegne væk.

* *gaar under.*

V

Luften er fuld af glæde. Det er solen, som gjør det; den tvinger alle ting til at tale. Det kimer fra blaaklokke og lyngblomst. Det ringer sammen til højmesse.

Hvad er det, de siger, alle smaabølgerne, som de ligger og pusler og tusler og sladrer indunder strand?

Hvad er det, de melder om, fjeldene derborte, inde i den hvidslørede himmelrand? Imod aften ved soleglad, hvad er det for historier, de fortæller, alle de der, som de løfter sine stolte hoder og hyller sig i aftenrøden? Hvad er det, de siger, slig de kommer frem paa rad, gamle Troldknut og Blaakoll og Snetind? Hvem af markens lillier er klædt som de? Saa nogen før saa skinnende kaaber?

Og hør paa vejrets lange, blide sus! Se paa fuglen derude om holmerne, hvor ikke et menneske kan komme til! Der er noget af bølgens dybde i deres øjne, noget af dens vilde oprigtighed i deres sind, en herlig lykkens uro i de lange vinger!

Hør, hvor det ler over luft og hav! Fra straaler og skygger i sagte, brusende dejlighed!

For natten kommer — og der er ingen nat!

Op om jordens skulder ligger havet som et silkeklæde!

Det løfter sig. Det suser i silken. Som en mægtig, gyldenrød konkylie sænker himmelen sig nedom, fortrolig. Den vil værne for vindene. Bundne staar de forresten —, som fnysende, fangne heste staar de magtløse udenfor i det store, tomme dyb.

Men borte i havranden — hvem er det der, som triller med guldæbler? Hvem er det, som leger med flammer og tænder ild paa store rosenskoger? Hvem danser over blanke tiljer, dukker sig, lægger sin brændende kind ind til bølgen, stiger igjen, glimter i blodrød jubel og ler?

Alle de fjerne, stille fjeld, de kommer frem og ser paa. Og alle riser og trold og alle mennesker i baad og hus, alle planter og dyr — de stikker hoderne sammen, de sidder sødt forfjetret og lytter og ser . . . .

Det er solen!

* * *

VI

Hvad under saa, om de mennesker, som lever her, er anderledes end folk sydpaa, mindre smaavoksne! De kan ikke værge sig; de tager farve og dybde af naturen omkring dem. Havets fjernblaa er i deres øjne, og deres hjerte er fuldt af fantasi!

For ingenting kan maales med det lille alenmaal, der bruges andre steder, virkeligheden er eventyr.

Anderledes er dagen her! Stor og kongelig byder den til fest, eller den er fuld af mørke og underbarhed med døden ved sin hojre haand.

Her, hvor man hører græsset gror, og hvor sommeren kommer paa en nat — aldrig noget sted som her læres hemmeligheden ved at tømme den glæde ud, der kan gjemmes i et sekund. Naar den brændende, herlige dag er over dem, kan de leve sit liv, før sol gaar ned.

Havet er det, som lærer dem det; dets sterke, sælsomme tale er det, som løfter deres hjerter og lærer dem at skynde sig.

For det er der allesteder. Stort og myndigt.

Langs de lange strande, inde i de smaa, lave hus — det er havet, som styrer der og raader.

Og inde i de dybe, stængte sind, hos hver dyresjæl og liden fattig blomst — det er havet, der sender deres glæder og deres gru. Om de lever eller dør, havet er med i det.

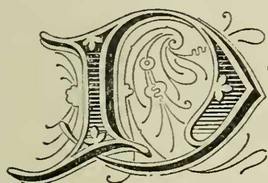
Mægtigt, uudgrundeligt er havet — alle steder naar det hen.

Derfor — naar fiskerne nede i Bretagne stemmer op sin gamle vise, saa er de ikke alene om den. Overalt, hvor der er hav, hvor der er liv og strid, overalt paa jord er der mennesker, som synger med.

Baade for livs og døds skyld og for alle de tærende spørsmaals skyld er de med paa det gamle refrain:

Hjelp mig, Gud! Havet er stort og min baad er saa liden!

I.

et er vinter deroppe — en stor, dyster heim, hvor skyggerne blunder og drømmer.

Helt fra høsten har stormen været styg. Fra den evige is kom den og sydvest fra de store havvidder. Den satte sig tilhest paa bølgerygge, jog over dybene og skreg. Og havet rørtes fra sin dybe grund, det brød paa mange favner, væltede sin baarebrus indover strand og spaadde alverden ilde.

Ishavsvinden — det er den værste. Langt indgjennem land hviner dens jag, den skjærer luften med isblinkende sværd og fylder hver krok i de lave, smaa hus med sit kolde pust. Ingen kan stænge den ude. Er man gjemt i dun og pelsværk, — det nytter ikke. Det kjendes som en kold haand klæder en af — stryger langs det nøgne legeme og stjæler varmen af blodet.

Og er den arg, løfter den loftet af de smaa lave hus, som ligger den ivejen, knuser dem til smaaved. Den ryster svære bjelkevægge, og ned

gjennem skorstene, ind gjennem sprækker isner dens hvisken.

Men det varer aldrig længe, at den holder saadant hus. Med et falder den af og bliver til en almindelig, folkelig vind, der stryger om husvæggene og puster ind gjennem sprækkerne nok-saa isagtig, men ialfald ved at holde maade.

Det hænder ogsaa, at den bliver rent væk, falder ned og dør, stille som et dyr, og mørkeskodden kommer ind fra havet og lægger sig udover som et ligklæde — løfter sig og fylder luft og himmel. Der bliver ikke rum eller vej noget sted.

Da hænder det, baade folk og dyr bliver utaalmodige og ser sig om efter nogen af disse vindtroldene. Mon ikke han gamle Is-far eller han Sydvest-Knut skulde komme og klare skyen for dem?

* * *

Næsten i rand af det aabne hav ligger Hærøen. Etpar fugleskjær bryder de lange havbølger, saa der bliver havn og ganske lunt flere steder, men oppe paa højden, paa den gamle Hærø gaard, har de vindene fra første haand.

Men selv om de stryger om væggene stridt nok; indenfor de svære bjelker er der lunt. Sligt tømmer, som der er i Hærø gaard, findes ikke længer noget sted, siger folk.

De ved det ikke saa nøje, men det er nok hundredvis af aar, siden den første Thor til Hærø satte op den gamle ættegaard og leved og regjerte

som en konge. Der gaar endnu sagn om alt, hvad er overgaat øen af godt og ondt under Hærøkongernes tid.

Nu er der stille. De store traditioner er brudt. I det siste hundred aar har jorddrotterne og handelsmændene paa Hærø i utøjlet livsnydelse forødt slægtsstyrken og de store rigdomme.

Men respekten for det gamle navn ligger folk i blodet. Naar de rejser forbi den gamle gaard, er der endnu dem blandt de ældste, som letter paa luen, og for de unge, hvis fantasi er opfødt paa historier deroppefra — for dem kan aldrig noget sted blive som Hærø hovedgaard eller noget andet kvindfolk som fru Elin.

Saa længe nogen kan huske, har husmoderen paa Hærø været en, der har staat respekt af. Som det almindelig gaar i gamle slægter levede slægtsstyrken igjen hos kvinderne længe efter at den var brudt hos mændene. Husfruerne paa Hærø gaard var altid af Hærøblod, og der har været mangen Sigrid Storraade blandt dem.

Heller ikke var det let at gjøre fru Elin tillags. Fra den tid, hun tog haand over det, som var igjen, fra den tid vidste ingen af tjenerne sig mere sikker. Hun kunde være over dem som et uvejr, naar mindst de tænkte det.

Der blev andre dage paa Hærø. De siste generationers vældige gjestebudsliv var forbi. Der gik ikke mere fuldlastede jagter frem og tilbage med fremmede. Af Hærø gods var alle herligheder udplyndrede eller frasolgte, og af den siste Thor til Hærø var der kun tilbage en skjælv, svagbenet mand, der gik og saa paa den foran-

drede tingenes orden med en sløv forundring over hvorledes han blev sparet for den tort at gaa hjemløs fra slægtens gaard.

Han blev gaaende der, til han siste høst sluktes af det første, kolde pust. Med al hæder og ære var han saa blevet lagt ind i det gamle gravsted. Hundreder af folk fra by og bygd fulgte ham hen. For nogle aar siden var der vel ingen, der havde tænkt, han skulde kommet til sin siste plads med saa megens glans. Men det var fru Elin, hun stod paa sin slægt.

Siden blev der stilt paa Hærø. Etpar af sønnerne var døde, fordi de var ferdige til det allerede i 20-aars alderen, de andre to havde endnu faat et siste laan paa de svære, udskaarne møbler og det tunge gamle sølv. Og var saa strøget til Amerika med pengene.

Tilbage med gjælden sad fru Elin og datteren Gunvor. Men med modige hjerter havde de taget fat; det gamle handelssted begyndte igjen at komme sig op.

Og endnu stod der glans af stedet, det var som laa der noget igjen fra den store tid baade uden- og indendørs.

Der var noget eget ved det, noget over det hele, der passed sammen med den sterke selvrespekt, hvormed husfruerne paa Hærø havde hævdet sin plads.

Fredeligt var der nu inden bjelkevæggene. Op under de høje, hvælvede loft laa en stilhed og drømte. De egetræes døre gik langsomt paa sine hængsler; de gamle, tunge messingklinker var blevet umedgjørlige de siste aar. Men der

skulde ingenting forandres. Der havde været nok af forandringer paa Hærø.

For fru Elin var forandringer af det onde. Høje trapper med massive gelændere førte ned i den indbyggede borggaard og paa den modsatte side til haven med de gamle asketræer bag muren mod havet. Den laa der endnu, haven, i de samme terrasser som for 300 aar siden, med de samme stivt skaarne hækker, de samme kjæmpemæssige klynger af Heracleum og Rhabarbra.

Fra de fire taarnlignende lysthuse i havens hjørner kunde man se udover havet. Skraaningen ned mod stranden var fuld af forvitrede stenmasser. I maaneskin saa de ud som tog af trold, der drog op mod huset; mellem deres løftede arme og svære hoder saas bølgernes vuggen.

Nede ved stranden i ly af holmen laa handelsstedet. Der var god havn og stadig trafik med sild og fisk. Nede i kontoret, indenfor butiken fandt man hver formiddag Gunvor. Det var som straalerne fra det aarvaagne øje derinde rak alle steder hen, og den store ærlige godhed tvang ogsaa andre til ærlighed.

Snart undrede man sig ikke længer over, at stedet var som omskabt, — man saa, det var en ny Gunvor af slægten, bare bedre end nogen af de andre, fordi der midt i al strengheden var noget ved hende, som det mangengang havde været smaat med paa Hærø. Unge folk syntes det var, som det skulde være, dette hjertelag, der havde rum og tid for alle, men de gamle syntes, det var et særsyn, at nogen af Hærøslægten gik

ud og ind i de hytter, hvor livet var tyngst. Ingen kunde klage paa fru Elin. Havde hun raadet strengt, havde hun ogsaa villet det rette og hjulpet i nød. Men med datteren var det et særsyn.

Og bortover øer og strand var mange smaa barn begyndt at kalde hende mor. Det var blevet et nyt sted Hærø, med to til at være mor for folket omkring.

Inde i stuen foran den svære stenovn sad fru Elin og spandt. De store jerndøre stod aabne; man saa ind i et baal af torv og tyrirod.

Paa en skammel ved siden sad faster Vikka og karded — taus, med sammensnerpet mund og en vis nervøs omhyggelighed. For fru Elin var ikke let at gjøre tillags.

Dertil er fru Elin noget tunghør. Men da hun ikke paa nogen maade vil være ved det, bliver de ofte siddende og snakke hver om sit, — saa faster Vikka synes det er bedst, naar der kan være ganske stilt. Hun har saa let for at komme til at græde ogsaa, faster Vikka. Graaden ligger ligesom lige bag i øjet, ferdig til at glide frem. Det var saa kjedeligt, derfor var det bedst, naar der var stilt.

Faster Vikka er en slægtning, som ikke ejer en sten at helde sit hode til. Hun har det for sig, at hun er ivejen alle steder og altid optager pladsen for nogen. Folk synes, hun overdriver, men der er noget i det — der havde ligesom aldrig været plads for hende noget sted.

Hun var kommet herop paa besøg fra handelsmand Glückstads. Og saa var hun blevet her; for her var bedre. Dernede var datteren begyndt at blive saa vanskelig paa humøret, og gutterne havde altid brugt at holde hende for nar. Saa her var det bedre. Fru Elin var retfærdig, og Gunvor var god.

Hun havde grædt formeget i sin tid, faster Vikka, og havde vænnet sig til at sidde og ryste med hodet over alt det, som var slemt.

Naar hun lod kardene hvile et øjeblik, sad hun igjen saadan foroverbøjet, rystende uafladelig det lille hvidhaarede hode og stirrede ind i ilden, glippende med de betændte, sitrende øjelaag.

Fru Elin er oppe i de 60, men skikkelsen er rank, ansigtet sterkt, blikket klart og klokt. Hun er altid klædt i sort; det fremhæver den storladne, lidt tunge værdighed, der er over hendes person.

Men at det ikke var af sorg over manden kunde man vel vide, naar man kom ihu, at den stoute Thor Hærø havde været en af de aller møjeligste mandfolk af slægten. Det var til at korse sig over, hvad fru Elin havde gaat igjennem, og ret underligt var det at se hende leve det over. Hun var som et træ, der stod stormen. Det var Herren Gud, som var sterk i et menneske.

Sligt kan nu siges paa mange maader, men saadan som folk sagde det, tog de fejl.

Fru Elin havde for sin egen del aldrig havt brug for det, hun kaldte religion, — men hun holdt strengt paa, at hendes tjenere og folket om-

kring holdt sig til Gud. Hun ansaa det nødvendigt for dem, for hun saa jo, hvad de havde at gjøre med. De trængte en Gud i baaden og de smaa lave hus, i det skræksomme vintermørke.

De havde netop været oppe i snak om religionen nu, hun og faster.

Og hun havde paa sin rolige, faamælte maade taget temmelig haardt i — for det var ogsaa nødvendigt for faster Vikka at have en Gud. Det kunde ikke nytte for hende at begynde at tvile paa Guds kjærlighed. Stod der ikke en hæderspIads og ventede paa hende oppe i de himmelske boliger, hvor skulde hun da hen med sit stakars forurettede liv? Hun havde ingen kræfter til sligt, faster Vikka, det vilde bære ind i vanviddet.

Og faster havde taget imod tilrettevisningen med en mild træthed. Hun havde heller ikke ment det saa; hun vidste med sig selv, at hun havde takket Gud saa godt, hun havde kunnet, for alt det, som var kommet. Mere havde han ikke forlangt af hende heller — — —

Det spraked og smeldte i den fede tyrirod, der red straaler gjennem mørket lige hen paa dommedagen over sofaen, omgivet af profeter og sibyller.

Der bliver saa ødsligt og stilt inde i stuen, at havets lange suk sniger sig ind — af og til et ensomt skrig fra fugl.

Faster Vikka rejser sig, gaar hen til potpourrikrukken under konsolen og tager en haandfuld tørret rose og lavendel.

Hun forsømmer aldrig at lægge paa ovnen ved den tid, hun venter Gunvor hjem fra den vanlige eftermiddagstur udover øen.

Gunvor havde en vis modvillie for roser og lavendel i den form, men naar det nu var den eneste maade, hvorpaa faster mente at kunne glæde hende, hvor kunde hun saa begaa den ondskab ikke at være glad.

Og Gunvor var utrolig snil, for hun kom næsten altid, naar det hele var paa sit højeste, og faster sad fortabt i velbehag, mens rosenblade og hede lavendelknopper fyldte hver krok i den halvmørke stue med sin stille, døde duft og en gjengangerstrøm af minder.

Og nu kommer hun ogsaa, ganske rigtig.

«Nej, faster, saa du har gjort det koseligt her. Ude bliver han ret styg ikvel!»

Hendes stemme er ligesom vaad og frisk af vejret udenfor, og naar hun lægger sin kind ind til moderens, skinner det i fru Elins dybe øje.

Hun smiler svagt, men siger ingenting.

Det er hendes yngste, hendes eneste — af alle mennesker den, der har bragt glæde i hendes liv.

Bare forlovelsen med Svein Torgersen — det er det eneste, Gunvor har gjort, som hun ikke kan forsone sig med.

Fru Elin mistænker alle mænd; hun tror ikke, de duger noget. Og de som ved, hvad hun har havt at staa i, siger, hun maa have lov til det. Hun liker ikke, at Gunvor vil gifte sig, er blevet ganske haardnakket stiv paa det ene, at ingen kvinde af Hærøslægt tiere skulde gifte sig.

Gunvor prøver ikke paa at faa hende fra det. Det var det samme som med to hænder at ville flytte et fjeld. Men hun er sin mors datter, vil

hvad hun vil, og moderen respekterer det. Et har hun saa lovet: at hun skal se sig for først.

Og hendes mor er blevet roligere; hun ved, at naar Gunvor har sagt noget, saa betyder det noget. Hun prøver at vænne sig til tanken, at det, hun nødigst vil, kan ske. Men hun spørger aldrig efter Torgersen. I aften ved hun, der er kommet brev — men hun spørger ikke.

Alligevel var hun ikke helt ligegyldig for, hvordan han vandt folk for sig de uger, han var heroppe. Hun gik saa vidt i sine indrømmelser, at hun tænkte: Det er muligt, at der er noget ved ham. Til Gunvor nævnte hun ikke et ord.

Men havde hun kunnet indsmugle nogle flere maaneder i almanaken, havde hun gjort det, for han havde med en ubehagelig ihærdighed talt om bryllup til St. Hans.

Naturligvis blev det! Naar han nu blev ferdig til vaaren og kom og nedsatte sig som læge paa selve Hærø — borgestuen skulde jo indredes til ham —, uvist blev det da, om Gunvor kom til at se sig for, hun kjendte dem, slig ungdom —, havde set sligt før. Men ialfald blev det ikke hende, der sendte efter snedker for at indrede borgestuen til ham — — —

Gunvor, der havde gaat op og ned nogle gange, stansed foran sin mor med et smil.

«Mor! Hvad det var, du tænkte paa nu, du?»

«Ja, stakar, hvad det var!» svarede moderen langsomt og rejste sig op. De stod et øjeblik og saa hinanden ind i øjnene.

Gunvor havde moderens højde og den samme skjønne legemsbygning, men med ungdommens

finere linier —, det samme tunge underansigt, de samme store indliggende øjne, men der var sødme i blikket og en dybde indenfor med ild.

De saa ud, som maalte de hinanden — saa satte de sig tause ned.

Gunvor saa igjen hen til moderen.

«Det haster ikke med borgestuen. Han har faat tilbud om at rejse til Italien med en skolekamerat, som er syg, og har faat udsættelse med eksamen. — — Han spørger mig. Jeg synes, han kan have godt af det og har sagt rejs! Saa har jeg sendt ham de tusind kroner, du ved — han skyldte noget og trængte udstyr. Han vilde laane dernede, men det vilde jeg ikke. Jeg gjorde vel ret?»

Fru Elins ansigt havde faat et spændt udtryk, et underligt smil, som Gunvor ikke kunde forstaa.

Som svar paa det spørgende blik nikked hun, rejste sig, strøg hende nedover haaret og smilte igjen.

Der vilde blive en stund til den St. Hans!

Gunvor gik tidlig op den aften; hun var træt — men var blevet siddende foran ovnen og stirre ind i den.

Det var underligt med torvgløden, den kunde ligesom ikke dø!

Hvor han vilde have godt af at komme ud . . . overvinde det, som stod igjen hos ham af . . . det, som folk kaldte hans mangler . . . det vilde være prægtigt at blive aldeles kvit det der . . . . . For-

resten *var* han meget bedre, da han var her nu sist, hans ydre var blevet mere slebet, ikke til at nægte for det! Det var, som alt det bedste i ham var skudt frem, og der var kommet noget nyt til i hans liv . . . . . Og han havde selv sagt, det var saa, men at det var hende, bare hende, som var betingelsen for, at der kunde blive noget mere ud af det — — —

Hun havde følt det som et ansvar. Var det endnu en gang hende, det kom an paa? Det var kanske saa, at menneskene ikke naar langt uden hinanden, at de kan gaa tilgrunde paa det, at ingen kjærlighed bygger ly om dem — — —

Hun rejste sig hurtig og gik hen til vinduet. Underligt som det endda kunde nage hende, det minde fra den første ungdomstid, mødet med doktor Juell. Han var af de mænd, som var store i striden, saa længe varme tanker fulgte med. Gode var hans vaaben, men da han følte kulden af den store ensomhed, faldt de ham af haanden — — —

At han aldrig vandt frem over de veje, som var hans, at hans liv blev brudt i stykker — det var noget, Gunvor ikke havde kunnet forvinde. Det laa over hende som en samvittighedskval det første aar efter hans død. «Vær min valkyrie,» havde han bedt ligesom i spøg. Hun vidste, det havde været alvor. Og at hun i sin unge, sky stolthed og kortsynede ærlighed ikke havde kunnet hjelpe ham til at bryde det forhold, der siden lagde ham øde, det havde ligget som en tyngsel over hendes første ungdom. Nu, i hendes følelse for Torgersen, var der noget af den samme angst,

som kom igjen. Hun syntes, hun havde ansvar for mennesket i ham sammen med en knugende fornemmelse af, at for dette menneske kunde det ligesaa let komme til at briste som bære.

Hun saa ud. Taagen kom. Hun fulgte den med øjnene. Der stod et sølvmorskimmer gjennem mørket — som en stille mor kom den vandrende over hav og land, dækkende til lunt, blødt.

Hun blev staaende: bølgerne gik tilro, havets mumlen stilned. Hun blev staaende og lytte. Hun syntes altid, der var lyd af klokkeklemt inde i stor taage.

Hun saa ned i haven. Der stod hver nøgen smaabusk mygt og fint klædt paa, varmt i alt det vuggende hvide. — — Der kom en mild moderlighed op i hende: Gjøre alle mennesker godt! Og saa varmt omkring *én*, at intet gik tilspilde i hans liv — — —

Hun havde igjen sat sig ned foran ovnen.

Det var underligt med torvgløden — den kunde ikke dø, laa og skifted og skifted i blodrøde blink — —

Og det skifted inde i hendes sind.

Mange veje var der, land, hun ikke kjendte.... hang der etsteds en lyre med tusind strenge? . . For det sang og det skifted til andre farver, moderfølelsen sang sig hen og sluktes, mens slægtens unge blod vaagned, og elskov greb i strengen . . .

Hun havde lovet at blive hans hustru til St. Hans! Om det var saa uforstandigt, som hendes mor mente, hvor kunde hun vide det? Hun havde gjort det! Og havde havt det for sig, at

det var sommer næste morgen, da hun vaagned. Og faster Vikkas rose var sprunget ud! — saa de kunde bare se!

Var kanske ikke hans øjne som et barns, og havde hun ikke set ham dybt i sindet? Videre vejsomt havde der vel ikke været, et stort, kraftigt ulænde, bristende fuldt af jordisk elskov — men aaben ærlighed var der og sunde, fine kræfter, som bad: ryd vej for os, at vi kan komme frem!

Hun følte igjen den aftens forunderlige magt, næsten som løftets hellige glød allerede var flammet ind i fuldbyrdelsen . . . næsten som var de ikke mere skilt fra hinanden, men ejed hinanden helt. De havde spøgt over det sammen, at han altid syntes, han havde hende dernede, naar han saadan kom hjem til sig selv . . . .

Saa underligt det alligevel var . . . for det var jo hans egen villie, at der kunde slet ikke blive noget af med dette til St. Hans — — — —

Det led paa nat. Vindene vaagnede og begyndte at liste om det gamle hus og puste indgjennem de lange, øde gange, hvor de plejed at gaa og tusle de af Hærøslægten, som ikke kunde faa ro i sin grav.

Gunvor sad der. Hun hørte tydelig den gamle graa manden, der aldrig var ude, undtagen der var foretaget noget i familien, han ikke syntes om. Og hun hørte Thor Ivarsson og efter ham fru Sigfrid, som vilde vide, hvem han gik til denne nat. — — Det knirked i højenloftstrappen, hun sneg sig frem, lyttende efter sabelklirret — for efter han var død, fulgte den ulykke ham, at han altid maatte gaa i rustning — — —

De var tydelig at høre — men Gunvor var mere optaget af den torvglød — den laa der og lyste saa trofast, kunde slet ikke dø.

Næste morgen kl. 6 var Gunvor nede paa salteriet, hvor arbejdet var i fuld gang. Der var kommet et parti skrej, som allerede var fordelagtig solgt til en Bergensjagt, der laa ude og vented paa den,

Og arbejdet gik med liv, ikke bare fordi de vidste, der var et øje, som fulgte dem. Der blev sagt om Gunvor, at hun gjorde bra folk af dem, hun tog ind.

Det var vist, at nogen hver saa sig om, kom hun ikke, som hun plejed. De par gode ord og det lyse smil eller den korte, strenge retledning, naar det trængtes, det var noget, de havde vænnet sig til.

De var stolte af hende, ikke bare Hærøboerne, men folk fra bygdelagene omkring. De syntes, hun hørte dem til anderledes end de andre deroppe, og det var som det skulde være, at folk havde respekt for hende.

«Naar kvindfolk er af den rette sorten, er der ingen, som truer dem,» brugte Anders Halskar at sige. Og saa vendte han skraaen og spytted langt ud mellem tænderne med en mine, som det var noget, der ikke ofte forekom.

Anders Halskar var en autoritet baade paa salteriet og paa bryggerne, foruden at han var høvedsmand paa Gunvors baad, naar hun ikke selv var det. Men han kaldtes aldrig andet end

Anders Halskar. Det var fra den tid, han var paa baaden hos doktor Juell. Der havde han slidt saa adskillig ondt en nat, at han havde ikke kunnet drive sjøen paa lang tid. Efter det havde Gunvor Thorsdatter sendt bud paa ham, og nu fik han gaa her og rusle som han vilde.

Det var ham, som stod for styringen med alle baadene. Gunvor var det nu ikke godt at se op med, men aldrig steg mor Elin i baad, uden det var Anders, som løste fæstet.

Idag havde han havt braat med at faa den nye seksringen i orden. Det var provstens gebuss; da var det selvsagt, Hærøfolket skulde i lag.

Og da eftermiddagen kom, laa den ogsaa skir og blank, og Anders stod ved baadfæstet i sin Englandspuds, kjøbt i Hull for 30 aar siden.

Men ikke stod det rigtig til, da bare mor Elin og faster kom ned, mens Gunvor blev staaende oppe paa bakken med det bud, at hun kom siden, Anders skulde ikke rejse tilbage efter hende, hun gik stranden.

Anders løste fæstet og bandte mellem tænderne. Lidet syntes han om, at hun skulde fare der strandlængs som en anden fugl.

Gunvor stod og saa efter dem med et smil om den alvorlige mund. Lidet kunde hun med den gamle skik at møde op til kaffe og blive siddende hele eftermiddagen og natten udover mellem al den overflod af mad og snak. Men der var aldrig nogen her, der fandt paa, det kunde være anderledes, selv hendes forstandige gamle mor var fast paa det, at hvad der havde været skik i hundredvis af aar, det skulde agtes. Saa det var

jo ganske heldig med de opkjøbere, som var kommet.

Og hun gik ind vel tilmode ved den tanke, at siden havde hun posten ogsaa.

Der stod skin ud gjennem alle vinduer paa prestegaarden. I gange og trapper løb tjenestefolkene paa hinanden, for provsten kunde aldrig vente, og han fandt altid paa noget deroppe, endda der var mere end nok at tage vare nedenunder. Overalt kunde de ikke være.

Det kunde ingen anden end provstinden, men hun var vant til det.

I kjøkkenet maatte hun jo, aldenstund hun ikke kunde være sikker paa, ingenting blev brændt — og i folkestuen skulde desserten laves og det kolde bord gjøres istand — saa var det kaffen med smaakager og skaarne smørogbrød til alle, der kom, og saa var det punschen og andre drikkevarer, som maatte være tilrede paa minuttet. Ægidius vilde aldrig vente. Og hver gjest skulde tages imod, anbringes efter sin rang og betydning baade for denne verden og for den næste. Ægidius var temmelig nøje paa det, han, som vidste saa vel, hvad folk var værd og hvor ofte de gik til Guds bord. Saa det var jo nødvendigt ikke at gjøre nogen fejl med det heller — —

De andre blev røde, baade de i kjøkkenet og de, som varted op — men ikke provstinden. Bleg, næsten hvid i sit ansigt, gled hun trapper op og ned, gange ud og ind. Der stod lidt koldsved

paa panden, smilet var kanske lidt nervøst, ellers kunde ingen merke noget paa hende. For hun var saa vant til det.

Som hun gik nede i folkestuen og eftersaa kaffebrættene, lytted hun urolig efter, hver gang de gik over gulvet ovenpaa. Hun kunde aldrig forstaa, hvad de andre havde at gaa efter — naar provsten saadan til hverdags kunde løbe op og ned dagligstugulvet i stormskridt, var det hende en lidelse. Hun syntes, naar hun gjorde sin pligt, saa kunde Ægidius gjerne sidde stille. Det var hende saa ulideligt, aldeles som om hun skulde have forsømt nogen ting.

Men det vidste hun med sig selv, at hun havde en samvittighedsfuld fornemmelse af sine pligter. I sin ungdom sad hun altid — hjemme hos en syg tante, — men siden hun blev gift med pastor Ægidius Thymann, havde hun af bare taknemmelighed foresat sig, at han aldrig skulde savne nogenting — og uden at hun ret forstod det selv, var der blevet saadan mængde at gaa efter bestandig. Og mer og mer — for Ægidius havde aldrig saaret hendes følelser ved ikke at modtage de smaa tjenester, det daglige liv kan give leilighed til.

Ingen skulde heller sige, at hun ikke var fornøjet med sin gaaende ægtestand, hun havde vist ikke tænkt sig, det kunde være anderledes.

Der var over hende et udtryk, som aldrig forlod hende, noget af det bestandig at gaa i et hus, et slags fanatisk hengivelse i slidet, undertiden noget, der mindede om et dyr, der gaar for plogen.

Det saa næsten ud, som hun havde godt af

det — saa utrolig sejg var hun. Men noget videre kjød havde hun aldrig kunnet faa paa sig. Og aldrig saa hun mer utrolig mager ud, end naar hun, som i aften, var i puds, iført sin gamle, sorte silkekjole med modest.

Ovenpaa gik provsten med drabelige skridt frem og tilbage mellem gjesterne, der var fordelt over storsalen og etpar tilstødende stuer.

Som han gik der ivrig talende, var der en morsom modsætning mellem hans anselige corpus og den lille sentimentale stemme, der hvert øjeblik fik en brist og af og til gik istykker som et glas, der bliver knust.

Han var en stor, vel ernæret mand i nye sorte klæder, med et smil, der straalede bredt fra den ene bakkenbart til den anden. Han var altid i et særdeles humør paa denne dag; de smaa øjne var mindre end ellers af bare velvillie for sig selv og de kjære mennesker, som kom her og nød godt af det, at han var kommet til verden.

Han gik omkring i en paradisisk mildhed og talte til alle. Det stod næsten ikke til at tro, han skulde være saa umulig at komme til paa en mandag — og mindst af alle trode han det selv. Han havde ingen anelse om, at han nogensinde kunde være ubehagelig, ikke engang paa en mandag. I hans indre bode et merkeligt menneskeligt ideal, fuldt af godhed, og det forekom ham som det selvfølgeligste af verden, at hans eget liv netop var derefter.

Nu gik han smilende omkring og udtalte sig.

Naar han havde talt, gik han videre; han havde ingen brug for det, de andre vilde sige. Det var nu engang hans form for selskabeligt samkvem. Det faldt ham ikke let at tænke sig, der kunde være andre meninger end hans egne, og de mennesker, han satte mest pris paa, var dem, der bedst forstod at høre.

Der kom altid et temmelig blandet selskab til prestegaarden. Det var det eneste sted i bygden, hvor de forskjellige sociale elementer mødtes.

Der kom de rettelige Nordlandsfolk, og der kom de indflyttede, baade af embedsmænd og andre. Det var to forskjellige racer, der levede opad hinanden, uden at aarene havde kunnet frembringe nogen ret sammensmelten. Den ene af dem var hjemme her, den anden bode som i et fremmed hus og vidste ret ikke om, hvor mange rum der var.

Indover i de mindre stuer holdt mændene til, stod klyngevis i døraabningerne eller skridtede frem og tilbage. De snakked om sild og sei og leverpriser og om skrejen, som havde søgt ind paa Utskjærsgrundene, men gik saa altfor tyndt.

Andre var oppe i politiken. De vilde lære storthinget parlamentarisk opførsel og ordne det transvaalske spørsmaal.

Inde i storsalen blandt kvinderne var der stille endnu. Det var for tidligt paa aftenen. De sad langs væggene og ved de forskjellige smaaborde forsigtig kigende omkring sig, hver efter sin art.

Saa sagtelig begyndte de at flytte sammen og danne grupper.

Nordlændingerne blev pludselig snaksomme

og hjertelige. Deres syngende accent, der minder om Capriboernes, strømmede friskt gjennem salen. Man pressed sig sammen i fortrolig nysgjerrighed efter, hvad var oplevet siden sist.

Som en flok munter sjøfugl snadred de unge piger.

Der staar Ghita Thulesius, datter af handelsmanden paa Lunnøen. Høj, svaj er hun, med en uafladelig uro i den lange, svaneagtige hals og de smaa klare øjne.

«Du, hvad det var du sa' — det om kjolen? Jo, stakar, du sagde *jo,* men ikke ublandet . . . for naar den er storskjøn. da er det ublandet! Hvor han er varm!»

De bliver alle enige om, at det er varmt, og siden pludrer de videre om kammerherrindens hvide silkekjole. Det bliver taget op til votering, om Sara Listows jo havde været blandet eller ublandet. Der er en livsens hast og varme over dem som over den nordlandske sommerdag, deres bløde, fantasifulde sind drikker ind festglæden. De synes det er merkeligt med alt det lys, som alligevel bare gjør det halvlyst, de glæder sig over kaffen; han kommer altid saa priselig tilpas, og her paa prestegaarden er der saa meget godt i hans følge.

De ved de faar lov at danse siden, men siger ingenting, for de tror, det er en hemmelighed. Naar man skal danse i prestegaarden, er det altid en hemmelighed, som provsten betror dem allesammen ude i gangen.

Men hverken Ghita eller Sara kan staa stille. Svanehalsen gjør kurver, og Saras øjne er slig, at

veninderne tror, hun vil gaa, skjønt hun paastaar, hun staar ganske stille. Selma Lind er nydelig i sin lyserøde kjole, statelig som en ung stormaase * med de sorte øjnes urolige sødhed og den snehvide hud. Hun staar og kiger. Vil se paa den nye skriver, naar han kommer. Det vidunderlige ved ham er, at han ikke er gift og har en fuldmægtig, som er kommen lige fra Kristiania — — —

Henne mellem mødrene sidder lensmandskonen og rugger sagte i hofterne. De kalder hende kattemadamen, fordi hun elsker sine katte, og det har gjort hende lidt sær. Hun ser altid bebrejdende paa folk og taler om, hvor stygt hun har været i vind for at gjøre alle tillags.

Hun sidder mellem to af sine søstre. Linierne i deres profiler minder om kystens næs og smaahammere; der er noget over deres udtryk, som kunde de være klækket ud nede i stranden: noget aabent oprigtigt, lidt nysgjerrigt, naturlig indtagende.

De flytter tæt sammen, ligesom alkerne, naar de sidder paa skjærene om kvelden — —

Madam Hoan sidder og ser sig om. Hun sidder som om hun sejler. Hun er i sort silke med hvidt i brystet; hvergang hun maa op og ryste lidt paa sig, ligner hun en lom. Hun er ganske faamælt, men ser ud som om hele ansigtet er ude og morer sig, Hun kan ikke lade være at betro sin søster Tonette, at det bliver ikke saa behageligt længer nu, som de fine fruerne er begyndt at grassere bortover bænkene saa overtykke

* Stormaage.

og romanteriske. Men Tonette hører ikke. Hun har været en tur i Trondhjem -- og de spørger hende allesammen, saa hun ved ikke, hvad hun skal svare paa. Hun ryster paa sit hode og ler med en stemme, fornøjelig frisk som et lunneskrik.

«Ja, stakar, det var alting rettelig fint og net — og med mig er det det samme, hvor jeg gaar, enten i teater eller kirke, saa gjør det mig godt! Men undskyld at jeg holder paa at lægge igjen øjnene, det er bestandig med mig, naar jeg skal sidde saa still!» — — —

Ved siden af sidder der nogle og snakker om kammerherrindens hvide silkekjole, der har vakt en vis sensation. Men de fatter sig og begynder igjen paa den huslige økonomi: naar man bare vidste at spare, behøvede man jo aldrig være fri for kjød. — — Og saa var det fogdens gamle husjomfru, som var kommet paa besøg og ret var saadant tækkeligt menneske, at hun kunde fast ikke tale om nogenting, uden taarerne stod i øjnene paa hende. Jo, hun havde ret været fredelig, af dem, som aldrig lægger sig overende med nogen, men nu, som hun havde begyndt at kaste sig udover religionen, kunde en aldrig vide — — —

Der kom kaffe ind igjen. De saa prøvende hen paa den.

«Hvad du tror, om han er varm endda?»

Skjønt det kunde se ud, som de aldeles mangled ære og dannelse og skammevet, maatte de have en rent liden draabe til — for det var det de vidste, paa denne dag var det nok ikke bare nogle bøn-

ner, som blev malet paa til en taar, men en kaffe, som tog sveden.

Ligeoverfor sidder endel yngre handelsstand og andre indflyttede fra byerne søndenfor. Der var opadstræbende opkjøberfruer, som havde bestemt sig til at forskrive silkekjoler fra Printemps. For kammerherrindens hvide havde ogsaa der sat sindene i bevægelse. Især havde det gaat ind paa fru Hammer.

Ikke fordi hun nogensinde brugte at kritisere, men naar man er over 45 og har en datter, kan man da gaa med hvid silke?

Der udspandt sig en debat; de ting burde man have paa det rene.

Fru Hammer holdt paa, at kammerherrinden snart burde indstille. De fleste var enige med hende, skjønt de slet ikke saa nøje vidste, hvad hun mente, for hun brugte at indstille i flæng. Det var et ord, hun havde laant af sin mand, der ogsaa stadig gik og indstillede — saa man kunde trygt være med paa det, især da Hammers var folk, som, inden nogen vidste af det, vilde være blandt de første. At fruen kunde tale om alt, baade om Aron og Pyske og om emancipicerte folk, befæstede bare hendes anseelse; naar hun paastod, hun var sykolist, trode man det som bibelen. Det gjorde ingenting, at de ikke vidste, det var psykolog, hun mente. Og fru Hammer var ikke at spøge med. Hun fandt næsten altid folk for tarvelige. Hun havde netop sagt om den nye doktorfamilie, at hun syntes, de stod lavt i social henseende, og de andre fruer havde været glade over, at de ogsaa kunde se det.

Lidt længer henne sidder fru Thue. Hun kan ikke fordrage at tale om kjoler. Hun har engang været sypige. Men nu tjener hendes mand ganske godt, og hun siger «gid» med en rodfæstet overbevisning om, at hun siger noget, som tager sig ud. Desuden har hun det at støtte sig til, at hun tilhører en kunstnerisk familie.

«Ja, tænk hvor begavede dere er, allesammen!» siger fru Jensen.

«Ja, der har altid været megen aand i os, hele slægten. Og saa Jon da. Hans stykker — — gid, jeg synes, hans taarer og hans druer og draaber, de maa da være den højeste konst, for en kan gaa hen og tage paa dem, og det, som de har sagt om hans kone, det er aldeles ikke, for hun er jo en dame, saa ingen kan beskylde hende for at begaa noget!»

Hun ser hen paa frøken Antonisen, men frøken Antonisen har ingenting hørt. Hun sidder og er fornærmet over, at datteren paa nabogaarden lader sig kalde frøken.

Højst oppe i salen, i lænestolene og den nye sofa, sidder «*the upper ten*», som kammerherrinden har døbt sin kreds.

De er alle søndenfra med undtagelse af fru Elin og faster Vikka, der stilferdig lader sig tage i forhør af en nykommen sagførerfrue.

Fru Elin sidder rank og faamælt ved kammerherrindens højre side. Hun sidder og strikker; af og til lader hun sit faste, klare blik vandre omkring, men ingen af damerne holder af at føle det fæstet paa sig. Skjønt de ikke vil vedstaa det,

er der noget ved de øjne, der gjør, at man føler sig liden.

Baade kammerherrinden og kapellanfruen anstrenger sig for at holde en samtale igang med hende.

Men kammerherrinden vover ikke mer at tale om, hvad hun helst taler om: sit blaa blod og sine dage ved hoffet. Alle de andre damer kunde indse, hvad saadant havde at betyde, men ikke fru Elin. Der var over hendes ansigt gaat et flygtigt smil, som kammerherrinden havde følt ramme sig som en snært. Saa siden taler hun om ganske andre ting.

Af natur en demi-mondaine, af fødsel adelsætling, enke efter en kapitaine og kammerherre, anser hun sig som en af landets spidser. I flere aar har hun været enke, men er endnu sørgmodig, fordi hun synes, det klæder hende. Og hun er sentimental, fordi hun synes, det ogsaa klæder ganske godt. Der er noget langsomt, dovent over hendes bevægelser. Stemmen er behagelig, konsonanterne udtaler hun paa en egen slæbende maade — i sin hvide silkekjole med frisure *à l'enfant* tager hun sig ud og er heller ikke uden fordringer.

Hun ser hen til døren. Det er den nye skriver, hun tænker paa. Det kunde blive mere udholdeligt at bo her. Det er det, hun taaler ikke for megen ensomhed. Hun har grædt over sin mand saa meget, det har været hende muligt. En afveksling vilde gjøre hende godt, bare ikke den, som Gunvor til Hærø altid foreslog. Hun kunde ikke fordrage det menneske med hendes

lyst at presse folk til arbejde — idethele taget ikke fordrage hende: bare hendes maade at tale paa! Som forleden at sidde og sige i hendes, kammerherrindens, nærværelse, at det hændte saa ofte med damer, at der var en eller anden mand, de sogned til; havde de ikke presten eller sin egen mand, var der gjerne en doktor, som laved til for dem baade deres piller og deres meninger.

Hun havde ærgret sig saa dødelig over Gunvor Thorsdatter den aften, at hun nu følte en lise ved, at hun ikke var her. For saadant tager sig da ved Gud ikke ud at sige — skjønt naturligvis var det sandt ogsaa! Man kunde jo umulig være sikker paa sine meninger, uden man havde dem fra paalidelige kilder.

Kammerherrinden havde netop meget godt stof, som hun var kommet nemt til, og en medfødt trang til at give samtalen højere sving.

Kapellanfruen var den, der bedst forstod at følge hende. Hun havde en del smaa nette svar paa lager; med forskjelligt tonefald kunde de passe paa, hvad det skulde være.

Og de to damer bevægede sig med den klædeligste lethed omkring i de moderne spørsmaal, fra spiritismen til statsøkonomi og arbejderforhold.

Kapellanfruen blev lidt rødere i kinderne, hun var ikke vant til saadan gymnastik. Men arbejderforholdene, som kammerherrinden havde hørt skulde være saa vanskelige, havde hun ganske paa det rene. Hendes huslige liv var en ren modsætning til provstefruens gaaende ægtestand. Hun hørte til den skare søde fruer, der ikke generer

sig for at vedligeholde traditionen om, at mændene forsørger sine koner. Siden hun blev gift, havde fru Jeanette ikke rørt sine hvide smaa fingre til nogen ting. Nu var det Theodor, der maatte holde for. Hun havde været en af disse indtagende unge piger, af hvem der aldrig bliver voksne mennesker, en egenskab, der synes at være uimodstaaelig, selv for de intelligenteste mænd. Man sagde, at Theodor havde været overstadig lykkelig over at være kommet de andre i forkjøbet.

Og hun holdt sig saa merkelig, — havde beholdt sin lille grønne barnesødhed, som af Theodor mulig var blevet taget for den modne kvindeligheds sødme. Hun var altid saa henrivende sikker og ikke uden fortjenester, for hun havde nydt den bedste kvindelige uddannelse, uden at en tanke havde forvildet sig ind i hendes hjerne. Saa hun kunde nyde sine gode dage uforstyrret. Hun mangled heller ikke intelligents, men det var den art, der kun har med tilfredsstillelsen at gjøre af det unge kjød og blod. Ueffen skulde hun heller ikke være til at manøvrere med Theodor, skjønt han stadig havde brugt at sige, at naar man skulde vælge en kone, maatte man tage en, man kunde greje.

Fru Jeanette var enig med kammerherrinden i, at man maatte læse for at holde sig à jour. Hun elskede at læse i bladene om bekjendtes og venners dødsfald. Hun kunde godt like at føle den kulde, der gik gjennem ryggen, naar hun slap avisen og raabte: Nej, er nu den ogsaa død! Og ulykkestilfælde var hun forfalden til; en ny-

delse var det at ligge paa sin chaiselongue og læse om skibbrud og rigtig store ildebrande, hvor folk brændte op — —

Det var denne dejlige, grufulde følelse i ryggen — —

Ellers var hun hjertemenneske ogsaa, men saadan ganske letvindt, ud i luften — det er uvist, om nogen havde synderlig fordel af det, ikke engang Theodor.

Kammerherrinden kommer igjen med noget, som hun har fra de bedste kilder, og fru Jeanette aabner sin rosenrøde mund. Hun synes, der kræves en afsluttende bemerkning.

«Jo, det har De ret i, jeg synes nok, folk faar arbejde, især mændene da, det staar jo ogsaa i bibelen!»

Kammerherrinden var allerede over i et nyt tema, hun *vilde* vide, hvad fru Elin mente om kvindesag og de sager.

Fru Elin kom netop tilbage efter at have gaat omkring og talt med dem, som «*the upper ten*» ikke kunde se var tilstede.

Hun vendte sig langsomt om og saa paa hende, netop paa den maade, kammerherrinden ikke følte sig vel ved. Men hun behøvede ikke at give svar; kammerherrinden var selv saa ivrig, aldeles enig med provsten Thymann i, at damer kunde være ubehagelig intelligente. Provsten havde ret i, at der bliver for liden ro i verden, naar damer bliver saa intelligente — — Var her ikke uroligt nok? Før havde man da fred, naar man kom i sin dagligstue — skulde nu det være

forbi? Hun syntes, provsten havde umaadelig klart blik paa alting — —

Fru Jeanette holdt nu paa Theodor. Hun vidste forresten ikke, hvad Theodor mente om de ting, for hvorfor skulde de tale om saadant? De, som havde det saa deiligt!

Theodor stod henne i en døraabning og stirred. Det var umuligt at afgjøre, hvor dejligt han syntes de havde det. Han stod der mørk, med ild i øjnene og et vekslende udtryk om munden, snart barnsligt, snart strengt. Over hans person laa der noget afglattet presteligt, over det unge, indfaldne ansigt en aandelig værdighed sammen med noget voldelig neddæmpet. Han var en alvorlig, nidkjær mand, idealt anlagt indenfor en trang horisont, hvorfor hans dage var opslidende, og hans veje førte ham hen mellem livets tidsler.

At fru Jeanette er hans hustru ser nærmest ud som en gaade.

Det kan godt hænde, han fremdeles er vel fornøjet. Det kunde han ialfald være sikker paa, at det kunde aldrig komme hende i sind, der skulde være noget, han ikke forstod bedre end hun. Og det er at sætte pris paa i vor tid.

Han bliver staaende i den trange døraabning uden at merke, at han bliver puffet af doktor Elieson, der aldrig bestiller andet i selskab end at gaa omkring og undersøge, hvor hans kone er og hvem hun taler med — man paastaar, det bare er en slags kold nysgjerrighed efter, hvad ialverden nogen kan finde paa at tale med hans kone om.

Hun sidder i dyb samtale med frøken Mo,

men aldrig er nogen blevet klok af, hvad den nydelige fru Elieson siger og heller ikke frøken Mo.

«De ved saadan, som herrer er, især de fleste!» Det er en formel, fru Elieson meget benytter. Den passer ved alle anledninger og lader til at rumme en mystisk livsvisdom, at dømme efter det betydningsfulde, til andre medvidere appellerende udtryk, der ledsager den.

Faster Vikka sidder fremdeles og lader sig spørge ud af fru Dahn. Hun bliver altid spurgt ud om saa meget, faster Vikka. Desuden er det fru Dahns form for konversation at stille spørgsmaal. I rækker kommer de stimlende, og horisonten er fuld af spørsmaalstegn.

Faster Vikka smiler godmodig. Hendes øjnes milde ro gjemmer over meget. Betvunget af hendes dybe taalmodighed ligger den lange, gjennemlevede livslidelse gjemt derinde — det er ikke blevet den tilladt at forbitre hende mod menneskene.

Hun ser venligt paa fru Dahn.

Jo, det er vist sandt, at hun er saa umulig, naar hun kommer i butiker — det er vist aldeles sandt. — —

Og det gamle, fine menneske bliver rød ved tanken om, at folk ler af hende, fordi hun synes, hun maa staa og vente, til de andre har faat, og nogen kommer og spørger hende.

Ved siden af sidder to sagførerfruer og taler inderlig krænkede sammen.

Fru Salvesen er i oprør over, at den skrækkelige datter paa nabogaarden er kommet hjem med noget, der ligner hendes egen fine kaabe.

«Du skal se, det bliver til det nu, fru Schwane, at virkelige damer maa gaa tarvelig klædt! Tænk, det er kommet til det nu!»

«Lad os se at glemme det,» siger fru Schwane blødt, «nu skal du høre om Iversens!»

Og med en stemme fyldt som en vaad svamp med følelsen af, hvad for en nydelig aften det havde været hos Iversens, giver hun sig til at fortælle: Kjødboller med selleri ... de var saamen fra Hamburg — — —

Endelig var nok den nye skriver kommet — og hvad som mer var, han var i humør. Man kunde høre det paa stemmen. Han holdt nemlig flere stemmer. En skulde være overmaade græt-ten, det var kontorstemmen, en anden skulde være ganske ualmindelig til at gjøre nar, men den iaften noget rent andet, helt fornøjelig.

Der havde nemlig rejst sig en disput mellem kammerherrinden og en tilrejsende dame, som alle fruerne var irriterede paa, fordi de var slet ikke sikre paa, om hun var gift eller ej.

Kammerherrinden havde hævet sig til vel-talenhed. Hun gad vide, hvorfor en hustru ikke skulde bære sin mands navn. Det hjalp ikke, at ingen hustruer brugte at gjøre det i gamle dage, de *skulde* have gjort det. Det forekom hende i øjeblikket, at Gud havde bestemt det paa Sinai bjerg. Og kammerherrinden, som i sin tid med stor styrke havde regjeret sin mand, kunde nu ikke indse andet, end at det var saadant et vak-kert tegn paa det hustrulige underlegenhedsfor-hold — —

Saa var skriveren kommet til,

«Men naadige frue! Bytte navn, siger De? Skal det være tegn paa noget, som begynder med «under», maa det være, at man har underlagt sig nyt land! Bytte navn? Ja, paa samme maade som fyrsten af Montenegro vilde bytte navn, naar han blev kejser af Brasilien. Det er simpelthen en betegnelse for udvidet magtomraade. Man har faat en at regjere over!»

Og nu var det kammerherrinden og ham, som optog bataillen. Hun følte sig ganske ilde tilmode ved, at det nu fordredes af hende, at hun skulde staa og sige ham imod. For han *var* næsten, som hun havde tænkt sig, saa behagelig elegant, den eneste, som sammen med hende kunde danne samfundsspids heroppe — — de var jo fra naturens haand allierede og venner! Hun var fast bestemt paa at lade ham forstaa det.

De andre damer var heller ikke ufølsomme for den charme, der var ved sorenskriveren. Der var noget eget bare ved hans antræk og maade at være paa, ved de trætte, lidt lyssky øjne, det underlig kjølige blik, der var i dem, og den fine mund, naar den lo. De kunde ikke værge sig, det var, som udgik der fra ham en strøm af noget, der troldbandt deres sind.

Mændene mored sig over det. Naar man saa saadan ud, gjorde det ingenting, om man altid var tørst. For det blev der sagt om skriveren.

De unge piger var optaget med noget andet; det var hans fuldmægtig, kandidat Balle. Han var merkelig at se paa; saadan var herrer i Kristiania!

— — Umaadelig lang og tynd; i en baad var jo dette ingenting! Selma Lind var vis paa, at med sin venstre haand kunde hun, om hun bare vilde — — nej, hun vilde ikke, for hun turde ikke. Han skræmte dem — for som han stod der nu, stirrende ud i det tomme rum med et skrækkeligt blik fra de store pupiller, saa maatte de tænke paa Robespierre, der lader guillotinen gaa. De kunde jo ikke vide, at kandidaten var det fredeligste menneske af verden og bare stod og tænkte paa, om der ikke snart blev mad.

Siden, da han kom hen og blev presenteret, kunde de ikke svare ham et ord til ti, men saa paa hinanden. Vel var manden tynd, men saa brugte han ord, saa de syntes, loftet løfted sig. Om det bare gjaldt en française, saa smagte det af vulkansk udbrud; og Selma Lind stod aldeles magtesløs af bare fornøjelse ved udsigten til en fanatisk vals og en forhistorisk gallopade — — Desuden var manden enten «ganske døende» eller «infamt interesseret», saa han *var* morsom.

Kort før man gik tilbords, kom Gunvor. De unge piger raabte: Endelig! men da hun kom hen til dem med sit varme, fortrolige nik, nejed de. De vidste ikke selv, hvorfor de havde saadan respekt for hende, hun var da ikke saa meget ældre.

Gruppen fru Hammer havde derimod helst ikke lagt merke til hendes korte, venlige Hilsen. Som sædvanlig maatte hun jo bort til alle madamer og fiskekoner, som fandtes her iaften. Og naturligvis slog hun sig ned hos Petrine Løyen, som plejed at sidde alene og snakke for sig selv til almen fornøjelse.

Men fyrvogterkonens blege ansigt straalte, da hun fik se Gunvor, den eneste i verden, der forstod hende.

«Naa, fru Løyen, hvordan staar det sig? Gaar det bra med humøret?»

Fru Løyen saa først paa hende og sagde ingenting. Øjnene laa tunge, med skygger.

«Aa nej,» sagde hun tilsist og saa sig omkring, om der var nogen, som hørte det og kunde le af hende. «Aa nej stakar, med humøret er det ikke bra. Før, da jeg var ung, var jeg mere henvendt til Herren. Da var jeg øm og mere tankefuld, og sjøen var talende til mig. Nu er den nifs; — alting er haardt!»

Hun fik taarer i øjnene og mumled, som hun plejed: «Det synes jeg nok, du kunde spart mig for, kjære Gud, og gaa og vente slig, som jeg har gjort i mine dager; naar du vidste, det ikke blev noget, kunde du ret spart mig for det, jo stakar, jeg syns det!»

For hjemme paa faderens fyr havde hun levet livet, før hun kom hid. Og der var ingenting hændt af det, hun havde ventet paa. Det, som havde hændt tilsist var, at nu sad hun her gammel og falmet, med nogle underlige ungpigemanerer og ret nogle underlige, forkomne ungdomslyster endnu gjemt i sit sind.

Og som folk mored sig, naar de hørte, at fru Løyen laante ridehest over hos Winds og red om inde mellem klitterne i tusmørke — eller naar de kunde se hende staa nede i baaden og vugge og nynne, mens det gamle legeme havde sin fulde hyre med at holde balancen.

Men Gunvor lo aldrig af Petrine Løyen. Hun tog hende undertiden med ud mellem æggeværene de blanke sommerdage.

Da syntes Petrine Løyen hun levede livet. Naar hun da skyndte sig, fik hun indhentet lidt af den livsens glæde, som var blevet forsømt.

Det var allerede ud paa natten, før værtinden tog plads mellem sine gjester — men da havde der ogsaa været et dejligt bord, og man tilstod med fornøjelse for hinanden, at der havde været ret godt at være der, ja.

Selv længe efter de var gaat fra bordet, kunde ikke gamle skipper Tobiassen styre sin taknemmelighed. Naar han saa hende komme, løfted han sit glas. «Tak, stakar, De er da aldeles en sjelden raritet, slig som De tænker paa os!»

For der var ingen mangel siden heller. Men nu sad hun stille oppe hos kammerherrinden, segnefærdig af træthed, uden at kunne høre rigtig, hvad man sagde til hende.

Der var gjort ryddig i flere af stuerne. Ungdommen dansede. Balle havde faat sorenskriveren til at spille den fanatiske vals.

Indenfor døren stod Gunvor og saa til. Tobiassen kom hen. Han havde set hende smile af noget, han havde sagt. Sligt var ikke lovligt. Og han saa paa hende med øjnene skarpe under de buskede bryn.

«Nej, jeg er ikke overtroisk, som du siger, stakar — men naturligvis gaar folk igjen, det har jeg jo set mange ganger — paa skuden, naar en er ude og farer: naar folk blir klar, * ser jeg dem.

* gaar under.

De har kommet tuslende tilsamen midt foran mig paa bakken, og jeg snakker til dem, og de svarer mig ikke! Da forstaar jeg, hvad det er for slag, for med ét er de væk — — Naturen er rar han, det er sikkert, at en har hver sin møje, ellers vilde det være for godt at være her, ja!»

Han rysted paa hodet til Stensen, som vilde have ham med ud og drikke øl.

«Nej, stakar, bayer, det kan jeg inte fordra', naar jeg har drukket to flasker, saa har jeg nok!»

Han vendte sig igjen mod Gunvor. «Interserer De Dem for totalen? Jeg har drukket saa lidet, at jeg har ikke kunnet faa det ind paa øjet mit i mange aar, men jeg har været saa egen, at jeg har aldrig villet skrive mig ind. Jeg liker ikke den sort kombenisme!»

Gunvor lo paa sin rolige, dæmpede maade. «Kom, vær med ind og hør paa, hvad det er, skriveren spiller!»

«Nej, stakar, jeg er meget national saaledes, men ikke de gamle melodier, dem liker jeg ikke» — —

Og Stensen havde fundet noget svenskepunsch derude, det kunde han tydelig se. Der burde nogen passe paa Stensen, som kunde drikke sig rent aandsfraværende!» — —

Gunvor maatte gaa alene ind og høre paa skriveren.

I mellemstuen traf hun kapellanen. Han søgte hende altid, naar de var sammen, men hun undgik ham helst. Hun syntes, de havde ikke noget at sige hinanden. Men iaften kom han lige hen.

Hun smilte og saa op i det alvorlige ansigt. For ham havde hun da ialfald fuld respekt — og saa kunde hun ikke lade være at synes synd om ham, fordi han var saa lykkelig gift med fru Jeanette.

Hun saa spørgende paa ham. Hun vidste, at hun hverken stod sig godt med ham eller med provsten, af den ene grund, at de havde omtrent stik modsatte meninger om alt mellem himmel og jord.

Men især var det provsten, for med kapellanen var alting anderledes. Han stod som en ung apostel, der hented sine ord fra dybderne, og hun havde ærbødighed for hans selvforglemmende arbejde for dem, han leved blandt.

Hun tog hans fremrakte haand og trykked den.

«Tak for, hvad De gjør for os! Der, hvor ingen anden rækker at komme, der er De!»

«Men jeg takker ikke Dem! Jeg er misfornøjet med Dem!»

«Det tror jeg gjerne!»

«Endogsaa, naar jeg ser Dem i kirken, er jeg misfornøjet med Dem!»

«Jeg er ikke andægtig nok. Kan De se det?»

«De har ikke den store, skjønne tro, som giver sig hen!»

«Nej, jeg er vaagen, gaar min egen vej. Er det galt? Det kan ikke rettes paa — —

Hun talte i korte, skarpt hugne sætninger, med den ene fod løftet for at gaa videre — for hvad kunde det nytte?

Han lagde en nervøst brændende haand paa hendes arm.

«De er herligt rustet for arbejde i vingaarden — hvorfor farer De udenom? Gud har lagt Dem forbarmelsens naadegave i hjertet, De elsker sandhed. Hvorfor søger De, hvor den ikke findes? Hører De ikke hans bud: Vogt mine faar! Gunvor Thorsdatter, de fattige smaabarn her, og de, som lider, kalder Dem mor Gunvor til Hærø — — giv dem det brød, som mætter deres sjele, giv dem rent og uforfalsket det livsens ord, som lægger havet stille. Gaa med paa vejen! Husk, hvo, som ikke er med, er imod, siger Herren.»

Gunvor saa paa ham en stund, Saa sagde hun mildt: «Den Gud, som har vakt mig, har ført mig ud under sin store himmel! Og jeg giver af mit hellige brød og salt! Kan De ikke se, at vi er venner og arbejder sammen . . og mødes? Husk, der er mange veje!» — — —

Han svarede ikke straks. Hun hilste og gik videre, ind hvor skriveren sad og spillede.

Selma Lind og kandidat Balle førte op en gallopade, og hele ungdommen stormed ind; ingen kunde staa stille til den musik.

Gunvor satte sig hen i en krok. En af fruerne kom og vilde have hende med ind til de udvalgtes bord. Men hun rysted smilende paa hodet: «Kjære, De har jo provsten! Skynd Dem, De maa ikke gaa tabt af ham!»

Hun bøjed sig lidt frem, for hun behøved jo heller ikke gaa tabt af provsten. Hans stemme lød saa hyrdevenlig, blidt belærende.

«Kjære frue, at vi er saa strenge mod kvinderne, det har ingen anden grund end den, at vi er saa vant til at se op til dem, fordi de har

den store opgave i samfundet at styrke kravet paa — — —

Tak, hun havde igrunden nok med det der. Hun rejste sig og gik længer indover.

De dansed ikke mer — men skriveren sad fremdeles og spillede.

For en underlig, letsindig musik, fuld af spot og latter og syngende ingenting — en uretfærdig musik!

Hun satte sig hen ganske stille, glad over, at ingen mer lagde merke til hende.

Pludselig vendte hun sig forundret om. Kunde det være den samme mand, som spillede? Det, som raste inde i denne musik, strømmende tungt som inde fra dunkle dyb; — hvad var det for noget? Det paavirked hende som noget smertefuldt personligt — næsten som en indiskretion, at hun havde hørt det.

Hun var gaat hen til pianoet, uden at hun selv vidste det; og næsten uvillig i stemmen spurgte hun: «Hvordan kan nogen sidde og spille saadan?»

Han saa op paa hende aandsfraværende. «Nej, det var en misforstaaelse, en ren forglemmelse!»

Han rejste sig op og bukked smilende: «Undskyld, jeg vidste bare ikke, at her var nogen!»

Hun studsed.

Kunde nogen sige, hvad der var ved den stemme — dens myge mørke, dens dybde i klangen? Den vakte hver gang samme uforklarlige følelse af smerte i hende. Den var som fra et andet menneske end det, som stod der og smilte med haan om den smukke mund.

Hun lukked uvilkaarlig øjnene for bare at høre dens ejendommelige fald. Der var noget i klangen af hver eneste sætningscadence, noget saart, som det kunde være klager fra et andet menneske i ham end det, han levede . . . en bundet smerte, som havde slidt sig løs og nu laa og skjælvede i de fuldtonende lyd?

Hun saa op paa ham. Hans øjne — som de saa paa hende nu — skarpt intelligente i sin tindrende brune glans — og saa vemodig milde.

De var enige med stemmen.

Der gik en bølgegang af snak gjennem stuerne. Over dem alle hørtes Tobiassens vrede over, at nogen kunde tage fejl af skrej og dybvandstorsk.

Sorenskriveren afbrød, netop som han var begyndt paa noget: «Jeg havde tænkt at sige en vittighed, men De hører jo slet ikke! Se damerne omkring provsten! Et smukt billede paa kvindelig modtagelighed! Jeg ser, det nytter ikke for mig! Har den ædelige mor til Hærø ingenting at befale?»

«Nej!» sagde hun smilende.

«Og De siger slet ingenting? De har ikke talt mange ord iaften! . . . Hører De til de indesluttedes orden? Det skal være en underklasse af muslinger, men den forekommer kanske ogsaa blandt mennesker, ingenting er umuligt for Gud!» — —

Hun smilte igjen: «Nej, her nord!»

«Derfor venter jeg ogsaa fru Fortunas besøg heroppe! Her er mørkt, og hun er jo blind, ellers vilde hun neppe gjøre mig den ære! . . . Se, der spiller nogen op til dans! Det er Balle, som

drømmer paa «Donauwellen»! Skal vi glide med et eneste minut, før solen rinder?»

«Aanej,» sagde hun kort.

Saa rakte hun ham haanden, blidt: «Godnat! Min mor venter!»

«Er det sandt, De er fuldgod høvedsmand paa Deres baad? Fru Løyen er i ekstase over, at hun skal sejle hjem med Dem iaften — — —»

Men hun gik allerede omkring og sagde godnat. Han saa efter hende.

Hun burde bestandig have den dybrøde dragt! Den faldt saa enkelt, vilde ikke noget for sig selv, bare fortalte om, hvor hun var stoltelig skabt — og det dybe røde lagde varme over de kolde ord og tonte sammen med, hvad der kom og gik over hendes ansigt, naar hun ingenting sagde — — —

Han glæded sig over hende, som hun kom op til «*the upper ten*» og stod som en kongsmø, der mønstrer sin hird. Naturligvis laa hun udenfor deres grad af forstaaelse — det var derfor, de aldrig kunde lade hende være heller, men allerede havde betrod ham, at de fandt hende hjerteløs og uden højere interesser. Og før paa aftenen, da hun havde siddet der mellem dem allesammen, — det havde moret ham at se, hvordan hendes naturs rolige stolthed havde andre ytringsformer end disse elegante smaafolks lakejminer. Det var, som skrev hun omkring sig en ny *code Napoleon*, en uimodsigelig, inappellabel.

Han fulgte dem ned til bryggen; kunde jo gjerne det, skjønt han egentlig ikke syntes, det tog sig ud at se damer sidde tilrors og passe sejl.

Dernede stod Tobiassen og skynded paa folk,

som skulde om Uthammeren. Den vilde ikke blive god at klare om en halv time. Han mørkned til, saa det vilde blive smaat med havligge inat og liden tid at vende skraaen for dem, som ikke var kommet ind — —

«Godnat!» lød Gunvors stemme, idet baaden løstes. «Hvad siger du, mor?» For de skulde ogsaa om Uthammeren.

«Vi klarer det, inden han kommer!» sagde fru Elin rolig.

Og baaden gled ud og forsvandt bag holmen. Langt ude hørtes den ejendommelig brusende, dumpe lyd af en storm i anmarsch.

Der kom bud fra provsten, at skriveren maatte komme op igjen. Der skulde smages paa en ny cognac, og skriveren var skjønner.

Nyseksringen laa allerede optrukket i nøstet paa Hærø, før de lange stormbølger fandt vej ind i viken og brusende vælted sig mod strand.

Gunvor havde lagt sig, efterat hun selv havde været med og efterset baadene.

Hun laa en stund og lytted. For mellem dragsugets vilde støn og smaastenenes raslen kom der hende saa tydeligt for en strofe af en sang, hun engang havde hørt:

Hans øje var dybt.
Jeg kunde mig sænke deri!

Siden, da hun sov, kom den og fyldte hendes sind. Hun laa og smilte:

Hans øje var dybt.
Jeg kunde mig sænke deri

Efter bestemmelsen skulde Svein Torgersen komme hjem tidlig paa høsten for at tage eksamen til jul.

Men istedetfor bud om, naar han kunde være tilbage, kom der brev fra Monte Carlo og meldte, at han kom ikke hjem før over jul, saa der blev ingen eksamen før til vaaren. Kunde hun saa sende nogle kroner, siden hun endelig vilde være den, der skulde laanes af? Hun kunde faa 100 procent. Vel rejste han frit, men naturligvis maatte man have penge ved siden af.

Folk fandt, at Gunvor var blevet tankefuld udover høsten.

Hendes mor glæded sig over, der var saa længe til St. Hans, og at der var saa meget arbejde til at optage tiden for hende. Handelen havde gaat bra, sildefisket slaat til; der var gjort de fineste notstæng lige ud i viken.

Og paa salteriet var Ezekiel den bedste mand paa lange hold. Ingen sild blev betalt som Hærøsilden; den kunde gaa lige til England.

«Det er godt, du tjener penge,» sagde fru Elin, — for der var igjen kommet bud efter flere; men det gjorde ikke noget; hun kunde jo faa 100 procent. Bedre kunde ikke penge sættes ud.

Gunvor svarede ikke sin mor noget videre.

Han skrev ikke saa stadig som før; der kunde gaa postdage over, men paa en saadan rejse maatte det blive, som det kunde falde sig, saa det var ikke at grunde over.

Men det brev, der endelig meldte, at han var kommet til Kristiania, lod alligevel til at give noget at grunde over. Der stod, at det var ikke

rimeligt, han kunde tage eksamen til vaaren. Rejsen havde taget paa ham, og det var ganske ubegribeligt, hvor stort stoffet var, naar man saa efter. Saa var der en speciel sygdom ogsaa, som interesserede ham; der var netop nu nogle sjeldne tilfælde paa hospitalerne — og saadant tog tid. Ved de særdeles nyttige forbindelser, han kunde rose sig af, havde han af helbredshensyn faat udsættelse til høsten. — Posten som kommunelæge deroppe, det var ikke farligt med den. Han kunde holde vikar.

Da Gunvor gik op den aften, gik hun ikke tilsengs, som hun havde lovet sin mor, der syntes, hun saa bleg ud.

Hun tog ud af det gamle chatol de breve, Torgersen havde sendt hende. Saa satte hun sig til at læse dem, mens hun med blyant cirklede ind steder her og der.

Siden læste hun om igjen alle de indcirklede steder. I sammenhæng syntes hun, de tog sig anderledes ud:

«Jo, nu gaar det! Vivat, at det gaar! Velsignet vare du blandt steder, München, der kunde ikke været halvt saa gemytlig i paradis! Jeg synes, vi norske burde ha stipendier allesammen og komme hid og lære os af med vore sure miner. Lorenzo *maa* i museer. Vi gaar og tilbeder dejlige, forundrede engle og madonnaer, som drømmer om himmelen, og vaagner op i det bedste humør. Herregud, hvad det er for en prægtig religion, nem! hvad?

* * *

Idag var vi hos Böcklin, ved «Villa am See»: Det er en rolig aften; en kvinde staar og ser. Jeg maatte tænke paa dig! Jeg synes forresten altid, jeg har dig staaende et sted og se paa mig. Men hør om billedet: Han har malt det samme engang til. Men det er senere paa aftenen, stormen kommer, bøjer poplerne, jager i hendes slør. Hun staar op mod klippen, helt forandret og alligevel den samme. Begriber ikke, hvorfor jeg maatte tænke paa dig!

* * *

Vi er i den hellige stad. I en luft, som er stille og blaa og fuld af klang, siger Lorenzo!

Om du vidste, hvor han gaar og roder. Han forelsker sig i det, som staar igjen af en gammel etruskisk mur for ikke at tale om kejserlige piller og arcader; de gjør ham vanvittig. Og han er begyndt at delirere skriftlig over campagnens melankoli. Han siger, den er ubeskrivelig. Saa burde han lade den være. Det gjør jeg.

Joda, naturligvis ruinerer jeg mig ogsaa paa de ruiner; det sørger Lorenzo for. Vi var i Forum idag, efter hans paastand i det berømte tempel, hvor vestalinderne vogted den hellige ild. Ved hjelp af hans øjne har jeg set den store cortile med de lange rækker hæderskronede marmorvestalinder omkring den hvide alabastcisterne, hvor der blev hentet vand fra himmelen. L. gaar her og driver hele dage; han har en stor afhandling paa stabelen om Vestadyrkelsen som en apotheose af kvindeligheden an sich. Han taler om at faa indført denne gamle romerske ærbødighed som en

ny statsreligion for jordklodens beboere. Men han tror selv, det kommer til at vare, for med det tilsvarende nutidsbegreb, de gamle jomfruer *in mente,* forstaar han, der trænges nogle aarhundreders sagte revolution for at naa did, hvor de gamle romere engang var. Derfor haster det med at begynde, siger han. Begynd i Guds navn! siger jeg. Jeg har andet at ta vare, saa vi er just ikke saa meget sammen. Men naar jeg ser paa disse *Virgines Vestales Maximæ,* romernes højt hædrede æresborgerinder, hvem staten tillod sig at rejse statuer for, saa kan jeg ikke andet end le, naar jeg tænker paa, at det simpelthen var de gamle jomfruer, der blev gjort sligt væsen af. Det skal jeg sandelig fortælle faster Vikka.

Jeg lagde merke til en her idag. Tilhyllet staar hun. Men ingen fold tør forstyrre linierne i saa kongeligt et legeme. Det er den store Flavia Publicia — hvad kommer det af, at alt det, som imponerer mig, ligner dig? . . . . . Men jeg synes nok, de er noget strenge, disse damer, svært venus-miloagtige, rigtig gunvoragtig-souveraine, som du var i det første, jeg kjendte dig. Jo, de er for strenge. De tæmmer solskinnet. Jeg liker mig bedre udenfor osterierne, hvor levende smaa romerinder staar og synger. Hvad det er for et guddommeligt land, skabt af Vorherre! Pokker rejse hjem til Norge! hører jeg omkring mig fra disse ulykkelige, som er nødt til det. Du forstaar, de, som ingen Gunvor har!

*
* *

Der er det ved at leve i Italien, at man skifter guder! Det er ikke bare Rafael, som maa ned af den tronstol, nordeuropæiske fantasier har sat ham op paa . . . jeg ved ikke, hvordan det er, men det er, som hele stellet, hvormed man har møbleret sine hjernekasser, de ufejlbarlige, germaniske principer — man gir dem simpelthen pokker! For her er sol. I alting! Bare stemmerne her! Kvindernes! Deres svulmende gliden — og saa de mørke, blanke øjne, hvor der ikke er skygge af bekymring! — —

* * *

Du har fulgt mig hele vejen! Du er min strenge, nordisk-sneagtige samvittighed — man holder ikke denslags temperaturer her! Men aldrig skræmte du mig som igaar! Jeg blev rent fælen, saa streng du var i Villa Borghese.

Der var en Isis. Lorenzo stod og vrøvled om, at ingen af hendes prester havde vovet at løfte sløret for hendes ansigt. Og jeg følte selv, det var døden for en dødelig. Kom, lad os gaa, sagde jeg. De gamle guder lever end, hun brænder mig som en flamme! Men Lorenzo holdt mig fast, og mod min villie maatte jeg staa der og stirre — men bare fra siden, for hun var saa forfærdelig *en face,* saa fortærende i sin renheds herlighed, at selv Juno, himmeldronningen, ved siden af hende saa ganske godmodig-dum ud.

L. paastaar, at hun siger: Jeg er kommet for at antænde en ild paa jorden. Naturligvis var det vrøvl — er der idetheletaget nogen, som siger det? L. gestikulerer vildt; jeg haler ham

med mig ud. . . . . Alligevel ligned hun dig! Men hvorfor var du saa streng? Kommer jeg hjem nogengang, maa du være fuld af forbarmelse! Hvad kan jeg for, at blodet er varmt, og vinen rød? Ikke mer end jeg kan for, at i Diocletians thermer, hvor man engang husvaled sjel og legeme i store marmorbasiner, der sidder de nu paa det tørre og ber til den hellige Bernardo! Er det min skyld?

Priset være madonna — ude blandt de jordiske kvinder er det bedre! Og nu, i dette øjeblik, *maa* jeg ud — for L. er kommet ind her og snakker som en trappist, der er løst fra sit løfte. Jeg maa ud, derude mellem olivenløvet, hvor mørke øjne ler! — —

*
* *

L. gjør lykke med sit italienske navn; mit kan ingen sige, men ved Gud, jeg bytter ikke chancer! Hvad rager det mig, hvor de pinte Giordano Bruno og brændte Galilei? Jeg trænger til at more mig. Har du ikke altid været enig med mig i det, at man pligter at ta hensyn til sin natur? Lovet være Gud, at man tildels er fornuftvæsen — —

*
* *

L. kan de gjøre til munk, gjerne beatificere ham. De trænger stadig nye helgener! Jeg er ogsaa tildels katholik. Det er ved den højeste himmelens Gud en dejlig religion, *una, sancta et catolica* — med de kirker allevegne og madonnaer, som ser mildt til de jordiske skrøbeligheder,

som vore egenskaber ganske fejlagtig benævnes. Jeg vil sige dig: Inden jeg kommer vel hjem, vil der være den skjønneste anledning for min nordiske madonna at give en *Indulgentia plenaria* for alle mine synder!

* * *

Jeg er ikke længer katholik, jeg er blevet muhamedaner. Du kan ikke tænke dig, hvor let det gaar at bli muhamedaner her i Paris!

Og hvorfor ikke ligesaagodt en god moslem? Det er en gud, man kan være bekjendt, en stor østerlandsk pave, med 99 navn, en, der fordrer orden og den yderste underdanighed — og saa er han ved siden af praktisk. Der er kun *en* ting, der i og for sig er syndigt: Det er det, som er glimrende, man slipper de lange synderegistre! Og der staar i koranen: Gud er naadig, hans hu er at gjøre gudsfrygten let, efterdi mennesket er svagt. Det er jo nærmest fornuftig sagt, det der! . . . Det ogsaa, at hver eneste har sin skjæbne fastknyttet om halsen. Hører I det, alle dødelige! Hvad er det saa for et stræv, I holder? — —

* * *

Ave Maria! Jeg synes, det er nok, jeg er kommet hjem til Kristiania, om jeg ikke skulde styrte mig paa hodet i eksamen ogsaa! — — Du, Gunvor, jeg er lidt medtat af rejsen, oprigtig talt; det var noksaa anstrengende at være muhamedaner, og jeg synes, at naar jeg nu kan faa henstand til høsten — hvorfor skal man ikke ta imod denne skjønne gave? Naturligvis kommer jeg

op til sommeren ligevel, og vi gifter os til St. Hans. Det kan vi da godt, saa tar jeg den sviptur til høsten og faar min eksamen. Hvad posten som kommunelæge angaar, saa siger jeg: I Herrens navn, lad æslerne vente en stund; de kan faa en vikar! Og naar jeg kommer, lad det da bli *St. Hans* med det samme! Hvorfor skal man ikke skynde sig at bryde de roser røde og drikke den gyldne vin?» — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — —

Hun tog dem atter engang, alle brevene, og saa paa haandskriften, fra brev til brev. Saa nikked hun langsomt, som en bekræftelse til sig selv af, hvad hun altid havde syntes: at der i en haandskrift er noget af menneskets blod.

Hun slukked lampen og gik tilsengs.

Om natten drømte hun om doktor Juell. Han stod for fodenden af hendes seng. Hans ansigt var fuldt af sorg, som da hun siste gang saa ham.

«Gunvor! Jeg havde store tanker — men jeg var bundet! Hvorfor vilde du ikke løse mig? Hvorfor lod du vandene stige op om mig?»

Hun vaagned med koldsved over panden.

Næste morgen gav hun sin mor det siste brev fra Torgersen og bad hende læse det.

Ud paa formiddagen gik fru Elin ned med det igjen paa kontoret. Hun nikked kort. «Jeg tænker, du har havt tid nu til at se dig for!»

Gunvor holdt paa at læse udenlandsposten. Hun saa op paa sin mor.

«Ja,» sagde hun stille. «Jeg gjør ikke om igjen nogengang, hvad jeg engang gjorde galt.»

«Han bliver aldrig noget til!» sagde moderen langsomt, haardt.

Gunvor saa fort hen paa hende. «Ikke sig saa, mor! Jeg rejser med baaden iaften — — Jeg vil ned og snakke med Svein!»

«Kors, stakar, hvor lidet du skjønner!»

«Ja, mor, nu er det vel *min* tur!» Hun saa vemodig hen paa hende.

Fru Elin rejste sig rank. «Du mener, jeg kan være rolig, som har overstaat og er ferdig! Men det bliver ikke slut for mig — det bliver til at begynde igjen.»

Gunvor gik hen og tog om sin mor. «Det skal gaa bra,» sagde hun med lav stemme.

Etpar dage efter var Gunvor i Kristiania — for at træffe Svein og faa alting i orden. Næste dag maatte hun allerede hjemover igjen.

Men den formiddag, som hun helt fra morgenen af havde vandret omkring mellem hans hjem og hospitalet og universitetet uden at finde ham, — den formiddag sad Svein Torgersen som sædvanlig nede i Grand hotel, veltilmode foran sin pjolter, sammen med sine nye, udmerkede venner.

Han havde ingen anelse om, hvem der i dette øjeblik kom ind af døren.

Men da alles øjne pludselig gik derhen, gik hans ogsaa, ganske ligeglade, for han var slap siden igaar.

En høj, tilsløret dame var kommet ind, var stanset lidt fremme paa gulvet og stod og saa sig om.

Torgersen greb igjen efter pjolterglasset. «Gudbevares! Værsgo glo, ærede venner! Skaal, Krafft, gid du maatte svare til dit navn, det vilde være godt for dig — og saa om du ikke snøvled slig! ikke sandt, Syversen?»

Syversen løfted nogle forsvirede øjne op mod ham, men gad ikke svare, bare trak paa skulderen. Han havde det med det, Syversen, at han aldrig gad svare.

Krafft var øjensynlig mer vaagen. «Bandsat godt vokset,» snøvled han. Han havde vendt sig helt om og fulgte med øjnene den fremmede dame, der havde gaat nogle skridt længer ind, slaat sløret tilside og stod og saa rundt med en mine saa merkelig, at herrerne rundt omkring begyndte at blive mer vaagne. Først fandt de det fænomenalt, siden begyndte det at blive morsomt.

«Jeg tør bande paa, hun staar og tager maal af os,» snøvled Krafft. «Bandsat saa hun er kongelig rank at se paa — — Jeg har tænkt at male Herodes' dronning, den stolte Marianne — kunde jeg faa hende til model, skulde det være bandsat» — —

«Hold mund!» sagde Torgersen pludselig og rejste sig. «Og forduft begge to, siger jeg!»

For hun kom gaaende lige hen imod ham. Det var Gunvor!

«Goddag, Svein,» sagde hun rolig. Din værtinde viste mig herned tilsist!»

Hun blev fremdeles staaende og se sig om, tankefuld, forundret.

«Det var hyggeligt, jeg fandt dig, du. For jeg har liden tid! — —»

Torgersen klemte hendes hænder. «Snak,» sagde han straalende, «kom, sæt dig her! De er væk allesammen, kom, nu sætter vi os. Du ved ikke, hvor komisk du tager dig ud her, du er som en naturaabenbarelse, noget rigtig havsalt friskt, som pludselig kommer og . . . . jeg siger, du kan bare ikke begribe, hvor fornøjelig du tager dig ud her, du vækker op hele mandskabet, se, hvor de glor!» — —

Hele hans ansigt skinnede, og de ærlige, blaa øjne saa ind i hendes med en saa tilforladelig glæde, at hun følte sig usigelig lettet.

«Du *skal* sætte dig,» blev han ved. «Ikke skal du bry dig om det pjoltersølet, vi har et andet bord, se her! Kaffe!» vinked han til en opvarter. «Kaffe og avec, skulde ikke det være dejligt ovenpaa — — ja, for hør, Gunvor!» — Hans øjne, hænder, hele manden bad om undskyldning — «Havde jeg bare vidst om dig, saa — ja saa kan du forlade dig paa, jeg havde ikke været med paa det laget her inat — — sligt lag som det var ogsaa igrunden, ja, naar jeg ser paa dig, Gunvor, synes jeg, det var sjofelt!»

Han saa sig omkring. «Nu er det sandelig hyggeligt her — jeg synes, her er blevet saa rent, jo, det synes jeg! det er, som du havde havt med dig noget af sjøen, som har spulet rent her — —»

Og han blev ved at snakke, han var blevet helt vaagen og ellevild.

«Men kjære, vil du alt gaa?»

For Gunvor havde rejst sig. Hun saa ikke ud, som hun likte sig.

«Er det her, du studerer den sygdommen, du talte om?» spurgte hun.

Torgersen begyndte at le: «Kjære dig, ikke saa streng! Tænk, da jeg først saa dig, syntes jeg, det var damen fra «Villa am See», som kom imod mig! Men nu er du næsten Isis! Heller Madonna, du! Hun tager alt saa fornuftigt! . . . Kjære, sæt dig, her er da saa hyggeligt, og du kan have godt af at se saadan pen café, skulde jeg tro; og lidt caféliv, hvad?»

«Jo, nu har jeg jo set det!» Gunvor knapped sine hansker.

«Har du set det,» sagde Torgersen leende. «Det var noget snart bestilt, synes jeg!» — —

Gunvor lod sine øjne vandre rundt. «Jo, jeg har set det,» sagde hun igjen lidt utaalmodig. «Jeg er ferdig med det nu!»

Det var hendes oprigtige mening. Torgersen havde aldrig tænkt sig, at folk fra landet kunde være til den grad umulige.

Og de maatte gaa fra kaffen ogsaa!

Nede paa hotellet blev Gunvor mer snaksom; hun vilde vide besked.

Og Torgersen kunde ikke lyve; alt hvad hun spurgte om, det fik hun svar paa.

«Jeg kan ikke blive rigtig sint paa dig,» sagde hun, «du er for ærlig!»

Hun satte sig ned og saa paa ham. Han var kanske forandret ogsaa, anderledes end hun havde tænkt sig det —

«Men nu faar det være slut! Du faar tage din eksamen til vaaren! Jeg vil ikke se dig paa Hærø før! Du siger jo selv, du kan! Jeg tænker det er nødvendigt, du giver slip paa de herrer Krafft og Syversen — hvis du ikke vil give slip paa mig!»

Han stod ved det borteste vindu og saa ud. Det kunde ikke nægtes, at han var lidt skamfuld.

Saa stormed han hen og blev staaende foran hende.

Hun havde sagt det saadan halvt spøgende; men lidt sørgmodigt var der med og noget bestemt, forfærdelig bestemt inde i det dybe blik.

Han kasted sig ned med hodet i hendes fang. Da han saa op igjen, havde han taarer i øjnene.

«Fy, skamme hende, som snakker saa stygt,» hvisked han.

«Men nu skal det blive!» hvisked han igjen.

Hun svarte ham ikke. Sad og saa ud for sig. Der var noget i hendes blik, som saa det forbi ham og hans liv.

Men han kjendte hendes hænder var hede.

«Gunvor!» hvisked han. «Hvis du siger, at du elsker mig, saa sværger jeg ved Isis og Madonna, at jeg sætter ikke min fod paa Grand, før jeg er medicinsk kandidat. Og da slet ikke — da vil jeg bedre fare!»

Der gik en skjælven igjennem hende.

Han merked det og blegnede. Knuged sig tæt ind til hende.

Hun bøjede sig ned over ham, heftig og kyssede ham.

«Jeg elsker dig!» mumled hun.

II.

Allerede er dagen blevet lang. Ude i havskjærene kan man igjen se aftensolen ligge og lyse; opad de graasorte fjeldsider stjæler straalerne sig — fra jord og hav staar en sterk ange.

Nede i fjæren gaar faarene og spiser tang, mens spoven spaserer om med det lange, fine næb løftet, og lunnen gaar og sparker med røde ben. Oppe i land ligger skjærerne og spiser op den nyskudte løg i haverne, og udover jorderne gaar alle maaser* paa frieri. De holder et græsseligt spektakel og stjæler alt, hvad de kan komme over.

Der er blevet rørelse omkring. De er kommet hjem igjen fra værene de, som har rod fiske, — fuldlastede jagter gaar sydpaa eller ankrer op udenfor brygger og salterier; og omkring paa smaaholmerne og langs stranden, hvor fisken skal hænges op, holdes et styr.

* Maager.

Ved bryggerne lastes der og losses; kjættinger ramler, sildetønder og tran og store fiskebundter hives op og ned, mens fugl og folk støjer omkap.

Stormene er stilnet af, luften er blød, sjøen suser op mod stranden mildt og betænksomt, mens alverdens fugl ligger og snadrer og kiger — eller det hviner gjennem luften fra deres rappe vinger, deres vilde, æggende skrig.

Det er livet, som bruser. Det er vaar.

I bunden af den lille færingen under Myrlandsbryggen laa Irmild Myrland og keg ud. Hun kunde være omkring 16 aar, lang og ulenkelig, myg som en vidje og urolig; hun kunde ikke ligge stille et øjeblik. Hendes far, Thorkel Myrland, brugte at kalde hende sjøormen.

Hun laa saa lang hun var og keg ud.

Baaden løfted sig paa den stigende flod, snart var den flot, fæstet daarligt, det kunde bære af, hvor bære det vilde, ned til José, til Spaniens land eller til London til Sir John — — —

Hun lo. Aanej! for nu skulde hun jo til Hærø gaard . . . saa fint der var, baade med sidgardiner og andet — hun fik nu prøve.

Hun vendte sig halvt om og keg op mod en af smaastuerne, der laa op for baadfæstet.

Idetsamme kom hendes mor frem i døren og raabte. Stemmen var skarp med en fremmed klang.

Hun dukked sig helt ned i baaden: «Nej, stakar, Herren saa inderlig velsigne hinner, om jeg gjør! I kan gaa selv, Sara!»

Hun rejste sig igjen halvt op med begge albuerne under hagen. Det lange, blege ansigt fik et trodsigt, grublende udtryk.

Langt ude baader, sydover, sydover .... sætte sejl, fare verden om!

Der kom endel baad ind fra fiskegrunden udfor Hærø. Hun kunde se torsken ligge og løfte sig og fylde baadene, som var halv synkeferdige... hun saa fiskerne komme trækkende iland og gaa og vasse i de tunge, vaade sjøstøvlerne, saa trætte, at de knapt kunde slæbe sig frem. — — For et liv! Blive her paa Myrland længer! Umuligt!

Det var anderledes dengang, de fremmede matroser var drevet ind, dengang lystyachten laa her, og Sir John gik til hver dag og tog hende og hendes mor ombord til sig .... Men saa var de rejst. Nu var her ikke andet at høre paa end den stygge, slejpe sjøen, som laa og trykked op om stranden og vidste saa vel om alt, hvad der var sked, om alle, som var gaat klar* ud paa dybene eller under land. Men kunde den sige, hvordan der skulde blive paa Hærø? I 4 aar havde de holdt hende paa den fineste skolen her, men saa havde de fundet paa, at det ikke skulde være bra for hende at være paa Myrland længer; hun skulde bo hos dem nu, blive lærd og fin. Javist, det havde hun jo rettelig tænkt selv ogsaa — — —

Saa ynksomt et vejr — bare blanke dønninger, som kom drivende, ikke et vrag at se i sjøen! — —

Hun laa og smilte og lukked øjnene. Anderledes til liv dengang, den store rosse havde brudt

* gaat under.

løs, saa skibene satte til, og de fremmede sjøfolk kom ind fra havet . . . . hvorfor blev ingen kastet iland her længer?

Hun var bare 10 aar, dengang spanieren var her — nu, som hun var 16, kom her ingen andre end de elendige fiskerne, hændte ikke andet end, at hendes far, saa vek og laak han var, gik og dænged hendes mor, som var stor og sterk og vakker, men ussel — — usselt at lade slig en kar bruge tamp paa sig, slig en gammel stygging! — —

Hun rejste sig; stirred ud mod havbrynet.

En kunde blive rasende! Ikke var hun datter af Thorkel Myrland, det havde hun hørt engang, hun var rent liden. Men af det, moderen og han havde snakket sammen, havde hun faat ud dengang, at det var vilde sjøen, som var hendes far. Og hun havde tænkt længe, at det var slig. Hun havde set ham rejse sig, naar det var storm, langt ude i skjærene kunde han gaa saa hvid og svær, at hun blev ræd ham. Siden, da de fremmede sjøgutter lo af hende for det, blev han til en fremmed mand derudefra, en, som skikked hende et som andet med de lange havbaarer — hver morgen laa der noget paa stranden. Nu havde der ikke været noget paa længe — saa det var rettelig det bedste at komme herfra — — —

Hun letted sig op ved den ene haand; med en bløf, slangeagtig bevægelse skjød hun sig ud af baaden.

Moderen stod igjen deroppe og raabte.

Hun blev ærgerlig, hvad havde hun mer med Sara at gjøre? Ingen mennesker her vidste noget

om hende; var det saa sikkert, at hun var hendes mor?

Hun drog sig opefter.

Oppe paa højden stod mor Sara. Hun rev af hodet det smudsige, røde silketørklæde og stod og vinked med det, mens det sorte, yppige haar strømmed hende om ansigtet.

Irmild stansed lidt ned i bakken. «Stakar, jeg tænker saa mindelig, jeg gaar med det samme.»

Mor Sara saa paa hende med et rapt blik fra de store, mørke øjne, saa tog hun til graaden.

«Du skulde heller vente lite,» klynked hun, «jeg er saa udødelig klein, og du er som den enerste jeg har!»

Irmild lo: «Mig har du ikke, stakar, det er da rettelig vist, for nu gaar jeg!»

Mor Sara tørred taarerne med det røde silketørklæde og gik nedover mod hende.

«Bliv med ind, du engelen min. Du skal faa en taar, en hellig draabe» — hun saa sig forsigtig om — «du kan itt vær' saa aromatisk, at du gaar, du ved, hvor ill jeg farer!»

«Det er slut med det, stakar, tænker du itt, jeg ved det. Den natten her, som han Thorkel gik rundt paa viken, saa var det hinner stolte Gunvormodern sjølve saa satte ut og tog han op — og saa holdt hu' han i nakken udfor baadripen, til han maatt' sværg' baade ved den Gud, som er i himmelen, og alt det, som er i sjøen, at han aldrig skuld' dæng' hinner Sara mer! Karen, stakar, han har jo holdt det, aldrig har han saapas som rørt nogen siden, han er saa ilde ræd

alt det stygge i sjøen, I skuld' prise Gud for det» — —

Sara folded hænderne, og hendes stemme blev blid, indsmigrende.

«Ja, engelen min, lad os bede saa almindelig til Vorherre, at hannem lar dig ikke forvandles af oblessen, uden du fornedrer dig selv til din elskelige mor — for der er mange bakker i sjøen, ja, og en ulykkes pine er det at sørge!»

Hendes blidhed slog pludselig om i raseri — «du er ret et ubarmhjertigt insekt for Herren, ja» — —

For Irmild sprang nedover, saa stenen ramled om hende. Hun lo og hun sang:

Hej og li, hej og la,
hør hvad jeg sa'
sætter du øjet slik i mig,
sætter jeg svarte sjøen paa dig.
Hej!

Du faar komme op med den røde kisten min, og jomfru Madonna paa væggen og engeln» — —

Hun var alt nede ved strandkanten, vinked op og lo.

«Du fik dig vel nogle kaffeøjne derborte hos'n Aamund, du faar ha det saa hjertelig da og sætte paa'n Lars, ikke skal jeg drikke op for dig dennegangen» — —

Saa sprang hun videre og forsvandt om pynten.

Hun sprang og lo. Hvad i verden kunde hun tage sig af, at det mennesket stod der og bar sig — hun kunde ikke tage sig noget af det, hun var fra vilde, svarte sjøen, hun!

Og der var noget af sjøen i hendes øjne, i det grønlig-flimrende, usikre blik, noget af dens gli-

dende lunefuldhed over hele hendes person. Snart sprang hun, snart gik hun med lange skridt saa tungt, at det saa ud som en kraftanstrengelse at faa flyttet paa det letbyggede, næsten skeletagtig magre legeme.

Pludselig kasted hun sig i fjæren og begyndte med iver at undersøge sine hænder. Hun maatte se, hvad det blev til; hun havde lært at spaa af sin mor.

Først den venstre, en lang, mager haand, som aldrig havde arbejdet — med tynde, uregelmæssig formede fingre. Det betød et mangslags til merkeligt liv. Hun lo. Som om hun ikke vidste det før! Se Monte Jupiter . . og der gaar vej lige op paa solberget . . . Hun hylte af glæde. Og hjertelinien tversover haanden hen under bergene ind i Venusringen! Aa høj! hvor den blev lang, livslinien! Hvor der brænder med sol og er hedt, med vin, jøi, jøiemei saa sødt — som paa yachten, hvor mor havde det saa storskjønt . . .

«Herregud, hvor du er snil, Gud!»

Hun rejste sig, tilfreds med sig selv. Det var længe siden, hun havde bedt saa pent til Gud.

Men saa var det højren! Hun hæved den trodsig op mod lyset. Det kom an paa, om ikke den gjorde streg i regningen. For det var en jernhaand, med lange, skarpe negle. Den vidste at finde frem, og den kunde klore . . .

«Højst ærede hr. provst, har De noget imod det?»

Aaj jøsses, Skjebnelinien, hvor skulde den hen? Naa, det maatte hun sige var kjøligt, at den saadan simpelthen forsvandt! Nedrigt! . . .

«Men her kommer de skridende, hepatikaen og livslinien og mensalen: det er begavelsen, det er mægtig magt, hej og li, hej og la, her er hjertevejene, de gaar ind til rigdom allesammen, rejs paa sjøen, her er en, som maa have sin villie frem, se paa den tommelfingeren . . . aa snak, den vil ingenting, vil aldrig noget, for det kommer af sig selv, det, som ingen kan vide om eller gjøre for . . . det kommer, saa det brænder, brænder» — — —

Hun for op og sprang, til hun misted pusten og maatte sætte sig. Siden gik hun videre, besindig og tungt. De kunde se hende fra Hærø gaard.

Da hun kom frem, tog hun sig ikke videre godt ud. De smaa, agatsorte øjne for omkring sky, den lange flette var gaat op og hang i floker; hun saa saa forrevet ud, at fru Elin sendte hende ovenpaa, hvor der var gjort istand til hende ved siden af faster Vikka, der var udset til at have opsyn med hende.

«Jeg er ikke tryg for, du har faat noget godt til hus her!» sagde fru Elin betænksomt, da Gunvor kom ned igjen efter at have været ovenpaa og set til hende.

«Det skulde været gjort før; jeg burde vidst, hvordan der var. Jeg forsømmer mig bestandig, hvad skal jeg gjøre ved det, mor?»

«Det er tidsnok, er der noget ved hende,» mælte fru Elin og saa op fra arbejdet. «Og er der ikke det, er det mer end tidsnok! — — Det bliver snart folksomt her!» nikked hun og saa ud.

Der gik en liden pige derude og legte med Lajla, faster Vikkas hvide kat.

Gunvor smilte og strøg sin mor over haaret. «Det er, fordi du er saa sterk, mor, og aldrig giver op — da rækker én meget!»

Hun gik ned igjen til sit arbejde. Men farmor Elin blev siddende og se ud med et smil om den strenge mund, for barnet havde lagt kjøretømmer paa katten, og begge hopped omkap.

Det var en liden 4-aars pige, fru Elins sønnedatter. Forrige uge var hun kommen over fra Amerika uden videre, sendt som en pakke, adresseret til Hærø gaard.

De derover, som vilde være hende kvit, havde sagt hende, at hun skulde sendes til sin rette mor, og med en følelse af, at nu var alt det slemme forbi, havde barnet faldt Gunvor om halsen og givet hende morsnavnet fra den første dag.

«Det lader sig vel høre!» havde fru Elin sagt. «For hun ligner ingen anden end dig, gudskelov for det!»

Og hun hed ogsaa Gunvor efter sin faster; men i Amerika var det lavet om til Little-Gunn; og derved blev det for letvindtheds skyld.

Men det var nok ikke bare den strenge farmor, Little-Gunn havde vundet for sig, det var ogsaa de andre paa gaarden. Og med alle dyrene havde hun indgaat venskab. Hestene humred, naar hun kom i stalddøren; naar de spiste af hendes hænder, tog de sig vel ivare for at bide i de smaa fingre. Den store laavekatten, som hed Haagen, gik altid og var jaloux paa Grimm for hendes skyld. Grimm var en stor halvblods new-

foundlænder, som lige fra det første havde vist Little-Gunn en sindig velvillie. I følelsen af at være den ældre og den, der var hjemme her, havde den anlagt et beskyttende væsen og ansaa sig selvskrevet til at vise hende rundt alle steder. Og den likte ganske godt, at hun gik og kaldte den Dwim — snart gjorde alle paa gaarden det samme.

Det var saa godt altsammen. Little-Gunn gik omkring i en stille glæde over, at hun var kommet frem til sit rette hjem.

Og saa elsked hun Tonetta, som hjalp til i fjøset og skulde ud og jete til sommeren. Hun fandt ingen saa pen som den stridhaarede, skjeløjede Tonetta; alle hendes dukker maatte hede Tonetta.

For Tonetta gik med hende i fjæren, saasandt hun bare kunde faa stjaalet sig væk fra fjøset.

Paa gaarden var der ingen, som vidste bedre besked om, enten det flødde eller det faldt end Little-Gunn. For fjæren var det vigtigste. Det var egentlig der, hun leved sit daglige liv, mens Dwim undertiden noksaa fortvivlet sad og betragted det endeløse behag, hvormed hun gik og plasked og roded og fisked de bitte smaa sejunger i nogle gamle spandelaag eller laa og skrabed smaaskjæl fra strandstenen.

Ellers var der ogsaa en gammel kraake oppe i haven, som ret var en god ven. Den hed Perle og havde en sørgelig historie. Derfor syntes hun aldrig, hun kunde gjøre nok for den.

Det var nemlig borte paa nabogaarden, at de havde havt saadan mængde kraake; og den be-

gyndte at blive altfor slem ved stæren. Saa de lagde gift for den. Der var ikke mer end en, som overstod det. Det var Perle.

Men Perle var ikke kommet uskadt fra det. Den havde faat et tilfælde i halsen, saa den saa aldeles misted sit kraakemaal, at den blev taget for en fremmed, underlig fugl rundt i bygden der — for hverken folk eller nogen af de andre dyr kunde begribe og forstaa, hvad det var for et væsen, som sad der og sagde rok, rok med saadan forunderlig blød stemme, som aldrig havde været hørt før. Saa gjemte den sig ogsaa saa vel inde mellem de tætteste buskene, ret som den skulde være skamfuld.

Og der gik fabler om, hvad det kunde være for slag, til fru Elin en dag fandt det ud.

Nu fik den sin mad af Little-Gunn hver dag inde i kjøkkengangen. Og den saa ud til at trives vel ved forandringen. Men den lod altid som den ikke kunde se, der var stær paa gaarden.

Little-Gunn havde ogsaa andre venner paa Hærø gaard. Der var den hvide bjeldesauen, og der var Jens gjetebuk og en hane, som hed Abdul, og saa var der Ezekiel paa salteriet og pigerne og de andre — saa naar hun drømte om natten, at hun var i Amerika, hvor ingen var snil, faldt hun i saa heftig graad, at de maatte vække hende.

Med Irmild var det anderledes.

Ingen af dyrene brydde sig om hende. Lajla haded hende, fordi hun lokked med fløde og siden sparked væk; Dwim foragted hende, uvist af hvilken grund — og Perle voved sig aldrig ind i kjøkkengangen, naar hun stod der.

Heller ikke likte folkene stort denne «Myrlandsjomfrua». Hun vilde nu være saa grulig fornem, og naar de saa hende om storsturøstet, var det aldrig for det gode. Støvle-Tobine, som holdt butiken ren og havde tilhold i borgestuen, var glad for, at hun ikke laa under tag sammen med noget saa skikkelig fint, som ingen kunde være ret sikker stammed fra bare menneske. For der laa rent en slags havstyghed over hende. Ude mellem havskjærene var det, de havde fundet hende ogsaa. Og ingen var sikker paa, hvor gammel hun var, eller rettelig vis paa, om hun var døbt engang. For der fandtes ingen papirer.

Om livet paa Myrland vidste nok Støvle-Tobine lidt. Hun havde gaat der til opvartning. For saadan havde det altid været paa Myrland, at der var tider af aaret, hvor der flød med penge. Da vilde ikke mor Sara røre sig til noget, men gik i røde strømper og salop og var paa det allerfornemste. Siden kunde der saa komme svarte nøden igjen.

Derfor likte Støvle-Tobine skikkelig lidet at se Irmild komme om storsturøstet — for hun var et spøkjels og som der staar til at læse i Guds bog, saare til at bedrage de menneskers øjne, som ser hende. Og alle unge mandfolk, som foretrak Jerusalems herlighed, vilde hun advare — for det var uvist, om det var beskikket for nogen at faa opdragelsen ind i hende.

Irmild lagde ikke merke til, at Støvle-Tobine holdt sig unna, eller at pigerne stod og hvisked, naar de saa hende styre vejen bortover til salteriet.

Der var kommet nogle nye, pene gutter der — og saa var der Ezekiel.

Naar han havde kastet jakken og stod i arbejdet saa højbrystet og bred over skuldrene, saa slank og muskelsterk, med alt det underlige lys inde i øjnene — — hun kunde ikke faa sine øjne fra ham.

Hun havde faat merke, der var meget, hun maatte taale, skulde hun være her paa Hærø og blive fin og fornem — men naar skolen var slut om dagen, og alt det styr og paapas af faster vel var over, saa blev det en hel raritet at liste sig herned — — —

Skjønt Ezekiel lod, som han aldrig saa hende. Men ikke kunde han faa gjemt sig bort: han bøjed og strakte sig, han løfted. — Saa rank som han gik med sildetønden over nakken! Saa omfremt han var, enten han rørte sig eller stod stille! — — Der gik en kold fryd gjennem hende.

Men glæden blev slut. Gunvor kom ned og tog hende med sig, kom ned hver eneste kveld og tog hende. Tilsist fik hun ikke lov at gaa der.

Og Irmild adlød som noget, der ikke kunde være anderledes.

Desuden kunde hun altid træffe Ezekiel; hun kunde gaa op i fjeldet lige over, der kunde hun se hvert gran, de tog sig for nede ved salteriet.

Og desuden dyrked hun Gunvor som et slags guddom, der mod fuld underkastelse havde paataget sig at bringe hende livets goder. Saa det kunde aldrig gaa an at sætte sig op mod hende. Hun saa jo, at hun vilde hende vel og bragte offere for hendes skyld. Vorherre var hun ikke *saa* sikker paa.

Desuden maatte hun have nogen at elske

ustyrtelig; det var en trang, der som en rent fysisk nødvendighed pludselig var vaagnet i hende og suged sig sterk af alle aarer og nervers traade — en følelse saa underlig fortærende behagelig, blandet med en halv ræd respekt og en dunkel skamfuld ydmyghed. Om Gunvor til Hærø vilde sætte begge sine fødder paa hendes nakke og træde hende i støvet, saa var det bare ret.

Det var en vellyst at elske hende — derfor ogsaa, at hun var saa snil og rolig-sterk, at hun bøjed hende bare ved sit blik. Det var en velgjørende modsætning til hendes egen natur; det gav en tryg fornemmelse at se ind i saa mildt et øje og føle den fine, kraftige haand stryge sig nedover haaret —

Hun kunde kaste sig ned for hende med taarer i øjnene, naar de sad sammen om aftenen foran den store stenovn. Og Gunvor tog mod den vilde hengivenhed, glad over, at hun havde taget hende ind til sig og kunde vaage over hende.

Det var faster Vikka, der havde Irmild under sit særlige opsyn, og hun blev holdt i en stadig mild forbauselse, fordi der blev altid sagt og gjort det modsatte af, hvad faster vented sig.

Men Irmild kunde ikke udholde meget faster af gangen. Naar faster rysted sit hvide hode og begyndte at forklare, hvorledes man skulde forholde sig, saa kunde den gamle, troskyldige sjel blive ganske ubehagelig tilmode ved at komme til at se paa hende. . . . Naar Irmilds smaa, urolige øjne lyste mod hende, grønlig flimrende, kunde de

virke med en hypnotisk magt og true hende til at give en fristund.

Og gik saa den gamle, kunde hun fare hen og rive op vinduet for at faa puste, drikke luften langt og begjerligt og siden lægge hodet ned mod bordets stenplade for at kjøle sig.

Kunde nogen forstaa, hvorfor det blev saa hedt?

Over sin seng havde hun et billede, som var hende dyrebart. Hun havde faat det engang af en spansk matros. Det var jomfru Maria gaa. ende henover stjernerne, med hodet oppe i halvmaanen. Ved siden af svævede en svær grøn pap-engel med røde vinger. Maria havde blaa, straalebesat kjole, med et chokoladefarvet hjerte, som sad midt i brystet, mens flammer slog ud oventil. Dette rolige, brune hjerte med de vældige ildflammer havde i høj grad tiltalt Irmild. Hjemme paa Myrland havde hun kastet sig paa knæ for det og grædt i en vild, tørstig længsel efter noget . . . endnu kunde hun gjøre det, naar hun f. eks. saadan havde faat faster Vikka til at gaa.

Men der var tider, hvor den gamle kunde være ganske god at have ogsaa. Det var om kvelden, naar det var mørkt, og især om natten, naar hun vaagned op og havde drømt. Da kunde der komme en stor mørkerædsel over hende, og ingen var da villigere end hun til at anerkjende faster Vikkas autoritet eller skyndsommere til at søge ind under den. For faster fandt altid paa raad; hun lærte hende de gamle, trygge salmer.

Især var det «Gud Hellig Aand i tro os lær!» Der var noget i melodien, som var saa godt at putte sig ind i for angsten.

Det kunde hænde om aftenen ogsaa, før hun lagde sig til at sove, at der kunde blive saa ufredeligt inde i hendes hode, brænde som en brand i hjerte og blod — det var, naar hun laa og mored sig med alskens græsselige tankeforestillinger, til hun tilsist blev helt besat af dem. Hun kunde ligge og sige til sig selv i fortvivlelse: Hvad skal jeg gjøre, skal jeg gaa ned og dræbe Gunvor af Hærø til tak for alt, hun har gjort for mig . . . hende, som jeg elsker, saa jeg er syg af det . . . eller skal jeg gaa ned til skrivergaarden og lade floden gaa op og tage ud hele ejendommen . . . et af to maa jeg gjøre, nu har jeg valget, bare vælge . . . forresten kunde jeg tænde ild paa ogsaa . . . og redde Falck, just som han holder paa at brænde op — — —

Og det kunde vare ved, blive saa slemt, at hun slet ikke fik sove. Da maatte hun ind til faster. For der var godt og fredeligt. Der faldt hun aldrig paa slige ting.

Og faster Vikka lod sig mer end en gang fratage sin nattesøvn paa den maade.

Med den samme uendelige taalmodighed stod hun op hver gang, tændte lys og saa efter i Henrik Schmieds gamle lægebog, om der skulde være noget raad for saadan ungdomsfeber.

Hun dryssed hendes seng med hyldeblad og læste op, hvad der stod:

Hyldeblad, jeg klager dig,
feberen den plager mig!
Hyldeblad, du har vundet,
feberen er forsvundet!

For det kunde vel hænde, at det kunde hjelpe.

Og saa tilslut fadervor, den var sikker og god — sommetider kom hun ikke længer end til fjerde bøn, før Irmild sov.

Men det blev ikke, som faster havde sagt, at det skulde blive bedre udover vaaren, snarere blev det værre.

En nat kunde Irmild slet ikke sove; for hun kom paa det rene med, at hun elsked sorenskriver Falck. Nu havde hun mødt ham hele ugen, hver eneste kveld, enten det var med faster hun gik eller med de andre. Og altid talte han med dem, aldrig saa han paa hende! — Men det var umuligt at lade være at elske ham! . . . . Hun kunde ikke ligge her, hun maatte snakke med nogen, snakke, snakke om ham, hun maatte ind og vække faster.

Og hun havde ingen medlidenhed med det lille, trætte hode, der i den hvide, pibede natkappe laa saa blidelig nedsunket i edderdunspuden — hun rusked i hende.

«Jeg maa snakke med dig, faster! Jeg har ligget saa langverdelig en tid alene her, og det er saa nifst . . . Tænk, jeg syns, han var herinde, skriveren, du, hvordan er han, hvorfor gaar han med saa lange barter, de er jo som Lajlas! — — —

Faster aabned med besvær sine matte øjne; hun blev saa tidt vækket nu, og siden fik hun ikke sove.

«Stakar!» sagde hun blidt og prøved ikke at værge sig, da Irmild, smidig og myg som en vidje, næsten vandt sig om hende.

Hun saa vildraadig ud.

«Aa, stakar,» mumled hun, «det kan jeg rettelig ikke forstaa, du kan sige, skriveren er herinde, det kan jeg rettelig ikke forstaa» — —

Og hun stod op og blev med hende ind og sad ved hendes seng.

Ikke var der mere hyldeblade igjen. Saa gav hun hende malurt, som var god for al brøst og bræk, for hede i blodet og for drømme.

Og saa læste hun fadervor med hende, — det var altid det sikreste.

Sorenskrivergaarden laa ikke langt fra Hærø hovedgaard og havde, som hele øen, engang hørt under godset. Den laa lunt mod syd; der grode det utroligste i haven der, og op til den stødte en lund, som gaarden havde navn efter.

Der var blevet altfor roligt i Lunden, siden den nye skriver var kommet.

Folk var ikke fornøjet med det. Det saa ud til, han ikke brydde sig noget om dem.

Det havde været rent modsat med gamleskriveren. Han holdt af folk og vilde vide, hvordan de fór. For det meste vidste han, hvad naboerne havde til middag, og ikke var nogen af dem borte en aften og spilte kort etsted og leved godt, uden at skriveren kunde fortælle baade hvad de havde spist og hvormange beter der var sat. — — Og aldrig kom han forbi apotheket om kvelden og skjønte, at apothekeren ikke var hjemme, uden han spurgte hver en Guds mand i vejen: Gad vide, hvor apotikkern

er ikvel . . . kan nogen skjønne, hvor der er blit af apotikkern? Hos provsten er'n inte! Og han *fik* vide det — for næste dag kunde han spørge apothekeren: Naa, hvordan smagte korta hos Øwre igaar?

Men denne her — aldrig spurgte han, saa han vidste vel ikke mer end højst nødvendigt. Og ikke bad han folk til sig heller, endda der skulde gaa meget cognac til i det huset, og vin kom der hjem paa ankre fra udlandet — —

Paa *en* maade fandt damerne det uheldigt, at han ikke var gift. Det faldt vanskeligere med omgangen, — men saa kunde det blive bedre; han var jo ikke mer end omkring de firti.

Nogle sagde, han var forlovet med husholdersken, Mina Jøns, men det kunde de ikke tro. De vilde heller tro hvadsomhelst andet — —

Det fik de lov til. Sorenskriver Falck var ikke den, der lagde dem hindringer ivejen. Herregud, damer maatte have noget at snakke om til sin the!

Og han syntes ikke, menneskene kunde være anderledes end de var, — saa det kunde ikke falde ham ind at bebrejde dem noget. Naar han bare selv fik være ifred — og kunde komme rigtig væk fra alt.

Derfor likte han de lange thingrejser. Paa indlandet, hvor han havde været før, havde han vænnet sig til dem. De lange vinteraftener, naar han sad i sin slæde med skjærfet op om ørerne og hørte hesteføddernes dilt og lyden af slagene fra skoene — det var slet ikke værst! Det var igrunden udsøgt fredeligt, mens maanen sken eller

stjerner stod og blinked, og alt tegned sig saa stilt for øjet. Og mens mejerne paa slæden knirked og gled, og det smaldt i staurer og gamle husvægger, saa kunde han synke dybere ind i sin pels med en følelse af, at ingenting kunde naa ham.

Og elven — naar den suste i den klare kveld ned mod det aabne, sorte vand ved faldet, saa tog den med sig hver følelse af ondt, alt hvad han vidste om sorg og sut paa denne jord. Og det fossed væk mellem blaablinkende issøjler, ned i den dybe hvirvel, hvor alt gaar under.

Der blev fredeligt og ryddigt og friskt efter. Der blev bare *en* tilbage — det var sorenskriver Edmund Falck i ensomt, livsvarigt fængsel hos sig selv.

Det var dette, han havde opnaad tilsist, og som var bedre, end hvad han havde opnaad før.

Herude paa Hærø var det prægtigt med de lange baadrejser — udmerket hyggeligt saadan i baaden mellem de lune ryer at ligge og høre paa det begyndende sus af stormen, høre folkene sidde og snakke om, hvordan her kan være, naar han far sjøl kommer og tager uern op fra 500 fods dybde og kaster langt ind paa torvmarken, mens strandsten, store som hus, bliver flyttet længer ind paa land.

Det hørtes saa friskt og fortroligt dette om han far sjøl, — og naar han saa kom — og tog i master og rev i sejl, var det som en gammel, god kjending.

Forunderligt som han blæste ham ørerne fulde af ting, han længst havde glemt! Saa havde jo ikke barndomsminderne forladt ham! — de skam-

med sig ikke længer over ham, men kom tilbage og hilste fra hans mor!

Herregud! Han saa sig selv som liden gut, inde i et lidet barnekammer storme henover hav og fjeld, vinde verden sterkere end Alexander, ædlere end Scipio — — —

Som han kunde komme den nordvesten, lunefuld og frisk, og spørge ham ind i øret: husker du din første forelskelse? Jo, sandelig — det strøg ham om kinden, helt ind til hjertet. Jovist husked han. — Hvor hun var fin og skjær, den lille blege pige! Hun skal hedde snedronning, havde han sagt til sig selv — men aldrig havde han turdet sige det til hende — — Mange aar efter saa han hende igjen som voksen. Der var gaat en underlig fornemmelse gjennem ham, helt ind til de inderste fibre af hans nerver — endnu fandtes der gjemt inde i dybene af hans sind noget af dette sneagtig rene, han engang havde følt. Og han var blevet glad, syntes han endnu ejede noget helligt derinde, noget, som ikke var brændt væk af det, som var levet siden — — —

— — Kunde han saa huske, hvordan han gik der i sine gutte-forestillinger og leved sine dage i en hede og hast, der ilte virkeligheden langt forbi? — — Som dengang der var saa lang en vinter, og hans længsel efter vaar blev saa stor, at han syntes ikke, han kunde holde det ud — — *Endelig* planted de i haven en aften, og den næste dag paa skolen — det raste og brød i ham: Aa, nu vokser det hjemme i haven, fuldt af blomster, der er dejligt, og saa sidder jeg her! — —

Hvad fejler dig, spurgte læreren. Han kunde

ikke fortælle det til nogen. Men det blev umuligt for ham længer, han kom i saa heftig graad, at de maatte lade ham gaa. Saa sprang han i stormende hast til haven. Da han kom der, stod de, planterne, matte med hængende blad; de havde ikke fæstet rod endda —

Der var nok ingen sommer der!

Siden gav han sig mer paa alting, blev mer ligeglad og doven, for han kunde ikke aarke at vente saadan, gad ikke. Det var det, som blev fejlen ved hans liv siden. Han ejed ikke taalmodighedens naadegave, ikke magten til at vente — saa tog han, hvad der laa for haanden — — —

Underligt som alt dette kunde komme for ham igjen paa de lange baadrejser. Det var nordvesten, den kom saa fredelig med det. Og ungdomsdrømmene vendte tilbage igjen og tilgav ham.

Han havde det ellers ogsaa godt her paa Hærø. Han havde indrettet sig et hyggeligt hus, fuldt af minder fra den tid, han levede livet og fór halve verden over for at faa fat paa sin del af jordens og de 7 himles underbarhed. Han var kommet tilbage fra den tur — nu nøjed han sig med Lunden.

Og ganske hyggeligt var der, især inde i hans private kontor og den lille dagligstue ved siden. Han kaldte dem sine skatkammere, for blandt de mange billeder og buster og andet var der ting fra gamle, store tider.

Inde i sin stue havde han et stykke Italien. Over sofaen en purpurklædt Magdalena med guldhaar og ved siden af i skinnende sølvmor Catarina, som traadte konger under fod.

Over flygelet hang en samling vaaben. Der var tyrkiske krumsabler, lange flammebugtede jagtknive og Toledoklinger med fæster af sølv.

Og hist og her mellem planter og tepper en etrurisk vase, en græsk gud, en Tanagrafigur — og noget i luften fra det altsammen, en taus udstrømmen af fjerne tiders sjel, en mild overenskomst mellem linier og farver, der virked som bunden musik.

Jo, her var en liden god plet bag om livet, hvor ingen kunde finde ham.

Naar han laa paa chaiselonguen under det orientalske draperi, naar han havde sin ven Delfin paa pantherskindet foran ovnen og noget, som blomstrede henne i et vindu — og saa sin gode cigar og sin Bacaratpokal foran sig, fyldt — saa var der egentlig ikke noget mer at tragte efter.

Naar der nu blev varme dage — ikke vilde der blive galt i haven heller!

Allerede sist sommer, da han var her og besaa stedet, havde han opdaget dens sjeldne tiltrækning: Der var saa stille med mure omkring, undtagen mod syd. At sidde derinde den lange nat uden mørke, med hvile i luft og løv, med duft, som sniger sig fra stængte blomsterbægre, og dug, som ligger og sover i marikaabens fold — det maatte være som en bølge af dejlighed, som noget af havet omskabt til fred. Jo, han havde merket det, hvor godt der var: ungdommens udødelige gud vandred om derinde paa fint fløjelsgræs og skjenked i af sin brusende vin — — —

Sandelig, han priste sin Gud, at han var kommet til Hærø. Her kunde han drive det til at

sidde og le af ingenting — er kanske ikke det et bevis paa lyksalighed?

Og ligesom nu, i godt vejr — naar aftnerne ikke bliver mørkere, end at han kan se røghvirvlerne fra sin cigar og glasset med den dunkelrøde velsignelse i — — Han ved ikke spor af, hvad der optager hans tanker, kjender bare, at hele stellet kommer ligesom i drift, og det glider og glider i slig hyggelig lun fart nedover en strøm.

Og som det glider og lider, er der saa lunt, vederkvægende halvlyst. Han drikker sin vin. Han synes, han bliver saa sterk, at han kan tænke paa alt muligt, endogsaa paa den sindssyge nøk, som sidder inde i ham og slaar harpen om kvelden: en slags underlig, halvt fra de døde opstanden længsel efter at blive noget, som kunde ligne de merkelige gutte-idealer, han engang havde holdt.

Kjære, for engang fór han paa stolte veje — der var ikke tale om andet, end at hans plads maatte blive blandt de første. Alle havde forventninger til ham; hverdagsskjebne kunde aldrig blive hans.

Herregud, ganske morsomt var det med slige udsøgte ungdomsfornemmelser! Jovist havde han ventet paa, at denne kongelige højhed, dette indre idealmenneske skulde kaste sit incognito og træde frem engang med al hæder og glans. Men han havde ikke nedladt sig til at komme! Der var kanske ingen, som havde gidet berede vejen for ham. Naa ja, det fik jo være det samme — —

Naar man havde sin hest, sin hund og sit arbejde — det var jo nødvendigt — og saa Mina

Jøns, det var ogsaa nødvendigt — men hvad skulde man saa med mer? — — —

Og det glider, og det driver, i lun godslig fart; han drikker af sin pokal en hemmelig velsignelse, gylden-brun, dunkel-rød; ikke ved han, om det er tid eller det er evighed, som er begyndt. Saligheden, dette mystiske begreb, kunde det være stort bedre? — — — — — — — — — — — — — —

Det var mest om aftnerne og natten udover, at sorenskriver Falck sad i den slags glædelige fornemmelser. Om dagen kunde han være noksaa ufredelig og skabe uanede vanskeligheder paa kontoret og fuldstændig forstyrre kand. Balles illusioner om mageliglied.

Og var han først kommet frem til thingstedet, var han anden mand end i baaden, havde han først sat retten, kom der andre øjne i det ansigt. Det var at merke for hvemsomhelst.

Undertiden gik han paa jagt sammen med sin ven, Delfin. Det var en sagte jagende, højfornem engelsk støver, der aldrig gjorde hans hjerte imod og til det utroligste delte hans interesser.

I den siste tid var de begge meget optaget af at faa udsat levende hare paa smaaøerne deromkring. Og de loved sig meget af det, da der var frit for ræv, med altid aabent vand.

Saa mored han sig ogsaa lidt naturvidenskabeligt. Paa stille dage kunde man se ham spasere ned til baaden forsynet med sjøkart, lod og bundskrape og kikkert. Det mored ham at studere havets fauna og flora — ganske hyggeligt

at stirre gjennem sjøkikkerten ned i tangskogen, der med sine skinnende broncegrene vifted frem og tilbage for den kolde bundstrøm, mens smaadyrene krøb over den mørke, svulmende bund, og store, elegante dagdrivere gled om i vandet.

Man burde næsten været gut igjen for at nyde det der.

Undertiden tog han ungdom med sig ogsaa. De kunde skabe illusionen i ham. Engang havde han taget Irmild Myrland og søn af provsten Thymann med; men det gjorde han ikke oftere. Provstens søn var artianer og saa sterkt optaget af sine menneskerettigheder, at han tog det hele som en anledning til at udtale sig om dem.

Irmild ejed ikke sans for denslags. Hun interesserede sig mer for fiskene; i hele sin smidige længde bøjed hun sig udover rælingen. Der var over hende en vis hemmelighedsfuld glæde, blandet med rædsel, hvergang bundskrapen kom op. Det var, som hun selv kunde være stegen op fra denne dunkle verden og nu gjennem kikkerten pludselig havde faat se sine egne igjen.

Ofte, naar hun saa hen paa sorenskriveren, var der i hendes sorte øjne noget grønblaat skiftende, som vandet, en morildlysende, dragende magt, noget der minded om den villiefaste sugeskive, hvormed undervandsfolket sætter sig fast, hvor de ønsker det.

Han vilde ikke mer have hende med — det var han bestemt paa.

Det var en klar majaften, at fru Elin med sin datter kom gaaende vejen hjem over fjeldet. De havde været paa Myrland og set til Sara, Irmilds mor.

Fru Elin stansed paa højden for at puste lidt og blev siden gaaende og se sig omkring med et taust smil.

For solen stod gylden ude i skjærene, og rundt oppe i furutoppene spilte orren. Nede i rabben lige under kunde hun se dem paa leken, mens unghønerne sad rundt i buskene og saa til, før de kunde bestemme sig til at være med paa det. Hanerne havde faat sin frierdragt paa; aldeles nyspraglede over hals og hode gik de og slæbte med vingerne og viste frem de hvide fjær under halen.

Fru Elin saa med en koldsindig mine paa dem.

«Hvor dumme de er, stakar, de lukker øjnene, jeg tror, en kunde gaa hen og tage dem med hænderne» — —

Gunvor svarte ikke, smilte bare.

Længer nede i slyngningen kom de lige over en unghare, som sad ganske sorgløs, slikked sine poter og saa paa dem med sit bløde, brune blik.

«Mor, du maa ikke gaa saa fort,» sagde Gunvor dæmpet og satte sig varsomt ned ligeoverfor haren, som blev siddende.

For her var for dejligt! Som de bruste sammen alle de lyd fra dyr og trær og luft og bølge — og gav gjenlyd i hendes sind! Og som den orren buldred og schuksed — — hun kjendte det i sin lillefinger.

Hun hørte ikke godt længer, fru Elin, og hun tog det roligt.

«Vi faar fare videre!» sagde hun.

Nede under aasen gik vejen om Lunden, tversover tunet. Og de saa sorenskriveren komme ud, venlig hilsende, gaaende lige mod dem.

«Af en ungdom her har jeg netop lært, at man bør holde paa sine menneskerettigheder! Er der ingen, som vil belære mig, om jeg ikke ogsaa har nogle som nabo og lejlænding?»

Fru Elin smilte og saa ganske velvillig paa ham, mens Gunvor havde nok med at værge sig for Delfins velkomsthilsen.

Sorenskriveren saa paa Gunvor og vedblev muntert: Nu, som de ærede damer har været nede og forvisset sig om, at kuren var radikal, og Thorkel ikke slaar Sara mer, kunde det saa ikke være paatide at se lidt op med andre naboer ogsaa? — Jeg kan ikke love, at her foregaar noget i den grad irriterende, men De maa være overbærende og ikke gaa døren forbi! Værsaagod!»

Og han førte dem ind verandatrappen.

«Læg merke til, hvor alt siger velkommen herinde!» sagde han ivrig og bød fru Elin sofapladsen under den persiske baldakin.

For solen kom netop, — linier og farver vaagned op og talte; fine, slumrende harmonier blev til sang. Foran et vindu stod nogle hvide roser, de fyldte stuen med en kjølig, syrlig duft.

«Det er en ny rose,» sagde sorenskriveren, «en Eden! Skulde man ikke tro, roserne fra Eden var visnet for længe siden?»

Gunvor saa paa ham og smilte: «Jo! men for tulipaner De har! Der staar jo et helt vindu fuldt» — —

«Ja, jeg er meget konservativ, jeg har den samme mani for tulipaner, som folk havde for 200 aar siden og længer . . . for selv saa fornuftig en mand som Plinius var forfalden til dem! Han siger, man skal hænge dem i røg og siden lægge dem i græsk vin for at faa purpuret i dem til at brænde. Det har jeg nu ikke prøvet . . . for saadan som nu, naar der kommer sol i dem, saa er det nok — for rolige folk!»

«Ja, De er jo saa altfor konservativ! Det siger man om Dem! Saa forstokket højre!» sagde hun muntert og tog plads ved siden af sin mor.

«Naa ja, det glæder mig! Skjønt jeg nærmere sympatiserer med Plinius, kan det vel ikke være anderledes, for man maa jo indregistreres, og folk holder ikke mange rubriker her! Det vilde være fordelagtigere at være tulipan; de har drevet det til 5000! . . . Tør jeg byde de ædelige damer en kop kaffe? Skulde man ikke drikke en skaal i Mokka for, at den menneskelige udvikling maatte komme tulipanens lidt nærmere?»

Mina Jøns kom ind med kaffe, og fru Elin fornam straks, det var Mokka. «Den er modig!» sagde hun og nipped til den med velbehag — og begyndte saa ganske snaksomt at fortælle sorenskriveren baade et som andet fra livet heroppe før og nu, af og til med de smaa rammende bemerkninger, som altid vanked, naar fru Elin var i humør, og som skriveren særlig vidste at vurdere.

Gunvor talte med frøken Jøns, beundred hendes uldgarnsbroderier, hørte paa en lang drøvelig historie om Serianna, kokkepigen, og vandt

tilslut hendes hjerte ved at invitere hende til Hærø, til fru Elins store fødselsdagsgilde.

Bygdens damer var ikke hyggelige mod frøken Jøns. For det ene fandt de det ikke anstændigt af hende, hvis hun gik og drømte om at blive sorenskriverfrue, og for det andet kunde der være andre ting, som var endnu uanstændigere — og paa de præmisser vilde man nødig have med hende at gjøre.

Men det forhindred hverken kammerherrinden eller fru Jeanette i at komme og beundre sorenskriverens tulipaner. De havde netop været her denne formiddag.

Gunvor syntes ikke, frøken Jøns saa saa gal ud. Det var en fyldig, beskeden blondine med sænkede øjne. At hun ikke lod til at være synderlig højtstræbende .... hun syntes, de andre damer ikke egentlig burde have lov til at føle sig stødt over det.

Da frøken Jøns gik ud igjen med kaffeservicet, nikked hun til hende sit venligste nik.

Sorenskriveren var kommet i et omfremt humør. Han gik selv i kjelderen efter Niersteiner-Gløck. Netop nu skulde den drikkes, netop denne lysvirkning til de grønne glas og vinens løvdunkle svalhed.

Saa vilde han bede om at faa drikke med den ædelige frue til Hærø! I arabiske templer skulde der findes en vin, som læsker mer end luftning i ørkenen og helbreder hver sot og hjerteværk. Det er templets prester, som lægger den og lader den blive gammel til sjelekræfternes fornyelse; og de bevarer den under aarstiders omskiftelser og

holder den klar og gjennemsigtig i tønderne. Der var noget ved fru Elin, der minded ham om den vin . . . og han vidste nok, hvad det var ogsaa: Naar mennesker har levet livet, modigt som fru Elin, saa vinder de frem til den højeste form for skjønhed: alderdommens — det er den, der virker som hin ædle, arabiske vin!

Fru Elin smilte rolig og drak med ham.

«Det er i Deres ord der er vin, skriver, ikke i mine — jeg holder bare sund, daglig kost!»

Hun rejste sig. Hun havde lovet jomfru Jøns at se paa hendes drivbænk — siden fik de vel se at komme hjem.

«Saa anholder jeg om, at De bliver herinde, madame!» Han satte sig hen til Gunvor.

«Ja,» sagde hun smilende, «jeg har mer lyst at se mig om her!»

Hun rejste sig og gik omkring i stuen.

«For en dejlig liden ting!» Hun pegte paa et skrin med kostbart indlagt florentinerarbejde. En fjær sprang op, som hun tog i det. Der laa en liden, forrevet bog indeni.

Hun saa op paa ham. Han blev rød, og hun satte skrinet hurtig paa sin plads igjen i følelsen af at have begaat en indiskretion.

«Det er min abc,» sagde han undvigende, «den, som jeg læste i med mor. Hun døde, da jeg var 8 aar!»

Der blev en taushed.

Han havde sagt «mor» paa en maade, som om der gik noget helligt gjennem hans tanke ved det og med en vis ængstelse for, at nogen skulde merke det.

Gunvor gik videre og saa ud til at være ganske optaget af andre ting.

«Kom nu og sæt Dem!» sagde han pludselig. «Nu er det Dem, som skal staa til ret! Er De ogsaa med og klager over, at jeg er saa forstokket højre?»

«Nej, jeg tror, De er bra! For der er jo aldrig nogen ting, som er rigtig for Dem! Denslags højrefolk tror jeg, vi har brug for. Vi trænger at faa niveauet løftet!» — —

«Ved De, at folk klager fælt paa Dem?»

«Saa naa!» hun smilte ganske fredeligt. «Det maa de jo have lov til!»

«For De er umulig at komme tilrette med! De er jo nemlig hverken højre eller venstre; kammerherrinden har beklaget sig over, at De mangler standpunkt, og fru Jeanette siger, De har saa mange fejl! Det er saa almindeligt, at damer har fejl, siger fru Jeanette. Hun liker meget bedre mænd» — —

Gunvor lo.

«Det maa De ikke,» sagde han hovedrystende, skjønt han syntes, det klædte hende saa godt, at hun gjorde det. «Deres synderegister er nemlig ikke afsluttet! Der er nogen, som beskylder Dem for, at De ikke er kvindesagskvinde heller! Det er brutalt! siger fru Schwane — hun var her igaar. Kvindesagskvinde, det er jo sproglig talt et højst nydeligt ord! Om jeg vilde rendyrke det, skulde De se, hvad for nogle vakre afledninger der kunde blive ... men ellers, vel beset er kvindesag ikke det mindste andet end mandssag — hvorfor vil De ikke være mandssagskvinde?»

Hun sad og ordned frøken Jøns' uldgarnsnøster. «De skulde ikke sidde saadan!» sagde hun lidt utaalmodig. «Men enten De mener det eller ikke, saa har De ret! Hun saa op med sin energiske mundbevægelse.

«Er det sandt, at De er med i kammerherrindens ethiske forening,» spurgte hun smilende efter en pause.

Han sad og saa paa hende; svarede ikke.

Det klædte den alvorlige mund ikke at være saa alvorlig. For et ansigt hun havde! Til hverdags gjemt og kantet, næsten massivt tillukket — men smilet var en sol, der tændte, alle døre sprang op, der blev vaar, med fin, legende ynde over de tunge træk, med kvindelig sødhed som rosenfylde —

Der blev en taushed igjen.

Gunvor læned sig tilbage og lod øjnene glide omkring.

Hun syntes, det passed saa godt, at der ikke blev talt for meget inde i disse værelser. Desuden vidste hun, det var sorenskriverens maner, denne springende maade at tale paa, med pauser, der ligesom vævede sammenhæng mellem de forskjellige temaer. Og desuden — hun kunde ikke forklare sig det, men pauserne var netop det bedste af det hele, gav saadan hyggelig fornemmelse af stille, fin fred uden mislyd — ja, det var det, som var underligt, hun syntes aldrig, de var saa enige som naar de ikke talte sammen. Der var saadan hvile i det, ingenting, som man ikke forstod!

Hun blev siddende med et halvt smil om munden.

«Hvad er det saa, *De* har travlt med?» spurgte han igjen paa sin pludselige maade.

«Det, menneskene bruger sin tid til, er igrunden ganske ligegyldige ting,» vedblev han; — det, som er vigtigt, det faar gaa som det kan med det, det er der ikke noget at gjøre ved! Der er en regjering nu, som har aabnet en international concurrence for udkast til en ny vignet. 90 dages frist! De indløbende forslag og tegninger vil blive offentlig udstillede. 1ste præmie 30,000 francs! Er det det, De stræver med?»

Hun saa paa ham, alvorlig. «De skulde ikke sidde saadan! Det, jeg stræver med,» tilføjede hun langsomt, «det, som er min lykke, mener jeg, det er, at folk ikke skal have det for ondt — og faa det bedre!»

«De skulde ikke arbejde saa ørkesløst! Folk vil ikke have det andet end ondt, det merker man paa deres religioner og paa deres Gud, som de altid skaber i sit eget billede. Hvormange uhyggelige Vorherrer er der ikke til, om jeg maa spørge? . . . . Og *lykke!* De skulde ikke bruge det ord saa letsindigt! Lykken er Guds hemmelighed; han forraader den ikke» — —

«Jo, ude under sin himmel! De sidder inde for meget, hr. sorenskriver, — og drømmer!»

Han lo. «Nej, ved De hvad, sligt bliver man hungrig af, men jeg lever netop saa godt herinde . . . det er her, jeg har opdaget Guds hemmelighed!

Og saa hviler jeg mig ud, det gjør jeg, efter alt det, de andre har lidt! — —

Har De set min «Ignoto»? Jeg fandt den i

en liden, smudsig bod i Verona. Hun ligner en kvinde — jeg engang har kjendt! Derfor kjøbte jeg den!»

Han førte hende ind i kontoret.

Det var et kvindeportrait fra det 15de aarhundrede. Gunvor følte uvilkaarlig et stik i hjertet, for det var, som det stod der levende foran hende i sin stumme lidelse: hel sort tilhyllet, med det hvide klæde tæt efter de fine hodelinier og ned om panden til øjnene, der var store, brændende af det, de ikke vilde forraade.

«Det var forresten dette, jeg tænkte paa» — — han viste hende et gammelt helgenbillede. «Han læser min morgenmesse for mig, har De set noget saa uendelig forgrædt? De øjne har mistet sin farve, og der om munden, er det ikke, som den bløder? Hvor maa man ikke have lidt i de dage . . . og hvor maa ikke sindene have været mægtig dybe for at *kunne* lide slig . . . hvor maa ikke mennesker have fraadset i at lade mennesker lide, for at en maler nogensinde kunde lære at male noget sligt? . . . . Ser De, det er det, jeg hviler mig ud efter!»

Hun saa paa ham fra siden. Han havde igjen den egne, saare cadence, det indelukket dybe i stemmen. Der *var* noget, som naged ham!

Hun saa ned paa bordet. Der stod smaa krukker halv fyldt med forskjellig slags grus og smaasten.

«Det er havbunden,» sagde han i en anden tone. «Jeg holdt paa at give den etiketter, da damerne kom!

Se, der gaar Deres mor i fjøset med frøken Jøns, nu skal De sidde der i den stol, saa bringer

jeg Dem Deres glas. Vin er en herlig ting, det er Guds hemmelighed! — —

Skaal, mor til Hærø, vor diva!»

Han løfted sit glas op i solstraalen, der faldt ind.

Hun smilte og løfted sit glas mod hans; lagde sig saa tilbage i stolen igjen. Solstraalen legte i hendes haar.

«Det er prægtigt, synes jeg, at De ikke lader Dem kalde frøken. Det er saa Gud heller ingen titel, som passer for Dem! De har ikke noget tilfælles med smaafrøkener! . . . .

Og er det ikke en højst tarvelig, halvt ironisk beskyttende tiltaleform, dette «fraülein» — et diminutiv, der efter sin hele betydning bare passer for unge piger, men er en ren uhøflighed mod et voksent menneske. . . . . Folk er da utrolig dumme! Hvormange af dem ved, hvad de selv siger? Der findes bare et eneste folkefærd, som har intelligents nok til at være høflig, — et eneste sprog, som giver adgang til at kunne være det? Ikke sandt, madame!»

Hun sad halv tankefuld og svarede ham ikke.

«De er jo aldeles alene heroppe,» sagde han igjen, pludselig.

«Synes De?»

Hun vendte sig halvt fra ham. Det var et besynderligt smil, han havde, — paa en gang træt og saa voysomt.

«Hvorfor er De ikke mere i selskaberne,» spurgte han.

«Hvorfor kommer De saa sent og gaar saa tidligt?»

«Fordi — —»

«det kjeder Dem, jo De kan godt sige det! Fordi folk er saa trøstesløst middelmaadige, De kan godt sige det!»

«Jeg synes, det er saa trist!»

«Det bør De ikke, hvad kan De gjøre for, at den menneskelige udvikling ikke er kommet videre, end at naar 3 dusin af os sidder tilsammen, saa bliver der slig, at jeg synes, lamperne kunde dø ud af bare kjedsomhed. Vi fordøjer istedetfor at tænke, det er kanske det bedste» — —

Gunvor begyndte at le. «Jeg synes, De er saa fæl til at snakke»!

«Det er bare sandt, hvad jeg siger, men *De* kan ikke gjøre noget for det — det er jo heller ikke Dem, som har opfundet den menneskelige natur! . . . . En fornuftig mand siger, der skal tid til at vænne sig til menneskens slægt; nogle har aldrig kunnet det! Har De hørt om Polykarpus? Han havde den vane at holde sig for ørerne og flygte fra sted til sted, mens han udbrød og sagde: Herre Gud, hvad er det for et aarhundrede du har ladt mig komme til verden i?»

«Jeg er ikke saa vanskelig paa det som Polykarp. Jeg er vel fornøjet! Her er saa meget at tage vare; jeg synes ikke, der bliver tid til den slags forespørgsler.»

«Jeg er heller ikke enig med Polykarp; jeg synes sandelig, her er bra. Men Polykarp var ikke videre opvakt; han vilde plukke guldæbler i en almindelig kjøkkenhave. Ikke er det god tone heller at gaa og tale til Vorherre, som han var en af kommunebestyrelsen!»

«Venter saa ikke *De* paa nogen ting!»

«Jo, jeg længes lidt efter, at jeg selv skal begynde at blive hyggelig, og at der skal blive varmt ved nordpolen!»

«Ved De, hvad jeg tænker om Dem? Den maade, De taler paa, er som et slags klædningsplag, en stor dækkende kappe, De hyller Dem ind i!»

«Ved De, hvad jeg tænker om Dem? Det er galt, at De er saa vaagen bestandig! Det er igrunden et underligt land heroppe med underlige mennesker. Der er hav, kjøligt hav i dem allesammen, i Dem især! . . . . . Der var varmt her i gamle dage — ved De det? Tænke sig, her grodde eviggrønne plataner og vilde druer! Nu er alt det der omsat i andre former, i mørke eventyr, hvide drømme og dybe, stille øjne — men det er for godt gjemt, her *er* for kjøligt!»

«Det er stuevarmen, som er for varm,» lo Gunvor. «De sidder for meget inde, hr. skriver!»

«Hvad behager, stuevarmen, som er en saa vigtig del af vor kultur? De tror nu ikke paa nogenting heller, hverken prest eller profet! Hvad er De for slags menneske? De har havt for meget frisk luft! Det er, som jeg siger, der er hav i Dem, det er *det!*»

Gunvor afbrød ham livlig.

«Ja, det er *det!* Hvordan skal jeg faa folk til at sætte pris paa frisk luft? For det er det, som mangler dem allesammen! De kan ikke tænke Dem, naar jeg er ude og rejser, hvor jeg bruger list og lempe for at faa døre og vinduer op! Damer især er slemme, de vil ikke paa nogen

maade skilles ved den luft, deres lunger engang har udstødt, den *skal* derind igjen! Den slags konservatisme er ikke bra . . . . . og overført paa andre forhold er det ikke bedre» — —

«Saa De har den svaghed at ville være forsyn for dem, som lever paa bedærvet luft?»

«Hvorfor ikke, kunde man bare! — Men jeg vil ikke rejse mer!»

«Hvorfor?»

Hun vendte sig mod ham og lo lidt.

«Jo, jeg liker mig bedre heroppe — alligevel! Dernedover merked jeg ligesom bedre, hvor meget puslet og smaat der er til i verden.»

«Men Gud bevare Dem vel!»

«Ja, der er det gale ved mig, at det, som de andre finder saa stort . . . . . jeg synes for det meste, det er noksaa middels. Men jeg er ikke andet end en strandfugl, ved De; derfor kunde jeg heller ikke være dernede. Heroppe ved stranden er der altid noget — som jeg synes er stort!»

«Det er det, jeg siger, De lider af formeget luft. De skulde tage ind noget for det! Gjør som jeg har gjort i disse dage, læs Carlyles «*Hero worshipping*»; . . . . . den ligger der paa bordet!

Det bedste, et menneske kan tage sig til, er nemlig at dyrke de store mænd, det er det eneste, der er at gjøre, siger den store C. Skam Dem saa over, hvad De gaar og pusler med! . . . . . Deres moral er mangelfuld, madame, og Deres følelser! Den store C. paastaar, at verdens historie bør ikke være andet end de store mænds biografi, der er simpelthen ikke noget andet, han siger det mindst 5 gange efter hinanden — —»

Hun lo igjen. «Meget mistænkeligt synes jeg, — da tror han ikke paa det selv! Og jeg er enig med ham, jeg tror slet ikke paa det. At der er skrevet saa daarlig historie, det er kanske det, som er skyld i, at vi ikke er anderledes» — —

«Ja, men efter store C. er det et sørgeligt bevis paa lidenhed at se paa de store paa den maade; de er ikke til det, de er til at tro paa!»

Hun saa paa ham med en rolig, halv drømmende mine.

«Og jeg bør ikke prostituere mig mer. Kan vi ikke tale om noget andet?»

«For eks. om Deres forlovede! Tror De paa ham?»

Hun saa smilende hen for sig.

«Ja! der er noget ved ham, som minder mig om, hvad engang blev sagt om en anden: hans bog er aaben, enhver kan læse i den!»

«Og man læser kanske fremdeles det samme, eller er der kommet nogle flere kapitler?» — —

Hun syntes ikke rigtig om hans tone, hun saa hurtig op. «Han *er* blevet anderledes; der er det ved ham, at han er sund og altid i vækst, det skulde jo vi andre ogsaa være» — —

Hun rejste sig og saa efter sit tøj.

Han rejste sig ogsaa smilende. «Se ikke saa streng ud! Jeg er bange, mine forvandlingsmuligheder er meget usikre. Men jeg har altid beundret Deres forlovede! Det er, som De siger, han holder sig saa utrolig ung og frisk, men han skræmmer mig ved det, at han er saa sandfærdig, selv om manden vil lyve, kan han det ikke; og saa er han saa aldeles for vild venstre, han brænder mig!»

Gunvor saa bedende paa ham. «Naar han nu bliver Deres nabo, maa I blive venner!»

«Prøv ikke paa at knytte sammen en gammel og en ny tid, den ene lever, den anden ligger og dør!

Se her,» han viste hende et stort billede over flygelet. Det var et fotogravure af den antike, doriske søjlegang i S. Pietro in vincoli.*

«Se de der søjler! Aartusinder har slidt og furet dem, de staar der endnu, mægtige, saa man synes, man faar rygrad bare ved at se paa dem! Det er det, . . . det er saadant, jeg sidder og ser paa — for at vinde en smule rygrad. . . . . Mens ridder Svein, han farer om under himmelens levende sol, og Vorherre mætter ham med velsignelse — —

Jeg vil prøve at blive saa god, at jeg under ham det!»

Han slog op flygelet og satte sig ned.

Hun kunde ikke samle, hvad det var, han spillede: nogle akkorder, som gik og ledte efter noget, en stemning, som ikke kunde finde frem. —

Saa kom han ind i Bethovens as dur sonate, ind til *Marcia funebre sulla morte d'un eroe.*

Der var noget eget ved den maade, hvorpaa han spillede den, noget, som ligned stemmen, naar den sank ned i den saare cadence. Det var, som fulgte han til graven noget kjært, stort tænkt. — — Men der var ingen sorg!

Det hele kunde ikke været anderledes: Der var alle de stækkede tankefugle, der var de rene villier, de hvide haab, som livet dræbte, alt det fineste var der, det stolteste, — det, som livet bestandig dræbte. . . . . .

* En kirke i Rom.

Saa der var ingenting at klage over — bare sørge for en hæderlig begravelse . . . . .

Saa slukned spotten, som var med.

Det stolte, fremadskridende tog traadte den ned. Og det skred frem, mørkt straalende, mægtigt.

Det skred hen, ud fra jorden, indover himlene; skyerne veg tilbage, hvælvene aabned sig og gav plads, himmel bag himmel ud i den store, hvide æther, ind i uendeligheden . . . .
. . . .

Gunvor rejste sig igjen. Det var blevet skumring. Den dunkle Ignoto paa væggen saa halvt udslettet ud, bare øjnene stirred mod hende gjennem mørket — den hemmelige smerte løste sig ud, sneg sig om i stuen og klagede.

Han rejste sig fra flygelet, gik hen og hjalp hende tøjet paa.

«Der kommer Deres mor!» sagde han.

Hun svarede ikke; gik foran ham.

«Jeg skulde ønske, nogen vilde spille den for mig, naar jeg dør!» sagde hun, da hun kom ud paa trappen og rakte ham haanden.

Han trykkede den taus.

Ude paa tunet mødte de fru Elin, der kom fra fjøset med frøken Jøns.

«Nu skal damerne ros hjem med al hæder og ære,» sagde sorenskriveren muntert. «Anton, sæt baaden ud, vimplen i top og alle 3 mand til aarerne!»

Han fulgte dem ned.

«Naar ser vi skriveren paa Hærø?» spurgte fru Elin og gav ham haanden.

«Straks, det vil sige om en halv time!»

Gunvor fulgte ham med øjnene, da han gik op bakken igjen.

Den hele mand var fuld af modsætninger. Slank og kraftig bygget, allerede lud over skuldrene. Hodet bar han noget til siden; der var noget vekt, indesiddende over ham, en blanding af styrke og svaghed. Bare maaden, hvorpaa han gik: let og elastisk, men med noget svigtende i knæerne. Der var noget ved det, der ligesom hang sammen med hans hele personlighed.

Han blev staaende og hilse, helt til baaden gled ud om odden.

«Han drikker for tidt!» sagde fru Elin. «Stakar, det er nok sandt, hvad de siger, jeg saa det paa den maaden, han tog om glasset!»

Hun sagde det dæmpet, sørgmodigt. Det gjorde hende ondt for ham.

Hun rysted paa hodet, «Og jomfru Jøns; det kunde være likere for ham, om han havde gamle Domenica der!»

Gunvor gjorde en utaalmodig bevægelse. Og der blev ikke talt mer, før baaden lagde til.

Da vendte hun hodet og saa udover.

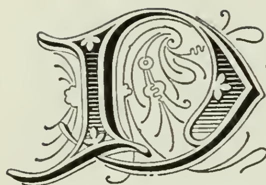
«Det synger! Jo, jeg synes, det synger over havet!»

Fru Elin vidste nok, det kunde synge derude fra havet, og det kunde være at tage varsel af.

Men nu var det længe siden, fru Elin havde hørt noget saadant.

«Nej, stakar, det er ikke nogenting,» sagde hun og steg iland.

III.

Det er blevet fuld vaar.

Siljerne staar i blomst, fluerne sidder og steger sig i solvæggen, de fine blaa sommerfugle har længe siden gjort sin første tur.

Linerlerne har det travlt; de farter omkring efter myggelarver og vastrold. Nede ved elven ligger ænder og snadrer og ser sig om. Med bløde vingeslag farer rugden over hodet paa dem, og ude paa myren leger bekkasinerne.

Oppe fra aasen høres en inderlig fortrolig, hjertevindende stemme, som hele tiden siger Du! Du! Det lyder saa dæmpet, forgjemt straalende, inde fra tykningen. Det er en ringdue.

I Lunden og Hærøhaven gaar fuglene ud og ind hele dagen. Der maa være kommet rødstjert, for der høres fine, forfløjne fløjtelyd og cadencer, der smuldres op i perledrys.

Og som dagene gaar, toner luften aldeles fuld af et vagt, blidt surr. Det er bierne og humlerne. De farer ud og ind af sine hus og drikker af de

blanke blomsterbægre, mens tusinder smaadyr gjør sig det hyggeligt inde i de lange pilerakler.

Oppe i udmarken, hvor det dufter fra lyng og skog — der holder hejloen til, ensomt for sig selv.

Den er i højtidsdragt. Den sidder rank og stiv, kulsort i brystet og fløjter en vemodig sang om dagen, som er kommen, — og gaar igjen saa snart.

Og folk hører det. De maa tænke paa det samme. Hver gang de mødes og tager haandtag, siger de: «Ja, nu er det pent en liden stund!»

Men oppe i skogen har maaltrosten taget mesterskabet; den siger, at det haster, og alle skynder sig — —

I de lune nætter er det næsten til at høre, hvor det vokser, tydelig til at høre, hvor det brister fra knopperne, og løvet folder sig ud. — — Og naar solen kommer: en sagte susen, en leende mylren frem af hvide anemoner og guldgul hestehov. De ser sig om: Her er jeg! Og stenskvætten i uren, den smatter og siger javel!

Trærne i haven kan ikke vente, de heller. Det haster — —

Birkene staar med sit unge, krusede løv og ser ned, saa inderlig vel tilmode. . . . . Løn og ask løfter sig mod himmelen, ranke, modige. De har søgt i dybet, og grenene retter sig saftfuldt sitrende — de har drukket en rus i den muldjordsvin, det skyder og knopper sig. Der stiger en magt gjennem den store løn, en bævende, ufattelig forlængsel. . . . Den ved ikke selv, hvad det er, men den kan ikke vente, til der kommer løv og sommervind, det vidunderlige er nær: Paa en eneste nat

brister det frem, lægger sig i grøngult straalende drys over de nøgne grene — og luften driver fuld af lønneblomsternes bitre, berusende em.

* * *

Det var lidt ud i juni. Svein Torgersen havde meldt sin ankomst, og Anders Halskar var sat af med nyseksringen for at hente ham ved nærmeste dampskibsstoppested.

Ved midnatstid kunde man vente dem. Og alting stod ferdig. Den gamle borgestue nede ved vejen var i ny indredning og fuld puds, med vinduer, som lyste i solen. Faster Vikka havde været nede endnu en gang for at se, om ingenting mangled — kontoret var pyntet med løv, og inde i stuen havde hun sat sin hvide rose.

Gunvor var ikke hjemme den dag.

Hun var over i det store missionsmøde ved hovedkirken.

Der var en mængde mennesker tilstede ogsaa fra bygdelagene omkring. Og prester og vise lægmænd, der mættede deres sjele.

Men efter at gudstjenesten og møderne var forbi, havde hun fundet paa at samle endel af konerne omkring sig borte i kommunelokalet. Der havde hun givet sig til at tale med dem om, at renlighed ikke maatte glemmes over Guds ord, efterdi den ogsaa havde magt til at styrke sjelene, og at man maatte ikke stænge døren for Guds friske luft, som kunde føde mennesket paany.

Det var beregnet paa konerne, men mændene kom ogsaa og ungdommen — folk stod tætpakkede ud gjennem de aabne døre.

For det var det med Gunvor til Hærø, naar hun havde noget at sige — selv om det bare gik ud paa at vaske sig — saa bar det med sig saa meget, som kunde gjøre rettelig forfriskende godt.

De stod der med aaben mund og hørte paa, hvor det at vaske sig var verdensvigtigt — saadan som hun kunde faa det til at hænge sammen baade med retfærdiggjørelsen og helliggjørelsen, snart sagt alt, der var til.

Det var underlig med, at det altid var rent simple ting, hun snakked om — men der grode nye tanker af det ligevel, det som aldrig hændte i kirken, hvor der taltes Guds ord purt og rent.

Men ingen af presterne syntes om disse tilstelninger.

Kapellanen kunde umulig have noget imod, at hun lærte folk hygiene, men anledningen var aldrig heldig valgt. Nu idag tog det sindet fra det, som vigtigere var. Desuden overdrev hun sundhedsplejens betydning, og brugte ukirkelige, vildledende udtryk.

Provsten var afgjort imod det. Han kunde ikke med den slags paafund. Desuden vidste han ikke andet, end at fruentimmer skulde være tugtige og stille og ikke paatage sig at undervise. Han vilde henvise til 1 Timot. 1—11.

Heller ikke kunde han begribe, at folk gad staa og høre paa saadan ganske almindelig snak.

Flere var af provstens mening. Vel fulgte det af omstændighederne, at ogsaa provsten undertiden maatte tale om ting af almindelig natur, men saa kom det rigtignok frem i en anderledes inspireret tone, med saa højtidelige gestus, at de

fleste var overbeviste om, at der alligevel var noget særligt ved det.

Da mødet var slut, og Gunvor kom ud, stod kapellanen og vented paa hende ved foden af trappen.

«Er De med baad, ellers kunde vi blive ifølge,» mente han, «vi blev jo ikke ferdige med vor diskurs deroppe» — —

«Jeg tager vejen gjennem klitten,» sagde hun kort; hun var træt, og han plaged hende.

«Vi kan jo alligevel blive ifølge et stykke!»

Han gav sig til at spasere ved siden af hende, i taushed de første minuter, til de var kommet ind paa stien. Saa kom det med en vis undertrykt kraft: «Jeg vil bede Dem lade være med dette sundhedsvæsen?»

Hun vendte sig halvt mod ham og smilte lidt. «Vil kanske De og provsten» — —

«Vi vil prøve; det maa ikke varetages paa den maade, at det forvirrer begreberne!»

«Nej, det har De ret i,» sagde hun langsomt. «Det er slemt med den begrebsforvirring. Jeg fik et anfald af den i kirken i søndags. Der blev læst op en opfordring til menighedslemmer at afgive betænkning om noget» — — —

Han stansede op og saa paa hende; han vidste ikke, om han hørte ret —

Hun vedblev rolig: «Ja, det var provsten altsaa; han kalder sammen til menighedsmøde efter gudstjenesten, han beder de myndige menighedslemmer blive siddende, han beder de andre gaa. — Jeg skal sige Dem noget, hr. pastor, de

menighedslemmer her i bygden, som har forstand paa kirkens tarv, det er de to, tre konerne, som gaar derborte, og som maatte gaa ud af kirken som umyndige. Istedetfor indbydes i al venlighed folk, som giver god dag i det altsammen, og ikke forstaar sig paa andet under himmelen end lever og tran. Hr. Tobiassen og hr. Vind f. eks., hvad vil I med dem, I klartskuende herrer?»

Han lagde sin haand over hendes arm med et heftigt greb, og i hans øjne kom en hastig fortørnelse.

«Gunvor til Hærø, De taler som de daarlige kvinder! Hvad vil De? At ødelæggelsens vederstyggelighed skal staa paa det hellige bjerg! Vil De, at presten skal blive vantro?»

«Jeg vil, han skal have respekt for almindelig menneskeret, jeg vil, han skal lære at se engang og forstaa, hvordan prester har mishandlet kvinder i Guds navn og netop derved rokket det gamle hus, som heder kirken — — —

Lad mig sige lidt til! Jeg tror, der kommer en dag engang, som vi gaar tilbage til naturen, til alle planter og dyr og lærer vor abc, for vi maa vist begynde forfra igjen!»

Han lagde igjen sin haand tungt over hendes arm; hans stemme var langsom, koldt behersket.

«Det fordærvede menneskehjerte er af samme art til enhver tid. Netop for Dem er der særegne farer paa intellektuelle og især paa ethiske omraader. De er kommet ind paa selvraadighedens og den falske friheds afveje, De sætter

Dem ud over Guds ord, løser paa gamle baand, rejser Dem fra gammel tvang. De skulde ikke være saa vis paa, at sligt er ret! Al denne tidens ukirkelighed og kjødelige selvraadighed, vær heller med paa at bekjæmpe den!»

«Jeg vil heller lære folk at vaske sig! Jeg tror paa vandets opdragende evne!»

«Hør, hvad jeg siger Dem! Det er i dybeste grund et umuligt standpunkt at elske Gud og hade kirken, der *maa* herske orden og respekt! Netop tidens praktiske sans med dens udvorteshed, tro mig, naar disse praktiske interesser bliver til livsanskuelse, da er der fare; man er kommet ned i gudløshed. De har vanskeligt for at give Dem ind under Guds ords tugt, men De *skal!* Og De skal tro — —»

Hun afbrød ham, idet hun blidt løsnede hans faste greb. «Ja, jeg tror paa retfærdighed, ogsaa her paa jorden, det er det, som gjør livet lyst for mig! Og jeg tror, der skal komme en tid, hvor der ikke lever saa mange mennesker med blod paa sine hænder. Da er Guds rige nær, det, vi alle arbejder for!

Er De sint paa mig?» Hun gav ham haanden og saa ind i hans brændende, mørke øjne.

«Det ikke, men jeg vil straffe Dem med Herrens ord» — —

«Nej, hr. pastor, naar De sætter det ansigt, faar De ikke lov; jeg ved alt, hvad De vil sige, saa det er bare at spilde tiden; farvel, Svein kommer iaften!»

Hun var allerede gaat nogle skridt, men vendte tilbage og rakte ham igjen haanden, smilende:

«Er det godt, at ikke alle kvindfolk er saa brysomme som jeg; hvordan har Deres hustru det, morer hun sig godt dernede, nu faar De hende jo snart igjen?»

Han beholdt hendes haand i sin et øjeblik og stod og saa ned — hans strenge ansigt fik et vekt, tungt udtryk. Saa saa han pludselig op og sagde i en blødere, halv smertelig tone: «Det er kanske ikke godt!»

Han hilste hurtig og gik tilbage igjen.

Hun angred paa, hun havde nævnt hans hustru og saa et øjeblik efter ham, før hun gik videre ind i klitten.

Men snart havde hun glemt det hele — der var saa godt og roligt derinde! Bare sandet, som gled og lydløst sletted ud hvert spor efter hendes fod, bare ung lyng og marehalm og en let taage ind fra havet!

Der var saa stille derinde. Og alligevel som noget rørte sig mellem de hvide sandrygger . . . som om de godt kunde finde paa at glide ud og lægge sig anderledes i næste minut — noget var der, som om luften var fuld af uhørlige lyd, noget blidt, ganske hemmeligt, noget dybt og mægtigt, lig længselen, der i dette øjeblik strømmede i hendes blod.

For nu om nogle timer kom Svein!

Hun steg op paa en højde. Like under hende laa havet og lekte med smaa, susende slag henad den hvide strand, — længer ude laa det gyldent i solbrisen, svulmende blaat.

Hun blev staaende med et lykkeligt smil. Siden hun var barn havde hun havt havet til

medvider og ven; til havet gik hendes gang endnu hver en eneste morgen — endnu kunde det være hende en nydelse at søge sig ud steder, hvor aldrig mennesker kom, bare fugl og den vilde bølge.

Hun gik videre hjemover.

Maanen kom op, bleg og forundret, for der var ingen, som agted paa den, luften var fuld af alverdens rosenrødt, det brændte henover fjeldene og sluktes, mens sjøen laa under som skjælvende sølv — — —

Og sommernattens lysdis vov sig om fjeld og strand; langt ude laa fuldt af baad og vented paa silden, lyden af aareslag og stemmer bares hen . . . længer inde, hvor storbaadene laa for dræg, kunde hun høre det hyggelige smaaskvulp af vandet op om baadstevnene . . . kjære, kjendte lyd! Helt fra de første leveaar havde de sunget med ind i alt, hvad der var hændt — nu ogsaa var de med i forventningen og glæden.

Da hun kom hjem, var hun inde hos sin mor en stund, og efter at have forvisset sig om, at alting var i orden, og Irmild var gaat tilsengs, gik hun ned til stranden for at vente paa Svein.

Der var fladt langt udover med sand, som havet havde rullet og smuldret saa silkemygt fint, hist og her stak lyngen frem og melbærriset — de krøb nedover til tangen, som slynged sig langs vandkanten som et mørkt brus.

Hun løste sin baad og lagde ud paa leden.

Hun hørte braattene ude om odden; de slog dumpt mod de hule sten . . . det hørte med i nattens musik, i forventningens lyse sang.

Nogle vage sjøer kom, suged sig ind om baaden, løfted og vugged; gynged den ind mod land igjen.

Oppe paa nuten over salteriet gik et menneske og sang.

Det var Støvle-Tobine; hun var ikke ganske rigtig og vidste aldrig at lægge sig sommernatten. Hun gik og sang paa fiskervisen sin, og saa lydbar var luften, at Gunvor syntes hvert ord ligesom kom ned i baaden til hende.

Og Støvle-Tobine begyndte netop forfra, som hun med etpar sagte aaretag lagde nærmere:

Tre mand satte ud langt imod vest,
langt imod vest, hvor solen gaar ned.
Hver tænkte paa den, der elsked ham bedst,
paa smaaene derhjemme og stuen med.
:|: For kvinder maa stride, og mænd maa gaa paa,
der er mange, som ska' ha' og lidet at faa! —
Men ude ligger havet og truer! :|:

Tre kvinder vaaged ved fyret den kveld,
selv tændte de blusset, der solen gik ned.
Mens sjøerne de reiste sig i nattens dybe væld,
saa kom de og gik de og ejed ingen fred!
:|: For kvinder maa lide, og mænd maa gaa paa,
om stormene de stiger, og baarerne slaa! —
og havet det løfter sig og truer! :|:

Tre lig driver ind og en hvælvet baad
paa den skinnende strand, mens solen ler.
Tre kvinder vrir sine hænder i graad,
for dem de aldrig vil møde mer!
:|: For mænd maa lide og kvinder med,
jo før det staar over, jo før faar de fred
for alt det, som reiser sig og truer! :|:

Der kom ligesom skygger. Den lyse aftenfred blev mørk af det; det samled sig om baaden

varslende. Stemmer trued: Jeg, Herren, din Gud, er en nidkjær Gud, som hjemsøger fædres misgjerning paa børn, paa dem i 3dje led, paa dem i 4de — — —

— — Aa Gud, hvad vidste hun om sine forfædres misgjerning? Det, hun vidste, var som et intet mod det randfyldte maal, men det havde været nok til at formørke hendes barndom.

At det ikke hang ret sammen med Støvle-Tobine, vidste hun nu, men hvad kunde hun mere gjøre; alt, hvad hun kunde, vilde hun gjøre for hende og dem allesammen. — — — —

— — Fortjente hun ikke at blive lykkelig? Var det for godt for hende? Eller aarked hun det ikke? Skulde der større styrke til at hente lykken ind, end hendes? — — — — — — — —

Saa lo hun af sig selv, tog til aarene og lagde ud igjen.

Gjennem stilheden hørte hun de faste, jevne aaretag fra nyseksringen.

«Aa gudskelov!» brød hun ud, da Svein Torgersens friske stemme jubled ud det første godkveld.

Der blev lyst og fredeligt — ingenting ivejen.

Og da baadene lagde sammen, og hun steg ind i seksringen og følte hans varme haandtryk, saa hans ansigt straale imod sig og blev overskyllet af en strøm snaksom glæde, saa syntes hun aldrig der havde været noget ivejen.

Men alligevel — da de var kommet ind, og han greb hende i sine arme, da tog hun mod hans kys med en sitrende følelse af, at nu først var hun kommet i ly for noget stort, uforklarlig ondt.

Næste morgen havde de været en tur og gik ind i doktorhuset for at se, hvordan der tog sig ud.

Jovist var her blevet bra, bare altfor bra; det skulde nu vel bare være kontorlejlighed. Maatte han spørge, om ikke vestfløjen af huset var istand endda, skulde her ikke være bryllup paa gaarden om en eller højst to dage?

Hun lagde sin haand paa hans mund. Han tog den, kyssed den; han saa hende ind i øinene: jovist var det de samme, som havde lovet at elske ham!

Hun lagde et øjeblik sit hode ind til hans skulder i en pludselig, uimodstaalig længselsfuldhed efter at lade alle vanskeligheder fare og bare i lyksalig tryghed tage imod hans kjærlighed.

Hvorfor kunde det ikke blive, som han vilde, hvorfor ikke bryllup allerede idag?

Der kom en forvoven, jubelfyldt lyst til at træde under fod alle hensyn, *alt* det i hendes egen natur, som stod ivejen her — — — —

«Jeg ved ikke!» hviskede hun skjælvende. Det var, som misted hun under hans kys al sin tanke og sin magt, som rejste der sig i hende noget nyt, mægtigere end tanken, — frem fra sindets dunkle dyb kom det, rørte hende med sin tryllestav, og hun bøjed sig besejret i en svimlende glædesfornemmelse.

Hvorfor ikke helt lykkelig uden skygge og brist? Hvorfor ikke al længsel fyldt? Var ikke mørketiden forbi! — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Fru Elin kom gaaende lige forbi vinduet,

mens de endnu stod der. Hun stansed et øjeblik og stirred ind paa dem; hendes ansigt blev graablegt, stivt.

Saa gik hun videre, ligesom med besvær.

Det vidste hun jo nok, at i Gunvor var der Hærøblod . . . skulde det blive uvist nu herefter med alting? — — —

Ingen derinde havde set hende.

Langsomt løste Gunvor sig ud af hans favn.

«Svein!» Og hun trak ham med sig hen til sofaen. «Sæt dig nu der! Jeg maa sige dig noget!»

Hun sad med begge albuerne mod bordet og hodet støttet mellem hænderne; i hendes øjne var der kommet et andet udtryk. «Hør nu, Svein!» kom det leende, halvt bedende, «det er jo slet ikke dig, som har ventet! Det er netop dig, som har ladt mig vente nu et helt aar! — — — Og saa er det blevet til det, at nu faar du vente paa mig en stund!»

Han saa paa hende, straalende som før, for nu var han sikker paa hende.

«Store Gunn, skal det være morsomt, det du siger der?»

«Nej, Svein, bare alvor! For det ene er ikke huset gjort istand til os; der er brugt saa mange penge iaar ved du, vi har maattet sende over til gutterne ogsaa . . . . . saasnart vi kan nu, begynder vi paa det, og for det andet, Svein, kan det jo ikke skade, om vi kjender hinanden lidt bedre først . . . . mor vil det, jeg har lovet hende det!»

Hun rejste sig, gik op og ned nogle gange, stansed saa foran Svein, der sad, som om han ingenting havde hørt af det.

Hun tog om hans hode med sine hænder, bøjed det bagover og saa ham ind i øjnene. De var saa leende blaa, der fandtes ikke alvor i dem.

«Svein!» sagde hun sagte, indtrængende. «Det er bare det, vi maa være enige om da, at vi gifter os ikke nu til St. Hans, kanske kan det ikke blive før den næste» — —

Nu for han op og greb fat i hendes hænder med et komisk, raadvildt udtryk.

«Hvorfor, hvorfor og hvorfor, madame Isis?»

«For det jeg vil det, Svein, og for det vi ikke har raad til det iaar! Ikke saa meget kan det gjøre,» lagde hun til bedende, «nu som vi kan være sammen hver dag!»

Han fór omkring, som om han saa efter noget, han ikke kunde finde.

«Jeg synes, det er bra daarligt af dig!» sagde han tilsist hidsig. «De klæder dig ikke, de Isisminer!

Du, jeg synes, du kunde hevne dig,» vedblev han igjen ivrig, «for det er naturligvis bare for det, jeg blev forlænge dernede og mored mig lidt formeget — du har faat vide det, kan jeg tænke .... saadant bør fruentimmer aldrig vide, men du kunde hevne dig, synes jeg; sig mig, hvad jeg skal gjøre .... værsgo' lug af mig alt haaret — — — —»

Han rakte frem sit tætlokkede, lysebrune hode.

«Og saa kunde det være lige bra igjen, synes jeg!» — — —

Nu kom Irmild for at bede dem op til frokost. Hun blev staaende og se fra den ene til

den anden med en glødende nysgjerrighed i de smaa øjne.

Gunvor gav hende et vink om at gaa iforvejen, gik saa hen og tog sin hat.

«Saa bliver det ved det! synes du ikke selv, det er det sikreste, vi lærer hinanden at kjende saadan lidt i forvejen . . . .»

Hendes tone skulde være spøgende, men der var kommet noget andet med — selv Torgersen forstod det.

«Naa ja, men saa har jeg dig ligevel, forstaar du, jeg har dig!»

Han trak hende heftig ind til sig.

Hun løste sig blidt ud. «Ja,» sagde hun anstrengt; «du har mig!»

Han tog hende igjen ind til sig og lagde sit hode mod hendes bryst.

«Ved den store vestalinde! Der skal alligevel ikke blive et aar til vi to gifter os!»

«Nej, kanske,» sagde hun sagte, træt. «Men slip mig nu, Svein, de venter os deroppe!»

Hun kunde ikke spise noget ved frokosten. Fru Elin sad mørk og taus med agtpaagivende øjne. Samtalen blev ført af Torgersen, der spiste udmerket og var optaget af, hvordan han nu skulde indrette sig. Han vilde for det første tjene penge som græs — — —

Irmild sad og slugte ham med øjnene: aldrig havde hun tænkt sig, han var saa røslig og pen og saa udmerket hyggelig! Hvor hans mund var stor og rød og frisk med det korte, tætte overskjeg, som løfted sig saa morsomt, naar han talte, og som han uafladelig sad og trak i . . . .

der var saadan mængde hvide tænder indenfor! Det optog hende ganske at se, hvor travlt de havde det.

Fru Elins ansigt lysnede til, eftersom passiaren gik. Hun saa anerkjendende hen paa sin datter.

At der ikke blev bryllup til St. Hans, deri saa hun et tegn paa, at kvindekraften endnu levede i slægten.

Torgersen maatte overtage sin stilling som kommunelæge allerede den første dag, da vikaren havde faat ansættelse andetsteds og var rejst.

Baade fru Elin og Gunvor syntes, det var godt, han kom i virksomhed — men Torgersen selv syntes ikke videre om det. Folk, han ikke havde noget med, kunde lade ham være, syntes han, ialfald til han var kommet i orden og havde faat set sig lidt om inde ved fiskevandene og denslags.

For han vilde ikke slide mer, end han havde gjort i sin tid; han havde nemlig netop tænkt sig det, at nu vilde han vedblive med at have det rigtig godt. Det havde været en god begyndelse det aar i udlandet — hyggelige vaner havde han lagt sig til for legeme og sjel, syndigt vilde det være at omstøde sligt.

Han tog med henrykkelse mod al den opvartning, han kunde faa. Little-Gunn var utrolig flink til at skaffe ham hammer og spiger, og han satte ikke mindre pris paa at have Irmild til at pakke ud af kufferter og kasser, hænge op billeder og hjelpe at ordne ind i medicinskabet.

«Men hun er rigtig styg, du!» sagde han en dag til Gunvor. «For jeg synes nemlig, damer let kan blive for tynde altsaa, den der er som en vidje! . . . Hun er kommet af sjøen, siger Støvle-Tobine. Der er noget sligt ved hende ogsaa, som naar vandet ligger sleipt og mørkt og ingen ved, hvad det vil.»

Gunvor likte ikke dette. «Du skulde ikke sige saadant, Svein! Hun er som vi andre!»

Torgersen lo. «Nej, jeg forsikrer dig, jeg siger jo ingenting; du er selv, som du kunde være fra sjøen derude. Jo der er noget af sjøen i dig ogsaa, men ved hende er der noget andet, nogenslags havstyghed» — —

«Du skulde ikke sige saadant, Svein! Du skal tro, der bliver et bra menneske af hende.»

«Jeg tror, hun bliver engel, bare ikke se saadan paa mig! Det er besynderlig for øjne, du har: inde i det myge, fine graa, som ser saa blødt paa en, derinde er der noget saa dødelig retfærdigt! Joda, jo nu skal jeg gaa til konen paa Myrland og til mor Hopen og alle de kjærringer, som lever under solen, men ikke længer end til kl. 7, da er jeg her, da er du for mig, da tager vi turen om igjen fra igaar!»

Han var alt nede ved baaden. Hun vinked til ham endnu en gang og gik ind for at faa ferdig sit arbejde, til han kom igjen.

Naar det lod sig gjøre, havde de en lang tur hver aften, og paa formiddagen kom han gjerne ned paa kontoret en stund.

For Gunvor var hans selskab en ny, velgjørende hvile, hvor savn, hun ikke selv vidste om, blev stillet.

En vis ensomhedsfølelse havde fulgt hende helt fra de første aar og havde fæstet sig sammen med de tunge indtryk fra hjemmet, hvor der var gaat uvejr over barnesjelen, uden at nogen havde værget den med milde hænder. Gunvor kunde blot huske sin mor som den, der stod sterk og stred — og haabed alt af sine sønner. Siden, da hun blev for sønneløs at regne, var der først blevet aabnet vej for datteren, der var stolt den dag, hun følte, at hun havde vundet ind til denne moderkjærlighed, som mishandlet og forladt havde lukket sig inde hos sig selv og nu saa sjelden kunde skaffe sig udtryk.

Og barnet havde forstaat, at hendes mor ikke kunde give hende mere, den unge pige ogsaa. Der var blevet noget forkommet i hendes sind, en tørst efter noget, som var fint og mygt, efter en mildhed, som havde bløde hænder og varme blik.

Nu var alting anderledes.

Hvad der havde været indestængt, tog vækst; hun byggede ikke længer vold og mur mod det, det tog næring fra hendes unge varme blod, blev til lykkelige længsler.

Her var vej og lys for dem og hvile efter den lange anstrengelse ikke at faa lov at være til — Og fest hver dag, med beruselse. For hun var noksaa forelsket i Svein Torgersen. Mere for hver dag. Foruden sødmen af det, at have ham saa nær, var der ogsaa meget andet.

Hun følte det som noget nyt forfriskende denne daglige, fortrolige omgang med en mand. Hun syntes, det gjorde hende sterkere og gladere at gaa der og læse hans tanker og finde vejene inde

i hans sind. Hun syntes, hun forstod sig selv bedre ved at se, hvor ulig han var hende. Det mored hende at forfølge denne ulighed, saa langt hun kunde naa — enkelte gange var det, som vandt hun sig ind til grunden, til det fællesmenneskelige, hvor deres sjele blandede blod. Og det gav en henrykkende følelse, at det netop var deres væsens ulighed, som derinde i dybet strømmede sammen til harmoni.

Det var med en følelse af lettelse og behag, at hun ligesom kunde flygte fra sin egen sammensatte natur ind i dette kraftig friske og herligt ligetil som fod i hose. Hun havde egentlig aldrig tænkt sig før, hvad mandfolk var for nogle hyggelige, retliniede væsener, fremforalt nemme i sammenføjningerne med forholdsvis faa, let eftersporlige tilgange — hun kunde med et smil komme til at tænke paa sit eget sinds mangfoldig slyngede stier. Men det var ikke vanskeligt at komme ind der, hvor Sveins tanker blev til, — det var jo som en eneste stor stue, til at overse med et blik! Hun var vant til ganske andre besværligheder, naar det gjaldt hendes mor — selv faster Vikka kunde det undertiden være umuligt at holde sig *à jour* med.

Det *var* hyggeligt, at Svein var saa nem! Og barnslig, som han var ogsaa — og saa endda noget andet: han ejed ikke den smertelige lydhørhed, som er saa almindelig hos kvinder, og som stanser latteren paa vejen. For saadan, som han kunde le! Saa merkelig han kunde le! Som om der ingen ting var ivejen nogensteder!

Og grej var han — at han sagde en mængde

ting, han ikke mente, gjorde jo ikke noget, naar enhver forstod det. Hans bog var altid aaben, enhver kunde læse i den.

«Er det det hele?» kunde hun ofte sige til Svein og le.

Og saa kunde hun fortælle ham, at hun syntes, mandfolk var saa fortræffelige, at de var uundværlige, hun kunde umulig forstaa, hvorledes hun havde holdt ud her paa Hærø saalænge alene — —

Det satte altid Svein i et ypperligt humør; han var hver gang lige overbevist om, at det var anger over, at bryllupet var udsat. Han svarede altid med at spørge: Hvorlænge? selv om han tilsist forstod, at raad, lagt af fru Elin, havde det ved sig, at de var uryggelige.

Men de var ialfald begyndt at kjøre frem endel materiale langs vestfløjen, der skulde gjøres istand.

Og tiden gik utrolig fort.

Det mored ham, at Gunvor fandt ham saa merkværdig. Naar han var kommet hjem om aftenen vaad af sjø eller regn, og de havde tændt baal paa pejsen, og hun kunde sidde dernede hos ham med sin albu over hans knæ og se paa ham med sit smeltende, lysegraa blik, saa kunde det være ham en ren fornøjelse at snakke væk.

«Jo, naturligvis studerer jeg dig ogsaa!» kunde han forsikre, «det vil sige, jeg er længe siden ferdig med det, det vil sige, jeg ser dig jo, slig som du er, saa det er ikke spor af sag!»

Og saa lo de begge — mens han satte sine hænder op og keg paa hende som gjennem en kikkert.

Og hun sad der med øjnene lysende under de tætte bryn, med det rige mørke haar skyggende om et ansigt, som smilet forvandlede underfuldt.

Men det var ikke altid, han var lige sikker i sin sag.

I det ansigt kunde der komme udtryk, han ikke ret forstod sig paa, — og det kunde lægge en afstand mellem dem, som ikke behagede ham. Det forekom ham latterligt, men det hændte, at han aldeles ikke turde kysse hende, selv om de var aldrig saa alene. Det *var* latterligt, men det, som var ivejen, kunde han ikke faa væk — nu for det første.

Endelig kom saa St. Hansnatten, længselsfuldt ventet.

Lille-Gunn havde faat lov at være oppe til over 12 og havde tilbragt en herlig aften med at ligge overende i fjæren og rode, mens Grimm oppe fra en stor sten betragtede hende med et krænket blik. Siden var der blevet forsoning; de var gaat op paa fjeldet til Støvle-Tobine, der sad og sang.

Udover strand og skjær brændte baal. Gamle baader og trantønder gav sig selv hen for den almene glæde. Som røde, tunge flammer vugged de frem og tilbage, løfted sig som ildblomster op i den fint slørede luft og gik over til et bedre liv.

Og alle strandens børn gjorde offertjeneste; — yre, glade stemmer sang en dithyrambe til den lyse nat! — —

. . . Og havet var med; løfted sig mod klippen, bøjed sin vilde, sagte rhytme ind! Det var sommer. Det var de lyse nætter! — —

Og som det ligger og nynner, væver det et slør, spindelfint, fløjelsmygt, . . . lægger det over de unge enge, — over skogen!

Men indunder sløret brister knopperne. De ler og hvisker med halvaaben mund, græsset løfter sine grønne klinger, sine fine spyd: de skal paa tog! Bregnerne ruller sine blade op, de vil med!

For havet holder vagt, vindene har maattet gaa og lægge sig. Der er ingen, som tør forstyrre.

Fuglene er gaat tilro. Med hodet under vingen slumrer de paa sine reder eller ligger ude paa dybet, gynger og sover.

Maanen kommer, skriver med blege straaler. Sjøen sletter det ud, men den skriver det igjen, til der ligger et skjælvende glitter overalt! . . . . .

Det er Irmild, som lister sig langs strandkanten.

Marehalmen hvisler, Maria guldsko tripper henover sandet.

Hun sætter sin fod paa den, hun er lige sæl, om hun knuser et liv for hvert skridt! Hun vasser hen gjennem stargræsset, henover det lave berg, jager væk en hvidmaase — de tre brune æggene . . . hun knuser dem med sin fod.

Saa stanser hun skræmt og lytter: Indunder de store stenene suger det sig ind, stønner og sukker — og hvisker nifst!

Det er alt det stygge farket, som er i sjøen! Naar de først kommer, maa hele havet stanse sin

gang, for at de ret kan faa vetskræmme en . . . se der i nordvest, det ligger og brænder under en troldgryde af guld — men borte over havet i øst ligger natten! . . . Og inde over land, inde i skogen, hvor huldren driver frem for sig flokker med blaa kjør, hvor dørene bliver slaat op og hougfolket mylrer ud og tænder blaalys rundt i alle dansesaler . . . . Hej og la, kanske ikke det var did. hun skulde?

Hun tog benvejen fra stranden op forbi skrivergaarden. Der bag om haven, ind i lunden skulde hun netop!

Gud fader i himlen, jomfru Maria hjemme paa væggen, alt det stygge, som var i sjøen, skulde hun gjerne takke for, at Delfin laa inde og sov. Gud give, han fik sove bestandig! Og skriveren med, hvem var saa dum at bryde sig om slig'en en. En anden var der — gudelig skjøn!

Hun gik og mumled for sig selv, i sagte sindsoprør, vidste ikke af, at hun rev i de nysprungne kviste, brak for fode og gramsed med begge hænder i det kjølige løvmyller — —

Det dirred om den lange, fine, blodrøde mund: Herre Gud, om hun kunde faa fat paa fugleungerne deroppe! De skulde dø, hun vilde suge livet af dem, kjøle sin pande og bryst i det vesle blodet, det skulde være til at faa lykke af! — —

Som hun gik, syntes hun, det mumled i trærne, klaged i løvet. Det fik ikke hjelpe! Der var noget ubønhørligt ved de lange, smidige arme, noget snigende listigt ved de tynde, hede hænder.

For hun vilde, der skulde være stilt!

Nu vilde hun gjøre alt det, hun havde læst om idag!

I en kiste paa loftet havde hun fundet en gammel urtebog, som hed Cyprianus. Den var trykt med nogle underlig svære bogstaver, hvert ord maatte være sandt, for den var flere hundrede aar gammel! . . . Og hun havde faat vidst, at herinde i skogen havde de det travlt inat. Nu blev nødderne skabt og al humlen, og der blev brygget og bagt og laget til af solskin, som de havde gjemt — og af blod! . . . . . Og mens det brændte under troldgryderne, sprang blomster ud, som kunde ringe som kirkeklokker og bøje menneskers sind! — — Om hun kunde finde bare nogle pilebusker! Hvordan var det? — —

Hun sprang, halvhøjt mumlende: «Middel til at skille to elskende ad! Tag af to piletrær et blad af hvert, hak dem smaat, sæt dem paa brændevin, og giv dem at drikke fastende — da elske de ikke mer hverandre!»

Hun lo højt. Hvordan i alverden skulde hun faa dem til at tage det fastende!

— — Eller den, som kunde finde en marihaand — den med pletter, . . . og støde den til pulver og lave elskovsdrik! Da vil al hans hu graadig dybt vende sig mod den, som gav ham drikken — — —

— — «Aa, for noget morsomt, dejligt løgn, nej, det er sandt! Havde jeg den bare, jomfru Marias haand, de mørke pletterne er hendes taarer, da kunde jeg se alt det trold og farketøj, som er ude og rider inat! — — — —

— — Kunde jeg bare finde lidt heksemel, hvad er det, der staar: da kan man melke andre folks kjør, og det giver et kosteligt øjenvand til dumme og mørke øjne! — — — —

— — For er ikke det dumme øjne, som intet kan se, hvor hun elsker hannem graadig dybt! Og havde hun ikke blæst i løvetandsfnokken idag og faat vidst, fra hvilken kant hendes kjærest skulde komme! . . . . Hun havde blæst dem væk hver eneste fnok: *straks* skulde han komme!» — —

Hun listed indover, spejdende, med bøiet hode og krummet ryg, skydende sig frem, forsigtig som en tyv, der bryder nattefreden, mumlende, hvad hun kunde huske af den vise Cyprianus. Det hjalp til at holde modet oppe.

Hun behøved aldeles ikke at være ræd, for det var Gud velbehageligt! Stod der kanske ikke i bogen: «Gud vor himmelske fader haver alstedse gjort sine underlige gjerninger i de ting, som mest foragtelige ere for verden, saa haver han og gjort, at lysteligt mod hjerteondt er vand, brændt af nelder, og drukket med vin kommer det et menneskes sind at forandres — — — — Men ikke maa du samle dem før den hellige St. Hansnat, naar bregnens blomst slaar ud som en blaa lue! Paa en korsvej skal du staa . . . saa aabner blomsten sig, saa modner frøet og falder . . . den, som faar se det, mangler aldrig penge, gaar aldrig vild — kan aabne alle laase, besynderlig hjertelaase, og gjøre sig aldeles usynlig! — —»

«Der vil jeg staa! Gud, er du snil, kommer du og hjelper, Herre Gud for noget troldpak, de tager efter mig med grenene, kan du ikke lade

dem lade være, jag dem, de tussekonerne, saa jeg kan faa fred til at staa ifred, kjære Gud, næste søndag gaar jeg til kirken, det kan du være forvisset om i Jesu Kristi nam — — — —»

For der blev blaat og grønt og rødt — og derinde i det sorte, en blaa lue med ørn over sig — — —

«Jeg tror paa Gud Fader, himmelens og jordens skaber!»

*

* *

Lige nedenfor laa sorenskriverhuset. Der var ganske fredelig stilt.

Det eneste var Delfin. Den laa paa tigerskindet og sov, men kom af og til med et halvkvalt bjef. Den havde havt en uheldig dag; nu tog den sin mon igjen paa lykkeligere jagtmarker.

Falck var gaat tilsengs, men staat op igjen. Hvad skulde det sige, at han begyndte at blive søvnløs? Han havde tændt sig en cigar og sat sig hen igjen til sin vin.

Lampen stod endnu henne i hjørnet og brændte, der sivede et dunkelgrønt lys frem og blandede sig med nattens. Højt oppe paa himmelen stod maanen. Der stod straaler helt ind i stuen til ham, — skjælvende, sagte straaler, der kunde tale.

Det var St. Hansnat.

Han havde trukket sin stol hen foran vinduet, der vendte mod lunden. Ja, derinde var det St. Hansnat, der dansed tussemor med tusse-

far, hulder med bergkall, og nisser og alle hougfolk var ude og drev gjøn.

Men om han alligevel bare vidste, hvad som holdt ham vaagen . . . naturligvis kunde man altid finde paa noget, men var det ikke evig bedst, at lade folk passe sig selv? Han havde altid fundet sig vel ved det, heldigvis var der ikke et menneske, som kom ham ved!

Kom det fra lunden? Var det hele mylret af smaa, puslende nissefolk, som kom her og ikke kunde lade ham være? Som de spurgte og grov, det var forskrækkeligt! — og han maatte jo svare; smaafolk giver sig aldrig! — —

For en forunderlig fin, hvid sommernat! Den gik og listed om derinde, som en brud! Gik og tripped paa lette sko og gav alle ting lov til at tale! — — —

Saadan en stille, lys St. Hansnat, det er heller ingen tid at sove i!

Men som de kunde spørge, de smaafolk! Om han kunde huske Inger Juell? Gud i himmelen, hvor han kunde! Havde han ikke kjøbt sin Ignoto, simpelthen fordi hun ligned hende?

Nu slog klokken . . . nu igjen! Det var det gamle taffelur, det havde en fin sølvagtig klang, lig en kvindestemme. Det fortalte, at nu igjen var et stykke af tiden gaat ham forbi.

Naa ja, det var han jo vant til — men siden det var St. Hansnat, kunde den saa ikke se indom og hvile lidt? — — —

Om han rodde ud! Nu? og forskrække fuglene i den hellige nat! Det gik simpelthen ikke an! End op i lunden? Ikke der heller, de

ærlige tusser, natten var jo deres! Han havde ganske rolig at forblive ved sin vin. Guderne er aldrig ødsle med sine gaver, hvor turde han forlange mer end slig en vin?

Og han drak. Den gav ham af sin sødme, tændte hans blod, fyldte hans hjertes forlængsel — —

Jovist var det hans gamle mor, der gav ham styrkedrikken, hun, den udødelig sterke, der blander blod i druen og mætter den med sin kraft — —

— — Som det strømmed ind af vinduet til ham, duft af skog og vilde blomster og sjø! Saa drømmefint, stille der var! — — —

Det gik ikke an at gaa ud og forstyrre — og hvor skulde han hen? Var ikke her den trygge plet, han havde fundet sig bagom livet?

— — Jo, det vilde han frit bekjende, at han havde vovet at elske den unge fru Inger, og han havde tænkt sig, det kunde gaa lige letvindt af som flere gange før! Men fra den aften paa dækket, da han saa hende som den skinnende svanefugl hun var og for første gang forstod, at det kan være en brutalitet at gaa hen og fortælle en kvinde, at man elsker hende — fra den aften havde han været en anden. Det kom ham for, at hin fine, flammende kvindelighed havde brændemerket ham i sin vrede. Og han havde mistet sit mod ligeoverfor kvinder, han var blevet frygtagtig — — —

For kvinders elskov, saadan som han havde øjnet den, saadan som hun havde vist ham den, sjelefin, snehvid, brændende herlig, aldrig blev han den værd, altid var den flagret forbi ham som en sommerfugl, han ikke kunde fange — —

Folk sagde om ham, at han var damesky og kvindeven — for det blev saa underligt det hele. Han fik jo nøje sig, som han kunde — — —

— — Det var ikke sandt, han havde fundet sin trygge plet; han gik som en fremmed og ledte efter det, han ikke turde finde. Det var bare Mina Jøns, som var hjemme her! Der var noget over Mina Jøns, som om hun havde sat sig fast for livet — Hun sad i sin stol, hun fyldte den ud som der var ikke tale om, at hun skulde op af den igjen! Kunde han gjøre noget ved det? Det var hende selv, som havde villet det, hvorfor kunde han ikke faa være ifred? — — —

Han løfted den gyldne vin op i lysstriben. Der kom et feberbrændende begjær, en vemodig, sygelig længsel om den fintformede noget slappe mund, de dybe, trætte øjne blev pludselig skarpe, glansfulde.

— — Hvor hun var ædelig stolt, den unge mor til Hærø! saa ædelig stolt og højrejst, saa brændende ren og herlig! Som vinguld, naar lyset kommer — — —

Hvorfor skulde hun gaa her mellem alle disse smaafolk, som ikke kunde tilgive hende hendes sjels fornemhed? — — Hvor han elsked hendes øjes glimtende haan, hendes munds fine foragt, hendes hodes løftning — og i hjertet denne smeltende mildhed, som rak alle steder hen! Hun var af naturens store adelsskab — det eneste legitime — og den havde selv sørget for, at saa ædelt et skud ikke var blevet ødelagt! — — —

Der var blevet skumring inde i stuen. Det dunkelgrønne lys listed om — udenfor sank lun-

den hen i drømme, mens en bitter krydret ange stod ind. Den talte med tusind stemmer, mens blodet gik tungt i aaren — — —

Saa sneg modet sig væk — og det, som minded om hans mor.

Han flytted sig, saa han ikke kunde se hen i hjørnet, hvor hendes billed hang over skrinet med abc'en.

Kjøle sig — — i kolde, rene roser!

Han blev siddende med et stivt blik. Hvorfor kom hun her ikke, eller hvorfor kom hun?

— — Hvor det er fortræffeligt ikke at kjende sig selv! Paa den maade opnaar man de behageligste overraskelser!

Jovist var han et oprigtigt, sandhedselskende menneske, der havde følt sig krænket over, at det havde behaget den almægtige at lade noget gro frem, som hed Svein Torgersen! Og det var kommet ham rent paatvers, at det var her paa Hærøen, han skulde anbringes, til og med paa saadan vis. Det havde sat ham ud af humør. Den dag, han skulde komme, trykkede det ham, saa han havde ikke kunnet foretage sig noget — —

Saa begav det sig dagen efter, at de kom paa visit her, de to mennesker. Det var et usigeligt velvære, der greb ham; han nød det formelig, at nu begav det sig — han opdagede, at det var en ren lykke for ham, at Svein Torgersen var til!

Gudbevares, om man kjendte sig selv, da var der jo ikke tale om denslags nydelser! — — —

Men det kunde han ikke indse, at der skulde noget videre til for at være hr. Torgersens kone. Hvad skulde han med noget saadant? Ejed

han den tryllevaand, der kunde bøje hendes hjerte? — —

— — — Nu, saadan som hun stod der foran ham, med den slanke rejsning og dronningansigtet, det rolige, tause blik, der fordred plads omkring sig — — Der stod jo straaler om hende! Hvem vilde nogensinde gaa hen og kalde hende fru Torgersen? Det vilde være komplet latterligt! — —

— — Ære være den store natur! Naar den faar lov at være ifred, kan der blive solvarmt, dybt, der kan komme hvide sommerfugle! — og kvinder, ædelig fribaarne gjennem hver deres blodsdraabe, til spidsen af deres lille finger — —

Han tømte sit glas og skjenked i paanyt: Han vilde styrke sig paa dette gyldne blod! Han vilde gjøre huset beredt til næste gang, hun kom — højne loftet, her var for lavt! Se at faa væk det, som stængte og gjorde kvalmt. Det kunde rejse alt det, som — — de kunde rejse sin vej
— — — — — — — — — — — — — — — —

— — Men den brede, villiefaste pande, hvilken mand paa jorderige kunde gjøre den tillags?

At hun altid fik gjort saa meget — det var det eneste, han havde at indvende. Men det var ogsaa en forfærdelig fejl. Dersom han kunde begribe, hvor kvindfolk tog denne forskrækkelige arbejdslyst fra — — —

Han rejste sig, lidt usikker, han maatte have vinduet igjen; han kunde ikke holde al den snak ud!

For det løfted sig og sank og suste og kom ind til ham paa lydløse vinger. Det var lundens sjel, den talte alvorlig, indtrængende: — Tak, han havde ikke den ære at kjende den, og han vilde

helst ikke undvære sin vin — ikke engang, om *hun* stod der med sin mine *de l'imperatrice!* Hun kunde være skrækkelig forresten, naar hun stod saadan, hendes smil kunde foragte saa usigelig sønderknusende . . . han vilde ikke se hende mer. Naar hun kom, havde hun med sig noget af Guds store himmel, det passed ikke her, han syntes ikke om det, det ødelagde lunheden i hans stuer. Han syntes idethele taget ikke om folk med denne passion for retfærdighed. Det smagte af barnekammer og eventyrbøger, at gaa og maale med denslags store maal.

— — Men det var alligevel hans stolthed, at hun var saa fri, at der fandtes ikke sted, hvor hun sogned hen. Men umulig organiseret var hun jo, hun kunde ikke taale, der var mennesker, der tabte modet — —

— — Løfte paa et fjeld! Hvad? Det er det samme, havde hun sagt, jeg taaler det bare ikke! Og hun havde sagt det med sin lille energiske mundbevægelse.

De kunde bare understaa sig til at tabe modet, de, hun kunde naa med sin vrede, nej, med det dybe, sympatiske blik, som var indrettet til at løfte folk op af afgrunden! Heldigvis var der andre midler!

Han hævede glasset med en dæmpet pathos:

För dig, du gyllne, ädla drufva!
du är en lugn och trofast vän,
som bleka döden vill förljufva» — — —

Han husked det ikke. . . . Hvad var det mer han vilde sige? Han smilte og drak. Hvem var det, som kom ind her? — — —

Han lagde sig tilbage i stolen.

— — «Hvem er du? Naturens sol og mørke bor i dine øjne, barn er du af bølgen og den lange strand, havets aande er over dig, og naar du ler, Gunvor til Hærø, da er det sommermildt! Men din pande vil alt det, som er umuligt! — — —»

— — — Som det sang omkring ham, endda han ikke var i humør. Det var fra lunden det kom.

Han retted sig i vejret. Nej, han syntes ikke om dette her; beklagede sorenskriver Falcks indviklede organisation — — hvad var der paafærde?

Hjernen kunde ikke huske noget, men nerverne kunde. De vidste, at et sted derinde var en vunde, som kunde aabne sig . . . og kanske bare en eneste liden muskel, som var lammet, — men det var nok.

— — Snak, det var jo slet ikke om det! Munden aabned sig i henrykkelse, hodet sank tilbage:

— — En dronning var hun over lykkens land. I hendes tempel var der hvælvet, stille . . . hvide sommerfugle, kolde roser! Naar hun stod der . . . . nedover hendes haar strømmed lyset fra sanctuariets lampe, og fra linierne i hendes legeme lød der som fine buestrøg.

Hun løftede sin stemme og gav menneskene modet tilbage — — — —

— — — — Jo, det havde han hørt om den art rose! Mens den vokser, har den et fløjelsagtigt, usynligt slør om bladene. Om man rører det aldrig saa hastigt, bare med sin letteste finger — saa er det væk! Og man kan ikke se, hvad det var, som gik tabt, bare at noget er væk, for blomsten er syg. Den dør! — — —

— — Jeg spørger hende, og hun siger, det er kjærligheden, hun siger, det staar i højsangen: «Jeg besværger eder, I Jerusalems døtre, kommer ikke kjærligheden at vaagne, før den selv haver lyst dertil — — —»

Det var det, han havde gjort, nerverne kunde huske det, han havde afklædt en rose, dræbt en snehvid svanefugl — — — —

— — Mange tyranner maa sidde paa gulv, men den, som man ikke vidste det om, bar krone! Det er Jesu Sirach, han ser det, som det er! — —

Fyrstinde var hun af jordens naade — — men hvorfor bar hun altid med til ham slig underlig hjemlig følelse, som faar mennesker til at drømme? Slig en ubeskrivelig, fortærende længselsve! — — —

Kom det fra lunden? Den staar der og mumler! — — kunde hun ane det, hvad vilde hun sige? Ingenting! Hun aner det ikke, menneskene ved ikke noget om hinanden — — —

St. Hansnatsdrømme! Naturligvis er det dem! ... De sætter folk i saa underligt humør. Og han havde hørt et hanegal! Det havde faat hans egentlige gamle jeg til at gaa ud og græde bitterlig — —

Snak! Den, som ved, at smerte kommer af at fæste sit hjerte ved noget, den gjør som rhinoceros og trækker sig tilbage i ensomheden. Og du kjæreste Gud, han havde aldrig bedt om lykke, bare lidt ro havde han ønsket sig — — — —

— — Det suste i asken udenfor, taagen drev over engene; dagen kom fra det disede fjerne. Han saa, hvor birkelien blev gylden, langs elven

funkled det af blomster mellem mosen; der stod den hvide skogfru og nikked, St. Olafs lys var tændt — —

Langsomt, uimodstaaligt sneg den sig ind hos ham igjen, den dybe nerveslaphed, den hjelpeløse melankoli — — —

Og solen, som kom og hilsed goddag!

Nej, han var ikke hjemme! I et pludseligt raseri fór han op, lukked vinduet og rulled ned.

Det er sommervejr. Langs stranden ligger de smaa lave hus og lyser. Henover bergene er der klipfisk, hjelderne hænger fulde til tørring, og udenfor sjøboderne koger de tran.

Den stramme, kvælende os driver udover, blander sig med torvrøgen og tanglugten og trænger op mellem husene, til der kommer et fralandspust og jager den tilhavs.

Stille ligger sjøen til ud paa dagen, naar havbrisen kommer ind og mødes i sundet med sydosten. Da staar der en kamp, saa smaabølgerne vaagner inde under land, og derudenfor rejser det sig. Var doktor Torgersen saasandt hjemme paa den tid, maatte han altid ud og prøve nyseksringen.

Det hændte, der kom folk og skulde have fat i ham, men var ikke Gunvor med i baaden, var han ikke letvindt at faa iland igjen, for han kunde aldrig se, at nogen vinked.

I den siste uge, som Gunvor havde været optaget, var han begyndt at tage Irmild med. Hun var altid tilstede, var nem til at sætte paa styret,

løse baaden og gjøre ferdig skjød og fald; det kunde være godt at have en til at holde i fokken ogsaa.

Men Gunvor var ikke rolig, naar hun saa dem ude sammen; de var begge to ukyndige. Hun likte ikke at se Svein staa og hale ind skjøderne for hvert baut, mens Irmild sad tilrors.

En dag havde de lagt ud for fulde sejl uden ballast, skjønt vejret var utrygt. Indunder land var der stilt, men over leden ulmed et uvejrslys, og en stund efter laa baaden og hugged i sjøerne.

Gunvor satte ud efter dem og kom, netop som et vindkast bruste ind i sejlene. Hun fik saavidt revet rendeknuden op og sat roret ud i læ. Tiljerne laa og fløď. De sad der ganske sorgløse og vel fornøjede, med vandet op om anklerne.

Torgersen var aldeles ikke vis paa, at de ikke havde kunnet klare sig, men han maatte alligevel love, han ikke skulde gjøre det om igjen, før han blev fuld befaren, som vel med Herrens hjelp ikke kunde blive længe til, saadan som han laa paa sjøen dag og nat.

For han var meget ude i den tid; der var epidemi i et af rorværene, og saa var der andre folk ogsaa, som stadig skulde have fat i ham.

Skjønt han havde foresat sig at tjene en mængde penge, smagte det ikke. Naturligvis vilde han tjene penge, men han vilde naturligvis have det godt, han var sandelig ikke ferdig endda med at hvile ud efter det, at han var blevet doktor.

Og saa var her en udmerket ørretelv. Var der ingen, som kunde indse, at man bør kjøbe den belejlige tid?

Der var det gale ved Gunvor, at hun ikke kunde forstaa, det kunde være saa nydeligt fiskevejr, at det vilde være synd at lade fisken gaa der og vente; de syge kunde han altid finde igjen.

En dag havde han ladt sine patienter sidde i etpar timer, mens han laa nede i fjæren hos Lille-Gunn og Irmild.

Siden, da de gik aftentur, og Gunvor talte om det, kunde han umulig faa hende til at indse, hvor let saadant noget gik for sig, og at det bare var ren selvopholdelsesdrift, der laa til grund for det — hans samvittighed var i den fortræffeligste orden.

«Kom, lad os sætte os!» Han lagde sig ned foran hende og saa hende op i ansigtet.

«Gud bevare dig altsaa, Gunvor, hvad du er for et menneske! Det er, som jeg siger, du ligner denne strenge Flavia Publicia, naar du ikke er Isis, for da er du værre!

Hør nu!» Han skubbed sig længer op i skraaningen og lagde hodet mod hendes knæ. «Hør nu!» Han bojed sig ind under hendes ansigt, saa hans leende blaa øjne kunde se ind i hendes. «Du siger, jeg ikke holder, hvad jeg lover . . . . kan du ikke forstaa, det er din egen fejl, det der . . . jo, dette forfærdelige, paalidelige ved dig, Gunvor, dette, at man altid finder dig bag dine ord . . . du kan ikke forstaa, at andre ikke altid kan have tid til sligt, jeg er saa sandelig næsten ræd dine ord, jeg du, for de har noget uhyggelig aktivt ved sig, det er, som du alt har gjort det, naar du har sagt en ting. *Je n'aime pas ça, moi,* herregud, man bør have tid at vende sig rundt!»

Hun saa paa ham et øjeblik uden at svare. «Det er det med dig, Svein, du mener altid noget andet, end hvad du siger!»

Det var, som om det letted hende at se det paa den maade.

«Men hvorfor læser du aldrig, Svein? Dine tidsskrifter skjærer du ikke op engang! Og den sygdommen, du var begyndt at studere, jeg synes ikke, du skulde — — —»

Hun saa ned paa ham; hans lyse overskjeg sitrede, han laa stille og lo.

Saa rejste han sig op. «Store, straalende Gunn! Le lidt! Saadant skrækkeligt jødisk alvor klæder dig ikke; det kan da alle mennesker blive enige om, at det bedste *er* at dovne sig! — — — — Og kjære, naar sundhedstilstanden idethele maa karakteriseres som fortræffelig, saa synes jeg, folk kunde være fornøjet og lade doktoren være lidt! Jo, jeg gjentager det, det mangler mig slet ikke paa energi, ser du, men jeg agter de jordiske forholde, nu blomstrer heggen, og ørreten slaar efter fluen; bliver du med imorgen?»

Hun saa paa ham, men sagde ingenting. Han drog hende til sig. Han overbeviste hende om, at det var noget tøv, hun kom med. Hun vilde saa gjerne tro ham, og hun lukkede sine øjne til. Hendes unge, sterke natur vilde have lov nu tilsist at elske og være lykkelig.

En stund efter spøgte og lo de. Torgersen fortalte om den lykke, han gjorde hos damerne, kom saa til at tale om Irmild; hun *var* ikke saa styg. Gunvor havde bedt ham tage hende i kur; han vilde gjøre det ogsaa nu, hun var for mager,

han vilde give hende nogle piller, og saa vilde han prøve, om han ikke kunde faa kjød paa hende . . .

«For ved du hvad, jeg synes, damer let kan blive for tynde, det synes jeg! Du foragter jo selv damer, som er smale om livet, er det ikke dig, som siger, det er tegn paa utilstrækkelig dannelse?»

Gunvor lo. «Nej, det er sorenskriveren!»

«Ellers synes jeg, damer er morsomme, du? Irmild gjør altid det modsatte af, hvad hun siger, og du kjender fru Jeanettes slutninger: Siden kammerherrinden slet ikke tager sig ud i den sorte fløjels, foreslaar jeg, at Theodor udnævnes til professor!» . . .

Gunvor slog ham over kinden med sin hanske. «Saa forekommer der ogsaa en Svein Torgersen, jeg ved ikke, hvad du synes!»

Hun lo — for al uro havde lagt sig. Der var fred over havet.

Der var ikke gaat lang tid, før Torgersen var vel kjendt over øer og strand. Det kunde nok være, han var for doven, men hans aabne væsen og uforstyrrelig gode humør skaffed ham venner overalt. Og skjønt han tonte flag som en fremskudt venstremand, kunde kammerherrinden ikke lade være at synes om ham. Hun saa ham gjerne i sin salon, skjønt han slet ikke var hende behjælpelig nok med at dyrke hendes smaa sygdomme.

Og skjønt han snart blev venstrepartiets leder deroppe, stod han paa venskabelig fod med den

formelt stive, pirrelige sorenskriver, der var formand for den konservative forening.

Man sagde, det var lykkedes ham at overbevise sorenskriveren, ialfald om, at ørretfiskeri var en af livets glæder. Og han opnaade, hvad der var yderst vanskeligt for andre; han kunde faa skriveren ud i regnvejr. I sidregn kunde man se dem vandre fredelig sammen langs den gode ørretelv. Torgersen, der var bekjendt for, hvordan han kunde kaste sin flue, gav kyndig vejledning.

Undertiden var Gunvor med. Det kunde more hende at høre ham saa ivrig hævde betydningen af stangens elasticitet og snørets tyngde, mens han prøved paa at lære hende den svage vibreren mod stangens spids, der skulde frembringe fluedansen paa vandet.

Og naar han begyndte sine fortællinger om ørretens overvejelser og mistanker — jovist kunde det more hende, det ogsaa, men hun kunde bare ikke undgaa nogle sammenligninger: den interesse, han viste ørreten, stod ikke i det ønskeligste forhold til den, hvormed han omfattede sit studium og sin daglige gjerning. — Naar de var paa sygebesøg i de smaa stuer, hvor livet var tyngst, blev han altid for snart ferdig. Hun kunde ikke faa ham til at interessere sig nok for dem indenfor. Og han lo over, at hun tog det saa alvorligt. Hun vilde da vel ikke straffe ham for det, at han elskede bare hende og ikke kunde opvise denne merkelige smag for folk, som der bestandig var noget ivejen med.

Forresten kunde de godt faa noget af ham, penge eller hvad de vilde, noget at pynte op stuen sin med, hvis han bare havde noget mere nu — —.

Gunvor var aldrig tilfreds med de løfter. Det var sandt, han gav bort, fuldstændig vildt, uden pietet og forstand. Han havde foræret butiksvenden etpar Tanagrafigurer, han havde faat af sin ven Lorenzo, og Støvle-Tobine havde faat hans mors salmebog. Det var en mani hos ham at give bort, en ren mekanisk trang til at befri sig selv for noget. Det letted ham, som om det var en eller anden forpligtelse han med det samme blev kvit.

Af natur var han godmodig, let rørt og, naar han bare gav sig stunder, rigtig godhjertet sagde folk om ham. Og en ting var ret priselig, naar han gav noget bort, slap man baade at takke og gjøre nogen slags regnskab for det siden, for øjeblikket efter havde han aldeles glemt det.

Men af samme grund var han ogsaa selv ubegrænset utaknemlig. Han kunde modtage det største offer uden at komme til at tænke paa, om det havde været noget for dem, der bragte det. Han havde vænnet sig til det, især i de siste aar, at leve saadan ganske letvindt og gaa gjennem livet saadan aldeles uden bagage. Og han havde fundet sig vel ved det.

Sommeren gik med lyse dage og nætter, med havet foran deres øjne, fuldt af fred.

Men for Gunvor kom der stunder, hvor den store harmoni derudenfor ikke længer fandt gjenklang i hendes sind.

Det var ikke til at komme fra, at Svein Torgersen alligevel ikke var den, hun havde tænkt. Det var, som der var grod noget frem i hans natur, der lagde afstand mellem dem, større end før. Noget fra disse aar, han havde levet saa langt fra hende, som havde afsat sig i hans følelse og gaat ham i blodet — noget, som var hende fremmed og som hun veg tilbage for.

Der var ikke den glæde ved fortroligheden som før.

Naar hun søgte hos ham den sjelens sympathi hun hele sit liv havde længtes efter, da kunde det komme over hende som en smertelig overraskelse, at den fandtes ikke — og ikke den tryghed og hvile, hun havde tænkt sig *maatte* være med.

Men han elskede hende, kunde saa det andet ikke komme siden?

Han forsøgte at overbevise hende om, at der var ikke andet ivejen end det, at hun ikke havde fulgt med tiden, det *var* for gammeldags, den forfærdelige fordringsfuldhed til sig selv og alt, der var til! Hvorfor skulde man ikke nyde godt af den opdagelse, at mennesket ikke bør plage sig?

Noget saa upraktisk vidste han ikke, som Gunvors medlidenhed med menneskene. Hvem kunde for, at Vorherre havde gjort livet haardt og fattigt? Kunde det fylde menneskektrængslernes sorte svælg, om de to kasted sig ned i det? Det gjaldt at have forstaaelsens maadehold og indse, at hvor uendelig man end elsked universet, saa fik man være fornøjet med at forpleje den del af det, der sorterede under en selv personlig. Hun maatte bare

ikke forlange noget andet af de kræfter, der udgjorde Svein Torgersen.

For det var pokker, saa det kunde blive vanskeligt ogsaa — et menneskes mest storslagne egenskaber kunde jo blive saa store, at de blev til fejl, netop til de største.

Det gjaldt at faa Gunvor til at indse det.

Naar de sad og talte saadan, kunde Gunvor undertiden ikke holde det ud længer. Hun kunde bøje sig ind mod ham sagte, inderlig: «Ikke sig noget mer! bare at du elsker mig, som jeg er!»

Under dette havde hun hele tiden en fornemmelse af, at hendes mor gik og vogtede dem, ikke ret sikker paa, om løftet kunde blive holdt.

Faster Vikka begyndte at se resultater af sit stræv med Irmild. Men som alt med Irmild, kom det saa uforberedt, at det satte faster i flere dages forbauselse. For hun var med ét blevet saa overdrivelig flittig. Skjønt det var midt i ferien, broderede hun kraver til fru Elin og natkappe til faster. Og hun havde bedt om lov at holde kontoret i orden. Gunvor maatte bekjende, hun aldrig havde havt det saa sirligt dernede med løv og blomster, og intet, der ligned støv.

Gunvor glæded sig med faster over den pludselige omvendelse. Fru Elin sagde ingenting, men saa mistænksom hen paa barnet — man vidste ikke engang ret, hvor gammel hun var.

Hun sagde selv, hun fyldte 18 aar en dag — ingen skulde se det paa hende. Torgersen mente,

det maatte være mangelfuld ernæring før i tiden, der havde sat hende tilbage; nu skulde han nok faa et menneske af hende snart, og han passede selv paa, at hans forskrifter blev overholdt.

Han var desuden begyndt at se lidt paa hende.

Det var det merkelige legeme, hun havde. Han kunde ikke frigjøre sig fra en vis paavirkning af denne myge magerhed, af liniernes urolige, æggende ynde. Der var noget uforglemmeligt ved nakkelinien og ved hænderne noget sart, — noget, som en fordulgt naturvillie.

Og over det hele, lille, lette menneske noget uforudset, rigtig uberegneligt . . . det var sandelig ingen fejl, tvertimod var der en storartet hygge ved det . . . hun havde netop dette bohêmeagtige, som *var* morsomt!

Havde nogen set et levende menneske med slige hovedbevægelser, saa hurtige smaa øjne og et blik, der ligesom flød henover alting, med alle vandets farver skiftende inde i det.

Hvad der ligefrem fysiologisk interesserede ham, det var den vegetative betagethed, der udstraalede fra disse magre muskler og som ellers kun pleier at være udtryk for en stor yppighed — det var det vemodig-begjærlige træk, hun havde ved munden.

Han var kommet til det, pigebarnet *var* interessant; ialfald saadan rent fysiologisk.

En eftermiddag kom Falck op og vilde have dem med til kjærnet og fiske. Det var sist i august og netop vejr til at tage ørreten.

Torgersen fandt forslaget udmerket. Han var

netop kommet hjem fra et sygebesøg og stod og laved piller, som sædvanlig i al dovenskab med luen langt bag i nakken. Men han fik i en fart arbejdet fra sig og kom ind, fuldt rustet for turen, netop som sorenskriveren godt og vel havde faat sat sig ned, og faster bar ind paa kaffebordet.

Fru Elin saa hen paa ham med en stiltiende kritik — han var ikke saa snar i vendingen, naar han skulde ud til de syge.

Men der blev ikke sagt noget. Gunvor kom idetsamme.

Hun vendte sig mod sin mor. «Kan vi ikke tage Irmild med?»

Fru Elin nikkede. «Som du synes, hun er i haven og vander!»

Torgersen gik ud efter hende.

Hun vanded ikke længer. Hun havde lagt sig ned i græsset med benene opunder sig, sammenrullet som et nøste. Da han raabte paa hende, rejste hun lidt paa sig og vendte langsomt ansigtet mod ham.

Han saa ikke hendes øjne, men kunde merke den skjulte leen under laagene, som var fine, næsten gjennemsigtig voksagtige.

Han gik hen og trak hende op ved begge hænder.

Han saa nedad hende, hun ejed vist ikke andet paa end den tynde, gjennemvaade bomuldskjole, der laa som fastklæbet om det unge legeme, der begyndte at faa rundere former.

«Du faar tage noget paa dig,» sagde han og saa op.

Han mødte hendes øjne, hastige, noksaa forunderlige var de.

Nu kom Gunvor. «Hvor du har sølt! Du faar gaa op og klæde dig ordentlig paa,» tilføjed hun kort. «Du ved, jeg liker ikke, du gaar saadan!»

Irmild havde taget fat i vandsprøjten igjen og saa ganske hjelpeløs ud.

«Ja, men jeg ved ikke, om jeg har tid — saa jeg kan jo godt gaa ogsaa,» slutted hun med en pludselig bestemthed, som om det altsaa var selvfølgeligt.

Torgersen lo og bad hende skynde sig — og en halv times tid efter var de paa vejen op gjennem det lille dalstrøg langs elven.

Ovenover dem i aasen kunde de høre orren spille; det betyded andet vejr.

Falck gik taus, Gunvor sagde heller ikke stort, men Torgersen talte uafladeligt.

Først var det Irmild, han maatte tage sig af. Men Irmild var ikke lærenem. Naar de kom til en kulp med stille vand, skjød der en stribe henover — det var de flygtende ørreter.

«Du forstaar, jeg maa opgive dig,» sagde han tilsist lystig. «Taalmodighed er ikke mit fag!»

Desuden var der en mængde ting at tale med Falck om idag. Der stod saameget i aviserne. Han var sterkt optaget af det paatænkte ingenieurarbejde at regulere Nilens vandstand ved hjelp af et reservoir. Saadan at regulere hele naturen var ikke ilde . . . igrunden var man ikke kommet langt med at gjøre sig jorden underdanig —

Saa vilde han vide, med hvilke følelser Falck havde hilst sin stammor velkommen — for endelig

var hun jo fundet, den rødhaarede Proanthropos, det savnede mellemled mellem dyr og menneske; han syntes, at i vor tid, som samlingstanken er saa oppe .... kunde de ikke holde en fest for det kjære skelet?

Hvad syntes Falck om Stirner? ... det var igrunden prægtigt at faa et nyt navn paa egoismen, det gjaldt idethele taget at finde paa nye navn — —

Han havde mødt provsten idag. Han havde talt om det kristelige gjenløsningssystem og om muhamedanerne. Han fordømte dem, fordi de ikke kunde fatte syndens væsen, hvad der jo netop maatte være bevis for deres fortræffelighed ..... han var forresten svært glad for det, at det var i Paris, de havde bygget det buddhistiske tempel, og ikke heroppe, med Gunvor til prestinde ....

Gunvor lo. «Du viser mod alle kompasstreger iaften, vi faar sikkert andet vejr!»

De var kommet op til vandet, og fiskeriet begyndte. Bortover hele laa der ringe efter fisken, der legte i vandskorpen og sprat op efter insekterne. Og den bed lystigt.

Irmild var ivrig og hed af glæde og trak fisk efter fisk. Torgersen saa forsonlig hen paa hende.

Gunvor tog nogle smaafisk, men satte snart stangen væk, tog hatten af og satte sig magelig tilrette indunder stranden et sted.

Om en stund satte Falck stangen hen og kom og satte sig.

«Jeg vil ogsaa prøve hvilen i naturens skjød!»

Hun nikked til ham og smilte, og han saa ind i det tause, talende ansigt.

«Saa vil jeg begynde at snakke, nu er det min tur, Deres bliver det aldrig!»

Hun lo. «De spaar ilde!»

«Jeg har nemlig alverden at snakke om — det er saa længe siden sist» —

Hvad mente han med sist?

Hun lænede sig tilbage, med ansigtet i dette aabne, ubetingede smil, der klædte det saa godt.

Hun hørte ikke engang paa alt, hvad han sagde, hvorfor skulde hun det — naar det var saa hyggeligt at lade det være — —

— — Bare dette stille, forunderlig gaadefulde velbehag ved at høre hans stemme! Havde nogen gjort ham ondt idag? Den dybe cadence, den ligesom sank ned i, hvergang han havde sagt noget, hvorfor var den altid der? Hvorfor gjorde den hende altid ondt?

«Synes De, jeg skulde blive venstremand?» spurgte han.

Hun sad og samled nogle straa og saa forundret op.

«Jo, saa kunde vi blive mere enige, doktoren og jeg, det var jo det, De vilde — for enig med *Dem*, det indser De selv er en umulighed! De lever jo i en anden tidsalder end Deres egen. Dem kan man ikke faa puttet ind i et parti, Deres forlovede tager Dem for venstre som noget selvfølgeligt, men venstre kan ikke faa hentet Dem ind! Jeg har Dem mistænkt for en umaadelig radikalisme, ikke bare rød; den har alle farver og intet program, for det er ikke bare noget, den vil, den vil alt! Det vilde fylde pene smaa folk med gysen, bare at ane det» — —

Hun saa igjen paa ham, forundret smilende. «Nu har jeg da ikke sagt nogenting paa længe, det jeg ved!»

«Det behøver De ikke, De taler bedst, naar De tier; — hvad er det, De har sagt altsammen nu f. eks., mens De har siddet der og tiet stille? De forlanger af os som noget selvfølgeligt, at vi skal være mennesker! Det, som hører hen under en fjern guldalder, det forlanger De skal være tilstede i os som medfødte grundbegreber, De forlanger, at villien skal være ren, ikke bare indover den første dørtærskel, men helt ind i hver blodsdraabe! Og selv staar De, som De ikke havde ide om disse forfærdelige *in menter*, som gjør, at et menneske aldrig kan faa regnet et stykke ud» — —

Hans tone var grætten, næsten hidsig bebrejdende.

Hvorfor vilde han have dem med ud, naar han var i et saadant humør?

Hun saa grundende fremfor sig, mens en langsom rødme steg op i hendes ansigt.

Havde han hørt, hvorledes folk talte om ham? kunde han tro, at hun ogsaa — —

Havde hun nogengang sagt noget, som havde saaret ham?

Hun rejste sig med en ufrivillig, heftig bevægelse. «Jo,» sagde hun trist, jeg har ogsaa *in menter*» — —

«De? Snak! De er saadan fra første haand, som De kunde være direkte datter af den store jord, uden alle disse brødebetyngede menneskegenerationer til mellemled, dem vi arver menterne

fra — — hvad har saa *De in mente*, om jeg maa spørge?»

Hun likte ikke hans spøgende tone, for der *var* alvor med, der var noget, som havde gjort ham ondt.

Hun saa tankefuld fremfor sig. «Aa, jeg synes bare . . . undertiden har jeg det over mig, som om alle, der sidder i nød, venter paa mig — venter, at jeg skal komme! Saa De forstaar, jeg kunde ikke have tid . . . kunde ikke nogen gang være med at lægge sten paa andres byrder! Det, det kommer an paa, det er at leve saa, at der ikke kommer blod paa ens hænder!»

Hun stod og talte halvt bortvendt; der var en heftig inderlighed i den lave, vibrerende stemme, og noget som en bøn, der gjorde ham bløď om hjertet.

Nej, han skulde bare ikke bryde sig om nogenting herefter, han skulde ikke — —

Forresten kunde han godt like at se hende i den undertrykte heftighed. Det var næsten med en følelse af glæde, han noterede, at der i denne rolige, beherskede natur var dyb, hvor der kanske var ild, som en dag kunde gjøre ulykker.

Hun begyndte igjen at plukke straa.

Saa vendte hun sig mod ham med et smil.

«Ved De ikke, at vi er ude her for at more os? Nu skal De snakke om noget andet.»

«Eller hjelpe Dem med dette her, foretrækker De de bævende hjerter?»

Hun saa op. Hvor hans øjne var blanke, gjennemtrængende!

Om en stund lagde han sig ned paa det tørre moseberg igjen.

«Vil De ikke sætte Dem,» spurgte han. «Nu gaar solen, hør skogen, hvor den mumler, den siger det samme som havet; det er, som naar munkene beder sit officium — jorden er katholsk, skal jeg sige Dem! Naar den hellige Franciscus synger sin sang, saa er hele skabningen med: Lovet være du for solen og havet, vind og alslags veir, men mest for døden; den glemmer ingen; kom nu og sæt Dem!»

For hun blev staaende og se henover. Hendes øjne var fulde af et indre lys, det var ikke et ansigt, det var en sjel.

Han blev pludselig skinsyg paa alt det, hun holdt af, paa hele jorden.

«Kom og sæt Dem,» sagde han igjen utaalmodig. «Vil De slet ikke sætte Dem?»

Hun smilte og adlød.

Men hvorfor fik han dem med ud idag, naar han var saa grætten? — — — —

Nede ved vandkanten stod Torgersen og Irmild. De havde gaat og fisket sammen en stund fredelig, men nu stod Torgersen og skjendte; ingen kunde være saa klodset som et kvindfolk.

Falck fulgte dem med øjnene; saa vendte han sig om mod Gunvor med et ejendommeligt udtryk. «De ser ikke godt om dagen!» sagde han stille, med en vemodig betoning.

Hun smilte tankeløst. Hun vidste ikke, hvad han mente.

«Det er med ham, som med mig,» lagde han til, «vi misted begge vor mor, da vi var smaa. Forklarer ikke det al ting?» — — — —

Nu kom de op de andre ogsaa. Torgersen

var i et straalende humør og lagde sig for Gunvors fod. Hun gav sig til at pakke ud af nistekurven; Irmild var ivrig med at dække bord paa den grønne mose, og Torgersen lovede, der skulde blive spist op.

«Ja, det var godt, lad os faa et glas vin! Drik med mig, Gunn, paa den dejlige virkelighed, jeg haaber, du ikke sidder og holder idealer her!»

Hun stødte sit glas smilende mod hans. «Men naar de nu er ligesaa virkelige de, som noget andet?»

«Hvad er det, skriveren har snakket om, fortæl mig hvert ord!»

«Det kan jeg ikke, jeg har ikke hørt *saa* godt efter — —»

Hun mødte et blik fra Falck, skarpt, som det vilde læse hendes tanke, men i næste sekund sorgfuldt.

Hun angred, hvad hun havde sagt — paa engang var det sandt og slet ikke sandt!

Det var hende næsten velkomment, da der kom bud, at der laa baad og vented paa doktoren.

Men Torgersen syntes ikke om det.

«Det er da et dødeligt hastværk, du har, Gunn! Jeg har altid været i skjebnens magt; nu er jeg kommet i din! — — Du skulde bare vide, hvor forbistret langweilig det er at være doktor, naar man har saa mange interesser! Som nu f. eks., som vi skulde gjøre os det hyggeligt her i jammerdalen! Giv mig et glas vin til, det er som et sødt kys, siger min ven Salomo. Du, giv mig begge dele, siger jeg!»

Men Gunvor havde allerede pakket vinen ned.

«Kom nu, Svein,» sagde hun bedende, «du hørte jo, konen var daarlig. Nu følger vi budet, han har baad . . . saa gaar det raskere!»

Paa hjemvejen blev der ikke sagt stort. Gunvor sad tankefuld og fulgte med øjnene de smaa strømhvirvler i vandet.

Irmild vilde ro og tog det andet par aarer, men de var hende for tunge; Torgersen satte sig hen og tog den ene. Han vilde se, om det var muligt at ro i takt med noget saa lovmæssigt ude af al takt som Irmild Myrland.

Gunvor vendte sig mod Falck, der sad og fingred med sine snører.

«Jeg mente det ikke saadan,» sagde hun dæmpet.

Han saa op paa hende; hun blev rød. Det saa ud, som han havde glemt, hvad hun mente.

Da baaden svinged om salteriodden, hørte de guitarklimpren og sang. Det var en barnehaand, der tog i strengene, og under Støvle-Tobines skarpe sopran lød en tilsløret, blød barnealt.

Gunvor saa op med en pludselig bevægelse· «Aa, det er Lille-Gunn,» sagde hun. «De har fundet guitaren paa loftet, og saa synger de dag og nat!»

«Og altid den forbistrede fiskervisen,» udbrød Torgersen. «Jeg synes, den er nifs, det er bestandig, som der skulde være hændt nogenting!»

Falck flytted lidt nærmere hen. «Det er jo Deres guitar! Synger De aldrig mer?»

Gunvor rysted paa hodet. «Der hændte noget

hjemme en nat,» sagde hun sagte, efter en pause. «Det var, mens jeg endnu var barn. Næste morgen bar jeg guitaren paa loftet; jeg vilde aldrig synge mer!»

«Det var jo et paafund,» lagde hun til,» men alligevel, der *var* noget i det, og jeg har ikke sunget siden!»

Der kom en tung, trykket stemning. Det var, som Torgersen sagde, aldeles som om der var hændt noget.

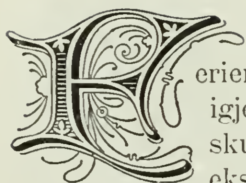
«Der er torden i luften,» sagde Falck. Og Irmild vidste at fortælle, at naar det tordner i august, kan et menneske faa feber af det, og maanen kommer og suger hans blod.

Der var ingen, som svarte noget til det. Baaden lagde til.

Med et hurtigt tak for i aften gik Falck.

Han gad ikke se, hvorledes hun kunde se hen paa den doktor — og siden den skyndsomme inderlighed, hvormed hun tog hans arm! Hun kunde være saa rolig; han havde sandt for Herren ikke gjort sig nogenslags forestillinger. Men hvor de øjne kunde være blinde og varme!

IV.

erien var slut. Irmild var begyndt igjen hos frøken Vind. Næste aar skulde hun op til middelskole-eksamen, og faster Vikka begyndte allerede at faa eksamensfeber.

Men Irmild selv tog det foruroligende roligt. Den lovpriste iver og flid var gaat igjen ligesaa pludselig, som den var kommet.

Udover høsten blev fasters bekymringer større. Barnet var blevet som forbyttet. Det var, som hun formelig havde tabt evnen til arbejde.

«Hun kan ikke være frisk,» mente Gunvor. De fik lade hende raade sig selv en stund.

Og Torgersen var enig med hende. «Bare lad hende more sig, det er det, hun behøver; Herregud, arbejdet kommer én tidsnok op i!»

Det var forresten sandt, at hun var noksaa merkelig. Han var begyndt at interessere sig for hende som læge, ellers ogsaa lidt, saadan ovenfra nedad, beskyttende.

Skjønt der var endnu noget igjen hos ham

af det, at han først ikke havde kunnet udstaa hende.

Naar hun kom ind i stuen paa sin ejendommelig glidende maade, kunde han føle et fysisk ubehag ved det . . . undertiden kunde han ikke fordrage, at hun saa paa ham, og var hun i nærheden, syntes han altid, hun gjorde det. Han havde engang mødt et af disse halvgjemte, flygtende øjekast. Der havde været noget inde i den opalstraalende glans, der havde faat ham til at tænke paa et halvslumrende rovdyr, han engang var kommet for nær hen til.

«Hun kan ret være styg!» kunde han igjen sige til Gunvor — «men du ved ikke noget om det, du, for naar hun ser paa dig, findes der ikke andet i hendes øjne end tilbedelse, hun dyrker dig, som en neger sin fetisch!»

Alligevel interesserede det ham, at hun var anderledes mod ham end mod de andre, og at hun aldrig var nogenting i sammenhæng.

Det fordulgte om munden, de smaa hastige øjne, der kunde tændes op som en flamme og i næste sekund se ud for sig med en kold, udtryksløs stirren, hele det forunderlige ansigt, som skifted, saa det hvert øjeblik var et andet, — det gjorde ham nysgjerrig.

Og det, at hun var de underligste modsætninger, sat sammen: aldeles hensynsløs dristig og modløs indtil feighed, ildfuldt vaagen og apathisk ligeglad, aldrig til at faa fat paa — der begyndte at blive noget dragende ved det, noget, som ikke kunde lade ham være ifred.

Imens gik faster og græd over, at Irmild var blevet saa aldeles for doven igjen og bad Vorherre, han maatte tage det bort, — for Torgersen vidste jo ingen raad. Han havde svaret saa kort en dag, hun havde spurgt ham, at siden var hun gaat til Vorherre med det.

Men naar faster talte om hendes flegma, lo Torgersen; han var kommet paa andre tanker i det siste.

Det var den eftermiddag, han uforvarende havde truffet hende i haven.

Hun skulde læse tysk, men istedet sad hun, som hun plejede, og rev græs op eller rispede bladene af rosenhækken; hun havde revet sine fingre tilblods, men hun kunde ikke være rolig med dem.

Han kom igjen til at lægge merke til hendes bevægelser, den ejendommelig tunge smidighed, hvormed hun hvert øjeblik byttede stilling.

Saa skulde han hjelpe hende med tysken, og han havde mødt igjen det forunderlig tilslørede blik.

Han fik hende til at snakke lidt og le.

Imens blev han siddende og se paa hende.

Hendes svære flette var gaat op, og haaret flød om hende i bølger. Han maatte igjen tænke paa sjøen, for der var en mystisk havbundnatur i de øjne, og omkring munden noget uroligt, heftig-smerteligt, der ligesom stadig kom og stadig gled hen igjen i en uendelig melankoli.

Han glemte sig bort, blev siddende og smaasnakke og se paa hende. Og han syntes pludselig, han saa ind til sjelen i det, de andre ikke kunde forstaa.

Hun forekom ham som et ungt dyr, overvældet, ikke af dovenskab, men af sine vaagnende sansers frodighed; han forstod pludselig grunden til hendes magerhed og tilsyneladende flegma — al kraftudvikling, alt stof blev paa forhaand opbrugt af det yppigt fremspirende, halv ubevidste driftsliv. Hun var som et dyr eller en plante, der første gang føler sin naturs kræfter bruse i sig — — —

Hun havde sagt nogle ord med en stemme, der havde lydt for ham som en fugls lokken. Og hendes smil . . . . de lange, urolige hænder . . . og som hun saa paa ham med de halvgjemte øjne i tørstende blink — det havde paa engang ærgret ham og fyldt ham med en uimodstaalig ømhed for hende.

— Om aftenen var der kommet fremmede. Efter bordet fik Irmild gamle frøken Vind til at spille Oestens Alpenlieder, som var det dejligste, hun vidste.

Og hun havde sat sig ned i sin lille krok bag ovnen og var faldt hen i graad: hun syntes, det gav udtryk for alt det, hun ikke vidste hvad var.

Men siden den dag var Svein Torgersen mere optaget af Irmild end af nogen anden af sine patienter. Her var en fortræffelig anledning til at studere en side af den menneskelige natur, uberørt, frisk som hos dyret og planten.

Irmild var for ham et helt nyt fænomen. Han fangedes ind af denne energiske, naturvældige villie, snart løndomsfuldt gjemt som siljeblomstens blade, snart flammende lige ud i dagen, modig som en solstraale.

Han var, sandt at sige, ikke vant til at se paa

de ting paa den maade. Men her var der noget med, der fyldte ham med respekt. Der var et alvor, en dybde, som slog ham med undren — Den kom her, den unge frodige villie og forlangte med samme stolte ret som lillierne paa marken! Netop paa denne maade var der noget betagende friskt og selvfølgeligt ved det hele! Og han gjorde uvilkaarlig nogle sammenligninger. Han vidste jo en del om, hvordan de ting stillede sig for mænd. For ham selv var det væsentlig momenter, der kom og gik, øjeblikke uden tanke, stunder, der blev borte mellem det andet — her var der sjel i det og en imperatorisk tyngde — og inde i ubevidstheden en sejersmægtig bevidsthed om, at herindefra blev der hersket over jorden — —

— Ganske morsomt at følge det hele! Men med al respekt for al slags natur . . . Maatte han alligevel bede om Gunvor! — —

Igrunden syntes han rigtig bra om det at bevæge sig mellem de to modsætninger, Gunvor og Irmild. Han likte at ægges og tændes lidt op igjen. Paa den anden side havde han i sig en vis trang til at tilbede Gunvors noble ro, hendes kjølige fornemhed og fine, aandfulde inderlighed. Han kunde like det storartet saadan at gaa op de mange trin til Gunvor. Han syntes selv, han havde sin lod og del i al den fortræffelighed, baade Gunvors og mor Elins. Han vilde ikke for alt i verden, der skulde ske nogen forandring.

— Det var en af de stille høstaftener. De havde været ude og kom roende hjem igjen.

Irmild havde til fasters forbauselse været

støjende overgiven og siden aldeles taus. Hun sad med haanden legende i det mørke vand, der gled bort under aaren, sitrende sølvhvidt.

Torgersen kunde ikke lade være at se derned. Det var, som de lange, smidige fingre skrev i vandet, tegned skimrende ringe, stænked over aaren de blinkende fosfordraaber og tændte hele sjøens stilhed.

Hvad var det, hun vilde sige, hvad glimted i hendes øjne? De var selv som det fosforblinkende vand, fulde af livets ubestandighed — — — — —

Det var vederkvægende at bøje sig hen og fange ind Gunvors rolige, smilende blik.

Men siden! — da de var kommet hjem . . . og Irmild gik ud i haven, endda der var mørkt . . . Hvorfor gik han ud der efter hende? . . . . Hvem af dem var det egentlig, som kom med de første, hviskende ord? — —

Og hvorfor havde hun hængt sig fast i nøddekjæret, saa han maatte hjelpe hende ned? Hvad kunde han egentlig for, at han kom til at kysse hende? Slet ikke havde han tænkt paa det, det ved Gud! — — —

Men der havde været noget i de øine som en stum klage, og noget ved mundvigerne, saa vemodig smerteligt! — — — —

Det havde dræbt hans villiekraft.

Fra den tid begyndte han at forstaa det selv, at han kanske ikke kunde klare det. Naar hun kom hen i nærheden, berørte det ham paa en egen maade: istedetfor den knusende overlegenhed over situationen, kom der en fornemmelse af magtesløshed . . . binde hans sanser, tage ham vilde hun!

Der kunde komme noget som en vag rædsel med hende, naar hun kom glidende ind . . . uundgaaelig var hun, han kunde ikke mere svare for sig selv — —

For hendes smaa, mørke øjne — der var øjeblikke, hvor han ikke kunde udholde dem. Han følte det svigtende, at der var et menneske i ham selv, der strakte armene ud efter hende.

Men herregud, naar han ikke vilde! Hvorfor skulde det saa endelig være ham? — for at nogen maatte det være, det kunde han jo nok indse, — men hvorfor skulde det være ham, han, som var saa vel anbragt?

Og han beslutted sig til, der skulde ikke blive noget af det heller.

Det var en varm septemberdag. Irmild sad ude paa volden i haven. Hun skulde læse sine lekser.

Men hun læste ikke. Hun laa i sin yndlingsstilling, sammenkrummet med benene opunder sig og rev op græs.

Foran hende laa lekserne, og ovenpaa dem en liden noticebog, hvor hun netop havde rablet ned noget med blyant.

For hun holdt dagbog. Det var nemlig nydeligt at holde dagbog, alle fine damer gjorde det. Hvorfor skulde hun staa tilbage for kapellanfruen? Hun havde engang kommet til at se noget af hendes, mon ikke dette var ligesaa godt?

Hun tog bogen, holdt den op foran sig og læste med sagte, vemodsfuld stemme:

«Livet . . . for et underligt ord! Længsler, uro, sommer! Aa, om en kunde skrige det ud! Gid, al den sorte, dødssyge lykke, som brænner derinn og slumrer! En stille fred, aldrig tænke paa sig selv, hvor skjønt! Aa, jeg maa græde, naar jeg tænker paa det! . . . . . .

Dejlige dage, som tar mig i favn, gjør mig saa fuld af fryd! Fortjener ikke Guds naade! Herre, nu lade du din tjener fare herfra i fred! . . .

Gud og Jesus! Gunvor Thorsdatter til Hærø! Jeg ved ikke, hvad jeg kund gjør for dem! . . . . Ofre mig selv! En glæde at dø, de øjne hun ser paa én med som en rigtig alvorlig engels! Ak, gives der da ingen trofaste vener, hvorfor skal jeg altid gi hen min brændende tilbedelse og forstødes hver gang, jeg faar se ind i hendes sjel, om hun vild ane min kjærlighed, men gid, hun ser intet! . . . .

— — Om der kund komm noget levende op af vandet, siger jeg, med ingenting paa! For han skuld ræt vær et sjøtrold og skuld vær sendt af Gud for at vie mig til min elskede. Og alle havkoner skal være vidner i grønne kjoler og fingrer som svamp, der skal komm en rættelig hvirvelvind og spille paa orgel, en sjøorm skal ligg og pust, saa havet løfter sig priseligt, og alt det, som lever i sjøn, de skal komm! — —

Alle de, som er svarte og sleipe! For de holder aldrig op med nogenting, for der blir aldrig ende paa dem, de, som gaar med øjne paa ryggen, og de, som har store, røde blik, som brænner vaskold varme i, og alle de slanger, som spiser matroser og vælter baad, de skal komm saa

møjeligen op allesammen den dagen og være stille i sorte fløjelskaaber — — —

Aa Gud, for *saadan* elsker jeg ham, som i Abrahams skjød! Og han har vært vække i 3 dage af dybsens nød, Herre Gud, nu maa det bli! — — — —»

Hun slap bogen, bleg og ophidset. Det kjendtes koldt ned ad armene. Jo, naar hun tænkte paa ham, frøs hun.

Hun kasted sig om paa siden, laa med lukkede øjne og lo.

Saa rejste hun sig op og sukkede. Hun fik taarer i øjnene og foldede hænderne.

Fadervor! Nej, det var bedre «Gud Helligaand, i tro os lær», den gjorde altid godt!

For hun havde sine anfald af gudfrygtighed; baade idag og igaar havde hun næsten uafladelig bedt til Gud!

Hun lagde sig stille ned i græsset igjen.

Iaften kom han!

At hun elskede ham, det var da umuligt andet, saa iøjnefaldendes han var for et kvindfolk, det havde Serianna sagt! Men mennesket bliver ikke ret af saadant, havde Serianna sagt, at gaa efter karerne . . . ikke som en *skal* være! Hvad vidste Serianna om det? Jo, det var visselig sandt og vist i alle maader, at man blev ret af det! . . . .

Hvad Gud har sammenføjet, skal mennesket ikke adskille, sagde Serianna. Hvad vidste hun om det? . . . . .

Men Gunvor Thorsdatter, hvad vilde hun sige? Hun, som hun gjerne vilde dø for! Aa, hvor hun var grænseløst ulykkelig! — — —

Hun følte en fortærende tørst, blodet bankede i hendes aarer, hendes haar brændte hende, alting brændte, lekser og alt — hun vilde heller bo i havet! — — — — — — — — — — — — — —

Hun fòr op. «Nu kommer jeg!» raabte hun ærgerlig.

Gid, om menneskene ikke blev saa gamle! — Saa havde hun da sluppet faster ialfald!

Henimod midnatstid kom Torgersen hjem fra en tur ude i et af værene.

Det havde regnet sterkt udover aftenen; der laa en let, dunhvid taage om sjø og land, og fra den tilslørede maane stod et dødningagtig skimmer.

Han hastede op fra stranden, træt og gjennemvaad og sulten. Han vidste, at Gunvor altid sørged for, at der var ild paa pejsen i hans stue, og at der blev bragt ham varm mad.

Men da han kom ind, fòr han tilbage som brændt.

I det usikre lys saa han nogen sidde henne ved pejsen — Gunvor var det ikke. Han vidste, at hun den nat var hos fru Thymann, der laa i nervefeber.

Han gik nærmere. Det var Irmild.

Han trak sig utaalmodig i halslinningen og svor. Han havde nemlig fattet sin beslutning.

Hun sad og stirred ind i ilden, sammenbøjet paa sin sædvanlige maner. Idet hun rejste sig, gik der en egen fornemmelse gjennem ham, hun havde en maner at skyde ryg, som en bølgekam, der krummer sig, før den kommer.

Han vendte sig halvt fra hende og lyttede. Han syntes, det suste inde i dunkelheden som af en dyb, malende skumhvirvel . . . snak, det var blodet i ham selv; han var svimmel af bare træthed.

Han gik et skridt hen mod hende. «Hvorfor sidder du her?» spurgte han uvillig.

Med et sprang var hun lige tæt ind til ham. I hendes øjne var der ganske stille og dunkelt, men ansigtet var gjennemskinnet.

Der gik en gysen gjennem ham: en levende, flammende kraft vandt sig fra hende til ham, en elektrisk strøm, der leded hendes unge, friske sansers begejstring over i hans blod.

Han kunde ville sætte sin fod paa hendes nakke, alligevel følte han med et uendeligt behag, at hun var hans herre, raaded over ham som en hersker over sit rige.

Han saa paa hendes mund og syntes, at i det øjeblik laa der noget grusomt om den — de smalle blodrøde læber bugted sig som en slange.

Han pusted kort og tæt; det faldt ham vanskeligt at tale.

«Hvorfor kommer du her?» spurgte han igjen.

«Jeg havde ikke flere piller!» sagde hun mut.

«Saa skulde jeg se, om det brændte, for det regner saa, derfor skulde jeg tage maden med ogsaa, da vel — —»

Hendes læber pressed sig sørgmodig og egensindig sammen.

Han lagde sin haand om hendes skulder. Da kasted hun sig ind til ham og begyndte at hulke.

«Jeg kunde jo næsten ikke leve!» hvisked hun.

Det unge, smidige legeme sank sammen i hans arme, hendes hode laa tungt ind til hans bryst.

«Hvor du er god og kold!» hvisked hun og drog aanden med begjærligt behag.

«Er du syg?» spurgte han fortumlet. Han slap hende og følte hendes puls; den stormede.

«Nej, nej, nej!» Hun kasted sig om hans hals, klynged sig ind til ham igjen.

Han fattede ingen beslutninger mere; han bøjede sig ned, tog hende ind i sine arme og kyssede hende.

Hans tanker forvirredes sælsomt, alting smeltede hen i sødme, — bare det vidste han, at hun var et under . . . en blomst i brændende farver, sprunget ud her ved det kjølige hav! Som syden var hun!

Hun var syden.

Og som hendes røde, tørstige mund kyssede ham, havde han en fornemmelse af, at noget svigtede og sank sammen inde i hans sind. Hun var som en bølge, der var kommet og sugede ham med sig ned i dybet.

Tiden gik sin gang med stel ude og inde. Høststormene kom og vintermørket. Havet laa op om stranden, sang sin tunge salmetone, eller rejste sig i den lange nat — legte med liv og død.

Fiskerne sad inde i sine smaahus og bødte garn og ønskede, at Vorherre maatte lade det rase fra sig nu, inden storfisket begyndte.

Men det blev til begge dele. Naar han far sjøl kom rettelig kvas, var der nogle, der slap unna, og andre, som gik klar, mens der blev dobbelt mørketid for dem, der sad igjen. Men ingen havde tid til at tænke længe over det, og ingen skræmtes fra at gaa ud. Til unytte vilde sligt være, for det stod skrevet i éns højre haand, naar livet skulde gives op.

Og øget travlhed blev der over hav og strand, hver kared med sit. Paa Hærø gik handelen raskt; i butiken regjerede Pedersen, paa salteriet Ezekiel. Der kjøbtes fisk, og der solgtes, og to baadlag laa ude paa grundene.

Inde i det lille kontor sad Gunvor den hele formiddag. Og der var ellers ogsaa nok at tage vare udenom. Altid var der nogle, der trængte hende. Mange mente, at hun kunde være for uvittig streng af sig, men alle havde tillid til hende. Der kom mennesker til hende med sine smerteligste forhold. Det letted, naar hun hørte paa dem; ingen havde magt som hun til at tage éns møjsomhed væk — det var, som der bare i det at være hende nær var noget hemmelighedsfuldt lægende.

Derfor var der stadig et eller andet sted, hvor hun maatte se at komme hen; for altid var der nogle, vinteren blev for lang for: Naar adventsstormene begyndte, kom tungsindet over dem. Da kunde det gjøre godt at tale med Gunvor til Hærø. Fra hendes øje straalte der ud noget at trøste sig til; hendes smil gav ligesom en haandsrækning til at leve igjennem den tunge tiden.

Der var det ved hende, at hun kunde være

noget for alle. Hun ejed en nænsom forstaaelse, et eget langt syn, — der, hvor folk aldrig plejer at have medlidenhed, men gaar forbi, der blev hun staaende, prøvede at lede frem det, der laa nede og rejse det op.

Der var meget at se over for Gunvor Thorsdatter. Hun havde ogsaa sin mor, det gamle, sterke, vejrbidte træ; hun vilde saa gjerne, at livets lune vinde en stund skulde faa lege der, før det fældte sine blad.

Saa var der faster Vikka! Der var en ting, Gunvor elskede mer end liv og lykke, det var retfærdighed — hun havde paataget sig at udbetale faster Vikka lidt af det, livet var blevet hende skyldig.

Og Lille-Gunn var der. Hun havde lovet sig selv i sit hjerte, at barnet skulde faa vokse op, værnet for det, der havde gjort hendes egen barndom saa vanskelig. Lille-Gunn skulde ikke plages med det der, ikke knuges af andres skyld, hun skulde slippe at blive saa streng og haard, som hun kunde være selv. Lille-Gunn skulde gjøre det lyst paa Hærø, blive et lykkeligt, ferdigt lidet menneske af slægten.

Og Irmild, — med hende var det gaat utrolig bra, over forventning. Gunvor var hende taknemlig, fordi hun havde folket sig saa godt. For udover vinteren var hun igjen blevet flittig og rolig. Kom sig ellers ogsaa, udvikledes sjelelig og legemlig. Der fejlede hende ikke det mindste længer.

«Men nu faar jeg vel snart dig til patient,» sagde Torgersen lidt utaalmodig en dag, da Gun-

vor ikke havde tid til at blive med ham ud. «Du, du skulde ikke gjøre det, du har nogle vildtvoksende theorier, som ikke bør bringes i anvendelse; idethele taget at tage livet alvorligt, er det galeste, nogen kan gjøre — —»

Hun saa paa ham og smilte svagt. Hun var ikke længer saa vis paa, at naar han talte saadan, mente han egentlig noget andet.

Hun havde faat en bestemtere fornemmelse af afstanden mellem dem og var begyndt at se sig om efter ham med en raadvild forundring. Hun kunde ikke mere skjule for sig selv, at der var andre sider af hans natur, der nu var kommet frem, og at det, der i frodig udvikling var skudt op i hans sind, hensynsløst livsbegjærligt tog pladsen fra det hos ham, som hun havde sat sin tillid til — — —

Men der var jo saa fuldt af undskyldning for ham! — han kunde jo ikke være som en, der var vokset op i en lun have — — —

Men altid gik det daarligt, naar hun prøvede at sige ham et godt ord — altid var det, som hun i sin tunge sandruhed kom tilkort overfor ham; det var altid ham, der fik retten paa sin side.

Han havde en egen maade at tage det paa: Det var netop en fejl af hende det, at hun ikke kunde slaa af paa noget og ikke kjendte omveje! Og hun følte det som en smerte, at hun altsaa ikke *kunde* andet end være for streng, led det som en fysisk lidelse, at hun var for tung paa haanden — — —

Hun kunde se paa ham med en stille undren og smertelig sammentrukne bryn — for alligevel,

andre mennesker i bygden, de kunde forstaa hende, og hun kunde hjelpe dem — bare ikke Svein!

Udover vinteren blev det vanskeligere. — Hun havde begyndt at merke, at Sveins følelse for hende heller ikke var den samme længer. Hun kunde faa en fornemmelse af, at den gradvis tabte noget — at det var blevet borte alt det i den, hun havde elsket højest og for hvis skyld hun havde glemt saa meget andet.

Og hun fulgte den sorgfuldt med øjnene, følte det med alle sanser, hvor den forvandledes.

Hun kunde ikke forstaa det, det kunde fylde hende med angst.

Der kom nætter — fulde af tunge drømme: Hun syntes, den var som et barn, der skulde dø; hun kunde merke, hvor pulsen slog svagere time for time — og hun spejdede efter hjelp.

Om dagen kunde der enkelte gange være lidt igjen af dette over hendes ansigt. Det kunde ikke Torgersen taale; han vilde have det ansigt, som han var vant til at se det; sterkt, lyst.

Saa kunde hun stryge hans haar tilside, kysse ham paa panden og smile.

«Du har ret, det er ikke andet heller end lidt søvnløshed!»

For ikke skulde hun slippe ham! Et givet ord var for hende noget stort, for altid forpligtende, — noget aldrig til at komme fra igjen!

Og hun elskede ham jo, vilde gjerne kjæmpe kampen med ham, hjelpe ham, om hun kunde, til ikke at svigte sig selv.

Det var snart vaar igjen. Paa Hærø var vestfløjen ferdig, fru Elin havde maattet give sig paa det; bryllup skulde der være sist i marts.

Men hvordan det gik eller ej — det maatte vel være fru Elin, der igjen fik det opsat til St. Hans, som sagt var.

Der var dem, som syntes, Gunvors smil ikke var ret som før, og over panden var der ikke længer saa grejt, men paa samme tid var fru Elin lysnet merkeligt til. Hun havde et rigtig jevnt, godt humør om dagen.

Torgersen havde i den siste tid havt etpar smaa grættenhedsanfald, som ingen havde lagt merke til hos ham før.

Det var en form af samvittighedsnag. Men saa trøsted han sig igjen.

Guderne skulde vide, han elsked Gunvor — han tilbad hende jo . . . . . Igrunden kunde hun ikke have noget at bebrejde ham heller, for han var alligevel en mand med principer, og han havde bestemt sig til — — —

Ja, dette med Irmild var lidt forviklet, men hvad kunde han gjøre ved det nu? — — Han gad vide, hvem havde kunnet værge sig mod hende, saa vild hun var og vidunderlig . . . og han gad vide, om Gunvor ikke vilde være fornuftig nok til at se rolig paa sagen, som han ellers ikke havde tænkt at indvie hende i, bare ganske rolig lade det dø hen igjen . . . bedst for alle parter. Men det var gaat op for ham, at fuld frihed i de slags forhold var det mest ideelle. Saa store tanker havde han om Gunvor, at han var vis paa, hun vilde indse det! For kjærligheden . . .

det lærer man da snart, at den egentlig er en saadan lidt sart fugl, der trænger forandring for at bevare helbreden — — —

Netop derfor maatte man ikke komme den for nær heller med disse utækkelig strenge krav — for hvad kan man egentlig gjøre? en mørkningsstund, en duftende lunhed i en stue, eller bare en stilling kan jo være nok . . . man ved umulig, hvordan saadant gaar for sig, det kommer ganske af sig selv — —

Og Gud skulde vide, at han elsked Gunvor lige højt. Han elsked hende simpelthen uendeligt. Hun gjorde ham til et bedre menneske. Naar han sad hos hende, kunde han føle med en himmelsk ro, at der var godt at være! Han kunde tydelig fornemme, hvor han elskede alt det, som var fint og skjært! Igrunden var han et bra menneske! For selv om hun iførte sig sit strengeste taalmodighedssmil og den hele tunge højhed i sine miner — hvor bar han det ikke med ukristelig taalmodighed! — endda han vidste, at naar kvinder er sure, saa er det bare planlagt, bare planlagt for at opnaa noget, som jo slet ikke var nødvendigt her, saadan som han bar hende paa hænder — dyrked hende med frygt og bæven som sin strenge, fortærende, herlige Isis.

Igrunden var hans samvittighed iorden!

Det havde været forholdsvis stille i den selskabelige verden deroppe den vinter.

Dels var fisken skyld i det. Den havde været ualmindelig lunet; gamle folk paastod, at tidens fordærvelse var faret i fisken, for før i verden var den aldeles troskyldig, man slap at lede efter den, og federe havde den holdt sig.

Men der var ogsaa andre ting ivejen. Provstinden havde havt nervefeber og været lidt underlig, til stor forbauselse for provsten, som ikke fik sit vanlige stel og aldrig havde tænkt sig, der kunde komme til at fejle hans kone noget.

Endvidere havde fru Jeanette været i Kristiania det meste af vinteren, og omkring i familierne var der død nogle smaabørn.

Men for kammerherrinden havde det alligevel været en bevæget tid. Hun var anlagt for condolencevisiter, det var hendes specialitet at klæde sig i sort og med hjertet fuldt af medlidenhed vise, hvor hun kunde dele smerten. Det var aldeles vist, at ingen deroppe kunde græde som hun, mildt og stille i et duftende lommetørklæde.

Og det havde omtrent lykkedes hende at hævde sig som det mest udsøgte, man havde at glæde sig ved deroppe. Provsten holdt hende for menighedens bedste faar.

Provsten var anset som taler. Især var han god til at holde forbønner og satte megen pris paa, at folk blev rørt. Naar han havde talt som vakrest for fattige og syge, tiltalte det ham at se hende sidde i strømmende taarer. Han kunde jo ikke vide, at hendes hjerte blev koldt igjen, før hun kom hjem, og at hendes sensible sind godt kunde tillade, at de fattige blev sendt bort uden at faa noget.

Hendes forestillinger om at gjøre godt indskrænkede sig væsentlig til at rejse om i besøg hos dem, der førte saadant hus, at de kunde tage imod hende.

Men hun gjorde ogsaa godt i større stil, — der var det store selskab, hun holdt engang om aaret foruden de smaa. Og i denne vinter havde netop disse udsøgte smaa lag været gjenstand for misundelse hos dem, som ikke kom der. Enkelte skarpsindige hoder fandt ud, at de bare var indrettet for sorenskriver Falcks skyld.

Men at den stive, tilbagetrukne skriver lod sig forlede til at gaa der for at træffe sammen med Gunvor Thorsdatter, det vidste man ikke.

Kammerrherinden ikke heller. Hun satte pris paa at omgaas skriveren; de aftener, han ikke var der, forekom hende mislykkede.

Der var det ved sorenskriveren: han gjorde kur saa ejendommelig fint, der var i hans maade at være paa noget uimodstaaeligt, en sansernes behagelige temperatur, en vis kjølig varme, som ikke havde noget med hjertevarme at gjøre — men det behøvedes ikke heller, hun havde det selv med det, at hun aldrig lod noget gaa sig for sterkt til hjerte, det var saa behageligt at kunne tage sig selv ind igjen, — saa de harmonerede igrunden fortræffeligt.

Hun ansaa ham for et passende parti og kunde ikke være blind for, at han søgte hende og gjerne vilde tale om erotiske emner. Heller ikke tviled hun om, at den mand havde elsket før; hun forsømte ikke at fortælle ham, at hun aldrig havde bryd sig om at være en mands

første kjærlighed. Hun syntes netop, de var saa klodsede og kjedelige, de, som var ude første gang. —

Men saa var fru Jeanette kommet hjem. Og hun forsøgte at gjøre ham hende stridig.

Fru Jeanette var vel forsørget. Hun havde sin udmerkede Theodor, saa hun kunde ikke have nogle planer, men det var alligevel nødvendigt for hende, dette. Hun havde altid været vant til at omgaas mænd, som var indtaget i hende, og hun fandt det behageligt at blive gjort kur til, nød det som et stof, hun trængte til, og som ligefrem var nødvendig for hendes konstitution. Hendes egentlige jeg vaagnede først op sammen med mænd, — de var det incitament, hun behøvede for at udfolde sine egenskaber; de gjorde den luft, hun indaandede, om ikke mer ozonrig, saa ganske vist mere tjenlig. Hendes øjne fik sin milde glans, hendes hud blev klar og blomstrende.

Ikke kunde hun heller være uvidende om sin magt. For det ene var hun en skjønhed, for det andet ejede hun det, som gjør skjønhed overflødig; der laa over hendes person denne yppige udstraalen af sanselighed, som trods alle de mandefald, den volder, gaar under den fredelige benævnelse af herretække.

Saa hvorledes skulde egentlig sorenskriver Falck undgaa det, dersom hun behagede at indlade sig med ham i en liden flirtation?

Kammerherrindens dybe kjærlighed til fru Jeanette døde ud den vinter. Hun fandt det merkeligt af kapellanen, at han ikke kunde lede sin hustru hen til Herren — og hun grundede

over, hvad det kunde være, der havde paaført ham fru Jeanette til hustru.

Imidlertid maatte hun holde sit store selskab.

Og aftenen kom. Fra alle de lys og lamper, der brændte under blaa silkeskjærme, stod et feagtigt skin nedover vejen.

Inde i det mosgrønne kabinet havde kammerherrinden netop havt sin lille venindesamtale med fru Jeanette, der sad og lod sig beundre i sin lakserøde moirée antique og en halvmaane i det mørke haar.

— — Det var Theodor, som havde fundet paa, at hun skulde faa en kjole, som klædte hende! Han havde ønsket sig det. Og den var syd aldeles, som Theodor vilde have den, det var hendes stolthed, at hun gjorde aldrig andet, end hvad Theodor vilde — — —

Kammerherrinden, som ingen Theodor havde, men bare maatte gjøre, som hun selv vilde — det kunde nage hende at høre fru Jeanette sidde og tale saaledes. For der *var* noget yndigt ved denne maade saadan, en behagelig, smuk form for tilværelsen var det — for hun vidste det jo nok fra før af: der fandtes ingen saa absolutistisk regjeringsform som denne art af hustrulydighed; med glæde skulde hun opgive sin enkefrihed for saadan trældom.

Fru Jeanette sad og saa sig om blandt gjesterne med sit langsomme, blidt smeltende smil. Hun forundrede sig over at se fru Thymann her; hun havde ikke bedt hende til sit selskab for-

leden, for der kunde jo saa let blive ubehageligheder af det, og ubehageligheder taalte ikke fru Jeanette, hvorfor skulde hun det? Theodor vilde det ikke; han var saa mageløs til at værne om hende. — — — —

Kammerherrinden var straalende aftenen igjennem. For sorenskriver Falck var i humør og viste den mest levende interesse for alt, hvad der angik hende. Der laa et prøvenummer af et blad, der skulde være saa udmerket, og hvor der stod om den kvindelige hjerne samt om opbevaring af æg. — Jo, han syntes, hun skulde holde det!

Men saa kom hendes excellence til Hærø, som kammerherrinden engang i et anfald af vid havde døbt Gunvor.

Hun kom altid saa irriterende fornemt efter de andre. Og netop iaften saa forstyrrende. Gud give, hun bare var blevet hjemme! For sorenskriveren kom ud af det, blev distrait, som han pleiede, og trak sig tilbage.

En stund efter havde han slaat sig ned inde i det grønne kabinet, hvor Torgersen sad i diskurs med fogden.

Ligeoverfor sad Gunvor i en lænestol og saa paa dem med stille, tankefulde øjne.

Torgersen udvikled en formelig lidenskabelig veltalenhed for at overbevise fogden om, hvor tilfældigt det var, om det, folk kaldte ædelt, eller det, de kaldte slet, sejred i et menneske. Det var forholdene, som var det bestemmende; det, som blev til dyd hos nogle, kunde ligesaa gjerne blevet til last, det kom bare an paa, hvad der stødte til. Og moralen var jo ikke andet end beregning ....

fogden, som netop havde sat tillivs en tyk bog om organismens fatalitet, . . . hvad havde han faat ud af det der? Var den tilfældig eller absolut, var der nogen mulighed for at sejre over sig selv? —

Falck hørte ikke paa, hvad fogden mente. Han saa ufravendt paa Gunvor; han ledte i hendes ansigt efter hendes tanker. Han triumferede, for det nytted ikke øjnene og panden at lade, som ingenting var paafærde.

Hun rejste sig og gik.

Fogden var begyndt at tale om den evige bestemmelse, men da Torgersen ikke hørte efter, rejste han sig og gik han ogsaa.

Det kunde han gjerne, fogden var kjedelig; siden podagraen var blevet slem, var han blevet gudfygtig, og nu plaged han alle mennesker med deres bestemmelse; da var skriveren bedre, han afbrød ikke folk.

Og Torgersen snakkede væk. Fra hypnotisme vandt han sig over i politik. Han fandt det naturligt, at faarene heroppe var konservative, men han syntes, skriveren var for god til at være faarehyrde — —

Begyndte saa at fortælle om sig selv. Han var determinist — han skulde paatage sig at finde fornuftige aarsager til alt, hvad han foretog sig, om han bare ikke husked saa daarligt — —

«Der!» afbrød han sig selv, og paa sin sædvanlig ugenerte maade trak han op af lommen en liden bog, som han kastede paa bordet.

Falck smilte lidt og tog bogen. «Aa, det er de arabiske sagn, det er bra, for kammerherrinden skal have dem!»

Han bladed i den, og idet han med et eget skarpt udtryk saa hen paa Torgersen, citerede han i en halv højtidelig, halv lystig tone: «Fra hvilke arabere er du, som for en liden piges skyld udsætter dig for slige farer?»

Torgersen lo og bøjede sig paa arabisk vis med udstrakte arme. «Ved Gud, o fyrste, ulykken kommer i alle egne alene af det blik, som udsendes i randen af et slør!»

Saa vendte han sig om og saa forskende paa ham. Hvad vidste han?

De to mænd maalte hinanden et sekund med øjnene.

Da blev portieren skudt tilside, og Gunvor stod foran dem.

Torgersen fòr op, bøjede et knæ og kyssede hendes haand. «Højt straalende herskerinde, foreskriv, hvad du ønsker!»

«Vi skal spise!» sagde hun koldt.

Falck havde smilende rejst sig. «Og De er kommet tilbage for at sige os det, paa det at ædelmodighed ikke skal ophøre paa jorden!»

Hun smilte svagt og gik i forvejen.

Der var blevet danset livligt. Kammerherrinden havde selv været blandt de ungdommeligste; alle havde fundet, det tog sig nydeligt ud at se hende og sorenskriveren danse françaisen. Siden havde hun trukket sig tilbage ind i salonen, fulgt af de damer, der for øjeblikket udgjorde hendes stab. Fru Jeanette var kommet efter, og derefter naturligvis en del af herrerne.

Og man maatte sige, der gik nydeligt til; ingensinde nogen pause. Man var salonfähig,

konversationens bløde kurren om ingenting hørte ikke op; man drak the, og der blev sagt meget vakkert, særlig om den kop the, fru Jeanette drak, mens hendes hals bugted sig som en svanes.

I et hjørne sad Gunvor og talte med fru Thymann, der var ude første gang efter sin sygdom og sad og saa sig om med et forvildet blik. Hendes fingre kunde ikke være rolige, hun havde glemt sit strikketøj. Og nu var der meget at gjøre hjemme, hun vidste ikke, hvad hun skulde begynde paa, det var doktoren, som havde truet hende til at gaa herhen iaften.

Gunvor beroligede hende og fik hende til at tænke paa noget andet.

Sorenskriveren stod i nærheden i munter controvers med fru Jeanette. Gunvor kom etpar gange til at lægge merke til dem — ordene faldt saa høvisk-ridderlige, men der var noget med, der berørte hende som en krænkelse, og der lynte en uvillie frem i det blik, hun sendte ham.

Hun havde flere gange lagt merke til dette hos Falck i hans væsen ligeoverfor kvinder, denne nuance af et vist laisser-aller, som forekom enkelte af damerne som en hyldest mer. Var det bare hende, som forstod det — hun, som havde anledning til at sammenligne det med den maade, hvorpaa han nærmede sig hende selv?

Hun smilte uvilkaarlig ved tanken paa det og vidste ikke ret, hvad det var, hun svarede fru Thymann — —

To gange mødtes deres øjne. Hun blev lidt blegere, sad og knytted og aabned den ene haand mekanisk.

Det kunde ikke nytte — hvilken kvinde i verden kunde undgaa at berøres af en hyldest som den, han kunde lægge i et blik?

Det ligned noget, hun havde tænkt sig som barn, da hun første gang saa havet — siden var det ikke saadan, men billedet blev liggende inde i erindringen som en dunkel herlighed. Nu syntes hun, den pludselig aabenbarede sig, uden videre kom og byggede op om hende straalende tempelbuer — —

Endelig, endelig var der noget, som var stort nok! — —

Hun sad med et halvt smil om munden, i sin sædvanlige, tankefulde stilling, lidt tilbage i stolen.

Hun merked ikke, at fru Thymann tilsist var blevet snaksom og havde glemt alt, hvad hun havde at gjøre; — hun hørte halvt aandsfraværende paa sorenskriverens muntre klage over sin enlige stand. Han vilde have faster Vikka med paa, at der burde udstedes en proklamation om, at menneskerettighederne ikke bør ophøre, fordi man har havt den sjeldne indsigt at undgaa ægteskabet. Menneskene trængte nemlig proklamationer, alting maatte bankes ind i dem, og man burde tage sig af deres opdragelse — —

Faster Vikka var blevet staaende og se paa ham med den fine, lidt underlige værdighed, der var hende egen. Saa rysted hun paa sit hvide hode, smilte og gik ind sammen med fru Thymann for at se paa kotillonen, der var begyndt.

Falck satte sig ned ved det lille salonbord og bladede i nogle albums. Saa lukkede han dem igjen.

Gunvor sad alene tilbage.

Lyset faldt dæmpet, diskret under silkeskjærmenes dunkelblaa stilhed.

Ingen af dem sagde noget, som saa ofte før — alligevel var det ikke som før. Som en stilferdig Arachne fangede tausheden dem ind i sit spind, tvang dem til at forraade sig.

De vidste det begge, at der var en hemmelighed. De vilde lytte den frem hver af dem, uden at den anden anede eller vidste det.

Falck sukkede uvilkaarligt. Nær hende kom en underlig længsel over ham, et slags hjemve. Han kom til at tænke paa sin mor.

Saa smilte han og strøg sig langsomt over ansigtet. Han følte sig egentlig saa ubeskrivelig vel tilmode. Hun var jo her!

Hun begyndte at tale, vidste ikke selv tydelig, hvad det var — hun blev munter og mod sædvane lidt støjende.

Falck sagde ingenting. Det var hende, der talte.

Da hun lagde merke til det, forvirrede det hende og gjorde hende modløs. Tilsist sad hun igjen uden et ord; det var, som stilheden fra ham kom og tvang hende.

Ingen af dem syntes, den var ganske passende, men ingen af dem kunde længer finde et ord.

Hendes ansigt var i en let, sitrende bevægelse. Han havde aldrig set hende saa yndefuld.

Den store lampe begyndte at ville gaa ud. I krogene af værelset blev der dunkelt, og omkring dem sank en fortrolig skumring.

Gunvor hørte sit hjerte banke. Havde stil-

heden været saa lang, at den havde fortalt noget, eller havde den været saa kort, at den ingenting havde sagt?

— — Der lagde sig om dem et blaalig sitrende mørke, brudt af en straale fra den etruriske broncelampe, der stod i et hjørne og brændte, stille som en veilleuse.

Falck havde rejst sig og var gaat nogle gange op og ned. Saa havde han sat sig lidt nærmere hen.

Hver eneste bevægelse, han gjorde, fik hendes hjerte til at skjælve. Hun saa ham ikke, men følte ham i alt, i luften omkring sig, i musiken, som kom ind udefra.

Hun bøjede sig fremover, støttende hodet med den ene arm. Uimodstaaligt drog det hende. Hvad, hvorhen? Ikke vidste hun det.

Men som hun sad der, fyldtes hun af en dyb, drømmende glæde. — —

Som indsuget af en strømhvirvel kom de tilbage, gjemte tanker og smaa, dunkle ord. Det dufted og straalte, bud gik der mellem dem sin egen, usynlige vej, en strøm af uhørlige ord fra nerve til nerve — — — —

Hun kjendte sig som i et dragsug, hun maatte frelse sig ud fra — men kunde ikke.

Hun blev siddende i en stum, sensitiv betagethed. De mindste lyd omkring gjenlød i hende som strenge paa et instrument, hun hørte hjertet i sit bryst og blodet susende gjennem aaren. Hun prøvede at tage sig sammen, kjæmpede for at naa indenfor sit bevidsthedsliv ned til den undergrund, hvorfra alt dette steg op, som tog magten fra hende.

Hun rejste sig; gik hen til en anden stol, sagde nogle ligegyldige ord — for stilheden havde varet for længe. Nu var hun vis paa det!

Hans øjne blev større; de skinnede gjennem dunkelheden som to stjerner. Han rejste sig. Han vilde se hendes ansigt bedre og skrued op lampen. Den blussed op og døde saa aldeles hen.

Men han havde set hende, dødbleg, med et usikkert, vigende smil. Og han søgte hendes øjne og fandt dem — hans blik hvilte et sekund i hendes.

Men de blev siddende som før. Ingen af dem kunde bryde fortryllelsen.

«Der kommer lys til mig gjennem mørket her!» Hans stemme lød dæmpet, skjælvende. «Er det Dem? Hvad er det, De siger?»

«Ingenting!» sagde hun sagte, fast. Men i næste øjeblik bøjede hun hodet og brast i graad.

En voldsom glæde strømmede gjennem Falck. Han havde aldrig set hende græde, og han vidste, at kanske aldrig nogen anden havde set det.

Han gik hen og vilde tage hendes haand, vilde tage hende ind til sig og sige det hele — men han vovede ikke.

Hun sad urørlig, som om hun ikke vidste længer, at han var der.

Han tog en rose ud af sit knaphul og lagde hen til hende. «Tag den!» bad han mildt. «De fortalte fru Thymann, at de sover ikke godt om natten, tag den hos Dem, den er taushedens symbol, den faar tankerne til at tie! Men den taler ogsaa, hør, hvad den siger!»

Gunvor havde hurtig rejst sig, men var blevet

staaende, støttet mod bordet som overvundet af en legemlig svaghed.

Saa tog hun rosen — og var borte.

Han blev siddende tilbage i en højtidelig glæde. Han vilde ikke tænke, ikke engang paa om det var sandt. Hvorfor haste saa? Det er jo bare at ødelægge for sig, nej, stanse, gaa sagte! Var ikke verden fuld af ondskab? — De vilde komme og hindre hans lykke, alt, som var i verden, misundte ham; han vilde tage dem alle i ed, vilde bede om naade for sig, — for trængte han kanske ikke at hvile ud fra livets angst, lægge sit hode til hendes knæ! . . .

En pige kom ind og tog lampen.

Der var blevet ganske mørkt. Det var udmerket!

Han foldede sine hænder og bad til Gud, at kotillonen maatte vare længe derinde, at de unge Bergensgrosserere ikke maatte lade damerne faa et øjebliks ro, for hvordan skulde han holde ud at se et menneske nu, som det var sandt, at Gunvor til Hærø elskede ham! . . . . .

Forresten var det slet ikke sandt, bare en drøm, — og inde i sjelen et fodspor efter lykken, som havde været der paa besøg og havde gaat igjen! . . . . .

Men det havde været en drøm fuld af sol! — Endnu funkled det omkring ham, sol var der i ham, blinked ud af hans øjne; en ny kraft skjælvede i hjertet, gjennem alle aarer — strømmede elektrisk ud fra hans fingerspidser! . . . En drøm om vaar? Nu, som det fagre og fine var visnet i hans liv? . . . Nu, som ensomheden allerede

havde hentet ham ind, og han var alene paa jorden! — — —

Der vaagnede en skræk hos ham; han frygtede hende. Han, som havde lidt af den lange selvopgivelsens sygdom, hvoraf der altid bliver noget tilbage! . . . Vilde hun ikke fordre af ham det umulige: det, der allerede var spildt, den kraft, der *var* ødt? . . . Hvordan skulde han kunne følge hende — han, en fodsaar, fredløs vandrer fra et fremmed land! Han, hvis lod det var blevet at gaa og famle efter sig selv til ind i sin grav? . . .

Det var det samme! Hun var for ham som dug for tørstigt græs! — — — —

Nej, han maatte le af sig selv! Han var da ingen forbryder! Han vilde advare hende: intet kunde der bygges paa hans sinds urolige grundvolde — ikke maatte hun trøste sig til hans hjerte. Der var mørkt — —

Hvordan skulde han faa sagt hende det, som var saa usselt i ham? Om hun vilde komme nu, denne kongsmø, som ikke vidste om den majestæt, hvormed Gud havde klædt hende, om hun kom, saa vilde ikke han glemme det, han vilde knæle — —

Men han vilde fly fra hendes ansigt! Han saa hende begjære det inderste af personligheden, — mellem mennesker var ikke saadant passende. Jo, hun irriterede ham, han taalte ikke at mindes om sine egne idealer. En blodig vunde aabnede sig, hun fik ham til at merke, at han var invalid, at der *var* noget i hans organisme, der var lammet, kanske bare en eneste liden muskel, men det var nok — —

Og ingen kunde forstaa det, slet ikke *hun*, at den lykke, der stod igjen for ham, det var at slippe de store ulykker. Han kunde ikke indlade sig paa noget mer! Han havde engang lidt; han vilde ikke mer! Det var kanske dovenskab, men det var saa — — — —

En pige kom ind med den fyldte lampe. Der blev saa ubehagelig lyst. Cotillonen var forbi, og inden et øjeblik var salonen fyldt af glade, støjende mennesker.

Falck havde hurtig rejst sig. Af angst for at røbe sin stemning, blev han usædvanlig munter. Det var ogsaa nødvendigt af andre grunde: man maatte gjøre det indlysende for sig selv og for en anden, at der aldeles ingenting var foregaat.

Gunvor var ogsaa kommet ind igjen. Hun saa etpar gange hen til ham med et grublende udtryk i sine øjne, en stille, forundret smerte.

Han lagde merke til det, blev støjende i sin munterhed og stadig mere optaget af fru Jeanette.

Senere, da de begyndte at bryde op, var det Torgersen, der var ellevild; han vilde ikke, at de skulde gaa, det kunde da ikke være noget morsomt at gaa hjem og lægge sig, nu som her var saa hyggeligt. Og han betrodde fru Thymann, som han hjalp paa alle hendes kaaber, at han syntes, det var svært dejligt at kjende sig saa hjemme her paa jorden, som fra barndommen havde været beskrevet som jammerdalen. Her var sandelig bra her i jammerdalen.

Fru Thymann stirrede paa ham med matte, uforstaaende øjne og lod sig pakke ind.

Falck fulgte fru Elin ned til baaden. Gunvor med faster kom efter.

Da hun steg ned den mørke bryggetrappe, stod han og bød hende haanden.

«Tak,» sagde hun sagte og tog imod den. Men straks trak hun den til sig igjen og gik alene ned.

«Godnat!» sagde hun rolig. «Svein, hvorfor stanser du deroppe, hvad er der med Irmild?»

Paa vejen hjem syntes Torgersen, der blev saa stilt bag i baaden.

Fru Elin var fredelig indslumret, og fra Gunvor hørte han ikke en lyd. Hun laa lidt tilbage med haanden om roret.

«Er du træt?» spurgte han. Da hun ikke svarede, tænkte han, hun sov.

Og han listed forud til Irmild, der sad og nynned sagte.

De kom hjem; hver gik til sit. Fru Elin syntes ikke, hun havde hørt Gunvor gaa op paa sit værelse, men hun tænkte ikke mere ved det. Fru Elin havde aldrig havt det saa godt som nu, med sind og alle sanser i ro.

Der havde været storm ude i havet. Nu var de lange baarer* kommet ind og brød mod stranden.

Hun gik dernede.

Intet andet sted kunde hun være end der.

Havet var graat, uendeligt, himlen taus — intet andet sted i verden kunde hun være end

* Havbølger.

her! For her kom de, bølgerne, svalede ind i hendes brændende sind og spurgte: Hvad har du gjort med dig selv?

Det var det, hun vilde have paa det rene, derfor gik hun her.

Hun gik frem og tilbage med urolige skridt, stansede lidt, begyndte igjen som før, hvileløst, i pine. Hun vilde bare snakke lidt med sig selv hernede, faa grejet op lidt, se lidt frem gjennem det, som skulde blive hendes liv — det, som skulde lides.

Men istedetfor kom det tilbage det, som *var* lidt igjennem en gang og forbi — —

— — Ikke mere end 7 aar var hun! Det var en nat som denne — aldrig kunde den slettes a hendes sind: det var første gang, lidelsen kom hende nær! . . . Hun havde syntes, det var en gammel kone, der kom op af havet, tog hende ved haanden og sagde: kom og gaa med mig! Og hun havde sagt ja. I en brændende, krænket retsfølelse havde hun sneget sig ud den nat. Hun vilde tale med Gud, og hun trodde, hun maatte herned for at træffe ham . . . Du Gud, hvorfor gjør du det paa den maaden, havde hun spurgt; hvorfor har du sat mig her, og hvorfor gjorde du det dengang, det, du ved, jeg syntes ikke, det var ret af dig. Du bryder dig ikke om mig heller, ellers gjorde du det ikke! — — — —

Og havet havde rejst sig derude og kommet til hende. Bølgerne favnede hende ind i sin brusende lyd, de sang en stor, stolt sang; den slettede smerten ud.

Saa da Sidsel fandt hende, var altsammen godt igjen. — — — —

Nu var hun her igjen — vidste de noget raad, nogen her?

Hun satte sig ned paa stranden, lagde sin kind ind til den haarde sten, gjorde det med en stille inderlighed . . . for var ikke jorden hendes mor? Hun vilde skrifte for hende, den eneste, der kunde forstaa — —

Godt at det var nat, og alting sort og stille!

Kom der ingen bølger, som kunde synge det væk, det, som pinte? . . . tage det ind i sin store tone, knuse det til smaat — — —

De kom, bølgerne — stolte i lader, modige som retfærdighedens stemme; steg indover strand, mumlede op om hendes fod med en højtidelig hvisken — — — —

Det var igjen minder: Hun saa sig selv som barn gaa omkring med sin umættelige higen mod noget, hun vidste ikke selv hvad: noget stort, formløst, noget som en uendelig glæde, en musik langt borte, . . . saa blev det til en drøm! For ingenting kunde blive saa vældigt som en drøm; den straalte som tusind hav! — —

— — Og Sidsel havde læst op for hende af eventyrbogen: Der var en brændende sjø; man maatte over den, skulde man naa frem! . . . Og det havde tændt hende, hun havde set ud for sig med modige øjne og raabt: Jeg vil over! . . . Men Sidsel hørte ikke paa hende: hun læste videre: bjørnen har rødbrune og sorte haar, det er fordi den har gaat gjennem den brændende sjø, ulven har røde og hvide flekker, det er fordi den har været i den brændende sjø, ingen kommer over

uden at blive merket! Da havde hun grædt og raabt igjen: Jeg vil over! — — — — —

Skulde hun skamme sig nu for det lille barn, skulde hun dække sit hode og sige, jeg tør ikke!

For nu — var hun der ved det brændende hav, som hun maatte over for at faa levet sit liv! Nu var et af de øjeblikke der — hvor man vælger sin skjæbne!

De, som staar ved skillevejen — gaar de ikke altid til den gale side? Det gjør man jo altid!

Nej, hun vilde ikke tænke paa nogenting længer, hun holdt det ikke ud. Og hun blev siddende stiv med sløvt blik.

— — Det laa og hvisked under land, sælsomt, nifst, grov sig indunder fjeldet med en hæs, rusten lyd. Ude ved havnehodet, højt oppe blinkede det røde fyr som et trofast øje, der vaagede med hende.

Jo, hun vilde sige det til nattevinden, fortælle den lidt om sit brusende blod . . . nej, det var ikke sandt! Hun elsked Svein! Naar han kom som før og lagde armen om hende, og hun saa ind i hans varme øje, da følte hun, at hun elsked ham. Og naar han bad hende glemme det, som ikke var ret, saa gjorde hun, som han bad, fordi hun elskede ham.

Men hver en eneste gang havde hun vidst i sit hjerte, at det, han gav, ikke var nok! Hun havde igjen følt sin barndoms higen, igjen tænkt som dengang, at der var ingen glæde i det, som ikke var det største — —

Uden at hun vidste det, rejste hun sig og begyndte at gaa saa hurtig, at hun maatte stanse for at trække vejret.

Men naar de nu elskede hinanden! — Naar der var baand mellem dem, som aldrig kunde briste! Saa hellig forpligtende, at de kunde aldrig løses! — — — —

Der steg en varm følelse op i hende, en mild, beskyttende moderlighed. Hun skulde staa til ansvar for ham, varsom maatte hun være, vente; alt det i hans natur, som han selv fór saa ilde med, det maatte reddes.

Der gik en gysen gjennem hende. Aldrig kunde hun slippe Svein, som hun engang i sky, stolt barneskræk havde sluppet en mand, der siden gik under — ikke endnu engang vilde hun være med til at fortabe nogens liv. Svein kunde være sikker, hun havde jo givet ham sit ord!

Hun stansede sin gang og pressede begge hænder op mod sine tindinger — stod og hviskede noget.

For naar det alligevel var sandt, det inde i hendes sind, som ikke fik ordet! Naar det var sandt, at selv naar hun havde været lykkeligst, havde hun ikke været helt lykkelig. Nu vidste hun det, for nu vidste hun, der var mere, — at der var ledige kræfter i hendes sjel, at hendes trang aldrig havde været fyldt! Og naar hun havde villet overvinde alt dette, ikke tro, at det var saa, — saa var hun blevet saa tusind gange træt af det! — — —

Der skjød et glimt af glæde op i hendes øjne. Med et udraab aandede hun langt ud.

For det *var* alligevel kommet til hende, det største! Ikke vidste hun hvordan. Men en dag, da saa hun, at hun stod paa et helligt sted. En

isnende følelse af henrykkelse havde fyldt hende, hun havde kunnet knæle: Det var hendes barndoms dunkle herlighed, nogen var det, der havde bygget tempelbuen over hende! . . . . Og anderledes var det, alting *her!* . . . Et øje, som saa, et øre, der kunde høre! . . . aldrig mere ensomt blev der eller koldt! For første gang følte hun sit hjerte fyldes af en usigelig, herlig tryghed, stille vilde hun lægge sit hode ind til ham, sikker som fugl i sin rede, hun havde fundet hjem for sin sjel! — — —

Men dybt inde i glæden bor sorg, — det er som med sommeren; der inde sidder mørket og venter. Det er derfor, den skynder sig og kommer og giver til alle, for at de allesammen skal faa levet, før de maa dø — — —

Havde hun faat sit? For nu var der stængt til igjen! Som Moses havde hun set ind i det hellige land. Saa var tusind kvaler kommet og havde stængt af — —

— — Som en kold fremmed havde han set paa hende, hans øjne havde forsikret, det var ikke sandt! Og hun vidste det jo! En forstenende smerte var det at vide, at dagen efter var han en anden mand, ikke fyrste længer, ikke yppersteprest under tempelbuer — men ussel, vek, slave af sin svaghed! Hun havde maattet tro det tilsist, det, som alle de andre vidste saa godt. For der kunde jo aldrig blive klarhed mellem dem, aldrig fast grund at staa paa — — — —

Hun dækkede sit ansigt med en stønnen. *Han* heller ikke nok! Ikke hos ham heller! — —

— — Om nogen vækkede hende om 100 aar,

vilde det da være bedre, vilde hun da ikke være saa ensom paa jorden?

Hun strøg hænderne tungt over ansigtet.

Det var hende en lidelse, at hun ikke kunde tilgive ham! Hvorfor kunde hun ikke forstaa saa langt ind, at hun kunde være barmhjertig? Var det ikke noksaa almindeligt, at mennesker begyndte stort og slutted med ingenting? Og kunde hun ikke se ham, som han var. Ingen slagen mand var han endnu. Fandtes der alligevel nogen som han? Fyrste var han! — — — —

I dette øjeblik gjennemsitrede det hende som en fryd, at det, Svein Torgersen ikke vidste var til, det ejede Falck. Der var i hans natur en mandlig finhed, hun aldrig før havde mødt og — hun vidste det — der inderst inde noget ubesudlet ædelt og skjært, en hellig luft — — —

Hun stansede kort og gjorde sig selv højt et spørsmaal. Elskede hun ham? Havde hun elsket ham allerede længe? . . . Og Svein, aa Gud! Ham og Svein? . . . Ham eller Svein?

Hun løftede armene over sit hode — stod og rokkede frem og tilbage; det var hende umuligt at staa stille, det var, som traadte hun paa ild.

Der kom en kuling af nord. Hun gik hen i ly af en stenblok, som havet forleden havde flyttet ind paa stranden. Hun stod halv bevidstløs, graa i ansigtet, læberne blodløse. Den ene haand aabned og lukked sig mekanisk.

— — Og han gav hende en rose, tegnet paa den taushed, der havde lagt sig mellem dem! . . .

Hvad skulde det blive til, havde hans øjne spurgt om, og siden havde han gjemt sig væk,

som han plejed for hver gang — saa underlig nervøs. Var han ræd, folks plumpe fingre skulde røre ved det hellige? Kunde han ikke taale den tanke, at de med sin lakejstolthed skulde komme og se ned paa, hvad der laa over deres forstand . . . . komme med sine smaa smudsige tanker og plette til? Var det derfor, han var saa frygtagtig? . . . .

Eller vovede han at angre noget?

Da vilde hun sige til ham: Hvad flygter du for? Ser du ikke, der staar et helligt skjær om os, lad os knæle i andagt for det, der minder om, at Gud bor i os!

«Det vil jeg sige ham!» hviskede hun heftig.

— — For hvad kom dette dem ved? Spørg havets vilde ørn, om den stanser sin flugt, fordi om den ved, der er nogen, som kryber paa jord! . . .

Hun vilde sige ham det, at han skulde ikke vove at angre noget, — og at han kunde være rolig!

Hun løfted sit hode og smilte.

Og hun blev staaende og stirre udover, mens hun kjæmpede for at finde et udtryk for, hvad der fyldte hende, et udtryk stort, sterkt som havets . . .

. . . .

Men var der alligevel ingen redning fra det at gaa her saa ensom?

For alting var mørkt og forbi! . . . Hun kunde ikke se, der var noget mere.

Jo, det at lide!

Staa og se, at det brænder alting . . . staa og se, hvor det fortæres, gnistrer, gløder, slukkes langsomt — alt det, man ejer . . . .

Fandtes der redning for det nag, at hun havde

ikke gjort sin skyldighed mod noget menneske? Hvor var der frelse for den isnende, jernhaarde villie inde i hende selv?

Hun havde engang villet gjøre noget stort, spænde en stjerne for sin vogn — saa havde hun opdaget, at det store kan gjøres ganske stilferdigt, uden stjerner, at kanske det største var at kunne finde frem gjennem mørket uden dem . . . . men hun kunde ikke! Klage vilde hun som i sin barndom: Gud, du elsker mig ikke, siden du lader mig gaa saadan her — — —

Men at menneskene maatte lide, det vidste hun da vel! Havde ikke Jesus selv raabt: Min Gud, hvorfor har du forladt mig?

Hans sved faldt som blodsdraaber til jorden! . . . Hvem havde dyb nok magt til at lide sig igjennem som han? . . . Og mennesker var der altid, som gik og led sit hjerteblod væk, hvorfor skulde hun spares? . . . . . .

Her laa havet og løfted sig som for tusind aar siden, og stjernerne saa ned som før — hvad var det vel andet end, hvad de altid saa? Der var ikke noget at gjøre ved det, tilsist bliver alting godt!

Et lyn af glæde fòr igjennem hende ved tanken om at dø, slumre der langt under jorden — — —

— Det var flodtid, havet var kommet helt op, hvor hun sad, smaapusled blidt om hendes fod, hvisked som en mor.

Hun blev siddende og se paa, hvor det sank tilbage, mødte den nye bølge og stansed den i farten — blev siddende og se med en sløv interesse, hvor bølgen rejste sig igjen, kjæmpede og

brød frem paany, til den stønnende sank tilbage over stenen . . . . .

Hun blev siddende i en følelsesløs ligegyldighed, en fysisk udmattelse. Hun huskede ingenting længer; hun blev optaget af noget rent tilfældigt: Hvor mange pene sten der var! . . . det vilde være noget for lille Gunn! . . . opover i sandet stod de tætte spor efter strandtiten, den havde bestandig saa travlt — — — — — — —

Hun syntes, hun var død. Der var kommet nogen og havde baaret hende væk fra det møjsomme arbejde at leve — og ingen skulde faa hende ind i det igjen! . . . .

Saa saa hun, at hun ikke var død, men bare sad alene. Og alle ødets rædsler kom, og nattens! . . Der var en tung evighed over dem, for aldrig vilde de blive overstaat . . . . . . Det er sorte stormen, som har vækket dem, de stiger af havet — hun kjendte det vifte fra tunge vinger, saa det stirre med døde blik! . . . De kom hen, trak hende med ned i det mægtige dragsug —

Og alting stilnede og blev koldt, . . . hun kjendte den tunge, isnende bølgen, de trak hende med: Ser du, vi kom og tog dig tilsist, dig ogsaa!

. . . .

Den kolde havvind tog til, strøg sig indom hende, rykked og sled i hendes kjole og drev hende havskummet op i ansigtet.

Hun aabnede øjnene forundret.

Maanen var kommet op; hun saa udover den lyse, uendelige ødslighed — saa lukkede hun dem igjen, træt. Den kolde, isnende vintermaane gjorde alting værre — —

Hun holdt igjen paa at glide ind i ubevidsthed, da hendes opmerksomhed blev vakt. Det begyndte at blive livligt paa den russiske skonnert, som laa derude. De pumped med skibspumpen og trak vand op af fadene. Der laa nogle oppe i riggen og sang.

Hun lytted til de melankolsk-langtrukne, ejendommelig vemodige russiske sange. Blandet med bølgens og vindens sus bares de ind mod hende. skar sig som et sværd gjennem hendes sind.

Blandet med bølgens og vindens sus kom de, brød sig ind paa hende som en klage — et bud fra den alverdens nød, som menneskene gaar og steller til for hinanden . . . . Havde hun glemt den, saa kom der bud nu . . . kaldte hende ind igjen til arbejdet! . . . . . .

Hun rejste sig med en voldsom villieanstrengelse.

Hvad var der ivejen egentlig? . . . Det, det kommer an paa . . . det, man lever og dør for, — ingen skulde vriste det fra hende, ikke kunde hun lade nogen ødelægge livet for sig! Ikke lade sig stanse her, hun, som havde andet at gjøre! . . . .

Hun begyndte at gaa hurtigt, blodet blev varmere og fik fart igjen.

Ikke havde hun tid til dette — skulde længer fare!

Ganske roligt skulde man tage det. Ikke altid kunde der være kyst isigte, engang maatte det komme med strømgang og storm! . . . Var det ikke netop stort hav, hun havde gaat og ønsket sig, havde krævet for sig som sin stolte ret? Ikke

kunde hun lade sig stanse med dette! . . . Ikke vove at byde sig selv, hvad der ikke var hende værdigt! . . . . For var hun ikke et menneske, født til fyrste over sig selv? . . . . Og var ikke livet hendes rige! . . . . Solen og de store vidder hørte hende til. Hver magt i den verden, som var hendes sind, var den ikke hendes tjener? . . .

Hun gik bleg, sitrende, — men med en staalhaard beslutsomhed lysende frem af øjnene: Hun vilde kjæmpe som Jakob med Gud! *Vilde* være lykkelig, hvorfor skulde hun ikke? Hvorfor ikke tage de modne frugter af livets træ? Hvorfor nøje sig med de andre? . . . . . .

Og *intet* vilde hun fordre! Var det ikke anderledes nogenting. — *Var* der ikke mere? . . . De andre kunde beholde det! . . . Ikke paa tiggervis vilde hun samle lidt her, lidt der for at faa flikket sammen noget, som skulde kaldes lykke, de kunde faa det, de, for hvem det var nok — —

Og noget andet kom til, mægtigere end den store stolthed: et mildt, uovervindeligt mod, et væld af stille, taalmodig ømhed — hendes medlidenhed med menneskene.

Hun fornam det som med tusind sanser, at der raabtes paa hende: Hjelpe til at tænde lys for dem, der sidder i mørket — og vaage med dem, at det ikke gaar ud! . . . Være med at skabe jorden, som ikke er ferdig endnu! . . . . at menneskene kan komme til at glædes, uden at der er nag i deres glæde! . . . . Alle disse, som gaar her — kortsynede vandrere, belæssede, forkomne, uden hvile, før de naar til sin grav . . . . at hjelpe dem henover de mørke veje . . . mod det frem-

tidens land, hvor alt bliver bedre, fordi man har lært at lade hinanden lide mindre! . . . .
. . . .

Hun stirred ud mellem sjøerne, hvor maanebroen glitrede, brast istykker og bygged sig sammen igjen.

Sagde de det ikke allesammen her ogsaa? Hun hørte havets stemme og jordens: Intet større var der til! — —

Hun lagde igjen sin kind ind til klippen. Kan en mor glemme sit barn — jorden, den evige kan det ikke! — —

Hun lyttede, hørte dens aande stige mod himmelen; det var som tusind stemmer, en stille, brusende liturgi! . . . .

Hun følte det gjennembæve sig, som stedtes hun til kommunion alene her i den hellige stilhed. Hun var igjen karsk og sund! Horisonten havde løftet sig — i hendes mors hus var mange værelser! . . . .

Hun trak sjalet tættere om sig og gik langsomt hjemover.

Det var blevet dag.

Paa vejen, der gik ind til tunet, mødte hun kapellanen, der kom fra sognebud og skulde ned til baaden.

Han saa paa hende; syntes, der var noget forandret ved hende. Hun var saa svært bleg.

Han kom hen og tog hendes haand. «Har De været ude?» spurgte han bekymret.

Hun nikkede taus og vilde gaa videre.

Men han kunde ikke lade hende gaa. Noget havde der hændt

Han greb igjen hendes haand.

«Gunvor, mor til Hærø,» udbrød han ildfuldt. «De er et herligt kar, skabt til ære, lad det vederfares ære! Kjæmp for din sjels frelse!»

Hun vendte sig imod ham. «Det har jeg gjort i denne nat!»

Han veg et skridt tilbage og stirrede paa hende. Han saa, det var sandt.

Der var over hende en mild højhed, noget af Gud.

«Nu ved jeg, De angrer!» sagde han dæmpet. «Maa Herren holde sin haand over Dem og skjænke Dem sin fred!»

Hun løfted sit hode hurtigt. Det skinnede fra hendes blik.

Han kom stille hen igjen. «Kan jeg hjelpe Dem?»

«Tak!» sagde hun mildt, «men der er et gammelt ord: Hjelp er der kun for én i éns højre haand!»

Han blev staaende og se efter hende.

Inde paa tunet mødte hun Lille-Gunn, der kom springende. Hun skulde bare ned til sjøen. Hun havde ogsaa den vane, at hun maatte derned straks om morgenen; fru Elin paastod, det laa i blodet.

Men Gunn havde ogsaa ny kjole paa og havde ledt huset rundt for at te sig for Gunvor i den.

Hun drejed sig uafladelig rundt. «Er han ikke skjøn, rettelig nydelig?»

Gunvor tog barnet ind til sig i inderlighed.

For hendes skyld, ja for hendes skyld ogsaa! — hun skulde faa vokse op i fred; der skulde ingen bryde ind her og stjæle!

Hun bøjed sig ned og talte med hende, blidt, barnsligt — om den store dukken, om katten og Grimm — —

Lille Gunn saa op paa hende i beundrende stolthed. «Siger du *k* bestandig, du?» spurgte hun. Hun havde selv en del besvær med at sige *k*, og skjønt fru Elin skammede hende ud, fordi hun ikke talte rent endnu, brugte hun den slet ikke til hverdags.

«Du,» vedblev hun indsmigrende og hængte sig ved Gunvors arm. «Ved du, hvad jeg kan gjøre, naar jeg bliver stor, nej, naar jeg bliver gammel og død — —»

Gunvor bøjede sig ned og kyssede hende. «Der staar Dwim og venter; jeg maa ind til mor!»

Hun skyndte sig ovenpaa, klædte sig om og kom straks efter ned igjen.

I stuen stod fru Elin. Hun var netop kommet og stod og ventede.

De to spiste altid frokost sammen.

Gunvor gik hen og hilste godmorgen. Den gamle saa paa hende, nikkede taust og blidt.

Gunvor lagde sin kind ind til hendes. «Sig lidt til mig!» bad hun sagte.

Hun hørte ikke rigtig godt nu, fru Elin. Hun merked ikke den lette vibreren i stemmen, eller det forandrede tonefald. Hun smilte og begyndte at smaasnakke.

«Hvad det var, du sa', har han sagt det, han Ezekiel, at han er budt en post i Bergen?

Men, stakar, han vil det ikke,» lagde hun til efter en pause. Han kunde gjøre sin lykke med det, men han vil det ikke — — —»

«Han havde tænkt sig større op engang, havde han Ezekiel,» kom det igjen betænksomt. «Det gik ikke, men ikke vil han fra her ligevel» — —

Der gik en mørk rødme over Gunvors ansigt. Hun saa bønfaldende op paa sin mor.

«Ikke kunde jeg raade for det!» sagde hun langsomt.

Fru Elin lo og nikkede. «Det skjønte gutten selv, at det var uvit, skjønt saa bra en kar han var, han Ezekiel, og af stor slægt . . . men han gaar og bliver saa stur, det har jeg sagt, han faar lade være!»

Fru Elin saa ikke, at Gunvor igjen var blevet ganske hvid i sit ansigt.

«Han har været styg ude i havet inat,» sagde hun om en stund, «men han er ikke kommet ind; var der noget til skrej der ud om holmen idag, saa var han vejr til at tage den!» — — —

«Svein er rejst ud, naar kommer han hjem?» Hun vendte sig mod datteren.

Gunvor vidste det ikke.

Fru Elin var i humør idag, hun merked ikke, at Gunvors stemme lød lavmælt, som havde den mistet kraft og klang.

Hun var i sit snaksomme hjørne, og om lidt begyndte hun igjen, lidt om fjøset, lidt om fisken.

Saa kom hun hen og klapped sin datter over hodet, som hun plejede og gik saa ud for at ordne med huset.

Hun havde engang staat ganske dybt i det, fru Elin, med ungdomstrængsel og al den ting af haardt og tungt. Nu var hendes sanser barmhjertig lukket til, hun merked ikke saa meget,

hvad der kunde gaa for sig af sligt omkring hende.

Gunvor saa efter hende med et mildt blik. Hvor det var godt, om hun kunde faa slippe nu!

Hun rejste sig, strøg sig haardt over ansigtet, kastede om sig et tørklæde og gik ned paa kontoret.

V.

et var en dag lige under St. Hans. Der var fest paa Hærø.

Siden umindelige tider havde det været saa, at folkene skulde have sin festdag, naar storfisket var over og sommeren kommet ind. Og al gammel, god skik agtedes paa Hærø.

Alle var lystige, for alle vilde de gjerne have moro, især danse. Selv Støvle-Tobine lod fiskervisen sove den dag, hun havde lært en splinterny, glædelig sang af en søndmøring.

Men de fleste syntes alligevel, der var noget højtideligt ved det denne gangen — for vestfløjen var ferdig; om to dage skulde der lyses i kirken for Gunvor til Hærø og doktor Torgersen. Alting skulde vel blive som før, men noget nyt og uvist kunde der alligevel blive — der stod mørkt af det, ingen vidste.

Det var saa godt og sommerstilt, at alle holdt til ude. Smaabarn fòr omkring som katter. Gutterne tog tag, trak hinanden fra plet til plet, drejed

sig i sejge vendinger og satte hinanden op mod vægger og dører.

Paa tunet dansed de, baade gamle og unge. Alle husets folk var med; Gunvor havde aabnet dansen med Ezekiel, og skriveren var ogsaa kommet til. Han havde danset med Serianna, og Serianna fortalte siden alle mennesker, at naar skriveren var gemen, var han et rent lys, hun taksered det mere, end om provsten havde bedt hende tilbords.

Og natten var dem god! Havet laa og skinned, kom blidelig nynnende, løfted byrder af sindene, sletted skygger — én glemte, det havde været mørketid.

De gamle syntes, de var unge igjen, og til de unge var det kommet, de havde tænkt sig. Bare en og anden følte midt i sin fryd det kolde pust af mørket, som laa og vented paa at komme til igjen — — — —

Sorenskriveren havde sat sig hen til fru Elin og mored sig med at se paa.

De dansed saa utrolig let, selv de gamle folk. I en trohjertig, tæt omfavnelse polskede de rundt, mand og kone, og holdt om hinanden med de kraftige, solbrændte hænder fladtrykte her og der udover. Adstadige, gamle husmænd fòr rundt med snadden i munden og en lun lystighed plirrende ud af øjnene; konerne gled omkring med stille, festlige miner — idag var det som en ungdomsdag; herskabet sørged altid for, at der var nogen hjemme og passed hus og barn for dem den dag.

Sorenskriveren blev lidt utaalmodig. Gunvor

kom ikke hen. Hun og Svein var stadig i fart; naar hun ikke dansede, gik hun omkring og talte med dem alle og sørged for trakteringen.

Men da hun for anden gang bød Ezekiel haanden til en dans, saa skriveren forundret hen paa fru Elin. Han sad der selv og vented paa at turde bede hende.

Fru Elin opfanged hans blik. «De er vokset op sammen,» sagde hun, «den tid var der ingen, som kunde danse polskdans som de! . . . Det var hans farfar, som satte overstyr en tønde guld . . . og hans far, som maatte gaa fra den store ættegaard inde over leden. Siden blev der lidet med dans!»

Alle var stimlet sammen for at se paa, uden at gjøre sig selv klart, hvorfor hver eneste bevægelse fyldte dem med saadant behag.

Falck flytted sig lidt frem for at se bedre. Der var ingen anden, der dansede. Gunvor var i en mørk uldkjole med et løstknyttet rødt silkesjal om skuldrene; blodet var steget hende til kinderne, hendes øjne var halv sænkede, han kunde ikke gribe deres udtryk — —

Han maatte beundre Ezekiels herlige vækst og kraftfulde smidighed, men studsede ved at se ham i ansigtet. Det vanlige, tunge udtryk var væk, de sterke, næsten altid sammentrukne bryn laa i fred og gav vej for blikket, der var stort, overmodigt: — Ingenting var umuligt — — —!

Sorenskriveren faldt i tanker.

Siden kunde ingen formaa Ezekiel til at danse mer.

Gunvor var gaat bort til Svein. De sad en

stund sammen paa en stol; han holdt armen om hendes liv.

Et stykke borte stod Ezekiel og stirrede paa dem. Hans ansigt var igjen som forvandlet; munden lidelsesfuldt sammenpresset; i øjnene brændte det. Han stirred mod Torgersen, siden hen paa Falck med et udtryk, som han kunde ville knuse dem begge. — —

Hans hænder knytted sig. Han hadede i dette øjeblik alle, som kom der syd fra. Hvad skulde de heroppe at gjøre? . . . Jo, plyndre skulde de, blive rige af andres slid . . . stjæle skulde de, de straaler, én ejed heroppe af Guds hellige sol, . . . liste sig til éns lod og del af jordens lykke, saa én sad igjen alene i mørket . . . .

. . . .

Falck havde sat sig hen til faster Vikka og talt muntert en stund, men var pludselig blevet faamælt.

Han var igjen kommet til at se paa Ezekiel.

Siden kom Gunvor og satte sig hos sin mor. Falck flytted nærmere, det samme gjorde faster; hun vilde vide, om Gunvor nu ikke kunde tage sig hvile.

Gunvor smilte til hende. Hun var ikke træt, men nu grejed de sig nok alene! Men faster vidste jo, det hørte til, at hun maatte danse polskdansen engang — — —

Falck kom i saa godt humør, at han glemte, han ikke havde faat nogen dans.

Hendes sjel laa i hendes øjne; de var som et barns, med et drømmende skjær . . . . hendes tause smil vugged ham til hvile! . . . . .

Han glemte alt, der laa og stængte mellem dem . . . Det bruste i ham af noget ukjendt vaarligt; en mild rørelse betog ham, han vidste ikke selv hvorfor.

Der kom en luftning glidende, først henover hende, siden til ham, — den var som et kjærtegn! . . . .

Han kunde ikke forstaa det selv, at han kunde være saa glad. — Var det, fordi han kjendte begrænsningens kunst og var økonomisk? For ikke holdt han nogen fortid, ingen fremtid, bare dette fuldkomment dejlige *nu*, som hun sad et skridt fra ham, og Svein Torgersen ikke var at se . . . .

Det var som en anden luft! Han aandede i den med et usigeligt behag.

Og et øjeblik, uden at de vidste det selv, hvilte deres øjne i hinanden . . . .

Saa lo han pludselig; han kunde ikke lade være at le.

Hun saa paa ham med et udtryk af lidelse.

Han lagde merke til det og sagde smilende: «Aa, jeg kom bare til at tænke paa noget pudsigt!»

Det pudsige var, at hun, som sad der, om nogle dage vilde lade sig vie til en anden mand. Han havde tænkt at spørge hende idag, om hun trode, sligt kunde lade sig gjøre. Det faldt ham ind nu, at han vilde gjøre det, siden, naar de blev alene.

Hun sagde slet ingenting til ham, havde ikke engang bedt ham komme herop, han maatte altid komme selvbuden nu — naa, det kunde han jo godt!

Og han sagde heller ikke noget videre.

Men det stak ham i hjertet, at hun sad saa rolig og mild. Herregud, at hun kunde finde paa det ogsaa, at ville være i slig ligevægt bestandig, kanske være fornøjet ogsaa med alt, som det var!

Han taalte det ikke; han vilde spørge hende . . . men der var for lyst endnu, og gyldent omkring hende i den klare luft, men siden . . . . . .

For kunde der ikke ske et mirakel f. eks.? Det maatte der af og til, om bare retfærdighed og himmelsk godhed og saadant skulde ske nogenlunde fyldest! . . . Mon ikke hun trøsted sig svært til alt det der? . . . om hun nu ikke var saa nøje paa benævnelserne, som provsten — —

«Tror De, miraklernes tid er forbi?» spurgte han.

Hun saa op. «Nej!»

«Og det styrker, ikke sandt?»

Hun nikkede.

De begyndte at tale sammen om noget — bare ikke om det ene, som sneg sig forklædt omkring i ordene. Det var, som om enhver af dem værged for sig, begge under magten og betagelsen af, at deres elskov her legede tavlbret.

Men han kunde ikke tilgive hende det skjønne, stille ansigtsudtryk. Hvordan turde hun være saa glad? Dette stolte hode, som aldrig bøjedes, og hjertet saa sterkt . . . . gav det aldrig tabt? — I dette øjeblik taalte han det ikke. Næsten bedre, om hun var ganske almindelig kold og hjerteløs.

Han begyndte at tale om bøger i en langsom, halv ærgerlig tone.

Han læste kirkefædrene nu om dagen . . . de kom med saa meget underligt — —

Saa fæstede han sine øjne paa hende.

«Kvinder overdriver altid!»

Det kom saa uden sammenhæng. Hun saa forundret paa ham.

Han vedblev: «Ved De, hvad den Helligaand siger om den sterke kvinde: Saalænge det er nat, udslukkes ikke hendes lampe! Jo, det staar der etsteds! Og det er det, som er galt, for der skal være mørkt ogsaa! . . . . Der staar koldt af Dem! De er haard i øjnene!»

Han rejste sig heftig og gik.

Hun saa efter ham med en stum bebrejdelse. Haante han hende, fordi hun vilde det, som var nødvendigt, og fordi hun magted det? — — —

Hun strøg haanden tungt over ansigtet. Saa rejste hun sig og gik.

Han styrked hende jo selv til kampen — for han viste hende, hvor ubønhørlig nødvendig den var. Der var alligevel et slør mellem dem! . . . De saa ikke hinanden. Og hun vilde ikke rive det væk . . . . Hun smilte bittert. Det var godt, at det var der!

Siden paa aftenen fulgte hans øjne hende, hvor hun gik og stod. Han tabte ikke en mine, ikke et blik.

Hun tænkte etpar gange, hun vilde bede ham gaa hjem, for hun vidste ikke, om hun kunde holde det ud længer.

Han tænkte hele tiden, jo nu vilde han sige det. Saa spurgte han sig selv ironisk, hvad det egentlig var, han vilde sige.

Havde han ikke længe siden forsnakket sig?

Siden, da festen var forbi, havde han mødt dem i haven, Gunvor og faster. Faster havde glemt noget, og de blev alene.

Nu vilde han sige det — men et øjeblik ejede han ikke bevidsthed om andet, end at hun var der, hun og den store, lyse stilhed — og en duft af vin fra lindeblomsterne.

Saa begyndte han. Han vilde, hun skulde vide det, og at hun skulde se det som han.

Hun blev staaende med et angstfuldt blik. For hendes natur med dens tunge ærlighed var alt det, han talte saa let om, aldeles utænkeligt.

Hvorledes kunde hun slippe Svein og bryde sit løfte? Hvordan kunde han bryde sit? Havde han ikke forpligtelser? . . . .

Og som hun stod, vokste der op i hende en usigelig foragt for, hvad han kom og bød hende saa letvindt, som om det ingenting var, det, der skulde brydes istykker, . . . som havde der ikke været noget igaar og kom der intet imorgen —, saa letvindt, at det kunde godt hænde, han angred sig imorgen allerede — —

Ikke havde hun natur i sig til sligt! Det var aldrig til at komme forbi, det, som engang var lovet, ikke heller kunde det glemmes, det, hun selv havde givet bort, det, som allerede *var* levet! Hun vilde ikke forbi det!

«De skulde ikke sagt det der!» sagde hun stille. «Hvorfor glemmer De Svein? Og har De lov til at glemme» — —

«De tror ogsaa paa, hvad Mina Jøns fortæller?» Han smilte nervøst, og hans stemme blev tør,

ironisk. «Naa ja, De har ret! Hun er mere nøjsom, De har ret i det . . . jeg er Dem usædvanlig taknemlig, fordi De minder mig om mine forhindringer! Jeg kan forsikre Dem, der er mange flere, anderledes absolute» — —

Han blev med ét munter, spøgefuld.

Hun saa stivt paa ham.

«Gunvor!» Han gik lige hen til hende; og hans stemmes lyd var ikke skarp længer.

«Om der ingen var . . . forhindringer mener jeg, kunde De da . . . . De *kunde!*

Hun stod og stirrede. Det var, som om hun ved et pludseligt lynglimt saa afdækket for sig, hvad han mente med sine forhindringer — saa ind i hans sjel med alle dens brøst, saa sig selv med den ærlige, tunge villie, som ikke kunde slaa af, ikke finde nogen vej forbi det, der stod for hende som det rette.

Hun veg tilbage, ligbleg. «Nej!» hvisked hun hastig. «Det vilde blive at lide *for* grænseløst!»

Med et sagte, klagende udbrud holdt hun hænderne op for ansigtet.

Ved enden af havegangen kom faster tilbage. Falck gik hen og mødte hende og bøjede ind en anden vej. Han vilde se hendes hyacinther.

Da Gunvor den nat kom op paa sit værelse, gik hun ikke tilsengs, men blev siddende og se ud.

Det gjorde godt at sidde og høre havet.

Hun bøjed hodet ned mod karmen.

Det hvisked nede ved stranden; det lo og smaapludred.

Saa kom en havbølge: de andre blev stille, da den kom. Den løfted sig som en salmetone og sank saa ind igjen i den lange, bløde nynnen — —

Vinden kom til, havde noget, den vilde fortælle — — — —

Der var stille i huset. Hun kunde høre sin mor sove fredelig nedenunder.

Men nu knirked det i trappen — nogen listed sig ned. Døren blev sagte skudt op. Hun vidste, at hun selv havde laaset den af.

Hun gik til vinduet ud mod tunet, saa ud og veg tilbage som ramt af et stød.

Det var Irmild, halv paaklædt. Hun havde kastet over sig fasters hvide sjal og sprang nedover mod vejen.

Gunvor gik efter, sagte for ikke at vække sin mor, endnu ganske uklar over, hvad det kunde være. Kunde hun være blevet syg? — — —

Hun saa hende løbe foran sig paa den sædvanlige, uregelmæssig glidende maade, saa hende bøje ind stien til doktorhuset, og med et sprang hen under vinduet først se sig om til alle sider — siden løfte haanden til en sagte trommen henover de nederste ruder.

Gunvor var blevet staaende ved den siste omdrejning bag pilebusken. Hun kunde ikke straks gaa videre, en stivhed trak sig gjennem hendes lemmer.

Imens hørte hun nogen svare indenfra, hørte Svein komme og lukke op, hørte graad og et heftigt udbrud, siden latter og ord, som drukned i favntag. Tyssen, hvisken — døren blev lukket igjen, begge slaaer sat for, og alt var igjen stille.

Der kom en heftig skjælven over hende Hun satte sig afkræftet ned paa en sten. Hvad kunde det nytte at gaa derhen? At det ikke var første gang, det hændte, forstod hun paa det hele.

Hun prøvede at tænke sig lidt om.

— — At alting nu skulde gaa istykker! Det, som var begyndt at leves, og det, som man *havde* levet med sin villie og med sit blod! . . . det, hun havde kjæmpet sig frem til — at det ingen verdens ting havde at betyde, men maatte kastes væk! . . . .

Det var hende saa umulig at forstaa! Det var, som alt brast under hende; hun saa sig om med et forvildet blik — —

Hun syntes, hun kunde huske, at det havde kostet hende saa meget at være ærlig og sand og hel og modig — — — Og de lo af hende derinde . . . haanede hende, fordi hun havde gaat her en nat og lidt for dem . . . lidt væk af sit hjerteblod! Ingen af dem havde bedt hende om det! . . . . . .

Var ingenting sandt? Var der ingenting at helde sit hode til, ikke en sjel at være tryg hos?

Hun saa sig om, sløvt spørgende; holdt hænderne trykket op om hodet. Hun vilde tvinge sig til at huske, hvad det nu var der skulde gjøres.

Saa rejste hun sig med besvær, fandt frem sit nøgleknippe, gik ned til kontorbygningen og laaste op postkassen, der hang udenfor. Hun tog ud det brev, hvor der var forlangt lysning til søndagen. Heldigt var det, at postmanden ikke havde været der endda!

Hun gik tilbage op paa sit værelse, med brevet krammet sammen i sin haand, tændte et lys og brændte det langsomt.

Hun syntes, det var svært heldigt, at postmanden ikke havde været der!

Næste dag var lørdag, og der var lørdagstravlt. Hver havde meget med sit.

Torgersen var blevet hentet om morgenen og skulde ikke komme hjem før søndag. Han skulde indom prestegaarden, hvor han vilde overnatte og siden blive med de andre hjem fra kirken. De skulde jo allesammen derhen og høre paa lysningen.

Men han havde ikke kunnet forstaa sig paa Gunvor den morgen. Hun havde stængt kontordøren for ham, men saa havde hun kommet efter ham alligevel ned til stranden — men bare nikket til farvel — og han havde ikke turdet røre ved hende! Han havde igjen maattet tænke paa Isis, der med det første skulde evig forvises, for om to dage var Gunvor til Hærø hans hustru! — —

Men søndag morgen blev der ikke saa almindelig kirkerejse, som ment var.

Tidlig paa morgenen havde Gunvor til fasters bestyrtelse gaat ind til sin mor. Siden var faster kaldt derind.

Og da det blev kirketid, var det ikke fru Elins hvide nyseksring, der blev sat ud.

Herskabet blev hjemme.

Men Irmild var som brændt efter at komme afsted. Lille-Gunn havde ogsaa faat lov og nogle af pigerne.

Ezekiel var høvedsmand paa baaden. Han sagde ikke et ord.

Paa hjemvejen var Svein Torgersen med. Han sad med mørkt ansigt; der var ingen, der havde set ham slig før.

Og han lod, som han ikke saa Irmild, der sad og kjæmpede med taarerne,

Da de landed, stormed han op mod huset. Han vilde have fat i Gunvor. Han havde jo selv skrevet brevet og lagt det i kassen. Det var ikke kommet frem.

Men Gunvor var ikke til at finde. Hun var gaat ud.

Han søgte hende, urolig, oprevet.

Først ved middagsbordet saa han hende. Hun sad mellem sin mor og faster, rolig som sædvanlig, men bleg.

Han saa hen paa hende. Hun nikked venligt over til ham. Han blev igjen rolig, men det brændte i ham efter at faa greje paa, hvad der var ivejen. Men Lille-Gunn sad der og Ezekiel. Og pigen gik og varted op. Det bandt ham.

Der blev spist i en paafaldende taushed.

Men fru Elin holdt sit hode højt den dag. Hendes øjne var ualmindelig blanke, hun saa hel feststemt ud. Fasters øjne var rødere end de plejede. Hun spiste næsten ikke, men rysted sit hode uafladelig.

Efter bordet blev de alene inde i dagligstuen. Fru Elin og faster gik for at tage sin middagssøvn, Lille-Gunn trak Irmild med sig ud: hun havt lovet at være med i fjæren.

Torgersen var blevet staaende foran Gunvor, bidende i sine mustacher.

Saa tog han et hastigt skridt hen. «Hvorfor var du ikke i kirken, hvor er brevet? Var det ikke du, som lagde det i kassen, det er ikke kommet frem — —»

«Jeg har brændt det!» Hun saa op paa ham rolig, men blev bleg helt ud i læberne.

Der gik et ryk gjennem Svein. For hun stod der med det ubønhørlige udtryk om munden, som han ikke kunde fordrage. Han saa uvillig, hidsig hen til døren, der nylig var lukket til efter fru Elin, og hans stemme blev skarp og støjende.

«Er det din mor, som er ude igjen med sin taktik?»

«Det er dig selv, Svein! Det, du spørger om, kan du selv svare paa. Du bedst!»

Svein blev et øjeblik ligbleg og fór sig med haanden langsomt gjennem haaret.

«Jeg vilde sagt dig det igaar, da du rejste.» «Jeg *skulde* sagt det, det var derfor, jeg kom ned til baaden siden igjen — — men jeg kunde ikke. Du faar have mig undskyldt!»

Han svarede ikke, saa ikke paa hende, tog frem en cigar, lagde den ind igjen, fandt fyrstikker, lagde dem hen paa et andet bord.

Saa fór han frem mod hende, med et bønfaldende, halvt forstyrret udtryk.

«Gunn, hvad er det, du vil, hvad mener du?»

«*Du* skulde sagt mig det, Svein! Det var dig, som skulde sagt det til mig!» sagde hun stille. «Og du skulde ikke . . . . nej, det skulde du ikke — —» hendes stemme skjalv; hun brød af.

Han saa pludselig lettet ud; den mørke sky drev væk fra hans ansigt.

«Nej — det skulde jeg ikke,» udbrød han frejdig, «naar det bare er det, saa, det kan vi nok blive enige om! Nej, saa ved den højeste himmels Gud om jeg skulde, ser du, ikke skulde jeg gjort det — men naar det bare er det saa . . . . jovist for Satan er det grulig galt, men ser du, jeg vilde ikke bry dig med det, for jeg tænkte . . . ja for, Gunvor, gudbevare dig, hvor jeg elsker dig, ser du; det er jo dig, jeg holder af, det er grejt!»

Gunvor begyndte at skjælve. Hun satte sig ned i sin mors gamle stol.

«Er det det hele, du har at sige, Svein?»

Han stod foran hende. Han begyndte igjen at blive lidt usikker.

Hun saa paa ham med et udtryk, han aldrig havde set i hendes øjne. Han forstod ikke dybden i hendes lidelse, tviled ikke et øjeblik paa, at om en time maatte det blive godt altsammen.

Han gik hen til hende, vilde tage hende i sine arme, bede om godt vejr. Han kunde ikke for sin død fordrage, naar det var saa ugrejt alting.

Men da saa hun paa ham igjen, og der var noget i hendes blik, som stansede ham.

Hun pegte paa en stol paa den anden side bordet.

Han satte sig der, men gjorde endnu et forsøg paa at tage det fra den gemytlige side.

«Gunvor! sid ikke i den strenge stolen! Der har hele Hærø-ætten siddet og domineret; jeg holder det ikke ud at sidde saadan og have ærefrygt for dig! . . . . Se, det hjelper straks, naar du

sætter dig der! . . . dine øjne, ser du, de er allerdejligst, naar de ikke er saa stolte! Ikke vær saa højtidsfuld kjølig, husk, én lever da ikke saa fælt længe! . . . . Gunvor, lad mig lægge mig paa knæ for dig — —»

«Tøv, Svein, har du ikke andet at sige?»

«Jo, gudbevare mig, hvor jeg har undskyldninger, om du bare vil høre! Jeg skal sige dig, jeg kunde igrunden ikke for det, for jeg er en mand med principer ogsaa, og jeg havde bestemt mig til . . . . jeg havde fattet en beslutning nemlig — —» Han trak sig i halslinningen. «Og det mangler mig ikke paa energi heller! Jeg skal sige dig, jeg tror rent ud sagt, hun har hypnotiseret mig, hun er et ganske særligt temperament med slig en undergrund af vildt instinkt . . . . Sandelig tror jeg ikke paa suggestion og sligt noget; det kom over mig, om jeg saa maa sige, med skjebnens heftighed — —»

Han bøjed sig over bordet hen mod hende.

«Gunvor, om du vidste, hvor lidet det har at betyde, og hvor uendelig jeg elsker dig, du maa bare ikke tro, jeg havde glemt dig for det, men *hun*, ser du, hun er af disse anschmiegende væsener, man ikke kan være kold for, selv om man vil — og jeg har sandelig villet, du! Du maa ikke tro, at tanken paa dig et øjeblik . . . . det har altid været dig, jeg har havt i mit sind . . . . Du, jeg forsikrer dig, at éns fri bestemmelse kan forsvinde saadan paa et øjeblik, saa man *vil* rent refleksmæssig — — —

Gunvor, du maa tro det! Nu er hun jo voksen, saa du sender hende vel ud af huset ogsaa — —»

Han saa hende ind i øjnene; han bad med sit blik. Nu som før maatte hun give efter tilsist. Det forekom ham saa naturligt og ligetil, at han ogsaa dennegang maatte faa fuld forladelse for alle sine synder.

Gunvors øjne glimtede af en tilbageholdt vrede.

«Saa det er *hendes* skyld?» spurgte hun med en skuldertrækning. I dette øjeblik foragtede hun ham.

Der lød et halvkvalt skrig, døren til storstugangen blev revet op. Irmild stod foran dem med ansigtet stivnet i skræk.

Med et udbrud styrtede hun hen til Gunvor og klynged sig ind til hende, fòr saa tilbage igjen nogle skridt og blev staaende og se fra den ene til den anden.

«Jeg har staat og lyttet,» hvisked hun aandeløs, «saa kunde jeg ikke — — —»

Hun kasted sig ned i gulvet og jamred, rejste sig igjen halvt og skjød sig med en bevægelse frem foran Gunvors fod.

«For det har jeg ikke, stakar,» brød hun pludselig ud trodsig, «hvem siger, at det er slig? Naar ikke nogen ser det, saa er det ikke sandt da jo, ingen kan tro det da vel!» — — —

Gunvor havde rejst sig; gik hen og løfted hende op.

«Jeg tror det, du selv siger,» sagde hun rolig.

En mørk blodstrøm farvede Irmilds ansigt; hun saa fortvilet op paa hende, ledte i hendes øjne, om der var noget der, som dømte hende.

«Jeg har ikke sagt det, nej,» sagde hun stam-

mende, «for det er ikke sandt, stakar . . . . saa De faar vel vide det ligevel ja — —»

«Ja, fordi du har sagt mig det nu!»

Gunvor saa paa hende langsomt prøvende, mønstred hende anderledes end før.

Hun skjælvede og undveg hendes blik med en sammenkrympende følelse af, at det saa hende helt ind i hjertet.

«Det er ikke sandt!» gjentog hun fortvilet. Hun vidste ikke andet til værn mod disse, som stod der og vilde dræbe hende.

Da slog det hende pludselig, at hun havde forraadt sig selv, og at hun maatte væk herfra. Og hun styrtede ud af stuen i en fart, saa hun vælted en stol — gjennem gangen, over tunet og nedover vejen i vildt, skrækslaget sprang.

Gunvor havde vendt sig mod Svein. Hun gjorde ham et spørsmaal.

Han vendte sig fra hende og svarede undvigende.

Der blev dødsensstille inde i stuen. Nogle minuter gik hen.

Gunvor var blevet staaende, hvor hun stod. Hun aandede besværligt, det var, som luften derinde vilde kvæle hende.

Og som hun stod der, trak øjenbrynene sig sammen. Den svage, lodrette linie, der steg op fra næseroden, grov sig dybere; der kom noget haardt frem i hendes ansigt, en stivnet, ubøjelig villie.

Hun gik nogle skridt frem, tog op den væltede stol og satte den paa sin plads.

Siden gik hun hen til Svein og gav ham haanden.

«Du faar have tak for det, som var godt mellem os — nu ved du, at det er slut!»

Han fòr sammen, men sagde ikke et ord. Han kunde ikke fatte, at det kunde være alvor.

«Gunvor, det kjeder mig, at du er slig!» — Han brød ud i en strøm af taarer.

Det stak hende som en bebrejdelse.

«Ja,» sagde hun stille, bedrøvet, «det kjeder mig ogsaa, at jeg ikke kan være anderledes!»

For det kunde jo godt hænde, der var en anden maade at tage saadant paa, som vilde være bedre — — —

«Men saa er det det, Svein, at jeg har elsket dig! . . . Men det, jeg har følt for dig, er for godt til at slides paa . . . paa denne vis, traad for traad, til der bliver ingen igjen! Du faar ikke lov at ødelægge det for mig mer! Nu skal der brydes af; jeg vil gjemme det bedste af det, som var . . . eje det hos mig selv! . . . .»

Han stod taus og saa bønfaldende paa hende, fòr saa ind i storstuen, uden at han selv vidste af det — men kom tilbage igjen i en hast, som om han kunde have mistet hende imens.

«Gunvor, du mener ikke, nej, du mener ikke!» — — Han saa paa hende, vildraadig som et barn. Han tog med magt hendes haand og lagde op til sin kind.

«Der *kan* ikke blive slut mellem os to!» hvisked han modigere. «Sig det ikke paa den maaden, saa bestemt, du maa ikke sige en ting saa bestemt, det høres, som du slaar en spiger ind for evig tid, det høres saa fælt, det er en fejl ikke at kunne forandre en beslutning, en stor feil — —»

«Jeg ved, jeg har fejl!» Hun tog sin haand til sig. «Men naar noget er slut, da er det forbi. Kan du ikke forstaa det?»

Hendes tone var iskold.

Der gik en forandring over hans ansigt.

Hun gjorde ham endnu et spørsmaal angaaende Irmild.

Han blev rød, men han maatte svare.

Hun stod der foran ham; han kunde ikke komme væk fra hendes saare, flammende blik.

«Saa bliver der højtid paa gaarden her ligevel snart!» — —

Hendes stemme var lav, tung. Hun tilføjede langsomt: «For det skal være slut med den slags ting her paa Hærø! Jeg har lovet det . . . for mors skyld og lille Gunns, for din skyld og alle menneskers skal der være slut med det!» — — —

Svein var gaat hen til vinduet.

Han prøvede at se ud, han vilde prøve at lade, som der ingenting var ivejen, kanske det kunde glide over.

Men det lod sig ikke gjøre. Saa satte han sig ned ved fasters arbejdsbord, lagde hodet ned i alle hendes nøster og hulkede.

Gunvor gik hen og lagde haanden over hans haar.

«Du kan godt hjælpe dig med hende, Svein!» sagde hun stille.

Han løfted ikke sit hode. Han følte det i dette øjeblik som den mest sønderknusende kritik — det haardeste, mest svidende ord, der nogensinde var sagt ham.

Han blev siddende. Gunvor var gaat. En

stund efter saa han hende løse sin baad og sejle ud. — — — — — — — — — — — — —

Om aftenen kom der fremmede — men Gunvor var ikke kommet tilbage. En af folkene havde set hendes baad under Stenholmen.

Fru Elin rystede paa sit hode. «Da vil hun være alene,» mumled hun for sig selv.

For det var et sted, hvor der aldrig kom menneskefod. Hele havet stod ind og grov sig under fjeldet, og folk trode lidt paa, at sjøoksen holdt til der.

Fru Elin var ikke rolig, før hun hørte Gunvor komme den aften og gaa op paa sit værelse efter at have sagt godnat udenfor hendes dør.

Da var alt *all right*, og fru Elin sov fornøjet ind.

De havde aldrig andet været vant i den slægten, end at der kunde komme et stort vejr, som tog noget med sig.

Fru Elin syntes, det var gaat heldigt. Det havde taget med sig det, hun helst vilde være af med.

Der var sendt bud til mor Sara for at høre efter Irmild. Hun var der ogsaa, men havde ikke kunnet komme tilbage endnu, — hun var syg.

Torgersen havde været derborte, men de havde ikke villet slippe ham indenfor. Irmild havde faat et hysterisk anfald, og han hørte mor Sara læse gudsordet over hende, assisteret af lægprædikanten, som logerede der.

Og han var gaat hjemover igjen, lettet. For nu kunde jo Gunvor selv se, at hun vilde ikke have noget med ham at gjøre mer. . . . Og hvad

skulde det til at tage det paa den maade? Han kunde ikke indse, hvorfor ikke alt kunde blive godt igjen — kjære, hun kunde jo hevne sig, om hun vilde, han skulde godt like det, om hun vilde hevne sig med noget, og det saa kunde blive godt igjen! For hvad ialverden skulde sligt brud til? . . . Gudbevares, man kunde da være lige gode venner, for det om livet kan have sine smaa uregelmæssigheder, det mest ideelle var at tage alt saadant ganske naturligt, — for selv om, ja selv om man slet ikke holdt af hinanden længer, havde man jo paa den maade anledning til at erobre hinanden tilbage og kunde have dobbelt fornøjelse af hinanden siden.

Han syntes, det var det eneste fornuftige, om alting kunde blive igjen, som det var.

Men han traf aldrig Gunvor mer alene. Altid var fru Elin ivejen, eller faster eller barnet.

Saa begyndte han at skrive — lange brev til hver en eneste dag.

Han fik dem igjen uaabnede.

Paa Myrland havde det ret været en Herrens besøgelsestid. Lægprædikant Esaias Ohlsen havde logeret der siden ivaares, og mor Sara, der saa mange gange havde været kaldet af Herrens naade, var nu til stadighed kommet ind paa den vej, som fører til livet.

Esaias Ohlsen havde ved Herrens naade samlet en troende flok der i bygden. Hvert ord af hans mund var et maaltid for sjelene.

Men at en slig Guds mand havde taget bolig paa Myrland havde været mor Saras frelse. Hendes mand rodde fiske i Lofoten det aar, saa der var stilt i huset, og mor Sara havde faat tid at sørge for sin sjel.

Der var dem, som undred sig over, at saa velsignet et redskab som Esaias, der kunde bibelen udentil fra brev til brev . . . at han kunde ville opslaa sin bolig paa et sted saa ilde kjendt som Myrland —

Men Esaias Ohlsen havde mindet om ham, der gik ud og ind hos syndere og aad med dem.

Folk blev beskjæmmede. Og der stod snart et hellighedsskjær om huset, for mens han lod sig føde og vederkvæge af sin himmelske søster, arbejdede han saa kraftig paa hendes sjels frelse, at alle, som saa og hørte hende, maatte vidne, at de forrige ting var vegne væk.

Ti ingen af alle de troende var mere højbibelsk i sin tale end Sara. Der lød stadig graad og salmesang fra Myrlandsstuen, og hver eneste kveld var der samling til opbyggelse.

Det var blevet sommer. Men Ohlsen var ikke rejseferdig; de nyvundne faar maatte endnu røgtes.

Saras mand var længesiden kommet fra fisket, men kunde ikke trives ved at være hjemme. Han syntes, han var som afsat og rent overflødig. Og det faldt ham saa møjefuldt at sidde derinde som en sort synder. Viderværdig tungt faldt det ham for hans bryst, naar Esaias og Sara haand i haand laa paa knæ og bad, at Gud skulde sende ham sit tugtens ris.

Han holdt sig mest ude paa dybet efter uern.

Hver gang Irmild i den tid havde været indom, havde moderen og Ohlsen altid taget hende mellem sig og talt alvorlig med Gud om hendes syndige sjel.

Og Irmild havde begyndt at merke virkningen. Der kom haarde gudfrygtighedsanfald over hende. Hun læste Ohlsens «Palmeblade» og havde anfægtelser for sit fordærvede kjøds skyld. Djævelen gjorde stormanfald; han vilde beholde hende.

Men en aften, som hun havde sneget sig derhen i mangeslags samvittighedskvaler, havde Ohlsen og hendes mor med hellige bønner hjulpet hende helt ind til Gud.

Og hun havde følt det som en vellyst. Hun havde svælget i nydelsen af den himmelske tordnende retfærdighed og sin egen svimlende syndeskyld.

Havet og bølgerne bruste . . . Gud gik og vassede i dette uendelighedens hav af synd, det var ham saare velbehageligt at gjøre frelsens gjerning! . . . Og han sendte sin søn og bar iland og udgjød af sin rige naade over det sønderbrudte kjød! . . .

Faster havde sagt, hun skulde bedre sine fejl. Nu behøvede hun ikke det — der var ikke engang tid til det; saaledes var hans barmhjertighed uden grænse og hans naade hende nok! For Gud sagde selv: er eders synder som purpuret, da skulle de blive som den hvide sne!

— — Gud vidste, at mennesker maatte synde! Det var derfor, han havde sendt sin søn.

Og hun fraadsede i den tanke at synde, bare synde, for at Guds naade kunde strømme desto rigere. Hun vilde gjemme sig i den som i havet!

Saa var det med alle Guds børn. Hun forstod det nok, at hendes mor og Esaias hver morgen maatte tage et helliggjørelsens bad i den overvættes naade, Herren lod dem blive til del. For det havde ikke undgaat hende, at noget gik for sig her, som heller ikke kunde være ret og rettelig rigtigt.

Men Ohlsen var en Guds mand og farlig nidkjær for det aandelige. Han lærte hende, at Herrens kraft fuldkommes i skrøbelighed.

Det samme sagde hendes mor, og hun syntes, det var godt at høre det. Hendes egne, hemmelige skrupler gik til hvile.

Men saa var der gaat uger igjen, som hun ikke var der. Hun glemte at vaage og bede. For det passed ikke for hende bestandig — især naar det skumred om aftenen, og hun maatte gaa hjem alene. Mørket skræmte hende. Hun var saa livende ræd for mørket. Det stod fuldt af alt det, som var ondt: slemme folk, som var blevet klar og ikke kunde faa fred i havet. Og Satan selv laa efter hende. Det hjalp ikke, hun sagde, hun var et Guds barn. Han pusted sin ild-aande ind i ansigtet paa hende.

Saadan havde det været den siste aften, hun gik hjem over myren; saa hun turde ikke gaa der mer.

Forresten havde hun ikke lov til det heller at snige sig væk saadan, naar de andre var ude. Det var en synd, og hun vilde ikke mer. Hun havde faat det for sig, at Djævelen vilde lokke hende i havet; og hun havde en vanvittig frygt for døden. Hun kunde vaagne om natten, besat af skræk.

Gjennem mørket stirrede øjne paa hende; de suged gjennem hendes legeme; hun kunde ikke røre sig.

Ikke ved højlys dag var hun sikker engang, for hun kunde ikke lade være at forestille sig, hvordan det vilde være at dø. Det kom som afgrundsvisioner; mørke, forfærdende kunde de gribe hendes sanser med en intens virkeligheds-magt. Ligesom paa forskud gjennemlevede hun det forfærdelige, som var at dø. Og der kom glimt af vanvid i hendes sjel.

Hun blev udmattet ved det som efter et sygdomsanfald. Og faster maatte igjen til med sine draaber og gode raad.

Men aldrig var hun lystigere end netop efter et saadant anfald. Hun flygted ind i glæden med de mørke forestillinger endnu rugende i sindet, og paa engang flammende af fryd og rædsel holdt hun flere gange paa at skræmme livet af faster.

* * *

Der var gaat flere dage siden den søndag eftermiddag, Irmild var løbet hjem til sin mor.

Endnu var hun paa Myrland. Ohlsen og Sara havde højligen priset Gud, fordi han tilsist havde fuldbyrdet den naaderige gjerning at rive hende ud af de djævelske garn.

For endelig var hun ganske grebet af Guds naade. Som den forlorne søn var hun ført ind til hans bord, havde faat festklædningen paa og en ring om sin finger!

Og hun syntes selv, det var vidunderligt, at hun nu var rettelig opvakt, et udvalgt Guds barn!

. . . saa underlig svimlende sødt at være synder og bære det altsammen hen til Jesus, knuge sig ind i hans naades favntag . . . . . .

Og hun havde ikke sans til at tænke paa noget andet. Den uklare bevidsthed om, at der maatte hænde noget, som kanske var forfærdeligt — det brydde hende ikke længer. Ikke var der anledning heller til at tænke over noget saadant; Herrens naadetid var over hende.

Det var en eftermiddag.

Ro var der overalt. Havet laa stille, blankt, ude ved Skarveholmen rejste braattet sig som et fald af hvide roser, og dønningen suged sig sagte op mellem strandstenen.

Myrlandsstuen laa badet i lys. Paa trappen laa katten, som hed Haagen. Den var hvid, med sorte pletter i panden og aldeles rosenrøde ben. Overvældet af dagens skjønhed laa den og halvsov, af og til plirende med øjnene, for den vogtede paa han Mons over fra nabostuen.

Indenfra lød en strøm utydelige ord, blandet med klageraab. Det var mor Saras stemme, og ind mellem de tunge, stønnende lyd brød af og til Irmilds tynde sopran, brændende som en flamme.

Inde i vinduet stod en balsamine i engelsk stentøjkrukke, og en hvid geranium strakte lange vildskud ud gjennem et hul i ruden. Paa en hylde paa væggen sad en udstoppet papegøje under et farvetryk, der forestillede uddrivelsen af Paradis; ved siden af hang dronning Victoria og lord Nelson.

Nedenunder paa gulvet laa Sara næsegrus og bad til Herren.

Kapellan-presten havde været der idag, og Ohlsen havde fundet det hensigtsmæssigt at rejse. Søndenfor var der talrige venner i Gud, der vented ham med utaalmodighed.

Sara vred sine hænder. Herrens naade var rigelig over hende, den almægtige sparede ikke sit tugtens ris.

— — «Men han er vor vægter; hans mægtighed er i Jerusalem! Han, som ser hen til de skjulte dele, han gav mig et stille paulun! Men der skal ske hjemsøgelse over meneskenes børn, thi hvo merker ikke, at de onde aander ere talrige, og menesket er blevet ormstukket i Paradis, men du, o vor Herres priselige søn, du tager os ganske raadne, som vi ere, og planter os som en ceder paa Libanon! Og jeg er bleven høj som en cypres, som en rosentræ i Jericho hengiver jeg ypperlig lugt! Jeg er som et palmetræ, og den himmelske gartner undlader ikke, han udeksaminerer og støder smaat til pulver mit hjertes onde affærer, jeg vil ofre dem til brudgommen, naar han kommer. O, da siger du, elskede Jesusmand, o, hvad behagelig lugt! — —»

Her overdøvede Irmild hende med sin hulken. Hun laa paa knæ foran en stol. Hun var bleg, og hendes ansigt var sterkt afmagret. Hendes øjne var vidaabne og saa større ud end før. De lyste fanatisk.

Der laa en bog opslaat paa stolen. Det var Ohlsens «Palmeblade». Efter graadanfaldet læste hun krampagtig hikstende: «O, hvilken kostelig

lykke, Jesus er din brudgom, han har opvarmet dig ved sin kjærlighedsild, saa dit arme hjertes lerkar er kogt over og er flydt udover dine klæder, som den vellugtende salveolie flød ned fra Arons hoved paa hans skjæg! . . . Og brudgommen vil komme at fornøje sig hos bruden, men husk, at Kristus blev født i en stald, thi hvad er vel en stald andet end dyrenes bolig, men Gud er herlighed, vort palmetræ paa Zion er den forfærdelige Gud — — —»

Hun holdt inde og lo pludselig. Hun lyttede til moderen: et stille paulun? Gud vilde frelse hende? — Beder, og I skulle faa! Faa det, som hun vilde? — —

Men hun brød igjen ud i taarer, grebet af melankoli ved tanken om, at Kristus skulde være født i en stald. — —

Der gled en skygge forbi vinduet. Straks efter bankede det paa døren.

Irmild fòr voldsomt sammen og rejste sig, flammende rød, med et udtryk i sit ansigt som et jaget dyr. Hun saa sig omkring; hun kunde ville bryde gjennem væggen for at undvige.

Fortvilelsen var som strøget af mor Sara. Hun rejste sig, slettede paa haaret med en kam og gik hen og lukkede op. Hun vidste vel, hvem det var, og hendes mine blev blid, indsmigrende.

Gunvor traadte indenfor. «Goddag! Er Irmild her?»

Sara nejede. «Signe jer, your lordship!»

De store, funklende øjne fòr rapt undersøgende omkring og fæstede sig saa ved hende, ydmyge, inderlig vemodige.

«Ja, stakar, saa, hu Irmild, hu har vært saa ill til helsen, det ha vært rættelig umuligens aa komm tilbages, som tilsagt var! . . . Og om it barnet kunn, det ska itt vær hinners undergang, og stakar, hu æ itt vanskelig, hu rører sig itt, enda saa grulig fornem saa hu Irmi hu er blet, enda saa hu rent er paa det allerfornemste, for ja vard det da saa, at hu haver givet hin himmelske brudgom sit ja, ikke paa en laus hand, men fra evighed til evigheden, amen; men jeg haver ret havt slig værk i min krop og sot i min sjel, baade til livsens frelse, stakar, og til legemets pinefulde død, jeg har itt vært mulig til aa vær alene — —»

Gunvor spurgte i en kort tone efter hendes mand.

«Aa kors, han Thorkel, han, stakar, han ligg ut om holmen nat som dag, han æ no vejr no, ja no æ han vejr te aa ta uern, aassaa driv han med notstæng! — Bare med garn, ingen kasting,» lagde hun til med et snart blik.

«Han har saa lang en udror, han Thorkel, han, stakar,» begyndte hun igjen.

Gunvor var gaat hen til Irmild.

«Tag paa dig og bliv med hjem!» sagde hun mildt.

Irmild stirred paa hende, pludselig klart bevidst om, hvad der var hændt, og at der nu maatte hænde mere. Hun kunde ikke flytte foden.

Hun undred paa, om ikke sjøen var bedre, den mørke sjøen derude, hvor der var svart paa bunden — — —.

Gunvor gik hen og lagde armen om hende og strøg hende med den anden haand nedover kinden.

«Vi skal ikke være slemme ved dig,» sagde hun sagte.

Irmild blev staaende og se op paa hende, mens blodet langsomt sank tilbage. Det var, som de dybe, milde øjne slukkede angsten ud. Hun klamrede sig til hendes arm; hun følte sig tryg igjen, og den pludselige forvandling i alle nerver og muskler gav hende et udtryk i sit ansigt som et lidet barn.

Hun vilde sige noget, men den fine, blaablege mund skjælvede bare, al farve veg fra hendes ansigt, og hun sank besvimet om.

Da hun kom til sig selv igjen, laa hun paa sengen. Hun saa sig angstfuld om efter Gunvor, der sad hos hende.

«Lad mig faa være hos dig!» bad hun og brast i graad.

En stund efter rodde de tilbage.

Otte dage efter var der bryllup paa Hærø. Men det, som var det utrolige ved den ting: det var ikke med Gunvor Thorsdatter, doktor Torgersen blev gift, men med Irmild Myrland, sjøtroldet.

Folk fik i mængdevis at snakke om — baade var det ret merkeligt, som de havde været gode mod Irmild der paa Hærø og faat saapas folk af hende, at hun kunde blive som en anden fin frue — men det, som ingen kunde grunde ud, var, at Gunvor til Hærø havde givet hende sin egen dok-

tor, som rent var en hæderlig kar og rettelig saa pen som næsten et mandfolk kunde taale at være.

Ingen kunde grunde det ud, for saa langt fra var der kommet noget uvenskab af det, at hun jo selv havde styret og stelt det hele for dem og laget alting paa det bedste. Ikke skulde de væk fra Hærø heller, bare bo paa Kirkodden, til doktorstuen var blevet bygget paa.

I de finere kredse talte man længer om dette, helt til der blev vigtigere ting at varetage.

Fru Jeanette skulde paa et sanatorium i Jemteland, og Theodor vilde, hun skulde indom Trondhjem og faa nogle kjoler. Kammerherrinden blev sterkt optaget af sine egne affairer — der maatte jo engang blive et resultat.

Hun havde havt nogle dages tur ude mellem øerne sammen med fogdens familie og sorenskriveren, som havde været saa nydelig i sit hele sæt, at selv gamle fogden var blevet indtaget i ham. Da hun kom tilbage fra den tur, syntes alle mennesker, hun saa ud, som hun kunde være ganske ung igjen. Og hun havde smilt til dem alle og slaat det hen: det kommer der af at være ude saadan de lyse sommernætter!

Men forresten forstod kammerherrinden godt, hvordan det havde sig med doktor Torgersens giftermaal. Og Gunvor til Hærø undte hun det og haabed af hjertet, at det maatte have gaat mere ind paa hende, end det saa ud til. For det var at ærgre sig over, hvordan de var bestandig, de folk til Hærø: bestandig som om ingenting skulde have hændt! Fru Elin saa næsten ud til at tage det som en lykkelig familiebegivenhed.

Senere paa høsten var man begyndt at snakke igjen. For ud i oktober fik den unge fru Torgersen en søn, til overraskelse for de fleste.

Og man snakkede. Det havde man da ret til. Enhver syntes, de formelig havde faat den lille forærendes til konversationsthema for saisonen.

I hytterne blev man altid først ferdig med denslags — for det ene havde de mer at bestille, for det andet havde de ikke det anlæg for at blive moralsk oprørt, som folk i bedre huse.

Men selv i de bedre huse blev man ferdig — der var saa megen anden fordærvelse, man heller ikke kunde lade gaa fra sig, foruden fisken og sildepriserne og politiken og de kirkelige ting.

Og Svein Torgersen var ligesaa godt likt nu som før. Det var idethele meget vanskeligt at ophøje sig over Torgersen, for han merked det aldrig. Selv de mest moralske af damerne nytted det ikke for.

Han havde en egen maade at afvæbne dem paa. Han havde saa vakre blaa øjne, og han brugte dem saa uforfærdet, som om han til punkt og prik kjendte al denne udmerkede moral og vidste, hvad den var værd. De fleste følte sig ikke saa sikre, at de turde vove sig til. Og forresten var det noksaa umuligt at blive ærgerlig paa ham. Der straalte ud fra ham saa frisk en ligesælhed, en godmodighed saa uimodstaalig, at det blev noksaa umuligt.

Han gik der, som om ikke noget videre skulde være hændt — rigtig den samme var han alligevel ikke; ikke saa lystig længer, der var kommet

en dæmper over ham. Og han var ikke altid fri for at være grætten.

Men mest var man forundret over den forvandling, der var foregaat med Irmild. Der var flere, som ikke kjendte hende igjen fra aaret før.

Hun var blevet fyldigere, hele hendes ydre var blevet et andet, selv ansigtstrækkene var ikke længer de samme. Den før saa bevægelige mund forholdt sig rolig, som om den ikke havde noget at bestille længer, næsen havde tabt sin barnlige form, den var blevet skarp, og de sitrende næsevinger var kommet til ro. I øjnene var der kommet et ganske nyt udtryk. De var lidt døsige, men uhyre velfornøjede. Med en mild tilfredsstillethed saa de ud for sig. Der var over hende noget, som kunde bringe til at tænke paa et afhøstet træ.

Naar hun nu var ude, sad hun inde mellem fruerne og strikkede med de lange, myge fingre, ganske langsomme, træge.

Nu vidste man alle tider, hvor man havde hende — for der, hvor hun sad, blev hun gjerne siddende. Det var, som sad hun og hvilte ud efter noget.

Enten man havde bestemt sig for det eller ikke, maatte man sige, at hun var blevet ret en huslig, pen liden kone. Doktor Torgersen kunde være lykkelig, det blev hende.

Saa sagde ialfald provsten.

Der blev høst — mere for hver dag. Fra indlandet kom store skyer af fugl trækkende ud til-

havs. Solen gik tidligere ned for hver dag; ganske bleg, saa længe den stod oppe og skinnede, men blodrød derude, hvor den sank i havet.

Vejret havde længe været uvanlig godt — men saa kom sydvesten en kveld, uden at noget menneske havde ventet den, og en skonnert var stødt paa ved Utskjær, ikke langt fra Hærø. Den var drevet ind paa en undervandsbaae og var straks efter sunket. Mandskabet havde saavidt reddet sig iland, men laa nu forkomne og hjelpeløse i de par smaa fiskerhytter derude. Der var blevet sendt klæder og mad fra Hærø, og doktor Torgersen havde været derude nogle gange.

En dag kom der bud med en fisker, at der stod ilde til, doktoren maatte straks komme, de mangled baade mad og medicin, og Per Utskjær kunde ikke staa ud med at have dem længer — de begyndte at blive trollslige.

Doktor Torgersen var ikke hjemme. Irmild sendte manden til Hærø — og et øjeblik efter blev Gunvors baad mastet og gjort ferdig for udfart. Den laa og vugged i dønningen op mod nøstet, mens Anders Halskar bar ned i den madvarer og klæder.

Han saa udover, vendte skraaen og spytted. «De gaar i fjæren, smaafæet, idag og spis' tarrekvast, de venter sne!» Han spytted igjen og stak hænderne i lommen. «En hører smeldet af faldene der vest, det spaar itt godt, nej!»

Ezekiel stod paa bryggekanten. Han svarede ikke, han saa fortrædelig ud. Han havde budt sig til at rejse, men hun havde ikke villet.

Men de kunde ikke komme til Utskjær, før

strømmen i vandet bar ud igjen — det tog nogle timer. Da skulde Anders møde op ved Lundodden.

Gunvor var gaat landevejen. Hun skulde indom i Myrlandsstuerne og se til nogle syge.

Da hun kom ud derfra og naadde hen til odden, var baaden ikke kommet.

Hun saa paa sit ur. Der var endnu en time til de kunde slippe gjennem strømmen.

Det skumred sterkt; hun begyndte at gaa henover vejen, men følte, hun var træt, og satte sig ned paa en sten. Midt foran laa skrivergaarden; hun saa, der blev tændt lys i kontoret og dagligstuen.

Hun rejste sig og gik nærmere. Hun saa Falck staa derinde med ryggen mod kaminen, skuttende sig, som om han frøs, skjønt det var saa mildt i luften den aften, næsten trykkende som før et uvejr.

Han saa ud, som han ikke havde det godt.

Med en hurtig beslutning drejede hun om og gik ind paa tunet, op trappen. Der var ikke stængt. Hun gik videre, hen til stuedøren, bankede paa og traadte ind.

Han fòr tilbage, — al farve svandt fra hans ansigt. Han saa taus paa hende.

En sort baschlik indhyllede hendes hode, det bløde, tunge haar faldt lidt fremover panden. Omkring øjnene var der mørke skygger, der gjorde ansigtets varme blegheid mere iøjnefaldende.

«Godaften!» sagde hun dæmpet.

Han gik hen og tog hendes haand. «Er det Dem?» sagde han blødt.

Hun hvisked ja og gik hen til den aabne, flammende kaminild.

Hun stod og varmede sig.

«For jeg fryser ogsaa!» sagde hun smilende og lukkede øjnene et minut.

Saa godt det var at staa her og forestille sig, at hun var den endelig hjemkomne, som aldrig mer skulde fryse, aldrig hungre og tørste mer! ...

«Aa, lad mig tage kaaben af Dem!» bad han mildt. «Det er ikke saa fremmed da . . . . bliver saa godt herinde for mig! . . . saadan, som det *skulde* være! . . . . Naar De sidder her saadan uden kaabe, da er det, som De ikke skulde gaa igjen!»

Han kom hen med en stol til hende. Hun satte sig, og han tog plads lige for.

Hun bøjede sig lidt henover mod ham. Der var en stille glød i hendes blik.

«Det er saa godt her!» mumled hun. Hun bøjed sig ned, retted paa torvstykkerne og flytted sig lidt tilbage, hvor lyset faldt dæmpet.

«Det er saa godt her!» mumled hun igjen, halvt leende. «At jeg kunde komme ind her og se dig, det var saa godt!» . . .

Og hun saa op paa ham i et øjebliks henrevethed, som var hun ikke sig selv mægtig.

«Tak, fordi du var her! . . . . fordi du er til . . . og kom herop!» — — —

Hun sad og hvisked det smilende, som halvt fra sig selv — saa faldt hun hen i tanker.

Falcks øjne straalede, men han vilde ikke forstyrre hende.

Hun sad med haand under kind, sammen-

bøjet som af legemlig træthed. Da hun saa op igjen, var der en drømmende jubel over hende.

«Jeg synes, her er saa stort og lyst! . . . Her er som i en kirke!»

Falck fik taarer i øjnene. Det, at hun første gang havde sagt du til ham — han syntes, det gjorde ham sjelesund og karsk, han syntes, han var som den værkbrudne, der kunde staa op og gaa! Herefter maatte jo al ting være muligt! . . .

Hun havde foldet sine hænder sammen og sad og saa hen for sig.

«Jo, her er som i en kirke! . . . Et tempel, hvor aldrig nogen har sat sin fod! . . . Men jeg har taget mine sko af og listet mig ind her . . . det er paa mig, de har ventet!»

Falck vilde hen til hende, men vovede ikke at rejse sig. Hans sanser var grebet af en fortryllelse, han ikke kunde bryde.

Hun smilte til ham.

«Jo, her er stort og stille . . . det var bare du, som kunde bygge saa højt om mig! . . . Jeg skal sige dig, hvordan det var, da det kom: Det var som i en kirke, naar den store messe bliver læst! . . . Og der er hvide vingeslag! . . . Og de synger: *sanctus, sanctus!*»

Hendes øjne skinnede mod ham — det bandt ham, det knugede ham sammen! Det var som en sjel, der saa ud, ildstraalende, omgjordet for den store time! . . . .

. . . .

Falck rejste sig med en villieanstrengelse.

«Gunvor!» sagde han skjælvende, halvt i glæde, halvt i angst.

«Er det sandt, at du er her? Er du syg, eller er det mig bare?»

Hun fòr voldsomt sammen og retted sig.

«Nej!» sagde hun med et tvungent smil. «Det er mig! Jeg tænkte jo, her var sommer — og saa er det mørketid!»

Hendes stemme var blevet tung. Hun rejste sig og gik hen over gulvet. Døren til kontoret stod aaben.

Falck rejste sig hurtig og greb hendes haand for at hindre hende, men hun stod allerede paa tærskelen.

«Vil du ind der?» spurgte han usikkert.

«Ja!» hvisked hun — og noget i stemmen var slukket ud. Hendes haand laa som død i hans; hendes hjerte fyldtes af en kold smerte: For henne paa bordet stod det lille sølvbræt med krystalbægeret og en halvtømt flaske. Og hun saa henover. Døren til et bogskab stod aaben; inde bagom bøgerne stod nogle flasker.

Hendes ansigt farvedes blodrødt; hun vendte sig fort om mod ham — — nu først forstod hun, at han havde drukket.

Hun gik hurtig hen og tog om det svære, fint slebne Bacaratglas. I lyset fra den store lampe funklede vinen. Hun gik hen til det aabne vindu, kastede det ud, lukkede saa igjen og rullede ned.

«Det var bare det, jeg vilde,» sagde hun famlende, «jeg vilde se, om du . . . se, hvordan du havde det» — —

Falck havde staat et sekund som forstenet. Saa blev han grebet af glæde over, hvad hun havde

gjort. Og i sin iver tog han flasken og brættet ogsaa, hvorfor ikke hive det altsammen?

Men han holdt inde og satte det tilbage igjen, støttende sig mod bordet, med haanden op for øjnene. Han maatte betænke sig først: Denne lynildvrede, dette store hjertes lidelsesfulde medlidenhed? . . . Der aabnede sig for ham et fremtidsperspektiv, han ikke kunde holde ud! Det var nødvendigt at redde sig fra dette her! Han var jo ingen idiot, kjendte lidt til sin egen natur med dens serier af tilsprang og tilbagesprang . . . Forresten, hver eneste organisme var jo forsynet med sin aarsag til fremtidig ødelæggelse, hans var allerede kommet til at indtage en vis magtstilling. Det vilde straffe sig at glemme det — —

— — Hvem kunde gjøre noget ved det? Saa det var bedst at redde sig . . . faa en anden farve over det hele, faa det til at tage sig ud som en aftenstemning, et lidet anfald af sentimentalitet!

«Aa, det er ikke grejt! Ikke grejt, mener jeg, at blive netop det, man er emnet til. Se nu min mor, hun vilde havt mig til en Johannes i kamelhaarkappe! . . . Jeg skulde jo aldrig smagt vin! . . . Men det er, som sagt, vanskeligt at blive det, man er eslet til!»

Han forsøgte paa at lægge ind i sin tone noget overmaade spøgende — det var hans universalmiddel.

Hun havde ikke lagt merke til, hvad det var, han sagde. Hun var gaat ind i stuen igjen, hen til kaminen, stod og varmede sig, som om hun frøs.

Nu vendte hun sig om mod ham. Hendes

udtryk var igjen mildt, hendes ansigt ganske blegt, og der kom en sorgfuld inderlighed i hendes stemme.

«Det var det, jeg vilde sige . . . det er slemt, at jeg ikke er anderledes! Andre mennesker kan jeg hjelpe, ikke dig og mig! . . . Du maa tilgive mig det, at jeg er blevet saadan. . . . Jeg er værst mod dig og mod mig selv!»

Hun saa hen paa ham med en stille blødhed i blikket.

«Nogen skulde komme her! . . . nogen med myge hænder! . . . Det har ikke jeg, jeg kom til at gjøre dig saa meget ondt — der skal ikke komme nogen og gjøre dig ondt!» . . . . .

Der fòr en smerte over Falcks ansigt.

Det var uudholdeligt at tage det paa den maade! Han vilde spørge, hvorfor skulde det være ham, der skulde knuse hendes hjerte? Det vilde han ikke vide noget af.

Det var aldeles nødvendigt at tage humoristisk paa sagen.

«Jeg siger,» gjentog han haardnakket, «at det er saa vanskeligt just at blive det, man er eslet til! . . . Jeg var jo bestemt til en Johannes, men jeg skal rent ud sige Dem, det var umuligt her i dette klima! . . . De maa huske, isperioden vedvarer endnu; saalænge vi ikke har faat igjen den varme, vi engang havde, lader det sig ikke praktisere at kunne blive saadan hvadsomhelst — —»

Og han blev staaende og tale videre paa sin sædvanlige maade. Bare faa hende ogsaa til at tage det lidt spøgefuldt, saa var de ovenpaa.

Det saa ud, som det skulde lykkes. For hun lo pludselig.

«Ja, der skulde kanske sterke midler til for at faa et saadant nutidsmenneske til at tage sig sammen . . . en vulkansk forstyrrelse? Hvad mener De?»

Han var helt fornøjet. «Ja, hvem ved, man trænger at blive vendt ud og ind paa, op og ned, grundig, det skal være vist — —»

Og hun lo med; saa paa ham, maalte ham med øjnene.

«Ja, der maatte vist rent noget forskrækkeligt til» — — —

Hun stansede, det gik istykker for hende, stemmen var blevet uklar, tung igjen.

En lang, dump tone lød ind. Det var ude fra faldene; havet var begyndt at bryde sterkere.

Begge lyttede.

«Det er mørketiden,» sagde Gunvor i en pludselig gru. «Den er kommet!»

Hun løftede begge hænder og trykkede dem op mod panden.

Falck vedblev som før. «Ja, hvad vil det sige for Dem? De er ikke nutidsmenneske! De er af samme race som de fjerne fremtidsmennesker, de, som altid kommer til at blive ovenpaa! . . . Og mørketiden? Jeg finder den netop udmerket for nutidsmennesker. Den er saa behagelig overbærende, den husker slet ikke paa, naar vi forsnakker os, og saadant» — —

Hun saa paa ham, og han holdt straks op.

«Men jeg skal sige Dem,» begyndte han igjen i en anden tone, «naturligvis er vi svage, mig er

der ingenting at gjøre ved . . . men, om De har nogen fejl, er det den, at De er for sterk, det er heller ikke bra!»

Der kom et udtryk i hendes øjne, der stivnede smilet om hans mund, — noget som en vild, taus sorg.

Hun stod og støttede sig mod en stol; hendes stemme var i en sitrende bevægelse, og hun blev blegere, eftersom hun talte.

«Det er det, som mangler, at jeg ikke er sterk! . . . Til at vinde lykken skal der en styrke, den ikke har, som har lidt meget! Der er saa faa mennesker, som kan blive lykkelige . . . de har lidt for meget!»

Hun saa paa ham fast: «Jeg ved det godt, du er ræd mig! Du vil have ret til at være en anden mand imorgen, ikke bindes af noget, du har sagt idag! Og du er ræd dig selv! . . . og jeg kan ikke redde dig fra dig selv!

Du siger, der staar koldt af mig,» vedblev hun sagte; «jeg ved det! . . . Det blev saadan for mig, da jeg var liden og maatte bide tænderne sammen og holde mig oppe, — da blev det saadan! — — —

— — Men De skal være rolig, ikke anstrenge Dem med alt det her! . . . jeg vil ikke, De skal have det ondt! . . . Om der var nogen med bløde hænder! . . . Nogen, som kunde alt det, jeg ikke kan»! — — — —

Hun gik et skridt nærmere. «De ser saa forbauset paa mig, De synes, jeg tager for tungt paa det? De synes ikke om, at jeg ikke kan spøge og le og tage det fornuftigt?»

Falck forsøgte paa at sige noget rigtig sindigt.

«Ja, naar man bare vilde være fornuftig, som De siger, mon ikke da det umulige kunde lade sig gjøre?»

Hun saa paa ham et øjeblik, før hun forstod ham. Saa smilte hun med sin lille foragtelige skuldertrækning.

«Er igrunden ikke det morsomt? . . . Jeg vil have solen paa himmelen — og De byder mig en liden kobberskilling istedet!»

Hun gik nogle skridt henover gulvet; hun var kommet til at se saa træt ud.

Hun stansede igjen. «Men skal vi ikke glæde os over, at siden engang kommer der mere sol? . . . Det er solen, som gjør mennesker sterke — —»

Falck gik hen mod hende. Det var ham en lettelse, at hun selv havde bragt sagen ind paa et almindeligere spor.

«Ja, men alvorlig talt, mon det nogengang kommer, dette store solskinnet, som gjør menneskene saa sterke?»

Hendes øjne flammede op. «Det kommer! Og lad os være glad for det, at der bliver mennesker engang . . . som bliver sterke, fordi at dagen er lys, og der er ingen gru, som bærer kraften ud af deres sind! — —»

«Men naar menneskene bliver saa sterke . . . tror De, at de da kan tage solen paa himmelen, som De udtrykte Dem, og at de tør fordre af hinanden — —»

Hun bøjede langsomt hodet. «De kommer til at strække til for hinanden, naar de faar lært at bevare sit hjerte fremfor det, som bevares.»

Hun satte sig ned i den stol, hun havde støttet sig til, og rokkede frem og tilbage.

Falck syntes, hun ynkede sig, og kom ængstelig hen. Men hun svarede ingenting paa hans spørsmaal.

Han knælte ned ved siden af hende: «Gunvor, du *maa* svare mig, er du syg?»

Hun løftede hodet og smilte. «Ja —, nu er jeg laak!» Hun sagde det langsomt, som hun ledte efter ordene.

Et vindstød rysted idetsamme huset, og hun sprang op.

«Den kommer og henter mig, vinden, jeg hører det, derude er det godt, helt fra jeg var liden, var det bedst ude!»

Hun tog hænderne op om hodet. Der var noget, hun havde glemt.

Nu husked hun det, skyndte sig efter sin kaabe og udbrød klagende, ilsomt: «Baaden! . . . Menneskene derude, som ligger og sulter og dør! . . . Jeg kunde glemme dem! Kan du høre, de venter, nu kommer jeg, her maa jeg ikke være mer, jeg gjør dig bare ondt, jeg gjør dig godt, naar jeg gaar!»

Hun greb hans haand, bøjed sig hen mod ham og lagde i stille inderlighed sin kind ind til hans.

Saa skøv hun ham blidt tilbage og ilte ud.

Han blev staaende et øjeblik, som det ikke var ham rigtig klart, hvad der gik for sig. Saa sprang han efter hende.

«Du maa ikke gaa!» brød han ud. «Jeg tror, det bliver uvejr!»

Men hun var væk, og han kunde ikke se nogen baad ved stranden.

Han gik ind igjen. Naturligvis var hun ikke gaat i baad!

Han blev gaaende frem og tilbage og vente. Han tænkte sikkert, hun maatte komme tilbage igjen — — — — — —

Der var gaat en times tid. Saa stansede han sin gang. Naturligvis kom hun ikke, han *var* idiot! ... Gaa her og vente? ... Gaat efter hende straks skulde han, tvunget hende til at gaa ind igjen og tage imod ham, saa ussel som han var, tvunget hende til at tro, at alt det skulde ske, som han aldrig havde villet love hende! — —

Han lo. Jo, han maatte le af sig selv! . . . .

. . . .

Der blev saa lydt ind fra havet. Han kunde høre den smeldende brusen fra faldene; den kom ind i stuen til ham.

Han gik ned i drengehuset. Gutterne havde lagt sig, bare gamle Aron sad ved skorstensilden og bødte garn.

Nej, ingen der, som havde set eller hørt baad under land —

Aron løfted sit buskede hode og saa paa skriveren, undersøgende nysgjerrigt fra de gløgge, indliggende øjne. «Æ trur, han bli vær inat,» nikked han og gjorde en knude. «Hain bli rætteli vær, ja, hain æ vind ute i havet, og lommen han skrik saa ræddelig, det er ræt mod fælsligt vejr, ja!»

Han strøg sig om munden, som han vilde lage sig til, og begyndte:

«Ja, æ ska no beræt' for skriveren, at syd-

vesten, hain æ værst, ja, han æ ræt stygg! Naar hain æ af den bonitet, at han kaster sig ner fra fjellet, æ de itt lettelig for en feskermain, nej, med nogen slags ærgementer — — — Men so æ det no gulvstrømmen, ja, den sender faderen os, for æ vet no væl, hva for en ekstra bonitet og karakter der er i den, den har nu sind til at holde vandet oppe for en fesker, ja! — —»

Og Aron nytted paa, for han havde lyst til at vise skriveren, hvad han Aron, han var for en kar, som ikke var borte heller og ikke fri for at være belæst paa sine steder.

Han havde ikke merket, at skriveren var gaat igjen.

Han var igjen oppe i sine stuer — gik frem og tilbage. Naturligvis kunde hun ikke være gaat i baad!

Men der havde været noget saa hastigt over hende, da hun gik! . . . Enkelte gange var hun jo saadan, det kunde komme saa uventet — aldeles som vejret.

Men det gik jo over . . . han vidste, det gik over i samme nu; hun angred sig altid . . . . Hvem idethele taget af alle mennesker havde saa jevnt et sind som hun, og kunde gaa og være saa lys lige midt i mørketiden! . . . .

Han hørte vinden derude, vinden og natten, hvad mon de havde at hviske om? . . . .

— — Om han nu gik efter hende? . . . Gik til han fandt hende, for han *vilde* finde hende et sted! — —

Men han kunde ikke bestemme sig, om han skulde.

Han havde drukket, det var sagen! . . . Og nu skulde han gaa her og pines af sin ubeslutsomhed, til alting blev for sent! . . . Det var altid saa med ham, naar han havde lidt i hodet; det var, som den nerve, der skulde sætte ham i bevægelse, var lammet, aldrig kunde han komme sig til. Og jo mere forsent, jo mere pinefuldt — —

— — Han saa hendes øjne, som de var for en stund siden, saa klare og sørgmodige! . . . De saa undersøgende om i stuen, de vilde finde frem ondets rod! . . . Saa kom hun ind, der det stod, det som ødelagde ham! . . . Hun knuste det jo, han var frelst! . . . .

Der gik et stød gjennem huset. Det var sydvesten. Det rusked og rev i de gamle vindusskodder, gangdøren fòr i med et smeld.

Der kom en heftig uro over ham. Men han blev staaende vildraadig. Han kunde dræbe sig selv, fordi han lod hende gaa! . . . Men var det ikke altid saa med ham? . . . O skjønne, aktive liv! Det var sandelig meget vanskeligt at blive, hvad man var eslet til! Hvorfor var han blevet siddende her? . . . Det havde aldrig været hans mors bestemmelse med ham — — —

Han lytted ud. Det var lommen. Hvorfor skreg den saa fælt?

Han følte en angstfuld smerte, et pinefuldt sug for brystet — han stod stille. Nu vilde han tænke paa noget andet:

— — Her havde hun staat, dengang han holdt paa at plage hende med sit elendige, muntre syn paa livet! . . . Og der stod hun, dengang hun saa ham ind i sjelen og forstod, hvor feig han

var! Og sligt havde han budt hende! . . . Han saa hende staa der og se paa ham med sit dybe, alvorlige øje — og han havde faat lyst til at plage hende til straf, fordi hun vented saa meget af ham, og fordi han kjendte dette store hjertes sanddruhed og vidste, hvor ømfindtligt det var! — — Men om hun havde taget vejen over skogen i dette mørke? . . . Hun kunde gaa vild, til hun blev fælen, hun kunde gaa udover fjeldet . . . . .

Han gik hviløs om, lytted til al den slags underlige knirken i det gamle hus. Det var blevet storm.

— — Og han havde været saa omtaaget, at han havde ladet hende gaa alene ud i natten! Han havde altid havt en mistanke om, at der fandtes slet ingen barmhjertighed! . . . Ikke et eneste medlidende lidet tilfælde havde hindret ham! . . . Det var derfor, hun var gaat ogsaa, da hun forstod, at han havde drukket! . . . .

Han satte sig nede ved døren, med en mine som en fremmed, og saa sig om. Hans hænder blev kolde, klamme.

Han kunde merke det var blevet ordentlig storm ude, det jamred og hvinte, sjøerne vælted i lange, sugende slag.

Sveden drypped af hans pande. Han syntes, han var ude i det, han følte bølgeslaget over sig, han blev grebet af det fraadende dragsug og revet afsted som nedover en fos — der kom en isnende følelse af kulde, en fornemmelse, som om kun hans hjerte levede, alt det andet var dødt.

Der lød igjen et skrig — dennegang var det ikke lommen, ikke vinden eller bølgerne.

I et nu havde han rejst sig, ganske klar i hodet. Han kunde foretage sig noget, og han vidste, hvad det skulde være.

Han fòr ud i gangen og rev paa sig noget tøj. I et øjeblik var han paa tunet og raabte paa folkene. De havde hørt skriget og var allerede oppe. Søren stod paa trappen og knytted sydvesten paa sig, Iver kom straks ud, fulgt af Aron med et spand. Og et øjeblik efter var alle mand nede ved strandkanten.

Vinden slog i skarpe kast ned fra Katttinderne og peb dem om ørerne. Himmelen var overtrukket, en byge kom i det samme skraat henover havfladen som et tungt, vaadt forhæng.

Søren retted paa tiljerne, lagde etpar svære sten over dem til støtte mod sjøgangen og tog saa styret.

«Hain gaar stygg hvit utenfor!» sagde han frejdig, «men han æ aller saa slem, som han høyres til!»

Falck sad og saa ud efter bygerne, som kom sortnende henover.

Og som det suste derude! Det var flod; den stod ind med isnende kolde stormpust, med lyn, som brød ind og lyste langt ud mellem havskjærene.

De kom et stykke ud. Omridset af kysten skimtedes som en sort væg i mørket. De første baarer slog ind over baaden; skriveren og Aron fik nok med at øse.

«Der ligg' et hvælv her i læ, to mand i sjøen!» raabte pludselig Iver frem fra stavnen.

«Gud være dem naadig!» sagde Aron dæmpet.

De styred hen mod stedet. Falck sad og stirred mod hvælvet, eftersom de nærmed sig. Hans ansigt var som en anden mands, øjnene ørneskarpe, sterke.

«Ned med sejlet!» lød det fra høvedsmanden. Og farten sagtnede. Der havde de dem! Et hode dukked op lige paa siden, en haand greb efter baadripen — og endnu lidt længer hen en, der bød til med de siste kræfter. Han fik fat i aaren, som blev stukket ud til ham; Falck haled ham til sig, og med et tag i frakkekraven løfted han ham ind. Den anden havde Iver taget op.

«Op med sejlet!» skreg Søren hvast. Baaden fik et stød idetsamme. Det skylled iskoldt over; det var saavidt den seg unna for braattet, der kom efter og vilde have fyldt den.

«Hannem ske lov og ære!» sagde Aron højtidelig. «Nu ved jeg, vi lægg' vel tillands!»

Sorenskriveren følte ikke, hvor gjennemvaad han var, han sad med en fornemmelse, som havde han faat et friskere, varmere blod i sig. Da Aron takkede Gud, havde han foldet sine hænder, for han var saa inderlig taknemlig, fordi det alligevel ikke havde været hende. Naturligvis var hun hjemme paa Hærø nu midt paa natten!

Han tog sin kappe af og lagde om de to, som havde været i vandet. Det var fiskere inde fra øen; den ene af dem havde tabt bevidstheden, den anden sad maalløs.

Men da der var lagt vel tillands, og de var kommet op paa gaarden og blevet stelt med, kom de sig snart og begyndte at snakke.

Skellig med baad havde de set ligge derude

paa stormen, rædde for at gaa ind, ventende paa lysning af næste dag. Men de havde ikke været langt udpaa — saa de havde tænkt, de skulde klaret sig ind, før han kom. Saa havde de ikke faat sanset sig mer. De havde hørt en brændsnar sus, set masten gaa over og saa med ét kjendt sig saa inderlig kolde og vaade, ret som de skulde kvæles ja . . . og der gik om dem en torden af rygende sjø . . . ja, ret havde de faat kjæmpet for livet, men det var nu slig besluttet, at de skulde ikke gaa klar dengangen, nej! . . . . . Jo ret! Hærøbaaden, den saa de før paa kvelden; de havde grundet paa, hvor den esled sig hen — —

Skriveren havde siddet og hørt paa dem. Saa havde han rejst sig braatt og bedt dem gaa til ro. De kunde trænge det, folkene ogsaa.

Og han gik op igjen i sin stue, hvor hun nylig havde været . . . satte sig i stolen, hvor hun havde siddet . . . .

Vejret maatte slutte engang. Det maatte blive dag og vished og ende paa slig rædsel.

Han sad der endnu, da Tonetta kom ind med kaffen. Hun blev staaende midt paa gulvet.

«Nej, end skriveren, som alt er i mundur! Saa graadig styg, hain har været inat ja! . . . ja rettelig upriselig møjsom for mangt et feskerliv! Men nu har han lagt sig i Kristi-nam, nu er han noksaa fin ja!»

Falck nikkede. «Du kan sætte den der!»

Han sagde det anderledes, end han pleied. Tonetta saa langt paa ham og gik ud. Det var vel ødt for ham . . . jomfru Jøns var vel for længe i Trondhjem!

Han greb efter sin hue — først til Hærø! Han stansede. Nej, først! . . . .

Han gik hen til skrivebordet, skrev i hast nogle ord, forsegled og lagde det hen til de andre breve. Det var til Mina Jøns. Han vilde sørge for hende. Men aldrig mer maatte hun sætte sin fod, hvor han var.

Der lød en liden banken paa døren. Lille-Gunn tittede ind.

«Goddag,» nikked hun og kom helt ind, «er han ikke rettelig fæl inat, saa jeg kunde ikke slettes ikke sove, for alle mensker er vaagne, ser du, og slaar dører, jeg skulde se, om mor var her, mormor er reist og se efter hende, jeg vil ogsaa! . . . Der ude staar Støvle-Tobine, hun staar og synger, det er saant vejr, siger hun, som passer, men hun sagde, mor var her hos dig, du, hvad du siger?» . . . . . .

Falck var blevet staaende med haanden om stoleryggen. Hans ansigt blev gustent.

Hun klynged sig indsmigrende til ham. Han stirred ind i hendes øjnes urolige sødhed, ganske tankeløst, stivt.

Hun vedblev ivrig: «Ved du, hvad Tobine siger; naar vi bliver kold og vaad, saa vi bliver ganske død af det, da er det bedst at gaa hid til dig, men hun siger, vi skal skyndte os og dø, da faar vi se Gud og alle englene, hvad dem gjør! . . . Er du nysgjerrig paa det? Støvle-Tobine er saa graadig nysgjerrig, ved du — men tænker du, det kan være farlig, tror du, jeg kan for mor?»

Hun vendte sig rundt og lytted bekymret. «Du,

jeg venter paa mor, du, for det er bare Tobine; kan du høre, hvor det synger?»

Hun nikkede og nynnede med i refrainet med sin barnlige, omslørede alt:

«For tvindfolk maa lide og tarfolk med.»

Hun afbrød og saa op paa ham. «*K!*» retted hun bestemt, «jeg siger for det meste bestandig *k* nu, gjør du?» — —

Hun krøb op i Falcks arbejdsstol, trykked sig ind i den, som om hun vilde gjemme sig og begyndte igjen friskt, fuglelet:

«For kvindfolk maa lide og karfolk med,
jo før det staar over, jo før faar de fred
for alt det, som rejser sig og truer!»

Falck var gaat ud. Lidt efter søvned hun.

En times tid efter kom han tilbage. Han havde været paa Hærø. Der var gaat flere baader ud for at søge. Fru Elin havde været i den siste.

Og han var gaat hjem over skogen: Om hun kunde være der? — —

Saa faldt det ham ind, om hun alligevel kunde være paa Lunden; simpelthen fordi at det værste ikke kunde være skeet. Og han havde skyndt sig tilbage, havde søgt gjennem hele huset, gik og søgte inde i stuen, der hvor han havde set hende, gik som en sindssyg og saa bag stole og gardiner.

Som han gik der, fik han øje paa barnet, som vaagned i det samme.

Han gik hurtig hen og knælte ned foran hende. «Ser du ikke din mor?» spurgte han bønfaldende.

«For jeg kan ikke finde hende, sig, om du kan se, hun staar derborte . . . Der stod hun, der!» . . .

Han lagde sit hode ned over barnets fødder.

«Tilgiv mig! Om du kom, jeg skulde ikke synde mer! *Nu* lover jeg dig det . . . jeg skal ikke synde mere!»

Lille-Gunn lo og trak fødderne til sig.

«Det ved jeg vel nok, du er jo skriveren saa!»

Hun vilde ned. «Kan jeg faa se paa alt det rare?»

Han fòr op i en hast, lukked op et af bogskabene og trak frem nogle flasker, der stod bagom bogrækken, fòr hen, aabned vinduet og kasted dem ud.

Lille-Gunn saa først forbauset paa ham; saa blev hun henrykt, slog hænderne sammen og lo.

«Aa! Lad mig!» raabte hun ivrig og sprang hen.

Og hun blev helt aandeløs af anstrengelse for at faa hivet det rigtig langt udover stenene, det, han rakte hende.

«Aa mer! det er nydelig rødt, nydelig skjønt, saadant rødt — og her en ganske grøn bæk, mere saadan grøn bæk, du! Og det gule, det er blomster, som springer i sandet; du skriver, har du ikke mere der bag, hører du?» . . . .

Det banked igjen paa døren. Det var mor Elin, som kom ind, rank i ryggen som vanlig, men blegere og med noget mere haardt i sit ansigt.

Falck blev staaende stiv og se paa hende.

Alting vidste han nu! . . . Som han stod der, sank han sammen og blev mindre at se til.

Lille-Gunn vendte sig fornøjet om. «Vi ryd-

der! Der staar saa mange flasker inde i bøgerne, og det er saa stygt!» — —

Hun holdt inde, skræmt af den gamles alvor — sprang bort og gjemte sig i hendes kjole.

Fru Elin tog hende ved haanden og gik bort til Falck.

«Anders Halskar er bragt iland her, og han vesle Jon! Det var bedre at lægge til land her for dem, de ligger i drengestuen» — —

Hendes stemme var rolig som ellers, bare langsommere, som om det var tungt at komme igjennem ordene.

«Der kom et braat, og fyldte baaden. De sad paa hvælvet. Der kom folk tilslut. Men de maatte gjøre, som hun vilde, tage Anders først, siden gutten . . . Hun sad og holdt ham og saa — blev det lidt for sent» — —

Falck vilde sige noget. Han kunde ikke. Saa strakte han hænderne ud mod hende, bønfaldende.

Hun saa det ikke. Der var mere, hun vilde sige.

«Nu ved de, hvor hun er, hvirvlen tog hende ind i kløften . . . ingen mand voved sig ind der. Det gjør ingen uden Ezekiel! Nu er han rejst; han tager hende nok!»

Falck havde sunket paa knæ foran hende.

Hun saa det ikke. Hun satte sig ned i stolen, der stod nær. Lille-Gunn var begyndt at græde; hun trak hende ind i fanget.

Hun saa ligesom tilfældig bort til Falck, siden rundt i værelset, lagde merke til flaskeskaarene ved vinduet, hvor der stod en pøl som af blod. Saa saa hun igjen ligesom tilfældig bort paa ham.

«Du har været skral til kar!» sagde hun lang-

somt. «Naar lykken kommer til slige no'en, er den nødt til at gaa sin vej igjen! Det skulde vist være bra, om folk kunde lære at bruge lykken sin!»

Der blev en taushed. Lille-Gunn var søvnet igjen.

Der blev højtideligt inde i stuen — saa stumt højtideligt. Det var, som luften var blevet anderledes, som om noget kom og holdt sit indtog der mellem de gamle møbler og billeder, noget, som aldrig vilde gaa igjen.

Bare det ærværdige slagur lod som der ingenting var i vejen. Det tikked blidt og fortroligt, og med en smeltende sølvklang i stemmen forkyndte det, naar et kvarter var gaat.

Fru Elin sad stille en stund og saa ud for sig — Der var noget mere, hun maatte sige. Saa begyndte hun igjen. Det var, som hun sad og talte med sig selv:

«Jeg tænkte mest, jeg skulde sige, jeg var træt ja — men nu begynder her ret en arbejdsdag! . . . .

Nu sover hun den lange, trygge søvnen, som ingen mand forstyrrer! Jeg tænkte, det havde været min tur først, jeg har staat i det saamangen søvnløs nat! . . . Døden kom til mig ogsaa, men ikke længer end til dørstokken, for jeg sagde: Du faar vente, jeg er ikke ferdig! Saa gik den igjen! — Men nu, som jeg mente, det kunde være bra at komme til ro, er jeg ikke ferdig nu heller! . . . .

— — Kanske hun trængte det, at gaa først! Jeg er ikke saa sejg som du, mor, sagde hun . . .

Hun stod haardere i det, end jeg vidste, for hun stod godt! De har ikke havt andet for skik, kvinderne paa Hærø! . . . .

— — Nu paa slutten vidste jeg det bedre, men jeg sagde ingenting! . . . Saa var det her sist nat. Nogen var kommet ind. Jeg rejste mig og spurgte. Det var døden, den stod og vinked . . . For der kommer altid bud, naar nogen skal dø fra Hærø gaard. Javel! sagde jeg. Jeg tænkte, det var mig! . . . Jeg syntes nok, jeg kunde trænge til at komme til ro!

— — Saa var det hende! Og jeg kan ikke have noget at sige til det; hun var et laan mellem al den tyngsel, jeg fik i skjenk! . . . .

— — Hun sov lidet de siste 8 dagerne. Jeg hørte, hun gik deroppe, sagte, at ingen skulde høre det. Men saa om dagen var hun lige lys og velsignet! Hendes mor var for gammel og vejrslidt og støl — hun kunde ikke give sig ind mer paa det der. Saa lod hun sig narre! . . . . .

— — Men trængte du det, var det vel, du fik sove! Pris og tak for det! . . . Og ikke skal du anke dig! Sov trygt! Ikke skal du anke dig for det arbejde, som ligger igjen! . . . .

Nu faar døden vente paa mig en stund, til der er kommet en ny Gunvor af slægten! . . . .

. . . .

Falck havde rejst sig og stod foran hende.

Det var, som læstes der en dødsmesse, et trøstefuldt mindekvad, der smeltede væk det usigelige nag og løste op for fortvilelsen.

Han brød ud i graad.

Fru Elin rejste sig ogsaa. Det havde gjort hende godt at faa tale ud. Haardheden i hendes ansigt var borte; hendes øjne var milde, sorgfulde i sin styrke.

Hun gik hen og gav ham haanden. Han kyssede den.

«Tilgiv!» hvisked han brudt. Han forstod, at nu vidste hun, hvordan det var for ham.

«Mor Elin!» bad han. «Lad os dele arbejdet efter hende!»

Hun nikkede.

«Men nu venter jeg — jeg venter saa paa at faa se hende! Ezekiel ser vi aldrig, uden han har hende med! . . . . . Ude paa Stenholmen vil hun lægges ned! Hun sagde det engang for længe siden — nu vil jeg gjøre det, hun skal faa det, som hun vil have det!» — —

Lille-Gunn havde staat og set paa dem, først ikke rigtig vaagen.

Hun forstod ikke, at Falck kunde være saa bedrøvet. Saa, mens fru Elin tog sit tøj paa, smøg hun bort til ham, krøb op paa stolen og tog ham om halsen.

«Noget glemte jeg, som mor sagde,» hvisked hun blidt, halvvaagent. «Dengangen, du husker, at jeg ikke vilde hilse paa dig, saa sagde hun, jeg skulde gaat bort og klemme dig godt om halsen med begge armene istedet, saa du skjønner, jeg gjør det nu da istedet saa!» — — —

Falck bøjede hodet ned mod hende med en fryd i sit hjerte.

Det var et kjærtegn, *hun* gav ham efter døden! En engel havde hun sendt for at trøste ham!

Og der var ikke længer nogen skygge mellem dem! *Nu* saa hun, hvor han alligevel havde elsket hende! — — —

Fru Elin raabte paa ham udefra. Han tog barnet paa armen og gik efter.

Paa Hærø gik folk stille omkring. De, som kom roende, fæsted baaden lydløst og listed op bryggetrappen. Inde i butiken blev der vejet og maalt, men ingen talte sammen.

Dagen gik hen. Snart var der ingen anden end fru Elin, der trode, at Ezekiel nogengang kom igjen.

Fru Elin havde straks sendt folk ud til holmen. De var begyndt at minere der, og hun hørte med tilfredshed, hvor heldig mineskudene gik.

Det lod ikke til heller, at fru Elin var saa døvhørt — for ingen anden hørte det pusle nede ved bryggen den nat.

Ferdigt var der oppe i den nye lejlighed, hvor der skulde være flyttet ind til St. Hans. Paa salen brændte lysene. Nu kom hun!

Brudeklædt skulde hun blive!

Falck laa over i den anden fløj. Der skulde ikke siges noget til ham, før hun var kommet i orden deroppe.

Men han var alligevel kommet ned til bryggen. Han vilde bære hende.

Men Ezekiel sagde nej; og der lyste en glæde i hans øjne. Inde i hvirvlen havde han været og

hentet hende, mens døden havde taget ham om skuldren og truet — men maattet slippe, fordi han, Ezekiel, skulde hente hende hjem til hendes mor! — — — —

Oppe paa nysalen blev hun bragt ind. Hun skulde ligge i sin egen gode seng. Mor Elin og faster havde redt op og gik og stelte om hende. Nedenunder hørtes Irmild, som laa i krampegraad.

Nærmest stod Ezekiel. Han saa med mørk triumf hen til Falck og Torgersen, der stod rødøjet længer henne. Han vidste det i sit hjerte, at det var de to fremmede mænd, som havde bragt hende døden — nu syntes han, han ejed hende mer end nogen af dem! — — — —

Fru Elin gik og smaapusled og talte til hende.

«Jeg længted ret, du skulde komme, ja! Jeg vidste vel, du kom igjen til din gamle mor, at vi kunde faa taget farvel med hverandre — — — —

Og her har du det stilt og godt! . . . . Her er det store fløjelsteppet, for jeg husker, du likte aldrig bare alt dette kolde, hvide, — og det er rigtig sandt ogsaa — —

Det gaar saa bra paa Stenholmen, du skal faa være alene derude, det skal være din holme! Ingen der, som skal komme og uro dig!» — — —

Hun bad de andre gaa ned efter noget.

Hun og Falck blev alene. Saa vinked hun ham til sig.

Han gik sagte hen. De stod paa hver sin side, og deres hænder mødtes.

De blev staaende tause og se paa hende.

Over panden laa det sædvanlige, lyse udtryk og om de lukkede, indsunkne øjne — det var, som de kunde aabne sig og smile mod dem!

Men der var noget udmattet omkring munden.

Falck vendte sig pludselig bort og brast i graad.

Han havde aldrig set over et menneskes ansigt saa dyb en træthed.

«Du kan se, hun trænger at komme til ro,» mumled fru Elin. Det begyndte at bæve om hendes mundviger.

Saa sagde hun kort: «Jeg kan vel ikke blive staaende her, som der ikke skulde være noget at gjøre nedenunder! Du kan blive her lidt, du!»

Hun nikked til ham og gik.

At hun var begyndt at sige du til ham, det var ham til en usigelig trøst. Det var at gaa ind i den tomme plads efter *hende!*

— — Hun havde saa nylig været der og fyldt den ud, det var, som følte han endnu varmen fra hele hendes væsen, som var der endnu noget igjen af hende i luften omkring! Hun *var* her saa nylig! — — — —

Bare ikke hjem til sin egen stue — der, hvor hun havde været sist! Han følte en skræk for at se den igjen.

Hele den vinter blev han boende paa Hærø.

Sydveststormene gik igjen om kysten; satte ind fra havet med nye kræfter til hver dag. Mørketiden var draget ind med alle de slags underlige lyd om kvelderne.

Værst for dem, som sad med angst og vented inde i de smaa, torvlagte hjem. Men hvad kunde sydvesten bryde sig om det?

En tid havde den faat den vanen, at den begyndte om morgenen noksaa rimeligt, men udpaa eftermiddagen havde den drevet det til, at sjøsprøjten stod helt op mod husvæggene, og det rusked og gav sig i tagtorven.

Og der gik nogen i alle stuerne bortover og vented og var taalmodig. De lytted gjennem storm og drev, om de ikke skulde høre, at nogen lagde vel tillands og kom vassende opover i vaade sjøklæder.

Der kom mange underlige tanker over den, som gik og vented; det var vel at have det at styrke sig ved, at ingen gik klar, uden det var forud bestemt.

Og godt var det for den, der var tung i sit sind, naar de kunde komme afsted en kirkesøndag og mødes med de andre. — Naar de var saa mange sammen, var det bedre. Da kunde det jo hænde, han maatte høre dem, *Han,* der kunde stormen binde og alting anderledes beskikke! Godt var

det, at taget var lavt, og murene gjorde det trangt derinde — en kunde trænge at gjemme sig bort og hvile ud fra den strenge storhed derude. — —

Men at Vorherre havde sendt bud paa Gunvor til Hærø, kom dem alle saa underlig for.

De kunde ikke skjønne, han kunde have gjort det, uden for at de nu bestandig skulde have hende hos sig, og at hun nu rettelig aldrig mere skulde fare fra dem.

For inde i de smaa stuerne baade vidt og bredt — de syntes, hun var der endnu blandt dem. Naar der var noget, som skulde afgjøres, altid var der én, som vidste, hvordan *hun* vilde havt det. Og gjerne blev det saa. De syntes alle, som der nu var en sterkere fordring til dem, at de maatte gjøre, hvad hun vented af dem.

Og i de tunge stunder kunde det komme dem saa tydelig for, at hun var der som før — kom af sig selv gjennem de lukkede døre og hjalp dem at leve.

Der var som fodspor efter hende i hjerter og sind. Mødrene fortalte sine børn om hende, for at de kunde lære at gjøre alting, som hun vilde det.

Og naar fiskerne laa ude paa grundene — vel blev der talt om Gunvor til Hærø, som havde elsket hver fattig fisker og fiskers barn og tilslut gaat i døden for dem. De nye, fremmede lejekarer, som ikke før havde rod fiske deroppe, de likte mangengang bedre at høre om Gunvor til Hærø end al den uvittige snak, andre vidste at komme med. Moro kunde kanske sligt være for

en stund, men det andet var noget, én ikke glemte igjen, og én kunde bære det med sig hjem til koner og barn.

— — Og de syntes, det var hyggeligt for dem alle, at de havde hende saadan ude mellem sig! For paa Stenholmen havde hun det noksaa pent, saa fint der var gjort istand, en god, varm stue var der laget til hende inde i fjeldet — og ikke var hun kommet fattigsligt tilgaards, de svære sølvstagerne paa Hærø havde hun med sig! Hun havde det ret som i et slot, det var ret, som hun styrte nu baade paa land og hav! — — —

For enten nogen fremmed vilde tro det eller ikke, sikkert var det, at strømgangen i Smalsundet var rent forandret siden den nat, Gunvor til Hærø blev klar derude. Den var blevet saa grundig rolig at komme igjennem, at det var ikke nødvendigt længer at vare sig saa svært. Og sikkert var sydvesten ret et underfundigt organ paa denne aarsens tid, men ligesaa vist var det, at den kunde ikke længer komme til med de gamle snittene sine i Smalsundet. Akkurat som om hun kunde være der selv nu og vaage over, at der maatte ikke mere tages nogen fiskers liv.

En nat, der havde været skibbrud udenfor, og vraget kom drivende — ind drev det i den eneste lille viken paa Stenholmen, hvor der kunde landes. Og alle mand berget. Det var ikke frit for, at nogen jo tænkte, *hun* kunde havt lidt med den sagen at gjøre.

— Og mangen en ærlig fisker og sjømand letter paa hatten, naar han farer forbi Stenholmen. Alle øjne ser derhen, alle har noget at takke for.

De faamælte, tungsindige, de med indadvendt blik og stille lader — det var hende, der kjendte deres lønlige tankeliv og lærte dem at finde den vej, de kunde gaa.

*

* *

Er det sommer, ligger den blank i solen, Stenholmen. Der er marmoraarer i stenen — én kan blive saarøjet af at se derhen i det store sommerlys.

Blomster gror der. Gjederams og gyldenris og de store blaa klokker, som aldrig noget sted er store som der. De løfter sig op og ser udover det brusende hav! . . . De ler mod solen og klemter i saa sødt, at de andre blomster lytter — og hvert straa og tusen hvide fugl! . . . .

For der klinger fra det solfyldte, himmelblaa blomstermalm en sang, fuld af livets visdom! . . .

— — Der bor mange smaa hvide krykjer* paa Stenholmen. De faar lov at være i fred. Aldrig bliver der taget et æg. Om du bad nogen gjøre det, ingen kunde du faa til at røre hendes fugl og hendes æg! Og ingen plukker hendes blomster!

Om søndagen i stille vejr kan der ro baader ud og lægge sig under holmen — men ingen bruger at gaa iland der.

For naar Stenholmen ligger gylden i solen, staar der en højhed af den, en fred som fra Guds rige! . . . .

Men ogsaa om vinteren, naar der sidder uvejr i sjøen, og luften er tyk og svart — da er Stenholmen god at have. Den værger for stormen, der

* En art maage.

kommer fra storhavet; mangen en baad har den frelst.

Og den, som er hjemme og venter, synes mangengang, det kan være hyggeligt at tænke den tanken, at derude sidder Gunvor til Hærø og vaager over hver fiskers liv.

— — Naar sorenskriver Falck kommer hjem fra sine rejser — og han er ikke længer mon om at tage ud — da styrer han altid saa tæt under holmen, det lader sig gjøre.

Og han spejder, som om han kunde vente at se hende deroppe — skydsen mener, at er nogen overtroisk, saa er det skriveren.

— Han er heller ikke saa sikker paa, at hun aldrig kommer og møder ham! En gang, de talte sammen, havde hun sagt, at dersom det kunde hænde, døden ikke var andet, end at det, der var bundet, blev fri, da vilde hun komme igjen!

— — I luften, i havets bølger . . . i træer og blomster — hun vilde laane deres stemmer, og hun vilde komme til alle, hun elskede, til alle mennesker og gjøre dem godt! . . . .

Og om han nu synes, han kan føle hendes haand over sin pande, hendes hvisken i sit øre? . . . og inde i sit hjerte fornemme, at hun er ham nær? — — —

Hjemme i hans stuer *er* hun. Han ser hende undertiden, naar natten er halvmørk og stjernerne slørede — Da staar hun der, hvor hun stod den gang, hun sagde: Jeg gjør godt mod dig, naar jeg gaar!

Han hører hende sige det som dengang, uendelig tungsindigt, højtideligt som en profeti! Og

profetien havde været sand. Det, at hun gik fra ham, havde givet ham kraft til at rejse sig.

Hans livs største ydmygelse er netop dette, at da hun kom til ham, da havde han ikke bryllupsklædningen paa. Der var ikke mere ved ham, end at han havde maattet miste hende for at vinde det, der var igjen af ham selv.

«Jeg gjør dig godt, naar jeg gaar!»

De ord havde gjort det ødt omkring ham, men de var blevet hans religion. Han havde frelst sig paa dem, og de førte ham videre paa vejen.

Hun havde sagt dem som en klage. Hun havde lidt ved, at der skulde saa meget ondt til for menneskene bestandig. «Det er ikke nødvendigt!» havde hun sagt. «De skal lære at se bedre og høre og kjende sin besøgelses tid, — det *skal* ikke evindelig være skjult for deres øjne!»

«— — Da vilde der kunne afskaffes en hel del af det onde, hvoraf verden er fuld! Det var bare en uvane dette med alt det onde bestandig, en mørkeræd svaghed!» — —

Og hun havde været ganske heftig, da hun sagde det.

Han vilde tage op hendes arbejde. Han vilde prøve, om han kunde lære et eneste menneske, at naar hans lykke kommer mod ham, forklædt, da ikke at gjøre, som han selv havde gjort og stænge sin dør for den — men heller som Abraham, der han bød englene ind til sig.

Kunde menneskene blive lært af med det at jage sin lykke paa dør, naar den kommer . . . som Gud engang til Abraham! . . . Kunde nogen faa

lært dem at høre og se lidt bedre — ja, da trode han nok ogsaa, at en hel del af det onde kunde afskaffes! — — — — — — — — — — — — —

Han har taget sit arbejde i arv. Han elsker det som alt, han har arvet efter Gunvor. Han har arvet hendes mor og hendes barn. Han har aldrig været saa rig! — — — — — — — — —

I de lange vinteraftener, naar Ishavsvindene stryger om hushjørnet, da kan der være lunt indenfor de svære bjelker paa Hærø.

Der dufter af lavendel og tørret rose.

I sin stol sidder fru Elin, rank som før. Hendes øje er sterkt, vaagent.

I hjørnet af den lange, haarde sofa sidder faster med en nydelig kruset kappe over sit hvide hode. Det er Irmilds stolthed, at ingen skal have mage til fasters kapper.

Hun sidder og nikker blidt og dupper over sit strikketøj — imellem hænder det, hun tager en liden lur, selv om det er rettelig muntert, det, som Falck læser højt for dem.

Han er der hver eneste aften, naar han ikke er ude.

Altid i mørkningen sidder Lille-Gunn paa hans knæ. Enkelte gange siger hun slet ingenting, tager ham bare om halsen, klemmer ham rettelig godt og ser ind i hans øjne med sit dybe, klare barneblik. Hun har Gunvors øjne.

«Du ved, hvad det er!» hvisker hun.

Og Falck smiler og lukker øjnene et øjeblik. En højtidelig stemning lister ind i hans hjerte.

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 15 06 25 07 015 4